

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY03735
NUMARADA KAYITLI OLAN MECMÛ'A-I EŞ'ÂR (İNCELEME-METİN VE
MESTAP'A GÖRE TASNİF)

YÜKSEK LİSANS

Rabia YILMAZ

NİSAN-2024
GÜMÜŞHANE

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY03735
NUMARADA KAYITLI OLAN MECMÛ'A-I EŞ'ÂR (İNCELEME-METİN VE
MESTAP'A GÖRE TASNİF)**

**ISTANBUL UNIVERSITY RARE WORKS LIBRARY MECMÛ'A-I EŞ'ÂR
THAT IS REGISTERED TO TY03735 (EXAMINATION-TEXT AND
CLASSIFICATION ACCORDING TO MESTAP)**

YÜKSEK LİSANS

Rabia YILMAZ

**NİSAN-2024
GÜMÜŞHANE**

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY03735
NUMARADA KAYITLI OLAN MECMÛ'A-I EŞ'ÂR (İNCELEME-METİN VE
MESTAP'A GÖRE TASNİF)

ISTANBUL UNIVERSITY RARE WORKS LIBRARY MECMÛ'A-I EŞ'ÂR
THAT IS REGISTERED TO TY03735 (EXAMINATION-TEXT AND
CLASSIFICATION ACCORDING TO MESTAP)

YÜKSEK LİSANS

Rabia YILMAZ

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Musa TILFARLIOĞLU

NİSAN-2024
GÜMÜŞHANE

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “**İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numarada Kayıtlı Olan Mecmû‘a-i Eş‘âr (İnceleme-Metin ve MESTAP’a Göre Tasnif)**” isimli bu tezimin, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, alıntı yaptığım tüm çalışmalarını kaynakçada belirttiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi’nin lisanslı kullanıcısı olduğum intihal yazılım programı ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlediği kıstaslara uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

26/04/2024

.....
Rabia YILMAZ

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim sürecinde bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren, bu süreçte sabır, hoşgörü ve anlayışıyla beni yönlendiren, manevi desteğini her daim hissettiren, klasik Türk edebiyatı alanında beni cesaretlendirip kendime güvenmemi sağlayan, çalışma disiplini ve ahlâkını kendime örnek almak isteyeceğim saygıdeğer danışmanım ve kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Musa TILFARLIOĞLU'na değerli emek ve katkıları için sonsuz teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim sürecinde bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren, klasik Türk edebiyatı alanında beni cesaretlendiren saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Selman YİĞİT'e teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim sürecinde bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren, klasik Türk edebiyatı alanında beni cesaretlendiren saygıdeğer hocam Arş. Gör. Dilek YALÇIN'a teşekkür ederim.

Son olarak bu süreçte maddi ve manevi desteklerini her daim üzerimde hissettiren sevgili aileme sonsuz teşekkürlerimi borç bilirim.

Rabia YILMAZ
GÜMÜŞHANE-2024

ÖZET

Klasik Türk edebiyatında şiir mecmuaları, önemli bir yere sahiptir. Şiir mecmuaları, aynı veya farklı şairlere ait şiir parçalarının bir kitap yahut bir defterde toplanmasıyla oluşturulan eserlerdir. Bu eserler, derleyen kişinin kendi zevk ve beğenisi doğrultusunda seçtiği şiirlerin bir araya toplanmasıyla meydana getirilir. Genellikle derleyeni ve derleme tarihleri belirsizlik göstermektedir. Şiir mecmuaları, içerisinde daha önce tezkirelerde ismi geçmeyen şairleri ve divan sahibi olan/olmayan şairlerin bilinmeyen şiirlerini barındırmaları açısından oldukça değerlidir. Tüm bu özellikleriyle şiir mecmuaları edebiyatımıza kaynaklık eder.

Çalışmamızın konusunu oluşturan mecmua, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 numarada kayıtlıdır. Mecmû'a-i Eş'âr başlığı altında kayıtlı olan mecmua 80 varaktan oluşan bir şiir mecmuasıdır. Çalışmamız beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; klasik Türk edebiyatında mecmuadan bahsedilmiştir. İkinci bölümde; incelenen mecmuanın tanıtımına yer verilmiştir. Bu bölüm içerisinde mecmuanın tavsifi, genel özellikleri, fiziki özellikleri, mecmuada yer alan şiirlerin hangi dönem aralığında ve hangi şairlere ait oldukları vd. konulara değinilmiştir. Üçüncü bölümde ise metnin transkripsiyon alfabesiyle latinize edilmiş hâline yer verilmiştir. Dördüncü bölümde; MESTAP tablosuna yer verilmiş olup bu tablo, başta şiir mecmuaları olmak üzere cönkler de dâhil tüm mecmuaların ayrıntılı tasnif ve dökümlerinin yapılmasını hedefleyen Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)'ne uygun olarak düzenlenmiştir. Beşinci bölümde; sonuç ve değerlendirme kısmına yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Klasik Türk edebiyatı, Mecmua, MESTAP, Şiir mecmuası.

SUMMARY

Poetry collections have an important place in classical Turkish literature. Poetry collections are works created by collecting poems of the same or different poets in a book or a notebook. These works are created by gathering together the poems selected by the compiler in line with his own taste and appreciation. Generally, the compiler and compilation dates are uncertain. Poetry collections are very valuable in terms of containing poets whose names have not been mentioned in tezkires before and unknown poems of poets who have/do not have a divan. With all these features, poetry collections are a source for our literature.

The mecmua, which is the subject of our study, is registered in Istanbul University Rare Works Library, number TY03735. The mecmua, which is registered under the title Mecmû'a-i Eş'âr, is a poetry mecmua consisting of 80 varays. Our study consists of five chapters. In the first chapter; the mecmuas in classical Turkish literature are mentioned. In the second chapter; the introduction of the analyzed mecmu is given. In this section, the description, general characteristics, physical characteristics, the period of the poems in the mecmu and which poets they belong to, etc. were mentioned. In the third section, the transcription alphabet and the latinized version of the text are given. In the fourth section, the MESTAP table is given and this table is organized in accordance with the Systematic Classification of Mecmuas Project (MESTAP), which aims to make a detailed classification and breakdown of all mecmuas, including cönks, especially poetry mecmuas. The fifth chapter includes a conclusion and evaluation section.

Keywords: Classical Turkish literature, Mecmua, MESTAP, Poetry collection.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI.....	IV
TEŞEKKÜR.....	V
ÖZET.....	VI
SUMMARY	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLOLAR DİZİNİ	IX
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	X
1. GİRİŞ	1
2. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY03735 NUMARADA KAYITLI MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR‘IN TANITIMI	4
2.1. Mecmuanın Tavsifi	4
2.2. Mecmuanın Genel Özellikleri	4
2.3. Mecmuanın Fiziki Özellikleri	5
2.4. Mecmuanın Muhteva Özellikleri	5
2.4.1. Mecmuada Yer Alan Şairler.....	5
2.4.2. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Nazım Şekilleri.....	22
2.4.3. Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Vezinler.....	25
2.5. Mecmuanın Dil Özellikleri	26
2.6. Mecmuanın Derlendiği Dönem Hakkında Bir Değerlendirme	28
3. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY03735 NUMARADA KAYITLI MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR‘IN TRANSKRİPSİYONLU METNİ	31
3.1. Transkripsiyon Alfabetesi	31
3.2. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol.....	31
3.3. Transkripsiyonlu Metin.....	33
4. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY03735 NUMARADA KAYITLI MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR‘IN MESTAP‘A GÖRE TASNİFİ.....	230
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	264
KAYNAKÇA.....	267
ÖZGEÇMİŞ	276

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 1. Mecmuada bulunan şairler ve bu şairlerin kaleme almış olduğu nazım şekilleri ve sayısı.....	6
Tablo 2. Mecmuada yer alan şairlerin yaşadıkları yüzyıllar	8
Tablo 3. Mecmuada yer alan şiirlerin nazım şekilleri ve sayısı	24
Tablo 4. Mecmuada yer alan şiirlerde kullanılan vezinler ve sayısı	25
Tablo 5: Transkripsiyon alfabesi.....	31
Tablo 6: Mecmuanın (1b-80b) MESTAP'a Göre Muhteva Tablosu	230

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Mecmuada yer alan nazım şekilleri ve sayısı yüzdelerle dağılımları	25
Şekil 2. Mecmuada yer alan aruz vezinlerinin yüzdelerle dağılımları.....	26

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

AÇT	: Âşık Çelebi Tezkiresi
AD	: Arşî Divanı
AHD	: Ahdî Tezkiresi
AHT	: Âşık Çelebi Tezkiresi
AT	: Âsım Tezkiresi
BAD	: Bahtî Divanı
BD	: Bâkî Divanı
BED	: Behiştî Divanı
Bk.	: Bakınız
BRD	: Bağdatlı Rûhî Divanı
BT	: Beyânî Tezkiresi
C.	: Cilt
CBD	: Celâl Bey Divanı
CD	: Cevrî Divanı
CİD	: Cinânî Divanı
D.	: Divan
E.T.	: Erişim Tarihi
ED	: Emrî Divanı
END	: Enverî Divanı
FD	: Fuzûlî Divanı
FT	: Fatîn Tezkiresi
G.	: Gazel
GAD	: Gelibolulu Âlî Divanı
GAT	: Gelibolulu Âlî Tezkiresi
GND	: Ganizâde Nâdirî Divanı
haz.	: Hazırlayan
HBD	: Hayâlî Bey Divanı
HD	: Hâkânî Divanı
HT	: Kınalızâde Hasan Çelebi Tezkiresi
İD	: İsmetî Divanı
İBT	: İsmail Belîğ Tezkiresi
K.	: Kaside

KD	: Kabûlî Divanı
KFD	: Kafzâde Fâizî Divanı
Kt.	: Kıta
LT	: Latîfî Tezkiresi
M.	: Mecmua
MAD	: Mânî Divanı
MD	: Mantıkî Divançesi
MESTAP	: Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi
NAD	: Nevizâde Atâyî Divanı
NAZD	: Nâzikî Divanı
ND	: Nefî Divanı
NED	: Nevî Divanı
Nr.	: Numara
RAD	: Râgıb Divanı
RD	: Rızâyî Divanı
RİD	: Riyâzî Divanı
RİT	: Riyâzî Tezkiresi
RT	: Rızâ Tezkiresi
s.	: Sayfa
SABD	: Sabrî Divanı
SAD	: Sabûhî Divanı
SAT	: Safâyî Tezkiresi
SD	: Sehmî Divanı
ST	: Sehî Bey Tezkiresi
SÜD	: Süheylî Divanı
ŞBD	: Şeyhülislam Bahâyî Divanı
ŞYD	: Şeyhülislam Yahyâ Divanı
t.y.	: Tarih yok
TB.	: Terkîb-i Bend
TDV	: Türkiye Diyanet Vakfı
TEİS	: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü
TN	: Odabaşı, M. (2009). <i>Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s. 234-467</i> , Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
TYD	: Taşlıcalı Yahyâ Divanı
UD	: Ubeydî Divanı

ULD : Ulvî Divanı
VAD : Vahdetî Divanı
VD : Veysî Divanı
Yay. : Yayınları
yy. : Yüzyıl

1. GİRİŞ

Klasik Türk Edebiyatında Mecmua

Mecmua “dağınık şeyleri bir araya getirmek, toplamak” anlamındaki Arapça cem‘ kökünden türemiş olup sözlükte “bir araya getirilmiş, toplanmış” demektir (Uzun, 2003: 165). Literatürde ise mecmua “kaynağı farklı metinlerin veya metin parçalarının bir araya getirildiği eserler bütünü” olarak (Köksal, 2012: 409) adlandırılır.

Mecmualar aynı ya da farklı türden manzum, mensur veya manzum-mensur karışık olarak bir arada bulunan metinlerden oluşur. İçerisinde barındırdığı metinlere göre mecmualar; risâle mecmuaları, nazire mecmuaları, şiir mecmuaları vs. şeklinde türlere ayrılır. Mecmuaların sınıflandırılması üzerine birtakım çalışmalar ortaya konulmuştur.¹

Mecmualar arasında özellikle şiir mecmuaları klasik Türk edebiyatı açısından ayrı bir öneme sahiptir. Şiir mecmuaları genellikle derleyeni ve derleme tarihi belli olmayan, tamamen derleyen kişinin kendi zevk ve beğenisi sonucunda aynı ya da farklı nazım şekli ve türüyle bir araya getirilmiş şiirlerden oluşmaktadır. Aynı zamanda şiir mecmuaları, müretteplerin mecmualarına aldığı şiirlerden hareketle onların eğitimi, bilgisi, şiir beğenisi ve karakteri hakkında birtakım bilgiler edinebileceğimiz kaynaklar olarak karşımıza çıkar. Mürettibin kişisel beğenisinin yanı sıra toplumun zevki de şiirin kıymetini ortaya çıkarır. Bu bakımdan mecmualar düzenlendiği dönemlerin şiir zevki, önemli şairleri ve onların sevilen şiirleri üzerinde önemli bilgiler içermektedirler (Tılfarlıoğlu, 2023: 1232). Bu anlamda genelde mecmualar, özelde ise şiir mecmuaları yazıldıkları dönem ve yaşanan toplum hakkında bilgi verirler.

Şiir mecmuaları aynı veya farklı yüzyıllarda yaşamış şairlere ait manzumeleri içerisinde barındırma özelliğiyle birer seçki mahiyetinde olup Klasik Türk edebiyatının yanı sıra Halk edebiyatı ve Tekke edebiyatı ürünlerini bir arada bulundurmasıyla da ayrı bir önem arz etmektedir (Yılmaz, 2008: 255). Mecmuaların dışında cönklerin içerisinde de klasik Türk edebiyatının nazım şekli ve türüyle yazılmış şiir metinleri bulunur. Edebiyat tarihi açısından mecmualar, büyük bir boşluğu doldurur. Bazen edebiyat

¹ Bu konu hakkında bk.: Tarlan, A. N. (1946). Eski Mecmualar Arasında, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 1(2), 122-123.; Kut, G. (1986). “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, (C.6, s.170-173), Dergâh Yayınları, İstanbul.; Levent, A. S. (1998). *Türk Edebiyatı Tarihi, Giriş*, TTK Yayınları, s.166-167.; Kılıç, A. (2012). “Mecmua Tasnifine Dair”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, (Haz. Hatice Aynur vd.), Turkuaz Yayınları, İstanbul, s.77-96.

tarihinin asıl kaynaklarına yardımcı olurken bazen yegâne kaynak olarak görev üstlenebilir (Aydemir, 2007: 123).

Mecmuaların bilimsel metotlarla muhteviyatının incelemesinin, klasik edebiyatı araştırmalarına inkâr edilemeyecek oranda bir katkı sağlayacağı aşikârdır (Tılfarlıoğlu, 2019: 165). Bu konu hakkında alandaki birçok kıymetli hoca ve araştırmacı tarafından kitap, makale, tez vs. çalışmalar ortaya konulmuştur ve konulmaya devam etmektedir. Söz konusu bu çalışmalar neticesinde mecmuaların klasik Türk edebiyatının tarihî gelişimi ve değişimindeki yeri daha net anlaşılır. Mecmuaların tasnifi, tenkidi ve neşri konusunda farklı görüşler bulunur.

M. Fatih Köksal şiir mecmualarını önemli ve değerli kılan özellikleri şu şekilde sıralar:

1. Kaynaklarda adı geçmeyen, unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlamak mümkündür.

2. Bilinen şairlerin bilinmeyen/divanlarında bulunmayan şiirlerine rastlamak mümkündür.

3. Şairlerin divanlarındaki şiirlerinin farklı şekillerine (fazla veya eksik beyitler, nüsha farkları vs.) tesadüf edebiliriz.

4. Mecmualar arasında bilinmeyen, varlığı bilindiği hâlde nüshası tespit edilemeyen eserlerle de karşılaşılır. Özellikle kırk hadis, mi'raciye, yüz hadis, mevlid, şehrengiz, biladiye, hasb-i hâl, kimi mektup ve münşeâta dair risaleler vb. fazla uzun olmayan türlerin çoğu bu mecmuaların arasında gizlidir.

5. Bilinmeyen veya kullanılmayan nazım şekilleri, bilinen nazım şekillerinin örneği görülmeyen kafiye tipleri, farklı bend yapıları; yeni türler, edebiyatımızda kullanımına rastlamadığımız aruz kalıpları vb. örneklerle de mecmualarda karşılaşabiliriz.

6. Mecmualarda, zaman zaman şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri de yakalama imkânı vardır. Bu, ölüm tarihi bilinmeyen bir şairin ölümü için düşünülmüş bir tarih manzumesi şeklinde olabileceği gibi, araştırmacılar için çok önemli olabilecek derkenara düşünülmüş bir bilgi notu veya şiir başlığı şeklinde de olabilir.

7. Bazı şiir mecmualarında, başka şairlerin de şiirleri bulunmakla beraber, özellikle bir şairin şiirlerinin yoğun olduğu görülür. Derleyeninin şair olduğu bir şiir mecmuası edebiyat tarihi araştırmalarına katkısı bakımından kuşkusuz daha kıymetli sayılır.

8. Mecmualar, -bir kısmı kendisi de şair olan- şiir sever kişiler tarafından tertip edilen eserlerdir. Bu itibarla derleyeni belli kişiler tarafından toplanan mecmualarda o

şahsın/şairin zevklerini fark ederken, dönemin genel beğenisiyle ilgili önemli ipuçları da yakalamak mümkündür. Bir şairin o dönem mecmualarında çok şiirin bulunması o devirde çok beğenildiğini, keza nazım şekillerinin sıklığından o nazım şeklinin gördüğü rağbeti, çok kullanılan aruz kalıpları ve kafiye yapıları devrin aruz ve zevkini bize bildiren önemli işaretlerdir.

9. Şiir mecmualarında genel olarak dönemin zevklerini, edebî tercihlerini vs. anlamak kabil olduğu gibi ferdî temayüllerin de izini sürmek mümkündür. Nazire mecmuası olmasa da kimi mecmualarda nazire şiirler bulunduğundan şairler arasındaki etkileşimi, teselsül bağlarını takip etmek de mümkün olur.

10. Mecmualar dışındaki eserlerin fevayid ve vikaye yapraklarında da zaman zaman rastlamak mümkünse de özellikle mecmualarda çok sık rastladığımız edebiyat dışı kimi konular da ayrıca ele alınması gereken önemli noktalar (Köksal, 2012: 414-417).

Mecmular üzerinde yapılan çalışmalar sayesinde her geçen gün yeni bilgiler öğrenilirken aynı zamanda eski ve hatalı bilgiler de düzeltilmektedir.

2. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY03735 NUMARADA KAYITLI MECMŪ‘A-İ EŞ‘ÂR’IN TANITIMI

2.1. Mecmuanın Tavsifi

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi Yazma Eserler Bölümünde TY03735 numarada kayıtlı “*Mecmū‘a-i Eş‘âr*” adlı eser 80 varaklık, ebru kaplı mıklepli, kırmızı meşin üzerine sarı yıldızların vurulduğu ve sırtı siyah meşinden oluşan dış kapağın içindeki aharlı sarı kâğıda ta’lik hatla yazılmıştır. Her sayfada satır sayısı düzensiz olmakla birlikte genellikle satır sayısı on ve sütun sayısı iki olan mecmua 198x113 mm boyutundadır. Mecmuanın derleyeni ve derleme tarihi bilinmemektedir.

Baş:

Cū-resī şabā ber-ān gül be-berī peyām-ı bülbül

Vele’in se’elte ‘anni fekemā raeyteni kıl

Son:

Māt-ı sultānū’l-berāyā (.....)

Ḳatlı-lā-fā’iḳ er-ruḥ en ‘Oşmā[n] ([10]31)

2.2. Mecmuanın Genel Özellikleri

Mecmuanın genel özellikleri şu şekildedir:

- Mecmuanın iç kapağında “*Mecmū‘a-i Eş‘âr*” yazmaktadır.
- Mecmuanın iç kapağında eser adının üstünde Hâlis Efendi Kütüphanesi yazılmaktadır. Ayrıca İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi mührü bulunmaktadır. Yine bu sayfada Farsça ve Arapça birer paragraf ve Kur’ân’daki farklı surelere ait ayetlerden bir araya getirilmiş Arapça bir dua yazılmaktadır.
- Mecmuanın derleyeni ve derlenme tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak mecmua içerisinde yer alan şiir başlıkları ve tarih manzumeleri bize mecmuanın derlendiği dönem hakkında ipucu vermektedir. “Mecmuanın Derlendiği Dönem Hakkında Bir Değerlendirme” isimli alt başlıkta bu konu hakkında elde edilen tespitler yer almaktadır.
- Mecmuanın 1b-74b varaklarında 16. ve 17. yüzyılda yaşayan şairlerin şiirleri yer alırken 75a-80b varakları arasında ise 18. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirleri yer almaktadır. Bu durumda 1b-74b varaklarına göre mecmuanın 17. yüzyıla ait bir

mecmua olduğu fakat 75a-80b varaklarında yer alan 18. yüzyıl şairi olan Koca Râgıb Paşa'nın şiirlerinin de bulunmasından dolayı daha sonradan 18. yüzyılda başka bir kişinin eline geçmiş olabileceği ve bu kişi tarafından şiirlerin eklenmiş olabileceği ihtimali anlaşılmaktadır.

2.3. Mecmuanın Fiziki Özellikleri

Mecmuanın fiziki özellikleri şu şekildedir:

- 80 varaktan oluşur.
- 198x113 mm boyutundadır.
- Kırmızı meşin üzerine sarı yıldızların vurulduğu bir dış kapağa sahiptir. Mıklep ebruyla süslenmiştir. Mecmuanın sırtı siyah meşinden yapılmıştır.
- Varaklarda sarı aharlı kâğıt kullanılmıştır.
- Mecmuanın her varağı roma rakamları ile numaralandırılmıştır.
- Mecmua içerisindeki başlıklarda kırmızı ve siyah, metinde ise siyah mürekkep kullanımı tercih edilmiştir.
- Mecmuanın bazı sayfalarında okunmasına çok fazla engel olmamakla birlikte mürekkep lekeleri bulunmaktadır.
- Mecmuada sadece üç sayfada (5b, 6b, 25b) rekabe kaydı bulunmaktadır.
- Mecmuada satır sayısı düzensiz olup genellikle satır sayısı on ve sütun sayısı ikidir. Mecmuanın 75a-80b varaklarında satır sayısı farklılık göstermektedir.
- Mecmuadaki şiirler genellikle sağdan sola doğru çapraz şekilde yazılmıştır. Aynı zamanda mecmuanın bazı sayfalarında şiir beyitleri metin içinde yukarı doğru yazılmıştır. Bunların dışında 75a-80b varaklarındaki bazı şiirlerin sağdan sola doğru yatık ve yukarıdan aşağıya doğru çapraz şekilde yazıldığı görülür.
- Sadece bir sayfada (11a) derkenara bir şiir yazılmaktadır.
- Sadece bir sayfada (78b) mensur parçalar yazılmaktadır.
- Mecmua harekesiz ta'lîk hattı ile kaleme alınmıştır.

2.4. Mecmuanın Muhteva Özellikleri

2.4.1. Mecmuada Yer Alan Şairler

Mecmuada 16-18. yüzyılları arasında yaşamış toplamda 70 şair bulunmaktadır. Bunun dışında mecmuada kime ait olduğu tespit edilemeyen 41 adet şiir vardır. Bunların 1'i gazel, 24'ü kıt'a, 2'si mısra ve 13'ü müfreddir. Bir manzumenin nazım şekli ise tespit edilememiştir.

Mecmuada Bâkî, Fuzûlî, Gelibolulu Mustafâ Âlî, Hayâlî Bey, Nefî ve Şeyhülislam Yahyâ gibi önemli şairlerin yanı sıra Âzerî, Feyzî, Gınâyî, Nâzik ve Zekâyî gibi daha az bilinmesi hasebiyle kaynaklarda ismine çok az rastladığımız şairler de yer almaktadır. Mecmuada yer alan şairlerin arasında kaynaklarda daha önce adı geçmeyen bir şaire rastlanılmamıştır.

Mecmua içerisine şiiri en çok alınan şairler şunlardır: Şeyhülislam Yahyâ (53), Gelibolulu Mustafa Âlî (29), Rızâyî (28), Bağdatlı Rûhî (19), Cevrî (18), Azmîzâde Hâletî (17) ve Bâkî (12)'dir.

İncelemiş olduğumuz mecmuada yer alan divan sahibi şairlerin divanında yer almayan şiirleri tespit edilmiştir. Bunlar: Rızâyî'nin 6 gazeli (20a, 21a, 23b, 34b, 69a), Gelibolulu Âlî'nin 3 gazeli (7b, 15a, 24b) ve 1 kıtası (39a), Cevrî'nin 3 gazeli (14b, 28b), Vahdetî'nin 2 gazeli (27b, 73b), Ulvî'nin 1 gazeli (42a) ve 1 matla beyti, Bâkî'nin 1 gazeli (24b), Hayâlî Bey'in 1 gazeli (64a), Riyâzî'nin 1 gazeli (55a), Şeyhülislam Yahyâ'nın 1 gazeli (21b) ve 1 kıtası (80b), Eğirdirli Şeyhî'nin 1 gazeli (33b), Azmîzâde Hâletî'nin 1 kıtası (61a), Bahtî (Sultan I. Ahmed)'nin 1 kıtası (77b), Fuzûlî'nin 1 kıtası (45a) ve Ganîzâde Nâdirî'nin 1 kıtası (79b)'dir. Bunun yanı sıra mecmuada divan sahibi olmayan şairlerin bilinmeyen şiirleri de yer almaktadır: Bağdatlı Zihnî'nin 2 gazeli (16a, 19a) ve Nergisî'nin 1 gazeli (71b) bulunur. Bu anlamda bu çalışmayla birlikte ilim âlemine yeni şiirlerin kazandırılması düşünülmektedir.

Tablo 1. Mecmuada bulunan şairler ve bu şairlerin kaleme almış olduğu nazım şekilleri ve sayısı

Sıra Nr.	Şairin Mahlası	Nazım Şekli ve Sayısı	Şiir Sayısı
1.	Abdî	Gazel (1)	1
2.	Adnî	Gazel (1)	1
3.	Âlî (Gelibolulu Mustafa)	Gazel (27), Kıta (2)	29
4.	Ârşî	Gazel (1)	1
5.	Atâyî	Gazel (1)	1
6.	Âzerî	Gazel (3)	3
7.	Bahâyî (Şeyhülislâm)	Gazel (2)	2
8.	Bahtî (I. Ahmed)	Kıta (1)	1
9.	Bâkî	Gazel (12)	12
10.	Behişî	Gazel (1)	1
11.	Bekâyî	Kıta (1)	1
12.	Beyânî	Gazel (2)	2
13.	Celâlî	Gazel (1)	1
14.	Cevrî	Terkîb-i Bend (2), Gazel (16)	18
15.	Cinânî	Gazel (4)	4
16.	Emrî	Gazel (1)	1
17.	Enverî	Gazel (1)	1

Tablo 1. (Devamı)

Sıra Nr.	Şairin Mahlası	Nazım Şekli ve Sayısı	Şiir Sayısı
18.	Es'ad	Gazel (1)	1
19.	Fâ'izî	Gazel (2)	2
20.	Feyzî	Gazel (1)	1
21.	Fuzûlî	Gazel (2), Kıta (1)	3
22.	Gınâyî	Gazel (1)	1
23.	Hâkânî	Gazel (2)	2
24.	Hâletî	Gazel (15), Kıta (2)	17
25.	Hâtif	Kıta (2)	2
26.	Hayâlî	Gazel (2)	2
27.	Haylî	Gazel (1)	1
28.	Huldî	Gazel (1)	1
29.	İsmetî	Gazel (2)	2
30.	Kabûlî	Gazel (6)	6
31.	Mânî	Gazel (1)	1
32.	Mantukî	Gazel (1)	1
33.	Meşâmî	Gazel (1)	1
34.	Mirzâ	Gazel (1)	1
35.	Murâdî (Sultan)	Gazel (1)	1
36.	Nâdirî	Gazel (1), Kıta (1)	2
37.	Nahlî	Gazel (1)	1
38.	Nâmî	Gazel (1)	1
39.	Nâzî	Gazel (1)	1
40.	Nâzik	Gazel (1)	1
41.	Nazmî	Kıta (1)	1
42.	Nef'î	Kaside (1), Gazel (3), Kıta (1)	5
43.	Nergisî	Gazel (2)	2
44.	Nev'î	Gazel (2)	2
45.	Nüvîdî	Gazel (2)	2
46.	Pendî	Gazel (1)	1
47.	Râgıb	Gazel (2)	2
48.	Râzî	Gazel (1)	1
49.	Rızâyî	Gazel (28)	28
50.	Riyâzî	Gazel (4)	4
51.	Rûhî (Rûhî-i Bağdâdî)	Gazel (19)	19
52.	Sa'id	Gazel (1)	1
53.	Sa'idî	Müfred (1)	1
54.	Sabrî	Gazel (2)	2
55.	Sabûhî	Gazel (2)	2
56.	Sehmî	Gazel (1)	1
57.	Sipâhî	Gazel (1)	1
58.	Süheylî	Gazel (1)	1
59.	Sürûşî	Gazel (1)	1
60.	Şeyhî	Gazel (1)	1
61.	Tab'î	Gazel (1)	1
62.	Ubeydî	Gazel (1)	1
63.	Ulvî	Gazel (5)	5
64.	Ümîdî	Gazel (1)	1

Tablo 1. (Devamı)

Sıra Nr.	Şairin Mahlası	Nazım Şekli ve Sayısı	Şiir Sayısı
65.	Vahdetî	Gazel (3)	3
66.	Veysî	Gazel (1)	1
67.	Yahyâ (Şeyhülislâm)	Gazel (51), Müfred (1), Kıta (1)	53
68.	Yahyâ (Taşlıcalı)	Gazel (2)	2
69.	Zekâyî	Gazel (1)	1
70.	Zihnî (Zihnî-i Bağdâdî)	Gazel (2)	2
Toplam			280

Mecmua 16-18. yüzyılları arasında yaşayan şairlerden oluşmaktadır. Mecmuada 25 şairin kimliği tespit edilemediği için yaşadıkları yüzyıllar da kesin olarak belirlenememiş ve mecmuanın yazıldığı düşünülen yüzyıl aralığında yaşamış olabilecekleri kabul edilmiştir. Divanı olmayan Âzerî, Meşâmî ve Sa'îd mahlaslı şairlerin kimliği ise dönemin tezkirelerinden hareketle tespit edilmiştir. Âzerî'nin 7a'da yer alan gazelinin 4. beyti Kâf-zâde Fâ'izî'nin “Zübdetü'l-Eş'âr” adlı tezkiresinde, Meşâmî'nin 73a'da yer alan gazelinin makta beyti (5.beyit) Kâf-zâde Fâ'izî'nin “Zübdetü'l-Eş'âr” adlı tezkiresinde olduğu görülür. Sa'îd mahlaslı şairin kimliği mecmuada 39b'de yer alan gazelden hareketle tespit edilmeye çalışılmıştır. Bahsedilen şiirin kaynaklarda 17. yüzyılda yaşamış Sa'îd mahlasını kullanan “Ebû Sa'îd Mehmed Efendi” ve “Ahmed Sa'îd/Sa'îdî Efendi” adında her iki şairin de şiirleri arasında olduğu görülmüştür fakat bu şiirin iki şairden hangisine ait olduğu tespit edilememiştir. Mecmuadaki şiirin Ebû Sa'îd Mehmed Efendi'ye ait olduğu bilgisinin yer aldığı kaynaklar şunlardır: Şiirin Güftî'nin “Teşrifâtü's-Şu'arâ”sında 1. ve 5. beyti; Mustafa Safâyî Efendi'nin “Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idü'l-Eş'âr)”sında 1., 2., 3. ve 5. beyti bulunur. Mecmuadaki şiirin Ahmed Sa'îd Efendi'ye ait olduğu bilgisinin yer aldığı kaynaklar ise şunlardır: Şiirin Mehmet Nâil Tuman'ın “Tuhfe-i Nâilî”sinde 1. ve 3. beyti; İsmail Belîğ'in “Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdetü'l-Eş'âr”ında 1., 2. ve 3. beyti bulunur.

Abdî, Bekâyî ve Gınâyî gibi kimliği tespit edilemeyen şairler aşağıdaki tabloda “(?)” ile gösterilmiştir.

Tablo 2.Mecmuada yer alan şairlerin yaşadıkları yüzyıllar

Sıra Nr.	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl
1.	Abdî	(?)
2.	Adnî	(?)

Tablo 2. (Devamı)

Sıra Nr.	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl
3.	Âlî (Gelibolulu Mustafa)	16.yy
4.	Ârşî	16.yy
5.	Atâyî	17.yy
6.	Âzerî	16.yy
7.	Bahâyî (Şeyhülislâm)	17.yy
8.	Bahtî (I. Ahmed)	17.yy
9.	Bâkî	16.yy
10.	Behiştî	16.yy
11.	Bekâyî	(?)
12.	Beyânî	(?)
13.	Celâlî	16.yy
14.	Cevrî	17.yy
15.	Cinânî	16.yy
16.	Emrî	16.yy
17.	Enverî	17.yy
18.	Es'ad	(?)
19.	Fâ'izî	17.yy
20.	Feyzî	(?)
21.	Fuzûlî	16.yy
22.	Gınâyî	(?)
23.	Hâkânî	16.yy
24.	Hâletî	17.yy
25.	Hâtif	(?)
26.	Hayâlî	16.yy
27.	Haylî	(?)
28.	Huldî	(?)
29.	İsmetî	17.yy
30.	Kabûlî	16.yy
31.	Mânî	16.yy
32.	Mantikî	17.yy
33.	Meşâmî	16.yy
34.	Mirzâ	(?)
35.	Murâdî (Sultan)	(?)
36.	Nâdirî	17.yy
37.	Nahlî	(?)
38.	Nâmî	(?)
39.	Nâzî	(?)
40.	Nâzik	17.yy
41.	Nazmî	(?)
42.	Nef'î	17.yy
43.	Nergisî	17.yy
44.	Nev'î	16.yy
45.	Nüvîdî	(?)
46.	Pendî	(?)
47.	Râgıb	18.yy
48.	Râzî	(?)
49.	Rızâyî	17.yy

Tablo 2. (Devamı)

Sıra Nr.	Şairin Mahlası	Yaşadığı Yüzyıl
50.	Riyâzî	17.yy
51.	Rûhî (Rûhî-i Bağdâdî)	16.yy
52.	Sa'îd	17.yy
53.	Sa'îdî	(?)
54.	Sabrî	17.yy
55.	Sabûhî	17.yy
56.	Sehmî	17.yy
57.	Sipâhî	(?)
58.	Süheyfî	16.yy
59.	Sürûşî	(?)
60.	Şeyhî	17.yy
61.	Tab'î	(?)
62.	Ubeydî	16.yy
63.	Ulvî	16.yy
64.	Ümîdî	(?)
65.	Vahdetî	17.yy
66.	Veysî	17.yy
67.	Yahyâ (Şeyhülislâm)	17.yy
68.	Yahyâ (Taşlıcalı)	16.yy
69.	Zekâyî	(?)
70.	Zihnî (Zihnî-i Bağdâdî)	16.yy

Mecmuada yer alan şairlerin biyografileri şu şekilde verilmiştir:

ABDÎ: Bu dönemde yaşamış ve Abdî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Abdî olduğu tespit edilememiştir.

ADNÎ: Bu dönemde yaşamış ve Adnî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Adnî olduğu tespit edilememiştir.

ÂLÎ (Gelibolulu Mustafâ): Mustafa Âlî Efendi, Geliboluludur. 948/1600'de doğdu. Anne tarafından Şeyh Müslihiddin Nakşibendi'nin torunu ve Hoca Ahmed'in oğludur. Erzurum ve Bağdat Defterdarı, Yeniçeri kâtibi, Sivas defterdarı, Amasya, Kayseri ve Cidde Sancakbeyi oldu. 1008/1600 yılında Cidde'de vefat etti.²

² Özdemir, F. (2011). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt, s.468-734*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, 404-405; Aksoyak, İ. H. ve İsen, M. (2013). "Âli/Çeşmî, Gelibolulu Mustafa", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-cesmi-gelibolulu-mustafa> (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: AÇT: s.484-487, HT: 530-553, AHT: s.92-95, BT: s.116, RİT: s.216-218, RT: s.160-161, AT: s.27, KT: s.384-388.

ÂRŞÎ: 970/1562 yılında doğup 1030/1620 yılında vefat etti. Hurûfî olan Ârşî'nin asıl adı ve ailesi hakkında bilgi yoktur. Nereli olduğu, nerelerde ve nasıl bir tahsil gördüğü bilinmeyen Ârşî'nin, Divanı'ndaki bilgiler ışığında Anadolu sahasına mensup bir şair olduğu söylenebilir.³

ATÂYÎ (Nev'î-zâde): Nev'îzâde Atâullah Atâyî kazasker, şair ve âlim Nev'î Yahyâ Efendi'nin oğludur. 991/1583'te İstanbul'da doğdu. Lofça, Varna, Rusçuk, Üsküp gibi çeşitli yerlerde kadılık görevinde bulundu. 1046/1636'da vefat etti.⁴

ÂZERÎ: Asıl adı İbrahim'dir. Muallim-zâde Ahmed Efendi'nin oğludur. 993/1585'te vefat etti. Vefatına Bursalı Cinânî'nin "İntikâl eyledik de târîhin, didiler geçti Azerî Çelebi" beyti vefatına tarihtir.⁵

BAHÂYÎ (Şeyhülislam): Şeyhülislam Mehmed Bahâyî Efendi, Hoca Sadeddin Efendi'nin torunu, Rumeli Kazaskeri Abdulaziz Efendi'nin oğludur. 1010/1601 yılında İstanbul'da doğdu. Osmanlı Devleti'nin 32. şeyhülislamıdır. Selanik, Halep, Şam, Edirne ve İstanbul kadısı, daha sonra Anadolu ve Rumeli kazaskeri, son olarak şeyhülislamlık mertebesine yükseldi. 1064/1654'te vefat etti.⁶

BAHTÎ (I. Ahmed): Sultan III. Mehmed'in oğludur. 998/1590 tarihinde Manisa'da doğdu. 1012/1603'te 14. Osmanlı padişahı olarak tahta çıktı. 1026/1617'de vefat etti, ismine mensup caminin yanındaki türbede defnedildi. Siyasetin dışında Bahtî mahlasıyla şiirler yazan ve mürettep divanı bulunan bir şairdi.⁷

BÂKÎ: Abdülbaki Mahmud Efendi, Fatih Camii müezzinlerinden Mehmed Efendi'nin oğludur. 933/1526 yılında İstanbul'da doğdu. Sırasıyla Mekke ve İstanbul

³ Kahraman, B. (1989). *Arşî Divânı'nın Tenkidli Metni I-II*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya, s.4-10.

⁴ Özdemir, F. (2011). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt, s.468-734*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.526-527; İpekten, H. (2014). "Atâyî, Nev'î-zâde", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/atai-nevizade> (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: RÎT: s.234-236, RT: s.165-166, AT: S.92, KT: s.405-425.

⁵ Açıkgöz, N. (2017) *Riyâzî Muhammed Efendi, Tezkiretü'ş-Şuara*, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s.55-56. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023); Kocaaslan, H. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ I. cilt s.1-233*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s.92-93. Ayrıntılı bilgi için bk.: HT: s.184-186, BT: s.24-25, KT: s.143.

⁶ Kocaaslan, H. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ I. cilt s.1-233*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s.187-188; Uludağ, E. (2013). "Bahâyî, Şeyhülislâm Bahâyî, Azîz-zâde, Mehmed Efendi", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bahayi-mehmed-efendi>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: AÇT: s.185-187, HT: 242-243, RT: s.70-71, AT: s.31-33.

⁷ Kocaaslan, H. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ I. cilt s.1-233*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s.168-169; Yıldız, A. (2014). "Bahtî, Sultan I. Ahmed", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bahti-sultan-ahmed>. (E.T.: 5.11.2023).

kadılığı, Anadolu ve Rumeli kazaskerliği görevlerinde bulundu. 1008/1599'da vefat etti.⁸

BEHİŞTÎ: Şeyh Ramazan Behiştî, Abdulmuhsin Çelebi'nin oğludur. Vize'de doğan Behiştî'nin doğum tarihi bilinmemektedir. Çorlu'da vaiz, imam ve hatiplik görevinde bulundu. 979/1571-72 yılında Çorlu'da vefat etti.⁹

BEKÂYÎ: Bu dönemde yaşamış ve Bekâyî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Bekâyî olduğu tespit edilememiştir.

BEYÂNÎ: Bu dönemde yaşamış ve Beyânî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Beyânî olduğu tespit edilememiştir.

CELÂLÎ (Celâl Bey): Yahyâzâde Enderuni Hüseyin Celal Bey, Manastırlıdır. Hama Mutasarrıfı Cafer Paşa'nın damadıdır. 982/1574 yılında Manastır'da vefat etti.¹⁰

CEVRÎ: İbrahim Cevrî Çelebi, İstanbulludur. Doğum tarihi bilinmemektedir. Mevlevî, Divan-ı Hümayun kâtiplerinden ve hattattı. 1065/1654 yılında İstanbul'da vefat etti.¹¹

CİNÂNÎ: Mustafa Cinânî, Bursalıdır. Doğum tarihi bilinmemektedir. Mehmed Efendi'nin oğludur. Mülazım, kalem kâtibi, Karesi kassamı, Ula kadısı gibi çeşitli görevlerde bulundu. 1004/1595 yılında Bursa'da vefat etti.¹²

⁸ Kocaaslan, H. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.1-233*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s.158; Kaplan, H. ve Macit, M. (2014). "Bâkî", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: ST: s.170, AÇT: s.174-177, HT: 221-231, AHT: s.79-81, BT: s.37-38, RİT: s.82-89, RT: s.65-69.

⁹ Kocaaslan, H. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.1-233*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s.196-197; Aydemir, Y. (2013). "Behiştî, Ramazan b. Abdülmuhsin", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/behisti-ramazan-abdulmuhsin>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: LT: s.155-156, AÇT: s.190-192, HT: 244-246, AHT: s.116-118, GAT: s.118-119, RİT: s.93-95, KT: s.204-207.

¹⁰ Kocaaslan, H. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.1-233*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s.246. Ayrıntılı bilgi için bk.: AÇT: s.203-209, HT: 266-267, AHT: s.57-61, BT: s.47-48, GAT: s.234-238, RİT: s.103-104.

¹¹ Kocaaslan, H. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.1-233*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s.268-269; Atik, A. (2013). "Cevrî, İbrahim Çelebi", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevri-ibrahim-celebi>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: AÇT: s.216, HT: 276-277, RİT: s.110, RT: s.81-82, AT: s.40-42.

¹² Kocaaslan, H. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.1-233*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s.262; Ünlü, O. (2013). "Cinânî, Mustafa", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cinani-mustafa>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: AÇT: s.216, HT: 275-276, RİT: s.107-108, KT: s.219-220.

EMRÎ: Emrullâh Emrî Efendi, Edirneli ve imaret kâtibidir. Doğum tarihi hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. 983/1575 yılında Edirne’de vefat etti.¹³

ENVERÎ: Suzenger Enverî, İstanbulludur. Merkebciler kethüdâsı ve mîrî kumbaracısıdır. Enverî’nin kaynaklarda ümmî olduğu bilgisi yer alır. 957/1547’de vefat ettiği söylene de Enverî’nin Ali Ağa-zâde için düşürmüş olduğu tarihin 1030/1620 yıllarına tekabül etmesinden dolayı onun I. Ahmed (öl. 1026/1617), I. Mustafa (öl. 1027/1618) ve II. Osman (öl. 1031/1622) gibi padişahların saltanat dönemlerini görmüş olduğu düşünülmektedir.¹⁴

ES’AD: Bu dönemde yaşamış ve Es’ad mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Es’ad olduğu tespit edilememiştir.

FÂİZÎ (Kafzâde): Kâzâde Seyyid Abdülhay Fâiz Efendi, 988/1589’da doğdu. Babası Kaf-zâde lakabıyla anılan âlim, şair ve kazasker Mustafa Feyzullah Efendi’dir. Süleymaniye Medresesi müderrisi, Selanik ve Şam kadısı görevlerinde bulundu. 1031/1622’de vefat etti.¹⁵

FEYZÎ: Bu dönemde yaşamış ve Feyzî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Feyzî olduğu tespit edilememiştir.

FUZÛLÎ: Mehmed Fuzûlî Efendi, Hille müftisi Süleyman Efendi’nin oğludur. Doğum tarihi ve yeri kesin olarak bilinmemektedir. 963/1556 yılında Kerbela’da vefat etti.¹⁶

¹³ Kocaaslan, H. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ I. cilt s.1-233*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s.128-129; Saraç, M. A. Y. (2014). “Emrî, Emrullâh”, *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emri-emrullah>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: ST: s.175, LT: s.136-138, AÇT: s.149-153, HT: 201-207, AHT: s.98-102, BT: s.28-30, GAT: s.112-114, RİT: s.64-69, KT: s.149-155.

¹⁴ Kocaaslan, H. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ I. cilt s.1-233*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s.146-147; Yılmaz, K. H. (2014). “Enverî, Sûzenger Enverî Çelebi (Mürekkepçi)”, *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/enveri-suzenger-enveri-celebi-murekkepci>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: LT: s.139-140, AÇT: s.163-166, HT: 214-215, AHT: s.113-114, BT: s.33-34, GAT: s.116-117, RİT: s.76-78.

¹⁵ Yuvacı, B. (2014). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ (II. cilt, s.735-999)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.51; Okatan, H. İ. (2014). “Fâ’izi, Kâf-zâde Fâ’izi, Abdülhay”, *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/faizi-kafzade-faizi-abdulhay>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: AT: s.98-105.

¹⁶ Yuvacı, B. (2014). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ (II. cilt, s.735-999)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, 92; Macit, M. (2013). “Fuzûlî”, *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fuzuli-mdbir>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: LT: s.414-416, AÇT: s.521-522, HT: s.670-674, AHT: s.240-242, BT: s.150-151, GAT: s.186-188, RİT: s.257-260, KT: s.441-450.

GINÂYÎ: Bu dönemde yaşamış ve Gınâyî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Gınâyî olduğu tespit edilememiştir.

HÂKÂNÎ: Hakânî Medmed Bey olarak bilinir. Sadrazam Ayas Mehmed Paşazâde Mahmud Bey'in oğludur. Doğum tarihi bilinmemektedir. Çeşitli devlet görevlerinde bulunarak sancak beyliğine kadar yükseldi. 1015/1606'de vefat etti. Türk edebiyatında hilye türünün ilk örnek eserini yazdı.¹⁷

HÂLETÎ (Azmî-zâde): Azmizâde Mustafa Hâleti Efendi, şair ve âlim Pîr Mehmed Azmî Efendi'nin oğludur. 977/1570 yılında İstanbul'da doğdu. Müderris ve kadılıktan sonra Anadolu ve Rumeli kazaskeri oldu. 1631'de vefat etti.¹⁸

HÂTİF: 18. yüzyılda Hâtif mahlasını kullanan üç şair bulunmaktadır. Bunlardan Eğerci-zâde Hasan Hâtif Efendi'nin doğum tarihi 1666-1667'dir. Mecmuadaki Hâtif mahlasıyla yazılmış iki tarih manzumesinde düşürülen tarihler (1035/1626, 1070/1660) ile Eğerci-zâde Hasan Hâtif Efendi'nin doğum tarihi arasında altı yıl fark vardır. Diğer ikisinin (Hâtif Mehmed Efendi ve Hâtif Seyyid Hasan Çelebi) doğum tarihi bilinmemektedir. Bu nedenle mecmuadaki Hâtif'in hangisi olduğu tespit edilememiştir.

HAYÂLÎ: Mehmed Hayâlî Bey, 903-5/1497-9 yılında Vardar Yenicesi'nde doğdu. Lakabı Bekâr Memî'dir. İbrahim Paşa'nın nedimidir. 964/1557 yılında Edirne'de vefat etti.¹⁹

HAYLÎ: Bu dönemde yaşamış ve Haylî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Haylî olduğu tespit edilememiştir.

HULDÎ: Bu dönemde yaşamış ve Huldî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Huldî olduğu tespit edilememiştir.

¹⁷ Odabaşı, M. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.234-467*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.52; Pala, İ. (2014). "Hakânî, Mehmed Beg", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hakani-mehmed-beg>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: BT: s.52, RİT: s.131-132, RT: s.101.

¹⁸ Kocaaslan, H. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.1-233*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s.288; Kaya, B. A. (2013). "Hâletî, Azmî-zâde", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haleti-azmizade>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: HT: 284-285, BT: s.52-53, RİT: s.113-116, RT: s.86-89, AT: s.44-46.

¹⁹ Odabaşı, M. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.234-467*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.87; Karagözlü, V. (2014). "Hayâlî Bey", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayali-bey-hayali-mehmed-hayali>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: ST: s.164, LT: s.219-221, AÇT: s.651-665, HT: s.343-349, AHT: s.144-146, BT: s.68-69, GAT: s.133-137, RİT: s.140-144, KT: s.286-291.

İSMETÎ: Mehmed İsmetî Efendi, Birgilizâde Şeyh Fazlullah Efendi'nin oğludur. 1020-22/1611-3 yılları arasında İstanbul'da doğduğu tahmin edilir. Müderris, kadı ve kazaskerlik görevlerinde bulundu. 1665'te vefat etti.²⁰

KABÛLÎ: İbrahim Çelebi, doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte Kütahya'nın Gediz ilçesinde doğdu. Çeşitli yerlerde kadılık görevi yaptı. 1000/1591-2'de vefat etti.²¹

MÂNÎ: Çalıkzâde Şeyh Mehmed Mânî Çelebi, Kadı Çalık Ali Efendi'nin oğludur. Doğum tarihi ve yeri hakkında bir bilgi yoktur. Müderrislik ve kadılık görevinde bulundu. 1007/1598-9'da vefat etti.²²

MANTIKÎ: Zeyneddînzâde Ahmed Efendi, Molla Zeyneddînü'l-Acemî el-Hucvânî'nin oğludur. 1003/1594 yılında Şam'da doğdu. Şam kadılığı ve IV. Murâd'ın nedîmi görevinde bulundu. 1045/1635'te vefat etti.²³

MEŞÂMÎ: Konyalıdır. Sadrazam Rüstem Paşa'nın kethüdâsı Mustafâ Bey'in oğlu ve şair Ahmed Paşa'nın amcasının oğludur. Konya'da defnedildi. Vefat tarihi Riyâzî ve Kafzâde Fâ'izî'ye göre 993/1585 tarihi verilerek vefatı için "Meşâmî'ye eccl bûyı irişdi" mısraı tarih düşürüldü.²⁴

MİRZÂ: Bu dönemde yaşamış ve Mirzâ mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Mirzâ olduğu tespit edilememiştir.

²⁰ Özdemir, F. (2011). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt, s.468-734*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.515; Kılıç, M. (2019). "İsmetî, Mehmed İsmetî Çelebi", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ismeti-mehmed-ismeti-celebi-mdbir>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: RT: s.163-164.

²¹ Yuvacı, B. (2014). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ (II. cilt, s.735-999)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.140-141. Erdoğan, M. (2013). "Kabûlî, Gedizli", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kabuli-gedizli>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: HT: s.694-695, BT: s.158, RİT: s.268-269, KT: s.457.

²² Yuvacı, B. (2014). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ (II. cilt, s.735-999)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.227; Demirel, Ş. (2013). "Mânî", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mani>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: HT: s.737-739, BT: s.175, RİT: s.287, KT: s.482-484.

²³ Yuvacı, B. (2014). *Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhtevâ (II. Cilt, s.735-999)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.319. Ayrıntılı bilgi için bk.: RT: s.197, AT: s.114, KT: s.509.

²⁴ Yuvacı, B. (2014). *Tuhfe-i Nâilî Metin ve Muhtevâ (II. Cilt, s.735-999)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.290-291; Açıkgöz, N. (2017). *Riyâzî Muhammed Efendi, Tezkiretü'ş-Şuara*, KTB Yayınları, Ankara, s.297-298. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0>. (E.T.: 5.11.2023); Kayabaşı, B. (1997). *Kâf-zâde Fâ'izî'in Zübdetü'l-Eş'âr'ı*, Yayınlanmamış doktora tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, s.504. Ayrıntılı bilgi için bk.: AÇT: s.347, AHT: s.269-270, BT: s.188-189, GAT: s.269.

MURÂDÎ (Sultan): 16-18.yy şairlerinden oluşan mecmua içerisindeki Sultan Murâdî olarak geçen şairin III. Murâd ve IV. Murâd olabileceği düşünülmektedir. Bu düşüncemizin iki sebebi bulunur. İlki, mecmuada 48b’de bulunan “severin” redifli gazel, III. Murâd’ın Divanı’nda bulunmamaktadır. Ancak Hisâlî’nin *Metâli’ü’n-Nezâ’ir*’inde III. Murâd’a ait olduğu bilgisi yer alan “severin” redifli başka bir gazel zemin şiir olarak bulunmakta olup bahsedilen şiir de III. Murâd’ın Divanı’nda bulunmamaktadır. İkincisi, mecmuada 13a’da bulunan Nef’î’nin “severin” redifli gazelinin devamında “Naẓîre-i Sulţān Murād” başlığı atılmış fakat şiir verilmemiştir. Hisâlî’nin *Metâli’ü’n-Nezâ’ir*’inde Nef’î’nin “severin” redifli gazeli zemin şiir olarak yer alırken ona nazire yazan şairler arasında Sultan Murâd bulunmamaktadır. 13a’daki şiiri verilmemiş başlıktan hareketle Nef’î ile aynı yüzyılda yaşamış olacağı için Murâdî mahlaslı şairin IV. Murâd olması daha uygun düşer. Buna göre Murâdî mahlaslı şairin hangisi olduğu tespit edilemediği için her iki şairin de hayatı verilmiştir:

Sultan IV. Murâd: 953/1546 tarihinde Manisa’da doğdu. Sultan II. Selim’in oğludur. 6 Cemâziyelevvel 1003/17 Ocak 1595’te vefat edip Ayasofya hazîresine defnedildi. Siyasetin yanı sıra Murâdî mahlasıyla şiirler yazan ve divan tertip eden bir şairdi.²⁵

Sultan IV. Murâd: 1021/1612 tarihinde İstanbul’da doğdu. Sultan I. Ahmed’in oğludur. 15 Şevval 1049/8 Şubat 1640 Perşembe günü vefat edip Sultan Ahmed Camii yanındaki babası I. Ahmed’in türbesine defnedildi. Siyasetin yanı sıra Murâdî mahlasıyla şiirler yazan bir şairdi.²⁶

NÂDİRÎ (Ganî-zâde): Abdulganîzâde Muhammed Nâdirî Efendi, Abdulganî Efendi’nin oğludur. 980/1572 yılında İstanbul’da doğdu. Müderris, kadı ve kazaskerlik görevlerinde bulundu. 1036/1626’da vefat etti.²⁷

NAHLÎ: Bu dönemde yaşamış ve Nahlî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Nahlî olduğu tespit edilememiştir.

²⁵ Kütükoğlu, B. (2020). “III. Murad”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (C.31, s.172-176), TDVİA Yayınları, Ankara, 2020; Yuvacı, B. (2014). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ (II. cilt, s.735-999)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.281-282. Ayrıntılı bilgi için bk.: HT: s. 85-95, BT: s.19-21, RİT: s. 38-39, RT: s.49, KT: s.479.

²⁶ Yılmaz, Z. (2020). “IV. Murad”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (C.31, s.177-182), TDVİA Yayınları, Ankara.; Yuvacı, B. (2014). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ (II. cilt, s.735-999)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.282-283. Ayrıntılı bilgi için bk.: RT: s.51-52, AT: s.114.

²⁷ Şener, O. Z. (2013). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt s.1000-1263*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.86-87; Aksoyak, İ. H. (2015). “Nâdirî, Abdülganî-zâde Mehmed Nâdir Efendi”, *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nadiri-abdulganizade-mehmed-nadir>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: HT: s.836-837, RİT: s.305-307, RT: s.210-211, AT: s.132-134.

NÂMÎ: Bu dönemde yaşamış ve Nâmî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Nâmî olduğu tespit edilememiştir.

NÂZÎ: Bu dönemde yaşamış ve Nâzî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Nâzî olduğu tespit edilememiştir.

NÂZİK: Abdullah Nâzik Bey, Tâcir Mehmed Çelebi'nin oğludur. Bursalıdır. Kâtiplik, müderrislik ve kadılık yaptı. 1098/1686-7'de Konya'da vefat etti.²⁸

NAZMÎ: Bu dönemde yaşamış ve Nazmî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Nazmî olduğu tespit edilememiştir.

NEF'Î: Asıl adı Ömer olup Erzurum'un Hasankale (Pasinler) ilçesinde doğdu. Doğum tarihi bilinmemekle birlikte 980/1572'de doğduğu tahmin edilir. Dedesi Mirza Ali Paşa, babası Mehmed Bey'dir. Türk edebiyatında hiciv türünde başarılı olarak bu türde meşhur eseri olan Sihâm-ı Kazâ'sını yazdı. Ölümü hakkında farklı rivayetler bulunmakla birlikte hiciv nedeniyle 1044/1635'te yılında öldürüldüğü düşünülür.²⁹

NERGİSÎ: Nergisîzâde Kadı Mehmed Efendi, Nergisîzâde Ahmed'in oğludur. Bosnalıdır. Doğum tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Müderrislik, kadı naipliği ve vakanüvislik yaptı. 1044/1635'te vefat etti.³⁰

NEV'Î: Yahyâ Efendi, Şeyh Pir Ali Efendi'nin oğludur. 940/1533-4 yılında Malkara'da doğdu. Müderrislik, kadılık ve dönemin Osmanlı şehzâdelerine lalalık yaptı. 1007/1599'da vefat etti.³¹

²⁸ Şener, O. Z. (2013). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt s.1000-1263*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.89-90; Gülhan, A. (2013). "Nâzik (Nâzük), Abdullah Efendi", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nazik-nazuk-abdullah-efendi>. (E.T.: 5.11.2023).

²⁹ Selçuk, B. (2013). "Nef'î, Ömer Efendi", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nefi-omer-efendi>. (E.T.: 5.11.2023); Şener, O. Z. (2013). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt s.1000-1263*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.249. Ayrıntılı bilgi için bk.: RİT: s.319, RT: s.205-208, AT: s.118-125.

³⁰ Şener, O. Z. (2013). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt s.1000-1263*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.161; Selçuk, B. (2013). "Nergisi, Mehmed", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nergisi-mehmed>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: RİT: s.315, RT: s.214, KT: s.548-549.

³¹ Şener, O. Z. (2013). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt s.1000-1263*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.300; Sefercioğlu, M. N. (2014). "Nev'î, Yahyâ", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: AÇT: s.387-388, HT: s.870-872, AHT: s.284-286, BT: s.215-216, RİT: s.322-326, RT: s.209-210, KT: s.566-581.

NÜVÎDÎ: Bu dönemde yaşamış ve Nüvîdî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Nüvîdî olduğu tespit edilememiştir.

PENDÎ: Bu dönemde yaşamış ve Pendî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Pendî olduğu tespit edilememiştir.

RÂĞIB: Sadrazam Koca Râğıb Paşa olarak bilinir. Asıl adı Mehmed olup 1110/1698 yılında İstanbul'da doğdu. Mehmed Şevki Efendi'nin oğludur. Kâtiplik, mektupçuluk, defterdarlık, reîsü'l-küttâblık ve valilik görevlerinden sonra sadrazamlık makamına yükseldi. 1176/1763'te vefat etti.³²

RÂZÎ: Bu dönemde yaşamış ve Râzî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Râzî olduğu tespit edilememiştir.

RİZÂYÎ: Mehmed Ali Rızâyî, Kadı Mehmed Biber Efendi'nin oğludur. 1001/1592'de doğdu. Bayramzâdeler ailesine mensuptur. Dedesi Şeyhülislam Zekeriyâ Efendi, annesi Şeyhülislam Yahyâ'nın kız kardeşidir. Müderrislik ve kadılık yaptı. 1039/1629 yılında Kahire'de vefat etti.³³

RIYÂZÎ: Mehmed Riyâzî Efendi, kadı ve âlim Birgili Mustafa Efendi'nin oğludur. 980/1572 yılında Mekke'de doğdu. Müderrislik ve kadılık görevlerinde bulundu. 1054/1644 yılında İstanbul'da vefat etti.³⁴

RÛHÎ: Rûhî-i Bağdâdî olarak bilinir. Bağdâdî Osman Çelebi, 941/1534-5 yılında Bağdat'ta doğdu. 1014/1605-6 yılında Şam'da vefat etti. Türk edebiyatında Zâtî ve Muhibbî gibi en çok gazel yazan şairlerden biridir.³⁵

³² Odabaşı, M. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.234-467*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.181-182; Kesik, B. (2014). "Koca Râğıb Paşa", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/koca-ragib-pasa>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: FT: s.164-165.

³³ Odabaşı, M. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.234-467*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.241; Gürsoy, A. (2014). "Rızâyî, Mehmed Ali Çelebi", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rizayi-mehmed-ali-celebi>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: RİT: s.161, RT: s.113-115, AT: s.53-54, KT: s.310-320.

³⁴ Odabaşı, M. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.234-467*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.288; Yıldız, A. (2014). "Riyâzî, Mehmed Riyâzî Efendi", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/riyazi-mehmed-riyazi-efendi>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: RT: s.112-113, AT: s.50-52.

³⁵ Solmaz, S. (2018). *Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâ'sı (İnceleme-Metin)*, KTB Yayınları, Ankara, s.164-165. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023); Öztoprak, N. (2014). "Rûhî, Bağdatlı", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ruhi-bagdatli>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: RİT: s.169-170, KT: s.325-326.

SA'İD: TEİS'de bu dönemde yaşamış Sa'îd mahlasını kullanan “Ebû Saî'd Mehmed Efendi” ve “Ahmed Sa'îd/Sa'îdî Efendi” adında iki şairin biyografilerinden sonra verilen örnek şiirlerin arasında mecmuadaki Sa'îd'in şiirinin birkaç beytinin olduğu görülür. Bunun yanı sıra Ebû Saî'd Mehmed Efendi'nin Güftü'nin “*Teşrifâtü's-Şu'arâ*”sı adlı tezkiresinde ve Mustafa Safâyî Efendi'nin “*Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idi'l-Eşâr)*” adlı tezkiresinde; Ahmed Sa'îd Efendi'nin Mehmet Nâil Tuman'ın “*Tuhfe-i Nâilî*”sinde ve İsmail Belîğ'in “*Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*”ı adlı tezkiresinde verilen örnek şiirleri arasında mecmuadaki şiirin birkaç beyti yer almaktadır. Buna göre Sa'îd mahlaslı şairin hangisi olduğu tespit edilemediği için her iki şairin de hayatı verilmiştir.

Bunlardan ilki “Ebû Saî'd Mehmed Efendi”dir. Ebû Saîd Mehmed, Hoca Sadeddin Efendizâde Şeyhülislam Esad Efendi'nin oğludur. 1003/1594 yılında İstanbul'da doğdu. Müderrislik, kadılık ve kazaskerlik görevlerinden sonra şeyhülislamlık makamına yükseldi. 1073/1662'de vefat etti.³⁶

İkincisi ise “Ahmed Sa'îd/Sa'îdî Efendi”dir. Ahmed Saîdî Efendi, Hacı Osman Efendi adında bir tüccarın oğludur. Edirneli ve kadıdır. 1080/1669-70'te vefat etti.³⁷

SA'İDÎ: Bu dönemde yaşamış ve Sa'îdî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Sa'îdî olduğu tespit edilememiştir.

SABRÎ: İlmîzâde Seyyid Mehmed Sabrî Efendi, Edirneli şair İlmî Ahmed Efendi'nin oğludur. Doğum tarihi bilinmemekle birlikte Edirne'de doğdu. Müderrislik ve kadılık yaptı. 1055/1645'te vefat etti.³⁸

SABÛHÎ: Ahmed Sabûhî Dede Efendi, İstanbullu veya Tokatlı olup Yenikapı Mevlevîhânesi Şeyhidir. Ölüm tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte 1057/1647 yılında İstanbul'da vefat etti.³⁹

³⁶ Odabaşı, M. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ I. cilt s.234-467*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.361-362; Yılmaz, K. (2019). *Güftü, Teşrifâtü's-Şu'arâ*, KTB Yayınları, Ankara, s.33-34. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/67156,gufti-tesrifatus-suarapdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023); Çapan, P. (2005). *Mustafa Safâyî Efendi Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idi'l-Eşâr) İnceleme-Metin-İndeks*, AKM Yay., Ankara, s.271.; Kesik, B. (2014). “Sa'îd, Ebû Saîd Mehmed Efendi”, *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/said-ebu-said-mehmed-efendi> (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: RT: s.126-127, AT: s.62.

³⁷ Odabaşı, M. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ I. cilt s.234-467*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.362; Abdulkadiroğlu, A. (1985). *İsmail Belîğ, Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, Gazi Üniversitesi Yay., Ankara, s.212-213; Aksoyak, İ. H. (2014). “Saîd, Ahmed Saîd Efendi”, *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/said-saidi-ahmed-saidi-efendi> (E.T.: 5.11.2023).

³⁸ Özdemir, F. (2011). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt, s.468-734*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, 241; Çeçen, M. K. (2013). “Sabrî, Mehmed Şerîf”, *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sabri-mehmed-serif>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: RİT: s.205, RT: s.147-148, AT: s.72-75, KT: s.372-375.

SEHMÎ: Kaynaklarda Ahmed Çelebi, Ahmed Sehmî Çelebi, Sehmî Mehmed Çelebi ve Mehmed Çelebi olarak yer alır. Doğum tarihi bilinmemekle birlikte Bursalı ve kadıdır. 1062/1651-2’de vefat etti.⁴⁰

SİPÂHÎ: Bu dönemde yaşamış ve Sipâhî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Sipâhî olduğu tespit edilememiştir.

SÜHEYLÎ: Ahmed Süheylî Efendi, Hemdem Kethüdâ’nın oğludur. Doğum tarihi bilinmemekle birlikte Şam’da doğdu. Mısır divan kâtipliği ve Halep muhasebeciliği yaptı. 1043/1633-4’te vefat ettiği tahmin edilir.⁴¹

SÜRÛŞÎ: Bu dönemde yaşamış ve Sürûşî mahlasını kullanan şairin kim olduğu tespit edilememiştir.

ŞEYHÎ: Şeyh Mehmed Allâme’dir. İbn Allâme Nakîb Seyyid Burhaneddin Efendi’nin oğludur. Doğum tarihi bilinmemekle birlikte Eğirdir’de doğdu. Mülazım ve kadılık görevinde bulundu. 1635’te vefat etti.⁴²

TAB’Î: Bu dönemde yaşamış ve Tab’î mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Tab’î olduğu tespit edilememiştir.

UBEYDÎ: Abdurrahman Efendi, Nebî Halife adında bir zatin oğludur. Doğum tarihi bilinmemektedir. Danişmetlik ve kadılık yaptı. 981/1573’te vefat etti.⁴³

³⁹ Özdemir, F. (2011). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt, s.468-734*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, 247; Sarı, M. (2014). “Sabuhi, Şeyh Ahmed Dede”, *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sabuhi-seyh-ahmed-dede>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: BT: s.110, RT: s.150, AT: s.75-76.

⁴⁰ Odabaşı, M. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ I. cilt s.234-467*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.400; Aksoyak, İ. H. (2013). “Sehmî, Ahmed Çelebi”, *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sehmi-ahmed-celebi>. (E.T.: 5.11.2023).

⁴¹ Odabaşı, M. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ I. cilt s.234-467*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.401; Harmancı, M. E. ve Yalçınkaya, Ş. (2014). “Süheylî, Ahmed b. Hemdem Kethüdâ”, *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suheyli-ahmed-hemdem-kethuda>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: KT: s.334.

⁴² Zavotçu, G. (2017). *Rızâ Tezkiresi*, KTB Yayınları, Ankara, s.134-135. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/73320,riza-tezkiresi2020pdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023); Özdemir, F. (2011). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt, s.468-734*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.185; Kesik, B. (2014). “Şeyhî, Seyyid Mehmed Allâme Efendi”, *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seysi-seyyid-mehmed-allame-efendi>.

⁴³ Özdemir, F. (2011). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt, s.468-734*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.444; Şanlı, İ. (2014). “Ubeydî, Abdurrahman Çelebi”, *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ubeydi-abdurrahman-celebi>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: AÇT: s.455-456, HT: s.545-551, BT: s.120-121, GAT: s.255-256, RİT: s.221-223.

ULVÎ (Derzi-zâde): Derzi-zâde (Terzi-zâde) Mehmed Ulvî Çelebi, İstanbulludur. Doğum tarihi bilinmemektedir. Danişmentlik yaptı. 993/1585'te vefat etti.⁴⁴

ÜMİDÎ: Bu dönemde yaşamış ve Ümîdî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Ümîdî olduğu tespit edilememiştir.

VAHDETÎ: Vahdetî Çelebi, Bosna'da Yenipazarlıdır. Doğum tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Bosna'da yaşadığı ve Hurufî şairlerinden olduğu bilinir. 1598 yılında Ereğli'de vefat etti.⁴⁵

VEYSÎ: Üveys Çelebi, Üsküplü Kadı Mehmed Efendi'nin oğludur. 969/1561 yılında Alaşehir'de doğdu. Çeşitli yerlerde kadılık yaptı. 1037/1628 yılında Üsküp'te vefat etti.⁴⁶

YAHYÂ (Şeyhülislam): Şeyhülislam Yahya Efendi, Şeyhülislam Bayramzâde Zekeriyâ Efendi'nin oğludur. 969/1561 yılında İstanbul'da doğdu. Müderrislik, kadılık ve kazaskerlik görevlerinden sonra şeyhülislamlık makamına yükseldi. 1053/1655'te vefat etti.⁴⁷

YAHYÂ (Taşlıcalı): Dukaginzâde Taşlıcalı Yahyâ Bey olarak bilinir. Doğum tarihi ve yeri kesin olarak bilinmemekle birlikte Arnavut asıllıdır. Yaya başı ve Orhan ve Yıldırım Bayezid Evkâfî mütevellisidir. Eli, kılıç dışında kalem tutan şairlerdendir. 990/1582'de vefat etti.⁴⁸

⁴⁴ Özdemir, F. (2011). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt, s.468-734*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.553; Şahin, E. (2014). "Ulvî, Derzi-zâde Mehmed Ulvî Çelebi", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: AÇT: s.481, HT: s.576-580, AHT: s.224-225, BT: s.129-130, GAT: s.259-260, RİT: s.238-241, KT: s.427-431.

⁴⁵ Şener, O. Z. (2013). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt s.1000-1263*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.602; Öztürk, Y. (2006). *17. yüzyıl şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Divanı'nın tenkitli metni*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul, s. XIV. Ayrıntılı bilgi için bk.: AHT: s.294-295, RİT: s.335, KT: s.589.

⁴⁶ Şener, O. Z. (2013). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt s.1000-1263*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.446; Çaldak, S. (2014). "Veysi, Üveys Çelebi, Üveys b. Mehmed", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/veysi-uveys-celebi-uveys-mehmed>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: HT: s.907-908, BT: s.229-230, RİT: s.339-340, RT: s.220-221, AT: s.138-139.

⁴⁷ Şener, O. Z. (2013). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt s.1000-1263*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.509; Kavruk, H. (2014). "Şeyhülislam Yahyâ", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyhulislam-yahya>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: HT: s.934-936, BT: s.239-240, RİT: s.351-354, RT: s.230-233, AT: s.142-147.

⁴⁸ Şener, O. Z. (2013). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt s.1000-1263*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.504; Kaya, B. A. (2013). "Yahyâ Bey, Taşlıcalı, Dukagin-zâde", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yahya-bey-dukaginzade>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: ST: s.181-182, LT: s.568, AÇT: s.286-291, HT: s.930-934, AHT: s.304-306, BT: s.237-239, GAT: s.224-227, RİT: s.349-351.

ZEKÂYÎ: Bu dönemde yaşamış ve Zekâyî mahlasını kullanan birden fazla şair olduğu için şairin hangi Zekâyî olduğu tespit edilememiştir.

ZİHNÎ: Asıl adı Abdü'ddelil olup Bağdatlıdır. Necefzâde Abdüddeli Zihnî Efendi, Zihnî-i Hâdim, hattat. 1023/1614'te vefat etti.⁴⁹

2.4.2. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Nazım Şekilleri

Mecmua içerisinde 16-18. yüzyılları arasında yaşamış şairler tarafından gazel, kaside, kıta, mısra, müfred, terkîb-i bend ve tespit edilemeyen bir nazım şekliyle kaleme alınmış toplamda 321 manzume bulunmaktadır. Mecmuada Arapça ve Farsça olarak kaleme alınmış birer müfred bulunmaktadır. Bunların dışında mecmuada yer alan manzumelerin tamamı Türkçe'dir.

Mecmua mürettep divan formundaki gibi kaside nazım şekli ile başlamış, ardından terkîb-i bend nazım şekliyle ve devamında ise gazel, kıta vd. nazım şekilleri karışık bir şekilde ilerlemektedir. Bu nazım şekilleri içerisinde en fazla gazellerin yer aldığı göze çarpmaktadır. Bu durum gazel nazım şeklinin Divan adı verilen eserlerin dışında mecmualarda dahi diğer nazım şekillerine nazaran daha fazla rağbet görmesinin bir sonucu olduğu söylenebilir.

Mecmuadaki şiirlerin arasında klasik Türk edebiyatı ve halk edebiyatı alanında bilinen nazım şekillerine benzemeyen bir şiir (75a) bulunmaktadır. Bu şiir 3 bentten oluşmakta olup Derzî-zâde Ulvî'nin (Çelik ve Kılıç'ın neşrettiği ULD'nda G.116) gazeline nakarat şeklinde üç mısra eklenmesiyle oluşturulmuştur. Ayrıca bentlerdeki ilk iki mısralar ile eklemelerin vezninin farklı olduğu görülür. Bu şiirin mürettep tarafından bu şekilde yazılmış olabileceği gibi daha önce alanda bilmediğimiz ve eşine rastlamadığımız bir nazım şeklinin olabileceği düşünülmektedir.

Mecmuada yer alan gazellerin 14'ü nazire olarak kaleme alınmıştır. Bu nazire şiirlerde "Nazîre-i ..." başlığı atıldığı ve zemin şiirlerle aynı sayfada verildiği görülmektedir. Ancak 30a'da "Nazîre-i Aţâyî" başlığı atılmadığı hâlde Atâyî'nin "üzre" redifli gazelinin aynı sayfada bulunan bir önceki "üzre" redifli Riyâzî'nin gazeline nazire olduğu Abuzer Kalyon'un "*Peşteli Hisâlî Metâli 'ü'n-Nezâ'ir (II. Cilt) İnceleme-Metin*" adlı yayımlanmamış doktora tezinden tespit edilmiştir.

⁴⁹ Odabaşı, M. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.234-467*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.132-133; Doğan, A. (2013). "Zihnî, Abdü'ddelil", *TEİS*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zihni-abduddelil>. (E.T.: 5.11.2023). Ayrıntılı bilgi için bk.: HT: s.377, AHT: s.160-161, BT: s.74, RİT: s.157, KT: s.360.

Mecmuadaki nazire şiirler şunlardır: 7b'de Beyânî'nin Âlî'ye "diyerek" redifli; 10b'de Hayâlî'nin Ulvî'ye "sen" redifli; 11a'da kime ait olduğu bilinmeyen bir şair tarafından Gelibolulu Mustafâ Âlî'ye "açılsun" redifli; 13a'da Sultân Murâd'ın Nef'î'ye "severin" redifli⁵⁰; 13b'de Haylî'nin Şeyhülislam Yahyâ'ya "benden" redifli; 17b'de Hâletî'nin Ümîdî'ye "-âresi" redif/kafiyeli; 30a'da Atâyî'nin Riyâzî'ye "üzre" redifli; 35a'da Nef'î'nin Şeyhülislam Yahyâ'ya "ister" redifli; 43a'da Riyâzî'nin Şeyhülislam Yahyâ'ya "yaklaşsa" redifli; 62a'da Beyânî'nin Zekâyî'ye "-ûşe/-ûşa" redif/kafiyeli; 68a'da Nâmî'nin Adnî'ye "çekelüm" redifli; 70b'de Tab'î'nin Gelibolulu Mustafâ Âlî'ye "ben" redifli naziresidir.

Bu nazirelerin yanı sıra iki adet "Nazîre-i Behod" başlıklı şiirde şairlerin aynı muhteva, redif ve kafiyeli kendi gazeline (zemin şiirine) yazdığı nazirelere de yer verilmiştir. Bunlardan 56a'da Fuzûlî'nin "-âl" kafiyeli sadece nazire şiiri bulunurken 70a'da ise Gelibolulu Mustafâ Âlî'nin "-ûn" kafiyeli zemin şiiri ve nazire şiiri bulunur.

Mecmuada yer alan nazire şiirlerin tespiti için nazire mecmualarına bakılmış olup sadece Hisâlî'nin "*Metâli'ü'n-Nezâ'ir*" adlı nazire mecmuasında birkaçının varlığından söz etmek mümkündür. Mecmuadaki zemin şiir ve nazire şiir olarak verilen şiirlerin - sadece matla beyitlerinin- bazısının bahsedilen nazire mecmuasında aynı şekilde bulunduğu görülürken bazı nazire şiirlerde zemin şiir olarak verilen şiirlerin ise bahsedilen nazire mecmuasında aslında zemin şiir olmadığı, nazire mecmuasında zemin şiir olarak bulunan şiirlere yazılmış başka bir şiir olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca nazire mecmuasında, incelenen şiir mecmuamız içerisindeki Ümîdî mahlaslı şiirin (17b) Sadâyî mahlaslı başka bir şaire ait olduğu bilgisi yer almaktadır. Bu anlamda tespit edilen bilgilerden hareketle incelenen şiir mecmuasının klasik Türk edebiyatı alanına yeni bilgiler kazandırması, bunun yanı sıra alandaki eksik veya hatalı bilgilerin düzeltilmesine olanak sağlaması düşünülmektedir.

Mecmuada yer alan şiirlerde kullanılan başlıklandırma tercihi şu şekildedir: Şiirlerin başlıklarında çoğunlukla ait olduğu şairin mahlası yazılmaktadır. Bunların bazılarında "Bâķī", "Cevrī" gibi sadece şairin mahlası yer alırken bazılarında ise "Bâķī Efendi", "Cevrī Çelebi", "Ĥayālī Bey" gibi hitaplı ifadeler yer almaktadır. Bazı başlıklarda ise "'Ālī Gelibolī, Cinānī el-Bursevī, Zihnī-i Bağdādī, Rūhī-i Bağdādī, 'Azmī-zāde Efendi, Kıt'a-i Ġanī-zāde, Rāzī Kāđī-i Bursa, 'Allāme Efendi, Mīrzā Beg Tātār Ĥān, Sultān Murād Ĥān ve Şeyhü'l-islām Yahyā Efendi" gibi şairin kimliği hakkında bilgi veren ifadelerin kullanıldığı görülür. Kıta ve müfred nazım şekilleriyle yazılmış bazı şiirlerin başlıklarında ise yazıldığı nazım şeklinin adı bulunur. Bunların

⁵⁰ Bahsedilen zemin şiir mecmuada yer alırken nazire şiirin sadece başlığı atılmış olup şiir yer almamaktadır.

dışında bazı şiirlerin başlıkları atılmamış olup başlık kısmına şiirde yer alan şairin mahlası, mecmuada yer almadığını belirtmek için metinde “[]” ile yazılmıştır. Başlığı ve mahlası bulunmayan şiirlerin başlık kısmına ise şiirlerin tespit edilen nazım şekli yine “[]” ile yazılmıştır.

Mecmuadaki şiirlerin başlıkları genellikle kırmızı mürekkeple yazılmış olmasının yanı sıra bazı başlıkların ise siyah mürekkeple yazıldığı görülür. Mecmuada aynı şaire ait şiirlerin peş peşe verildiği durumlarda “ve lehu, ve lehu eyzan, ve lehu dāme ‘ömruhu, ve lehu dāme bekāuhu vd.” şeklinde başlıklar atılmıştır.

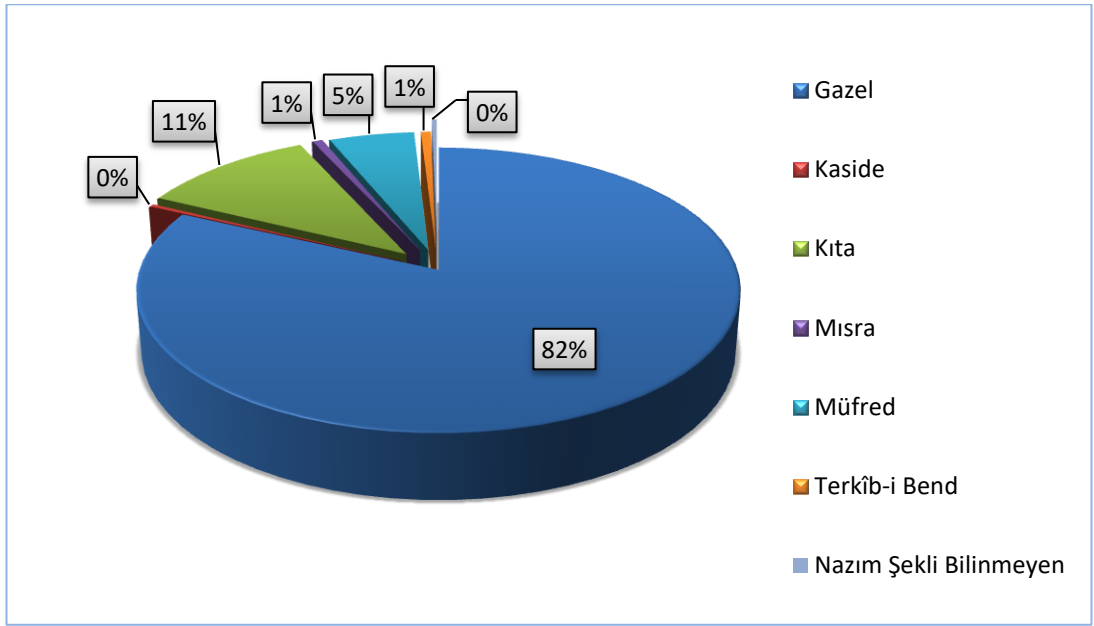
Mecmuada örneğine çok az rastlanmakla birlikte bazen şiirin başlığının yanlış atıldığı görülür: 26a’da “Terkîb-i Bend-i Rûhî” başlığı atılan şiir Süheyli’ye ait bir gazeldir ve 72b’de “Ve lehu” başlığı atılan şiir İsmetî’ye değil Nüvîdî’ye ait bir gazeldir.

Mecmuadaki bazı şiirler, farklı sayfalarda iki kez tekrar edilmiştir. Bunlar: Cevrî’nin “bildük” redifli gazeli (29b ve 31a), Şeyhülislam Bahâyi’nin “neylersin” redifli gazeli (53b ve 63b) ve şairi bilinmeyen “yokdur” redifli bir kıta (76a ve 77a)’dır.

Tablo 3. Mecmuada yer alan şiirlerin nazım şekilleri ve sayısı

Nazım Şekilleri	Sayısı
Gazel	263
Kaside	1
Kıt’a	35
Mısra	2
Müfred	17
Terkîb-i Bend	2
Nazım Şekli Bilinmeyen	1
Toplam	321

Aşağıdaki grafikte mecmuadaki nazım şekillerinin kullanılma sıklığına göre yüzdeler dağılımları gösterilmiştir.

Şekil 1. Mecmuada yer alan nazım şekilleri ve sayısı yüzdelik dağılımları

2.4.3. Mecmuada Yer Alan Şiirlerde Kullanılan Vezinler

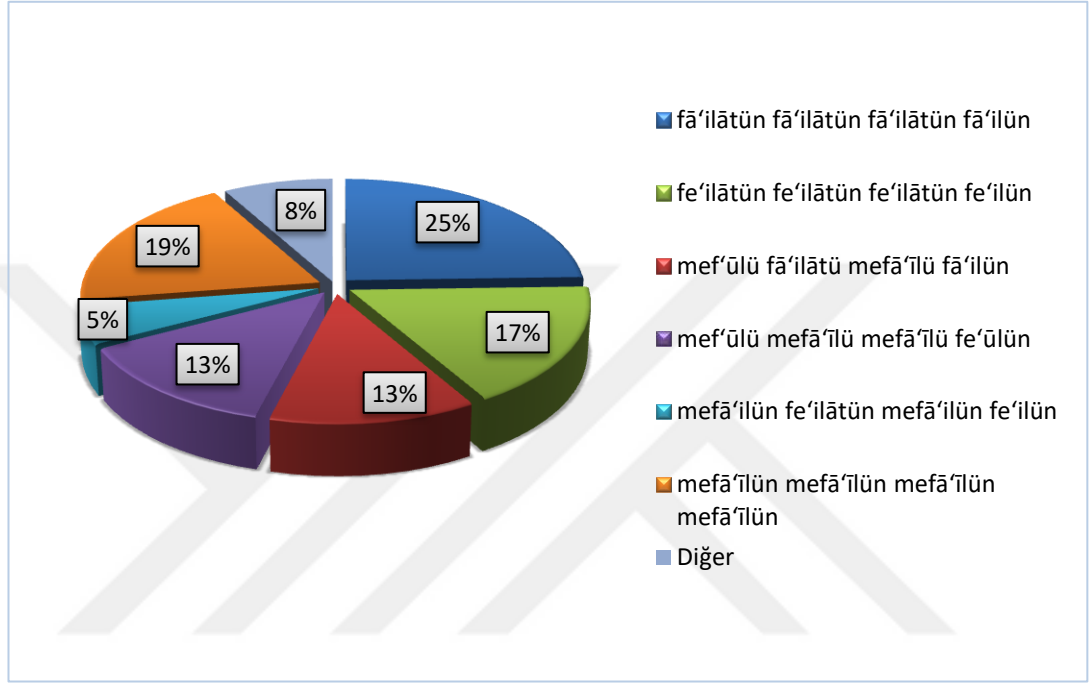
Mecmuada yer alan manzumelerde toplam 18 farklı veznin kullanıldığı görülmektedir. Aşağıdaki tabloda şiirlerde kullanılan vezinler ve sayısı verilmiştir. Tablodan hareketle en çok remel bahrinde yer alan “fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün” vezninin kullanıldığı görülür.

Tablo 4. Mecmuada yer alan şiirlerde kullanılan vezinler ve sayısı

Sıra Nr.	Kullanılan Vezin	Sayısı
1.	<i>fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün</i>	2
2.	<i>fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün</i>	78
3.	<i>fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün</i>	3
4.	<i>fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilālün</i>	1
5.	<i>fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün</i>	54
6.	<i>fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün</i>	2
7.	<i>fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilün</i>	3
8.	<i>mef ‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün</i>	40
9.	<i>mef ‘ülü fā ‘ilātün mef ‘ülü fā ‘ilātün</i>	5
10.	<i>mef ‘ülü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe ‘ülün</i>	42
11.	<i>mef ‘ülü mefā ‘ilün mef ‘ülü mefā ‘ilün</i>	6
12.	<i>mef ‘ülü mefā ‘ilün mefā ‘ilün fā</i>	1
13.	<i>mefā ‘ilün fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilün</i>	17
14.	<i>mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün</i>	61
15.	<i>müfte ‘ilün fā ‘ilün müfte ‘ilün fā ‘ilün</i>	1
16.	<i>müstef ‘ilātün müstef ‘ilātün</i>	1
17.	<i>müstef ‘ilün fe ‘ülün müstef ‘ilün fe ‘ülün</i>	1
18.	<i>müstef ‘ilün müstef ‘ilün müstef ‘ilün müstef ‘ilün</i>	2
	Toplam	320

Ayrıca mecmuadaki şiirlerin arasında bilinen aruz vezinlerine benzemeyen bir vezninle kaleme alınan bir şiir (75a) olduğu için bu şiirin vezni tespit edilememiştir. Bu şiirin metin içindeki ve MESTAP tablosundaki vezin bilgisi kısmı “(?)” ile gösterilmiş olup dipnotta belirtilmiştir.

Aşağıdaki grafikte mecmuada kullanılan aruz vezinlerinin yüzdeleri dağılımları verilmiş, buna göre sayıca az olan 12 adet vezin diğer kısmında gösterilmiştir.

Şekil 2. Mecmuada yer alan aruz vezinlerinin yüzdeleri dağılımları

2.5. Mecmuanın Dil Özellikleri

Mecmuada 1b'deki Arapça-Farsça mülemma müfred ve 80a'daki Farsça müfred dışındaki manzumelerin tamamı Türkçe'dir. Bu durum mürettibin Arapça ve Farsça diline vakıf olmadığına veyahut mecmua içerisine eklediği şiirlerde daha çok Türkçe şiirleri tercih ettiğinin bir göstergesi olabilir. Mecmua içerisindeki manzumelerde bulunan Arapça ve Farsça eklerin, kelime ve kelime gruplarının yazımında İsmail ÜNVER'in "Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler" adlı makalesindeki önerilerden faydalanılmaya çalışılmıştır.

Mecmuada mürettibinden kaynaklı birçok imlâ hatası mevcuttur. Bu hataların hangi hususlarda, hangi sıklıkla, düzenli mi düzensiz mi olduğu bize mecmuanın mürettibinin eğitim seviyesi hakkında fikir sunabilmektedir.

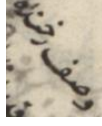
Mecmua içerisinde 16-18. yüzyılda yaşamış şairlerin şiirleri bulunması nedeniyle Eski Anadolu Türkçesi'nin dil özellikleri korunmaya çalışılmıştır. Bu döneme ait kapalı e ünlüsü, metinde "ë" değil "i"li şekilde gösterilmiştir.

Örneğin; helāk iden (9b), cevır itmek (19b), virmek (52b), nice (7a), gice (25b).

Mecmuada sıklıkla “b”li şekilde yazılmış olan -up/-üp zarf-fiil eki, mecmuadaki imlâya uyularak metinde de “b”li şekilde yazılmıştır.

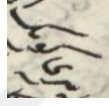
Örneğin; gelüb (8a), kalub (10b), virüb (12a), alub (16a), olub (43a) ve idüb (55a).

Mecmuada tamlama hâl eklerinin yazımında nun (ن) ve nazal n (ك) harfleri bazen birbirinin yerine kullanılmıştır.

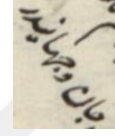
Örneğin; vaşf-ı ruhuñda, (39a).

Mecmuada bazı kelimelerin yazımında izafet kesresi (ة), atif vavı (و), belirtme hâl eki olan ye (ی) harfi ve tamlama eki olan ye (ی) harfi birbirinin yerine kullanılmıştır.

Örneğin; ser-i küyuñ,

(24a); cān-ı cihānıdır,

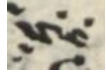

(3a); şubḥ-ı ‘ıyda

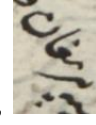
(32b).

Mürettibin bazen doğru yazımına da yer vermekle birlikte düzenli olarak “gönca” ve “pīr-i muḡān” kelimesi, “gibi” edatı, “bana” ve “saña” zamirlerinin vs. yazımında sıklıkla yanlışlık yaptığı görülür.

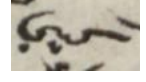

Örneğin; gönca,

(25b); pīr-i muḡān,

(73b); gibi,

(17a);

baña,

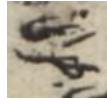

(21b); saña,

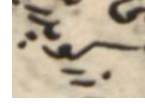
(10b).

Mürettibin bazı kelimelerin yazımında ise düzensiz olarak yazım yanlışlığı yaptığı görülür.

Örneğin; buḡrānı,

(11a); zer-kūbdur,

(58b); tebessüm

(15b).

Mecmuada bazı Farsça birleşik sıfatların yazımında mürettibin vezni gözetmemiş olduğu görülür. Bu Farsça birleşik sıfatların metin içerisindeki yazımında vezin dikkate alınmış olup bu durum dipnotta belirtilmiştir.

Örneğin; Mecmuada 25b’de ve 74b’de “ser-firāz” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “ser-efrāz” şekliyle, 16a’da “gül-füsün” yazıyor ancak vezin gereği

Divan'daki “gül-efsün” şekliyle ve 50b'de “dil-figāruñ” yazıyor ancak vezin gereği Divan'daki “dil-efgāruñ” şekliyle yazılması daha uygundur.

Mecmuada i- fiili, ile edatı/bağlacı ve için edatının yazımında vezin gözetilmeksizin bitişik yazıldığı durumlarla karşılaşmıştır. Bu durum vezinde de sıkıntıya yol açtığı için bu unsurların metin içindeki yazımında vezin esas alınmıştır ve bu durum dipnotta açıklanmıştır.

Örneğin; Mecmuada 60b'de “olmuşken” yazıyor ancak vezin gereği “olmuş iken”, 28a'da “yoğken” yazıyor ancak vezin gereği Divan'daki “yoğ iken” şekliyle, 53b'de “didümse” yazıyor ancak vezin gereği “didüm ise”, 71a'da “luţfuñla” yazıyor ancak vezin gereği “luţfuñ ile” ve 42b'de “anuñ-çün” yazıyor ancak vezin gereği Divan'daki “anuñ için” şekliyle yazılması daha uygundur.

2.6. Mecmuanın Derlendiği Dönem Hakkında Bir Değerlendirme

Mecmuanın mürettibi ve derlenme tarihi hakkında herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak mecmua içerisinde yer alan manzumelerden hareketle mecmuanın hangi yüzyılda derlendiğine ulaşabilmekteyiz.

Mecmuada 16-18. yüzyılları arasında yaşamış olan şairlerin şiirleri bulunmaktadır. Mecmuanın 1b-74b varaklarında 16. ve 17. yüzyıl şairlerinin bulunması nedeniyle 17. yüzyılda bir kişi tarafından derlendiği söylenebilir. Bunun yanı sıra 28b'de “Cevrī Merhūm” olarak atılmış şiir başlığı bulunur. 17.yy şairi olan Cevrī'nin 1654 tarihinde vefat ettiği bilinir ve yine mecmua içerisindeki 1b-74b varaklarında şiirleri yer alan 17.yy şairlerinin arasında en son 1686-7 tarihinde Nâzık'ın vefat ettiği bilinir. Bu bilgilerden hareketle mecmuanın 1b-74b varaklarının derleyeni bilinmeyen bir kişi tarafından 17. yüzyılda 1654 tarihinden sonra 18. yüzyıldan önce yazılmış olabileceği çıkarımına ulaşılabilir.

Ancak mecmuanın 75a-80b varaklarında ise 17. yüzyıl şairleri ve 18. yüzyıl şairi olan Koca Râgıb Paşa'nın şiirleriyle karşılaşmaktadır. Aynı zamanda bahsedilen bu varak aralığındaki manzumelerin satır ve sütun sayısı ile nazım şekilleri bir önceki varaklardan (1b-74b) farklılık göstermektedir. Özellikle mecmuada yer alan tarih nazım türüyle kaleme alınmış şiirlerin tamamı 75a-80b varaklarında mevcuttur. O hâlde şunu diyebiliriz ki bu farklılık bizi 1b-74b varaklarına göre mecmuanın 17. yüzyıla ait bir mecmua olduğu fakat 75a-80b varaklarına göre ise daha sonradan 18. yüzyılda başka bir kişinin eline geçmiş olabileceği ve bu kişi tarafından eklemelerin olduğu düşüncesine sevk etmektedir.

Mecmuada bulunan tarih manzumeleri sayesinde ise mecmuanın derlendiği yıl(lar) hakkında bazı bilgilere ulaşabilmekteyiz. Bahsedilen tarih manzumeleri arasında vefat ve ölüm tarihlerinin dışında padişahın tahta çıkışı, fetihler, yaşanmış büyük yangınlara ve o dönemde yaşanılmış önemli olan olaylara düşürülen tarihler bulunmaktadır.

IV. Murâd'ın tahta çıkması (h.1032/m.1623) üzerine düşürülmüş şu tarihler bulunur:

(80a)

Sāye-i zıll Ḥudā sultān Murād'dın penāh
Eyledi tahta cülūs oldu 'ālem-i Süleymān

...

Diñlesün ḥāḳān-ı Rūmuñ tārīhin ḥalḳ-ı cihān
'Āleme sultān Murād oldu şeh-i dünyā duyan (1032)

(80a)

Cün cülūs itdi bu dem şāh-ı 'adālet itimād
Cemden oldu cümle ehl-i 'irfān yine şād

...

Didi anuñ tārīhin bu mışra'-ı ra'nā ile
Luḫfla kıldı müzeyyen bu cihānı şeh Murād (1032)

Şeyhülislam Yahyâ'nın, IV. Murâd'ın Bağdat'ı fethi (h.1048/m.1638) için düşürülmüş şu tarihi bulunur:

(80b)

Ḥazret-i sultān 'ālem-dādır 'ālī-nijād
Şuḳḳa-i rāyātın acdı eyledi 'azm cihād

...

Aldı şāhuñ ḳal'asını 'askerini kemter eyledi
Güş idenler oldılar bu fethi Yahyâ cümle şād

Şāhdan Bağdādı alınca anuñ tārīhini
Didiler aldı ḥişārın zūr ile Sultān Murād (1048)

Hâtif'in IV. Mehmed döneminde yaşanan Büyük İstanbul Yangını (h.1070/m.1660) için düşürülmüş şu tarihi bulunur:

(79a)

Didi tārīhīni iḥrāk-ı kebīrūne Hātif

Dūd-ı āh-ı fuqarā ili Sitānbūl yandı (1070)

**3. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ
TY03735 NUMARADA KAYITLI MECMÛ'A-İ EŞ'ÂR'IN
TRANSKRİPSİYONLU METNİ**

3.1. Transkripsiyon Alfabeti

Tablo 5: Transkripsiyon alfabeti

آ	Ā, ā, A, a,	ش	Ş, ş
أ/ا	A, a, Ā, ā, E, e	ص	Ş, ş
ء	'	ض	Ž, ž, Đ, đ
ب	B, b, P, p	ط	Ṭ, ṭ
پ	P, p	ظ	Z, z
ت	T, t	ع	'
ث	Ṣ, ṣ	غ	Ġ, ġ
ج	C, c	ف	F, f
چ	Ç, ç	ق	K, k
ح	H, h	ك/گ	K, k, K, k, G, g, ñ
خ	H, h	ڭ	Ñ
د	D, d	ل	L, l
ذ	Z, z	م	M, m
ر	R, r	ن	N, n
ز	Z, z	و	Ū, ū, O, o, Ö, ö, U, u, Ü, ü, V, v,
ژ	J, j	ه	H, h, a, e
س	S, s	ي	Ī, ī, I, ı, İ, i, Y, y

3.2. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yol

1. Mecmuada her şiire ve şiirin her beytine sıra numarası verilmiştir. Bendler halinde yazılan şiirlerde ise her bende roma rakamı verilmiştir.
2. Mecmuanın sayfa numaraları metin içinde “1b, 2a, 2b, ...” biçiminde gösterilmiştir.
3. Mecmuadaki şiirler numaralandırılarak metin içinde “(1), (2), (3), ...” biçiminde gösterilmiştir.
4. Şairlerin mahlasları metin içinde koyu gösterilmiştir.
5. Arapça ayet ve hadisler tırnak işareti (“ ”) içerisinde italik yazı karakteriyle gösterilmiş, kaynağı ise dipnotta verilmiştir.
6. Mecmuadaki şiirlerin vezni, şiirin hemen üstünde italik olarak gösterilmiştir.
7. Vezin gereği zihaf uygulanan ünlüler eğik karakterde yazılmıştır.
8. Tespit edilen vezin kusurları dipnotta belirtilmiştir.

9. Vezin ve anlam gereği metinde fazla bulunan ibare, hece ve sesler “< >” işareti içinde gösterilmiştir.

10. Mecmuadaki şiirler için karşılaştırma yapılan divanlar Nef‘î Divanı “ND”, Azmîzâde Hâletî Divanı “AHD” şeklinde kısaltılmış ve “Simgeler ve Kısaltmalar Dizini”nde belirtilmiştir.

11. i- fiili, ile edatı/bağlacı ve için edatının yazımında metinde bitişik yazılmış ise “-” işaretiyle ekli olduğu kelimeyle birlikte (yoğ-imiş, hâl-ise, cân-ile, ‘aşk-ıla, anuñ-içün, ‘aşkuñ-çün gibi) yazılmıştır.

12. Hemzeli kelimelerin yazımında mecmuadaki imlâya uyulmuştur. Örneğin metinde hemzeli yazılmışsa “dâ’im, mâ’il”, hemzesiz yazılmış ise “dâyim, mâ’yil” olarak verilmiştir.

13. “N’ola, n’içün, n’eylesün, k’ola” gibi hece düşmesi sonucunda oluşan kalıplaşmış ünlü ulamalı kelimelerin yazımında mecmuadaki imlâya uyulmuş ve kesme işareti (’) ile gösterilmiştir.

14. Şeddeli kelimelerin imlâsında vezne uyulmuştur. Örneğin; haţţ kelimesinin vezin gereği bazen “haţţ” bazen de “haţ” şeklinde yazılması gibi.

15. Mecmuadaki şiirler, yayımlanmış divan (kitap ve tez) veya yayımlanmamış divanlarındaki (tez) şekilleriyle karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda tespit edilen farklılıklar da aparatta gösterilmiştir.

16. Mecmuadaki şiir başlıklarının ilk harfi büyük harfle yazılmış, başlığı olmayan şiirler ise köşeli parantez ([]) içerisinde varsa mahlası yoksa şiirin nazım şekliyle gösterilmiştir.

17. Mecmuadaki farklılıklar aparatta gösterilirken önce ana metindeki şekil verilmiş, iki nokta işaretinden (:) sonra divanındaki varyant gösterilmiş, ardından virgül işareti (,) koyulup en sonda da “D.” ibaresi eklenerek şiirin karşılaştırıldığı divan kastedilmiştir. Örneğin: cân: ‘aşk, D. gibi.

18. Yine aparatta mecmuadaki farklar gösterilirken aynı ibarenin varyantları virgül işareti (,) ve farklı ibarelerin varyantları ise noktalı virgül işaretiyle (;) birbirinden ayrılmıştır.

19. Karşılaştırılan divanlardaki şiirlerde, mecmuada olmayan beyit/ler ise aparatta belirtilerek eğik gösterilmiştir.

20. Anlam veya vezin gereği yapılması zaruri olan eklemeler, metin tamirleri köşeli ayraç “[]” içerisinde gösterilmiştir.

21. Mecmuada okunamayan kelime ve kelime grubu “(...)” şeklinde gösterilip kelimenin mecmuadaki fotoğrafı ile birlikte dipnotta belirtilmiştir.

22. Eski Anadolu Türkçesi'nin dil özelliklerinden olan “kapalı e” ünlüsü, metinde è şeklinde değil “iden, itmek, gice, nice” gibi i’li şekilde gösterilmiştir.

23. Mecmuadaki Arapça ve Farsça eklerin, kelime ve kelime gruplarının yazımında İsmail ÜNVER'in “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” adlı makalesinden yararlanılmıştır.

24. Mecmuada mürettibinden kaynaklı yaygın imlâ hataları (bazı eklerin ve harflerin yanlış yazılması vb.) dipnotta gösterilmemiştir. Örneğin; mecmuada “b”li şekilde yazılmış olan –up/-üp zarf-fiil eki, imlâya uyularak “b”li şekilde yazılmıştır. Bu tür imlâ hatalarından “Mecmuanın Dil Özellikleri” kısmında detaylı bahsedilmiştir.

25. Mecmuada iki şekilde okunabilen “aşk / ‘ışk” ve “ayş / ‘ıyş” kelimeleri, metin içinde tek bir kullanımı (‘aşk ve ‘ayş) tercih edilerek yazılmıştır.

26. Mecmuada bazı Farşça birleşik sıfatların yazımında gerektiği durumlarda vezin esas alınmıştır ve bu durum dipnotta belirtilmiştir. Örneğin; Mecmuada “serfirâz” yazıyor ancak vezin gereği “ser-efrâz” şeklinde yazılması daha uygundur.

27. Mecmuada i- fiili, ile edatı/bağlacı ve için edatının yazımında gerektiği durumlarda vezin esas alınmıştır ve bu durum dipnotta belirtilmiştir. Örneğin; Mecmuada “luţfuñla” yazıyor ancak vezin gereği “luţfuñ ile” yazılması daha uygundur.

28. Metin neşrinde klasik ve bilimsel transkripsiyon sistemi uygulanmıştır. Farsçadaki vâv-ı ma’dûleler “” şeklinde gösterilmiştir.

3.3. Transkripsiyonlu Metin

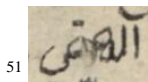
Ḥālîş Efendi Kütüphānesi

Meşev nevmîd ez in dergeh ki luţf-ı ‘ām ū hergiz nemi dâred revâ-yı nevmîdî-i ümmîd-vâr-ı intirâ-yı pâdişâhân ez pey-i yek-i muhlemet şad-ḥûn konend.

Mecmū‘a-i Eş‘ār

Kāl

Ḳāle’ş-Şeyḫ Kemāleddîn Emîr-kān Ebū Muḥammed ‘ilān bin Yaḥyā (...) ⁵¹ imāmen şāliḥen ‘ālîmen min emirü'l-Yemen ruviye inne nâren şabriķe bi’s-süyüfi felaha (...) ⁵² süyüfehâ fihi ḳale fesellü an zelik fe ḳale miḥnetü aḳrarü.

⁵¹ M. Mecmuada bu kelime okunamamıştır.

Bismi'llāhi'r-raḥmani'r-raḥīm.

Velā yeūduhu ḥifzuhumā ve huve-l'aliyyu-l'azīm.⁵³ Fallāhu ḥayrun ḥāfizā ve hüve erḥamur raḥīmin.⁵⁴ Lehu mu'aḳḳibatun min beyni yedeyhi ve min ḥalfihi yaḥfezunehu min emrillāh.⁵⁵ İnnā naḥnu nezzelnez zikre ve inna lehu le ḥafizun.⁵⁶ Ve ḥafiznāhā min külli şeyṭānini'r recim.⁵⁷ Ve ḥifzan min külli şeyṭānin mārid.⁵⁸ Ve ḥifzan zalike taḳdiru'l 'azīzi'l 'alīm.⁵⁹ İn kullu nefsin lemma 'aleyha ḥafiz.⁶⁰ [İnne] baṭṣe rabbike le şedīd.⁶¹ İlä āhirihi.

1b

(1)

[Müfred]⁶²

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün

Cü-resi şabā ber-ān gül be-berī peyām-ı bülbül⁶³

Vele'in se'elte 'anni fekemā raeyteni ḳul

(2)

'Aleyhi Raḥmetullāh Der-Na't-ı Nebī Ve Lehu Nef'i⁶⁴

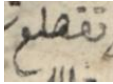
fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. 'Uḳde-i ser-rişte-i rāz-ı nihānīdir sözüm

Silk-i tesbīḥ-i dūr-i seb'a'l-meşānīdir sözüm

2. Bir güherdir kim⁶⁵ nazīrin görmemişdir rüzgār

Rüzgāra 'ālem-i ḡayb armaḡānıdır sözüm

⁵² M. Mecmuada bu kelime okunamamıştır.

⁵³ Bakara Sûresi 2/255.

⁵⁴ Yûsuf Sûresi 12/64.

⁵⁵ Rad Sûresi 13/11.

⁵⁶ Hicr Sûresi 15/9.

⁵⁷ Hicr Sûresi 15/17.

⁵⁸ Sâffât Sûresi 37/7.

⁵⁹ Fussilet Sûresi 41/12.

⁶⁰ Târik Sûresi 86/4.

⁶¹ Burûc Sûresi 85/12.

⁶² İlk mısraı Farsça ve ikinci mısraı Arapça olan mülemma bir beyittir.

⁶³ Beytin Türkçesi; "Saba rüzgârı, o gül üzerine bülbülün haberini ulaştırır. Eğer benim hakkımda soracak olursan beni gördüğün gibi söyle."

⁶⁴ ND: K.1 (45 beyit).

⁶⁵ kim: ki, D.

3. Rūzgār aḥvālîmî⁶⁶ bilmiş benim ya bilmemiş
‘Āleme feyz-i ḥayāt-ı cāvidānıdır sözüm
4. Ehl-i dil⁶⁷ ḳadrin bilür ben gevherim⁶⁸ medḥ eylemem
‘Ālemiñ sermāye-i deryā vü kânıdır sözüm
5. Bî-ğarāz⁶⁹ bir cevher-i şāfîdir ammā muttaşıl
Ehl-i ṭab‘ıñ zīver-i tîğ u sinānıdır [sözüm]
6. Ya‘nî kim⁷⁰ endîşe-sencān-ı cihāniñ dāyimā
Hem şarîr-i kilki hem vird-i zebānıdır sözüm

2a

7. Bir benim gibi ciger-dār ehl-i ṭab‘ olmaz daḥı
Cevher-i tîğ-i ḳaza-yı nāgehānıdır sözüm
8. Ğamze-i dilber n’ola reşk eylese endîşeme
Hırz-ı bāzū-yı dil-i şāḥib-ḳırānıdır sözüm
9. Ol ḳadar pür-şīvedir gūyā ki bîkr-i fikrimiñ
Ğamze-i merd-efgen-i nā-mihribānıdır sözüm
10. Ol ḳadar dil-dūzdur gūyā ki bir şūḥ āfetiñ
Nāvek-i müşgīn kemān-ı ebruvānıdır sözüm
11. Āyet-i nūn u ḳalem⁷¹ dir muşḥaf-ı sīnemde yā
Rüstem-i endîşemiñ tīr ü kemānıdır sözüm
12. Bir gülistāndır ḥayālim dil-şüküfte bülbüli⁷²
Ol gülistāniñ laṭîf āb-ı revānıdır [sözüm]

⁶⁶ aḥvālîmî: ihsānımı, D.

⁶⁷ Ehl-i dil: Ehl olan, D.

⁶⁸ gevherim: cevherim, D.

⁶⁹ Bî-ğarāz: Bî-araz, D.

⁷⁰ kim: ki, D.

⁷¹ Kalem Sûresi 68/1.

⁷² bülbüli: bülbülü, D.

13. Bir şebistandır devâtım⁷³ hâme müşğîn⁷⁴ hâdimi
Ol şebistânîñ ‘arūs-ı dil-sitânıdır [sözüm]
14. Āferîniş tūtî-i endîşeme bir dâmdır
Ehl-i reşkiñ nüşha-i ‘ağd-i lisânıdır sözüm^{75 76}
15. Āfet-i ‘aynü’l-kemâl-i reşk kâr itmez baña
Ref⁷⁷-i zaḥm-ı çeşm-i Ḥallâk-ı Ma‘ânî’dir sözüm
16. Ḥâk-i pâyim sürme eylerse ‘aceb mi rûzgâr
‘Unşur-ı rûḥ-ı Kemâl-i İşfahânî’dir sözüm

2b

17. İşte Ḥallâk-ı Ma‘ânî şimdi geldi ‘âleme
Gûş idiñ âşârını kim⁷⁸ tercümânıdır sözüm
18. Şoñra gelsem dehre Ḥallâk-ı Ma‘ânî’den n’ola
Ḳâleb-i huşk-i hayâle rûḥ-ı şânîdir sözüm
19. Nüktede ‘âlem ḥarîf olmaz baña güyâ benim
Her ne söylersem cevâb-ı *len terânî*⁷⁹’dir [sözüm]
20. Her ne söylersem ḳazâ mazmûnını⁸⁰ işbât ider
Anı bilmez ki ḥiṭâb-ı imtiḥânıdır sözüm
21. Ben ne Keşşâf’ım ne şâhib-keşf ammâ ma‘nâda
Mû-şikâf-ı nüktehâ-yı âsmânîdir sözüm

⁷³ devâtım: hayâlim, D.

⁷⁴ müşğîn: zengî, D.

⁷⁵ Divan’da bu mısra 15. beytin ikinci mısrasıdır.

Ehl-i reşkiñ nüşha-i ‘ağd-i lisânıdır sözüm: Ki o dâmin dâne-i pür imtinânıdır sözüm, D.

⁷⁶ Divan’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Kimse inkâr edemez mâhiyyet-i endîşemi

Ehl-i reşkiñ nüşha-i akd-i lisânıdır sözüm

⁷⁷ Ref: Def, D.

⁷⁸ kim: ki, D.

⁷⁹ A‘râf Sûresi 7/143.

⁸⁰ mazmûnını: mazmûnunun, D.

22. Biñde bir ma‘nāyı nazm itmeme yine bir lafzla⁸¹
Yoğlasañ mecmū‘a-i rāz-ı nihānīdır sözüm
23. Hāsīd-i kec-rev hayāle rāst gelmezse n’ola
Ehl olan⁸² yārāne her dem yār-ı cānıdır [sözüm]
24. Ben cihān-ārā şehen-şāh-ı cihān-ı ma‘nayım
Sözleriñde pādişāh-ı kāmranıdır sözüm
25. Dönse şemşīr-i haḫībe n’ola şemşīr-i zebān
Mülk-i nazmıñ huḫbe-i emn ü amānıdır [sözüm]
26. Ṭab‘ımıñ⁸³ bir tercümān-ı ter zebānıdır qalem
Hāmemiñ bir hemze-bān-ı nüktedānıdır sözüm
- 3a**
27. Pāspān olmuş bir ejderdir qalem genc-i dile
Kim⁸⁴ o genciñ şep-çerāğ-ı pāsbanıdır sözüm
28. Ṭā şabāh-ı haşre dek biñ mübtelā-yı mest ider
Bezm-i ‘aşkıñ neşve-i rıḫl-ı girānıdır sözüm
29. Rind-i huşyār⁸⁵ harābāt-ı maḫabbetdir dilim
‘Āşık-ı hercāyīyim vaḫdet nişānıdır [sözüm]
30. Olalı peygamber-i āḫir zamāna na‘t-gūy
Āb-ı rüy-ı ümmet-i āḫir zamānıdır [sözüm]
31. Na‘t-ı şāhen-şāh-ı evreng-i nübüvvet kim⁸⁶ anıñ
Feyz-i medḫiyle diliñ cān u cihānıdır⁸⁷ [sözüm]

⁸¹ lafzla: lafz ise, D.

⁸² Ehl olan: Ehl-i dil, D.

⁸³ Ṭab‘ımıñ: Tab‘ımıñ, D.

⁸⁴ Kim: ki, D.

⁸⁵ huşyār: huşyārım, D.

⁸⁶ kim: ki, D.

⁸⁷ cān u cihānıdır: cān-ı cihānıdır, D.

32. Cān-ı ‘ālem faḥr-ı ādem Aḥmed-i mürsel ki tā
Ḥaşr olunca na‘t-gūy [u] na‘t-ḥānıdır [sözüm]
33. Olalı ğavvāş-ı deryā-yı ḥayāl-i midḥati
Cevherī-i ṭab‘ımiñ zīb u dükkānıdır⁸⁸ sözüm
34. Ol kadar el virdi ma‘nā feyz-i evşāfiyle kim⁸⁹
Gūyiyā miftāḥ-ı genc-i şāygānıdır sözüm
35. Maşrıḳ-ı şubḥ-ı hidāyetdir şenāsıyla dilim
Mihr-i ḳudsī pertev-i kevkeb-meşānıdır⁹⁰ sözüm⁹¹
36. Başlasam mi‘rācını taḥḳīḳe āb u tābla⁹²
Gevher-i şehvār-ı gūş-ı Ümmühānī’dir sözüm
- 3b**
37. ‘Addolunmaz mu‘cizāti ḥaşre deñlü neylesün⁹³
Gerçi kim⁹⁴ bir rāvī-i mu‘ciz beyānıdır sözüm⁹⁵
38. Nef‘ī’yim endīşe-i na‘t-ile oldum kāmyāb
Nā-murādān-ı cihāna armağanıdır⁹⁶ sözüm
39. Ḥāk-i pāy-ı na‘t-gūyāyım ki ‘arş-ı a‘zāmıñ
Zıkr [ü] tesbīḥ-i lisān-ı ḳudsiyānıdır sözüm
40. Şādkām oldum neşāṭ-ı feyz-i na‘t-i pākile⁹⁷
Şimdiden şoñra du‘ā-yı şādmānıdır [sözüm]

⁸⁸ zīb ü dükkānıdır: zīb-i dükkānıdır, D.

⁸⁹ kim: ki, D.

⁹⁰ meşānıdır: feşānıdır, D.

⁹¹ Divan’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Kevkeb-eşşān âfitâb olmazsa ger ol maşrıḳın

İkd-ı pervîn-i gūsiste rismânıdır sözüm

⁹² tābla: tāb ile, D.

⁹³ ḥaşre deñlü neylesün: hadden efzün neylesin, D.

⁹⁴ kim: ki, D.

⁹⁵ Divan’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Gerçi ben dūrum cenābından hele şükrüm budur

Çehrefersâ-yı cenâb-ı âstānıdır sözüm

⁹⁶ armağanıdır: müjdeğānıdır, D.

⁹⁷ pākile: pāk ile, D.

41. Tā ki ma‘nā-yı laṭīf ü lafz-ı reng-āmīz ile
Rūzgārīñ bir dilārā dāstānıdır [sözüm]⁹⁸

(3)

Terkīb-i Bend-i Firāk-nāme Der-Kūhī-yı Hevā-yı Hicāzī-yi Güfte-i Cevrī⁹⁹

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

I

Ey meh-i encümen-efrüz-ı ḥarīm-i aḡyār
Āteş-endāz-ı dil-i ‘āşık-ı bī-şabr ü qarār
Şem‘-i ruḥsāruñla¹⁰⁰ ḥāne-i düşmen¹⁰¹ rüşen
Zulmet-i hecrüñle¹⁰² külbe-i aḡzān şeb-tār
Şerbet-i la‘lün ile kām-ı erāzil şīrīn
Zehr-i ālāmuñla¹⁰³ telḥ mezāk-ı dil-i zār
Devlet-i vaşluñla¹⁰⁴ ḥātır-ı a‘dā ḥoş-ḥāl
Mihnet-i hecrüñle¹⁰⁵ ‘āşık-ı şeydā bīmār
4a Oldı iḥsānuñla¹⁰⁶ gül gibi ḥürrem her dūn
Eyledi ḥār-ı ḡamuñ ehl-i dili sīne-figār
Hīç göstermedüñ erbāb-ı¹⁰⁷ dile rüy-ı vefā
Sende yokdur gibi ey ḡonçe-i ter büy vefā

II

Gün gibi her seḥer aḡyāra idüb ‘arz-ı cemāl
Beni ser-geşte idersin ḡam ile¹⁰⁸ zerre-mişāl
Ehl-i dil sofrā-i bezm-i keremüñden maḥrūm
Nā-sezā şām u seḥer muḡtenim-i ḥ‘ān-ı vişāl
Şem‘-i meclis gibi sen her gice cem‘iyyetde
Ben ḡam-ı miḥnet-i hecrüñle perīşān-aḡvāl

⁹⁸ Divan’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Her dem endişemden olsun rûhuna yüz bin selâm

Arşā dek isāle peyk-i rāyḡānīdir sözüm

⁹⁹ CD: TB.2 (5 bent).

¹⁰⁰ ruḥsāruñla: ruhsāruñ ile, D.

¹⁰¹ düşmen: vehmin, D.

¹⁰² hecrüñle: hicrūñ ile, D.

¹⁰³ ālāmuñla: ālāmuñ ile, D.

¹⁰⁴ vaşluñla: vasluñ ile, D.

¹⁰⁵ hecrüñle: hicrūñ ile, D.

¹⁰⁶ iḥsānuñla: ihsānuñ ile, D.

¹⁰⁷ erbāb-ı: ehl-i, D.

¹⁰⁸ ḡamla: gam ile, D. Mecmuada “ḡamla” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “ḡam ile” şekliyle yazılması daha uygundur.

Devr-i hüsnünde ‘adū kayd u¹⁰⁹ elemden āzād
Ben esīr-i ğam-ı endūh [u] giriftār-ı melāl
Tālib-i vuşlat¹¹⁰ olan ehl-i ğaraż rif‘atde
Bī-ğaraż ‘āşık-ı şādık reh-i ğamda pā-māl
Seni cānıyla seven ‘āşıkā raġbet bu mıdur
Ehl-i dil ğülmeye devründe mürüvvet bu mıdur

III

Eylemezsın şanemā zerrece aġyāra sitem
Muttaşıl olmadadır mazhar-ı ihsān u kerem
Seni her gice çeker sīnesine bī-minnet
Bu kadar ruşsat o nā-dāna nedendür bilmem¹¹¹

4b Cennet-i kūyuñ[ı] ol iblīs idinmiş me’vā
Nice şabr eylesün¹¹² Allāh’ı seversen ādem
Cām-ı la‘lūñle şafālanmada her gāh raķīb
Hūn-ı dil nūş iderin ben elemūñle her dem
Bilmedüm gitdi o nā-dāna¹¹³ bu luţfuñ sebebi¹¹⁴
‘Aķlımı¹¹⁵ aldı bu hayret beni öldürdi bu ğam
Ne vefādur bu ki pāyān u nihāyet bulmaz
Daġı gitdikce füzūn olmada¹¹⁶ ğayet [bulmaz]

IV

Luţfuña mazhar olan lāyık-ı ihsān olsa
Saña ‘āşık geçinen şāhib-i ‘irfān olsa
Sen perī-rūyı çeken dāire-i āġūşa
Dāhil-i halka-i cem‘iyyet-i yārān olsa
‘Āşıkumdur diyü fahr eyledüġüñ nā-dānda
‘Aşkı fehm eyleyecek zerrece iz‘ān [olsa]
Ġam yemezdüm aña luţf itdüġüñe hīc aşlā¹¹⁷
Çehresinde eşer-i luţf nümāyān olsa

¹⁰⁹ kayd u: kayd-ı, D.

¹¹⁰ vuşlat: vasluñ, D.

¹¹¹ bilmem: bilsem, D.

¹¹² şabr eylesün: ârām ider, D.

¹¹³ nā-dāna: nā-pāke, D.

¹¹⁴ sebebi: sebebin, D.

¹¹⁵ ‘Aķlımı: ‘Aklımı, D.

¹¹⁶ olmada: bulmada, D.

¹¹⁷ hīc aşlā: zerre kadar, D.

Ağlamazdum anı ihsânla¹¹⁸ şād itdügüñe
Har-ı lâyefhem ü dün olmasa insân olsa
Şağlasa râzıñı¹¹⁹ dünyāya ‘ıyān eylemese
Nāvek-i ta‘na seni bārī nişān eylemese

5a

V

Niçe bir dil çeke ālām u¹²⁰ meşakḳat senden
Niçe bir cāna ire yüz ğam u miḥnet senden
Va‘de-i luṭfa vefā eylemez olduñ hergiz
Görmez oldum eşer-i bŷy-ı ḥaḳīḳat senden
Beni **Cevrī** gibi āzürde-i hicrān itdüñ
Olmadı¹²¹ vuşlatuña irmege himmet senden
Çünkü sen luṭfıñı ihsānıñı kesdüñ benden
Ben de itsem ne ‘aceb ḳaṭ‘-i maḥabbet senden
Ḳalmadı bende ümīd-i kerem ü bīm ü¹²²sitem
Dile her vechle¹²³ el virdi ferāğat senden
Yürü şimden-girü her istedüğüñle yār ol
İstemezseñ bize¹²⁴ yār olmağı¹²⁵ sağ [ol] var ol

(4)

Terkīb-i Bend-i Zībā Der-Sitāyiş-i Silaḥdār Aḥmed Ağa¹²⁶

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

I

Merḥabā ey āftāb-ı āsmān-ı izz ü cāh
Oldı sāyeñ zümre-i ehl-i dil ü ṭab‘a penāh
Sen çıkub pertev şalınca maşrıḳ-ı iḳbālden
Zerre-i nā-çizden bī-kevkeb oldı mihr ü māh
Başına gün toğdı erbāb-ı kemāl-i dānişüñ
Açdı çeşmün ḥuftegān-ı sāye-i baḥt-ı siyāh

¹¹⁸ ihsânla: ihsân ile, D.

¹¹⁹ râzıñı: râzuñı, D.

¹²⁰ ālām u: ālām-ı, D.

¹²¹ Olmadı: Oldı, D.

¹²² bīm ü: bīm-i, D.

¹²³ vechle: vech ile, D.

¹²⁴ bize: baña, D.

¹²⁵ olmağı: olmaga, D.

¹²⁶ CD: TB.4 (5 bent).

Zāt-ı pākūñle n'ola revnağ bulursa rüzgār
Sensin el-ħağ gevher-i gencine-i şun'-i ilāh
5b Şüret [ü] ma'nide olmış cevherüñ her vechle¹²⁷
Kābil-i feyz-ı Hudā mağbül-i ṭab'-ı pādişāh
'Ağl u küñ¹²⁸ reşk eylese lāyıkdur isti'dāduña
Yaraşur ger evvel-i cevher¹²⁹ dinilse zātıña¹³⁰

II

Şalduñ āvāze ħaremde 'ilmle¹³¹ 'irfān-ile
Ka'be-veş müştākūñ itdüñ 'ālemi biñ cān-ile
'Āşık itdüñ zātıña¹³² dünyāyı ħüsn ü ħulğla¹³³
Bende kılduñ ħalkı luğf u cüdla¹³⁴ ihsān-ile
Ben ħod eylerdüm cenāb-ı Ĥağğā her demde niyāz
Künc-i miñnetde olub hem-dem dil-i nālān-ile
Tā görüb dīdāruñı hem ħāk-i pāya yüz sürem
Kām alam her vechle¹³⁵ dil ħalmaya ħırmān-ile
Minnet Allāh'a müyesser eyledi dīdāruñı¹³⁶
Kim seni gösterdi cāh u devlet ü 'üñvānla¹³⁷
Vağtidür bu şevğle ger destime alub¹³⁸ ħalem
Eylesem evşāfuñı tā levğ-ı ħurşide rağam

III

Ğadrle¹³⁹ zātuñ sezā-yı mesned-i cāh u celāl
Luğfla¹⁴⁰ nāmuñ mekārim-server¹⁴¹-i şāħib-kemāl
Vādī-i feyz-ı şafāya luğf-ı ṭab'üñ cūy-ı şāf
Çeşme-i luğfa şafā-yı meşrebüñ āb-ı zülal

¹²⁷ vechle: vech ile, D.

¹²⁸ 'Ağl u küñ: 'Ağl-ı küñ, D.

¹²⁹ evvel-i cevher: cevher-i kâbil, D.

¹³⁰ zātıña: aduña, D.

¹³¹ ħaremde 'ilmle: ħaremden 'ilm ile, D.

¹³² zātıña: zātuña, D.

¹³³ ħüsn ü ħulğla: ħüsn-i hulk ile, D.

¹³⁴ cüdla: cüd ile, D.

¹³⁵ vechle: vech ile, D.

¹³⁶ dīdāruñı: maksûdumı, D.

¹³⁷ 'üñvānla: 'üñvān ile, D.

¹³⁸ şevğle ger destime alub: şevğ ile alup ele levğ ü, D.

¹³⁹ Ĥadrle: Kadr ile, D.

¹⁴⁰ Luğfla: Lutf ile, D.

¹⁴¹ mekārim-server: mekārim-küster, D.

6a Nükte-i laf[z]-i¹⁴² bedī‘uñ ma‘nī-i sihr ü beyān¹⁴³
Nazm-ı cān-baḥşuñ kelām-ı Īsī-i mu‘ciz-maḳāl
Bāğ-ı ümīde zamān-ı devletüñ faşl-ı bahār
Gülşen-i kāma nesīm-i himmetüñ bād-ı şimāl
Ṭālī‘-i sa‘d [u] hümāyūnuñla ‘ālem pür-şeref
Kevkeb-i iḳbāl u baḥtuñla cihān ferḥunde-fāl
İ‘tibāruñla ma‘ārif dil-pesend ü mu‘teber
İltifātuñla hemīşe kām-yāb ehl-i hüner

IV

Ser-firāz-ı dehr idüb erbāb-ı ṭab‘i himmetüñ
Rāğıb itdi pādişāhı ehl-i nazma rağbetüñ
Yaraşur gevher-keşān-ı rişte-i nazm-ı sūḥan
Zīver-i silk-i me‘ānī itse dürr-i midḥatüñ
Ḥaḳ bu kim ol zümrenüñ aḥvāline virdüñ niḳām
Yanlarında cevher-i cāndan füzündür kıymetüñ
Fehm-i derrāk eyledi teslīm-i zıhn-i pāküñi
‘Aḳl-ı huşyār oldu ḥayrān u¹⁴⁴ zekā vü fiṭnatuñ¹⁴⁵
Cevher<ger>üñden¹⁴⁶ iktisāb-ı feyż ideydi āftāb
Rūḥ olurdu ḳāleb-ı terkīb-i iksīre türāb

V

Serverā mümkün mi vaşfuñda idem ḥaḳḳ-ı edā
‘Arz-ı iḥlāş-ı ‘ubūdiyyetdür ancaḳ müdde‘ā
6b Vechi var dergāhuña yüz sürmede te’ḥīrimüñ¹⁴⁷
Āftāb-ı āsmāndan degmedi nevbet baña
Āstānuñdan daḥı ref‘ olmadı rüy [u] cebīn
Yoḥsa¹⁴⁸ ben çoḳdan iderdüm anda cismüm ḥāk-pā
Ḥidmet-i medḥüñde **Cevrī** çoḳ ḳuşūr itdi n’ola
Ger du‘ā-yı devletüñle ḳılsa tekmīl-i şenā

¹⁴² lafz-ı: lafz-ı, D. Kelimenin divandaki şekli anlam gereği daha uygundur.

¹⁴³ sihr ü beyān: sihr-i beyān, D.

¹⁴⁴ ḥayrān u: ḥayrān-ı, D.

¹⁴⁵ Dīvan’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Şem‘-ı bezm-i āferīnişdür vücūduñ yā meger

Nūr-ı hikmetdür çerāğ-ı düdmān-ı fitratüñ

¹⁴⁶ Cevher<ger>üñden: Cevherüñden, D.

¹⁴⁷ te’ḥīrimüñ: te’ḥīrümün, D.

¹⁴⁸ Yoḥsa: Yoksa, D.

Ṭā ki bir ehl-i sühan qadri bilür¹⁴⁹ şahib-dili
Cāh u rif'atle ser-firāz¹⁵⁰ eyleye gāhī qazā
Arturub Ḥaḡ devletüñ bahtuñ hümāyün¹⁵¹ eylesün
Ḥāṭıruñ mesrūr u hürrem 'ömrüñ eفزün eylesün

(5)

Rūhī-ı Bağdādī¹⁵²

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Gitdi elden cān-ı maḡzün [u] dil-i mehcürümüz
Rāh-ı 'aşq-ı yārda şarf eyledük maḡdürümüz
2. Sevmişüz bir kāfiri kim merḡamet bilmez nedür
Ġam degül āzürde olsa ḡāṭır-ı meksürümüz
3. Çekmeden bār-ı belā-yı 'aşkı oldum¹⁵³ nā-tüvān
Yār eger mihr-i vefā itmezse yoḡdur zürümüz
4. Miḡnet ü derd ile¹⁵⁴ biz ḡāyetde kılduḡ imtizāc
Kim şafā vü zevḡ u şevḡ olmuş durur manzürümüz¹⁵⁵
5. **Rūhiyā** zevḡ u şafā dirseñ yiriyle ḡalmanı
Gitdi ḡam menzil-gehi oldı dil-i mesrürümüz

7a

(6)

Āzerī Efendi

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Geldi bād-ı şubḡ zülfüñ 'anber-efşān itmege
Çinden 'azm eylemiş müşki perīşān itmege

¹⁴⁹ qadri bilür: kadrin, D.

¹⁵⁰ ser-firāz: ser-efrāz, D. Mecmuada "ser-firāz" yazıyor ancak vezin gereḡi Divan'daki "ser-efrāz" şekliyle yazılması daha uygundur.

¹⁵¹ hümāyün: nümāyün, D.

¹⁵² BRD: G. 428 (5 beyit).

¹⁵³ 'aşkı oldum: hicri olduk, D.

¹⁵⁴ Miḡnet ü derd ile: Miḡnet-i 'aşkile, D.

¹⁵⁵ manzürümüz: maḡfürümüz, D.

2. Bāğa varmağ isterim ruhsār-ı aluñ seyrine
Ārzū-mendüm temāşā-yı gülistān itmege
3. Olmasun ālüde şemşīrūñ dem-i ‘uşşāğdan
Serverā öğretme her dem tīgüñi ÷an itmege
4. Bād-ı āhuñ niçe yıl eflākı añlatmak gerek
Āsiyāb-ı çarğ mağşūd üzre devrān [itmege]¹⁵⁶
5. Hār u hasdan çekmez ol gül şimdi dāmen Āzerī
Ben ne yaşlar dökdüm anı pāk-dāmān itmege

(7)

Fā’izī Efendi¹⁵⁷

fe’ilātūn fe’ilātūn fe’ilātūn fe’ilūn

1. Mest olan sāğar-ı ‘aşkuñ mey-i rahşānından
Şormaz erbāb-ı ğamuñ çāk-i girībānından¹⁵⁸
2. Şorma āvāreligüm ‘aşkla¹⁵⁹ manend-i ğubār
Bil hemān hūblaruñ cünbiş-i dāmānından¹⁶⁰
3. Dime ber-bād iderin ÷ahrla hākisterini
Şağın erbāb-ı dilūñ āteş-i pinhānından¹⁶¹
4. Rehzen-i devr-i denī¹⁶² gör nice şoymış ÷ays’ı
Rāh-ı ‘aşkıñ hazer it deşt-i beyābānından

¹⁵⁶ Kāf-zāde Fā’izī’in “Zübdetü’l-Eş’ār” adlı tezkiresinde sadece bu beyit tespit edilmiştir. Bk.: Bekir Kayabaşı, *Kāf-zāde Fā’izī’in Zübdetü’l-Eş’ār*, Yayınlanmamış doktora tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, 1997, s.143.

¹⁵⁷ KFD: G. 99 (5 beyit).

¹⁵⁸ Bu beyit divanda yoktur. Bu beyit yerine şu beyit vardır:

*Kaçmayub ehl-i dilūñ āteş-i sūzānından
Şir-i gam turma hücüm itmede her yanından*

¹⁵⁹ ‘aşkla: ‘ışk ile, D.

¹⁶⁰ Beyit divandaki gazelde üçüncü beyittir. Bu beyit yerine şu beyit vardır:

*Kılma hākister-i erbāb-ı fenāyı berbād
Sakın ey şüh-ı cihān āteş-i pinhānından*

¹⁶¹ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

¹⁶² devr-i denī: derd ü belâ, D.

5. Çarh-ı bed mihre n' için baş egerüz **Fâ'iz̄yâ**
Yohsa şermende miyüz itdügi ihsânından¹⁶³

7b

(8)

'Âlî Efendi

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1. Ğamuñla şād oluruz derdüñe devâ diyerek¹⁶⁴
Ne hâl-ise çekerüz cevruñi cefâ diyerek
2. Dimâğına irişüb büy-yı nâfe-i hâlün
Çekilür zülfüñe dil milket-i haḫâ diyerek
3. Ne çekdüğüm diyemem nâ-şekīb gönülümden
O yâri kıldı cefâ-kâr pür-vefâ diyerek
4. Açıldı dīde-i baḫtum murādum el virdi
Ğubâr-ı reh-güzer-i yâre tütüyâ diyerek
5. Benim yanımda odur ehl-i dil ki ey **'Âlî**
Çemende 'ayş ide yârâne eş-şalâ diyerek

(9)

Naẓire-i Beyânî Efendi Selleme'ullâhi Te'âlâ

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1. Reh-i fenâ ḫtatum menzil-i bekâ diyerek
Ṭarīḫ-i Ḥaḫḫa sülük idelüm Ḥudâ diyerek
2. Derüne lâle-şıfat yandırub ğamuñ diyerek
'İraq'a 'azm idelüm deşt-i Kerbelâ diyerek

¹⁶³ Bu beyit divanda bulunmamaktadır. Bu beyit yerine şu beyit vardır:
Hatt-ı lebden bilirüz rütbe-i hüsn-i yâri
Añlaruz Fâ'iziyâ nâmeyi 'unvânundan

¹⁶⁴ Bu şiir, Gelibolulu Âlî Divanı'nda bulunmamaktadır.

3. Su'âl ider mi göre derd-mendinüñ hâlin
Ne hâldedür 'aceb ol zâr u mübtelâ [diyerek]
4. Kemend-i zülf-i dil-âvîzine esîr olduñ
Kažâyâ uğradı dil 'âkıbet belâ [diyerek]
5. **Beyânî** rişte-i takrîre dizdi dürrü güher
Çıkardı baħr-ı tabî' atden âşinâ diyerek

8a

(10)

Hâletî Efendi¹⁶⁵

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

1. Hevâ-yı gülsitân ğam mürdesine feyz-i cân eyler
O kim cân bulmağ ister şimdi gešt-i gülsitân eyler
2. Sipihr ü çeşme-i ħurşîde başın kaldurub baħmaz
O¹⁶⁶ kim idrâk-ı luşf u sebze-i¹⁶⁷ âb-ı revân eyler
3. Bu faşl içre dimekle¹⁶⁸ rûz uzandı şeb kaşîr oldı
Gelüb Hızr-ı çemen hem baş u hem tayy-ı zamân [eyler]
4. Çemenlerde şabâdan birbirine toķunur nergis
Gören anı şanur eflâkde encüm-ķırân eyler¹⁶⁹
5. Çemen-zâr-ı haş içre servdür ey **Hâletî** ħâmem
Gelüb¹⁷⁰ murğ-ı me'ânî anda dâyim¹⁷¹ âşiyân eyler

¹⁶⁵ AHD: G. 183 (7 beyit).

¹⁶⁶ O; Şu, D.

¹⁶⁷ luşf u sebze-i: lutf-ı sebze vü, D.

¹⁶⁸ dimekle: dimek kim, D.

¹⁶⁹ Divanda bu beyitten sonraki şu iki beyit mecmuada yoktur:

Sanurlar geldi hamr ırmagının ayagı cennetden

Kaçan cûda draht-ı ergavân 'aksin 'iyân eyler

'Aceb mi tâze olsa muttasıl dâğ-ı dil-i lâle

Gice tâ subha dek derdiyle bûlbüller fiğân eyler

¹⁷⁰ Gelüb: Gelür, D.

¹⁷¹ anda dâ'im: dâ'im anda, D.

(11)

‘Ubeydî Çelebi¹⁷²

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1. Egerçi vādî-i ğamda gözüm ceyhün aqıtımışdur
Velikin çāk-ı zaĥm-ı sīne cūy-ı ĥūn aqıtımışdur
2. Reh-i Leylā’da her şahrā ki seyl-āb-ile pür oldı
Anı hep dīde-i ğam-dīde-i¹⁷³ Mecnūn aqıtımışdur
3. Degül regler binā-yı cismi yıķmasun diyü yaşıum
Anı¹⁷⁴ bennā-yı ĳudret cā-be-cā ĳurşun aqıtımışdur
4. O serv-i sīm-endāmuñ irişdi bāĝ-ı vaşlına
Şular kim nāvdān-ı kīsedden altun aqıtımışdur
5. Suladın sākz-yi gül-çehrenüñ la‘l-i mey-ālūdın
‘Ubeydî’nüñ gözinden¹⁷⁵ bāde-i gülgün aqıtımışdur
6. Dimek kim barmaĝ-ile rīĝ döküpdür dest-i ĥaţţına
O mihrü nāvdān-ı sīmden altun aqıtımışdur¹⁷⁶

8b

(12)

ĳabūlî Efendi¹⁷⁷

mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

1. Ol şāh-ı ĥüsne diyemezüz ĥāl şöyledür
Ol dilber-i perī-şıfat ādem mi şöyledür
2. Vaķt-i ‘aşırda gelmege ĳavl itdi gitdi yār
Aĥşām irişdi geldi şanur daĥı öyledür

¹⁷² UD: G.88 (5 beyit).

¹⁷³ ğam-dīde-i: gamzede-i, D.

¹⁷⁴ Anı: Aña, D.

¹⁷⁵ ‘Ubeydî’nüñ gözinden: ‘Ubeydî gözlerinden, D.

¹⁷⁶ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

¹⁷⁷ KD: G.121 (5 beyit).

3. Didüm nigāra böyle midür kār-ı dilberi
Hışm-ile bağdı döndi gelüb didi¹⁷⁸ böyledür
4. Vaşşılık eylemiş gibi görünmez ol ğazāl
Ağyār-ı seg-ıabı‘ atı ardınca şoyledür
5. Lülü‘-i nazma irse **Ķabūli** ‘aceb midür
Ğavvāř-ı ıab‘ı pākine deryāyı boyladur

Temme¹⁷⁹

(13)

[Ķabūli]¹⁸⁰

mef‘ūli fā‘ilātü mefā‘ili fā‘ilün

1. Vir nağd-i cān-ı pāki metā‘-ı maĥabbete
Dükkān-ı şehr-i ‘ařđda bāzār böyledür¹⁸¹
2. Her bār[ı] götürür diyü ol yār¹⁸²cevr ider
Dil-dāruñ işi ‘ařıķa her bār böyledür¹⁸³

(14)

Ķıı‘a-ı Ğarrā

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Berk-i gül ‘arız-ı dil-dāra dime oldu nazır
Ter düşüb çünki ruĥ-ı ali olur reng-pezır
2. Gör du‘ā-yı kadeĥi nice mücerrebdür kim
Nağdür ser dise dilberlere eyler te’şır

¹⁷⁸ gelüb didi: didi kār, D.

¹⁷⁹ “Temme” yazılmış olsa da mecmuada devamı gibi gözüken iki beyit de divandaki başka bir gazele aittir.

¹⁸⁰ KD: G.117 (5 beyit).

¹⁸¹ Beyit divandaki gazelin dördüncü beytidir.

¹⁸² ol yār: ‘uřřāka, D.

¹⁸³ Beyit divandaki gazelin ikinci beytidir.

9a

(15)

Celāleddīn¹⁸⁴

fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilūn

1. ‘Aşk-ı pāk ehlini kabāda kıomaz
Kişiyi ma‘rifet fenāda kıomaz
2. Urılursa ayağa Yūsuf-ı dil
Anı dil-dār kem-behāde kıomaz
3. Ey dil işbāt-ı vahdete irişen
Kendüzin nefy-i māsivāda kıomaz
4. Rā kıaşuñ görse alınur zāhid
Yine gör kendüyi o rāda kıomaz
5. Göñlin alur **Celālī**’nüñ yoğ-imiş¹⁸⁵
Bir gün olmaz anı mezāda kıomaz

Enverī Çelebi¹⁸⁶

(16)

mef‘ülü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe ‘ülün

1. Vaşf-ı dehenüñ eyler iken bendeñ efendi
Ol lezzet ile¹⁸⁷ işidenüñ ağızı şulandı
2. Ğayrılara var büse-i la‘lün bize yoğdur¹⁸⁸
Ol derdle¹⁸⁹ bu haste göñül cāndan uşandı
3. Mestāne geçersin diyü dün¹⁹⁰ mescid önünden
Zāhid bize dik geldi ‘aşāsına kıayandı¹⁹¹

¹⁸⁴ CBD: G.264 (5 beyit).

¹⁸⁵ yoğ-imiş: hiç yok, D.

¹⁸⁶ END: G.270 (7 beyit).

¹⁸⁷ lezzetle: lezzet ile, D. Mecmuada “lezzetle” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “lezzet ile” şekliyle yazılması daha uygundur.

¹⁸⁸ bize yoğ midur: baña yok mı, D.

¹⁸⁹ derdle: derd ile, D.

¹⁹⁰ dün: ben, D.

¹⁹¹ Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

4. Ey sāk̄t bir iki ʈolu içür¹⁹² ol kişiye kim
La‘lũñ var iken bāde-i gül-gũna boyandı¹⁹³
5. Ey **Enver̄** eşküm gibi yerden yere geçsün
ʈoğrulug ile¹⁹⁴ sevmeyen ol serv-bülendi

9b

(17)

‘**Ālī Efendi**’¹⁹⁵

fā‘ilātũn fā‘ilātũn fā‘ilātũn fā‘ilũn

1. Seyr-i bāğ it ac gözũñ ey gönçe eṭrāfa baqın
Çeşmũñe göz degmesün illā¹⁹⁶ki nergisden şaqın
2. Gāh güldür geh perīşān-hāṭır it bülbüllerũñ
Gũşe-i destāruña geh gül gehī sünbül ṭaqın
3. Hep helāk iden beni¹⁹⁷ ol ğamzelerdür dostum
Çün bilürsin leşker-i ʈaṭar’a ‘ādetdür aqın¹⁹⁸
4. Dök ciger hũn-ābesin öldür beni gir qanuma
Kebg-i hoş-reftāra dön pāyũña¹⁹⁹ hınnālar yaqın
5. Her sefinem nazm-ı dür-bārumla memlũdur benim
‘**Āliyā** seyr eyleyen gelsün²⁰⁰ me‘ānī zevraqın

*Öbdüm eliñi düşdüm ayağına didüm kim
Rahm ele bu ben bendeñe düşdükce efendi
Od saldı gönül hānesine nār-ı firāki
Gördi o yaluñ yüzli dedi kim oda yandı*

¹⁹² bir iki ʈolu içür: tur içür bir iki, D.

¹⁹³ Divandaki 3. ve 4. beyitler mecmuada kendi arasında yer değıştirmiş şekildedir.

¹⁹⁴ ʈoğrulugla: Toğrulug ile, D. Mecmuada “ʈoğrulugla” yazıyor ancak vezin gereğı Divan’daki “ʈoğrulugla ile” şekliyle yazılması daha uygundur.

¹⁹⁵ GAD: G.1093 (5 beyit).

¹⁹⁶ illā: ammā, D.

¹⁹⁷ Hep helāk iden beni: Gözlerüm giryān iden, D.

¹⁹⁸ Divandaki 3. ve 4. beyitler, mecmuada kendi arasında yer değışmiş şekildedir.

¹⁹⁹ pāyũña: pāyũña, D.

²⁰⁰ eyleyen gelsün: eyle deryā-yı, D.

(18)

‘Ulvî²⁰¹

mef‘ülü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün

1. Depret elüni sâķī yetişdür meded řarāb
Maķmür-ı cām-ı ‘aşķ olalı ħālimüz²⁰² ħarāb
2. Gül devridür řafā süreceκ dem-durur diyü²⁰³
Şahn-ı řafāda ħaymesini ķurdı çün ħabāb²⁰⁴
3. Virdi niřāne efser-i Efrāsiyāb’dan
Her lāle kim çemende ‘ayān eyledi türāb
4. Mensübken²⁰⁵ cenāb-ı sa‘ādet-me’ābuña
Lāyık mıdur ki eylesin benden ictināb
5. Meyĥāne ķapusu saña devlet degül midür²⁰⁶
Ol ķapudan olur yine ‘Ulvî’ye²⁰⁷ fetĥ-i bāb

10a

(19)

Āzerī Efendi

mefā ‘ilün fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilün

1. Ħayāt virsün o rüh-ı revānı seyr eyle
Cihānı jende ķılan yār cānı seyr eyle
2. Meded var uyĥuya ey çeşm-i ĥün-feřān gāĥı
Düşüñde bārī gör ol dilsitānı seyr eyle
3. Geçürdi ħalkā-i teslīme-şıfat iķlimi
Serīr-i ĥüsne geçen nev-civānı seyr eyle

²⁰¹ ULD: G.35 (5 beyit), Çetin, 1993; G.36 (5 beyit), Çelik ve Kılıç, 2018.

²⁰² ħālimüz: hālümüz, D., Çetin; Çelik ve Kılıç.

²⁰³ Gül devridür řafā süreceκ dem-durur diyü: Bezm-i çemende ‘ayş idiceκ demdür diyü, D., Çetin; Bezm-i çemende ‘iş idiceκ dem-durur diyü, D., Çelik ve Kılıç.

²⁰⁴ Şahn-ı řafāda ħaymesini ķurdı çün ħabāb: Sahn-ı safāya cādur ney ķurdı her ħabāb, D., Çetin; Sahn-ı safāya cāderini ķurdı her ħabāb, D., Çetin; Çelik ve Kılıç.

²⁰⁵ Mensübken: Mensüb iken, D., Çetin; Çelik ve Kılıç.

²⁰⁶ degül-midür: kapusıdur, D., Çetin; Çelik ve Kılıç.

²⁰⁷ ‘Ulvî’ye: ey ‘Ulvî, D., Çetin; Çelik ve Kılıç.

4. Cihānı gündüz iden dūd-ı āha müstağrak
Gice o tūrri-i ‘anber-feşānı seyr eyle
5. Vefā yok Āzeriyā bu cihānda gördüñ çün
‘Adem diyārına var ol cihānı seyr eyle

(20)

‘Ālī Efendi²⁰⁸

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Perīşān-hātırurum zülfüñ perīşān olduğındandır
Girīzān tāli‘üm yārüñ²⁰⁹ girīzān olduğındandır
2. Bu hayretler bu miñnetler bu gün-ā-gün harāretler
Ciger kan dīde giriyān sīne büryān²¹⁰ [olduğındandır]
3. Bu rüsvālīk bu şeydālīk şorarsañ baña kimdendür
Cemālūñ mihri her yüzden nümāyān olduğındandır
4. Benüm ğamlar çeküb nālān u giriyān olduğum her dem
Saña düşdüğine göñlüm peşīmān oldu[ğındandır]
5. Deniler dil uzatmağ dişleri dürrine ey ‘Ālī
Lebüñ devrinde cānum²¹¹ hāke yeksān olduğındandır

10b

(21)

‘Ulvī Efendi²¹²

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Çemen şahnında ey lāle seher-geh²¹³ cilve-gersin sen²¹⁴
Gözümden kaçre kaçre dökülen hūn-ı cigersin sen

²⁰⁸ GAD: G.315 (5 beyit).

²⁰⁹ yārüñ: dā‘im, D.

²¹⁰ büryān: sūzān, D.

²¹¹ cānum: deryā-veş, D.

²¹² ULD: G.438 (5 beyit), Çetin, 1993; G.527 (5 beyit), Çelik ve Kılıç, 2018.

²¹³ seher-geh: seher kim, D., Çetin; Çelik ve Kılıç.

²¹⁴ Hisālī’nin “Metālīü’n-Nezâir” adlı nazire mecmuasında bu şiir, mecmuadaki Hayâlî Bey’in “sen” redifli gazeline yazılmış nazire şiir olarak bulunmaktadır. Bk.: Kalyon, A. (2011). *Peştelî Hisâlî Metâlî ü’n-Nezâ’ir (II. cilt) inceleme-metin*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.346.

2. Seher-geh şebnem²¹⁵ olmışduñ açıldıñ şimdi ey gönçe
Görüb bülbüllerüñ hâlin geh ağlar geh gülersin sen
3. Baña ta‘n itme ‘aşıksın diyü luṭf eyle ey nāşih²¹⁶
Benüm bu çekdügüm derd ü belādan bī-ḥabersin sen
4. Dili pervāne²¹⁷ gibi āteş-i ‘aşk-ile yakmazsuñ²¹⁸
Var ey ‘ankā ögünme²¹⁹ daḥı yābānda uçar[sın sen]
5. Hüner-verler kukaḳ çekse ‘aceb mi²²⁰ şî‘riñe ‘Ulvi
Bu nazm-ı āb-dār ile dūr-i baḥr-ı hünersin sen

(22)

Nazîre-i Ḥayālî Beg²²¹

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Ruḥ-ı gerdūnda her şubḥ ey şafaḳ kim cilve-gersin sen²²²
Baña<n> ḳan ağladı ḥayl-ı melek ḥün-ı cigersin sen
2. ‘Aceb Mecnūn’sun ey şem‘ kim fehm olmadı şānuñ
Virürken cāni²²³ pervāneñ hem ağlar hem güler[sın sen]
3. Tecellî eyledi sende cemāl-i şun‘-i Yezdānî
Velî āyine gibi ol şifatdan bī-ḥaber[sın sen]
4. Ḳalub ol sidre ḳadde görmedüñse Ḳāb[e]-Ḳavseyni
Var ey Cibrîl-i ‘aḳlum daḥı yābānda uçarsın sen²²⁴

²¹⁵ Seher-geh şebnem: Seher pür-şebnem, D., Çetin; Çelik ve Kılıç.

²¹⁶ nāşih: vâ‘iz, D., Çetin; Çelik ve Kılıç.

²¹⁷ Dili pervāne: Dil-i pervāne, D., Çetin; Çelik ve Kılıç.

²¹⁸ yakmazsuñ: yanmazsın, D., Çetin; Çelik ve Kılıç.

²¹⁹ ögünme: öginme, D., Çelik ve Kılıç.

²²⁰ ḳulak çekse ‘aceb-mi: ‘aceb mi ragbet itse, D., Çetin.

²²¹ HBD: G.38 (6 beyit).

²²² Mecmuaya göre bu gazel Ulvi’ye naziredir. Ancak Hisālî’nin “Metālîü’n-Nezâir” adlı nazire mecmuasında bu şiir, zemin şiir olarak bulunmaktadır. Bk.: Kalyon, A. (2011). *Peşteli Hisālî Metālî’ü’n-Nezâ’ir (II. cilt) inceleme-metin*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.346.

²²³ cāni: cān, D.

²²⁴ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Benem erbâb-ı nazmuñ devleti ey şabkalu kâfir

Har-ı nādân degülseñ devletüñ niçün debersin sen

5. Cefā taşın ne ğam etse²²⁵ **Ħayālī** saña alçaqlar
Belāġat mīvesin peydā iden naĥl-i hünersin sen

11a

(23)

‘Ālī Efendi²²⁶

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Çöz zülf-i girih-gīriñi sünbüller açılsun
Göster ruĥ-ı rengīniñi kāküller²²⁷ açılsun
2. Gör penbe-i ĥünīnla²²⁸ her dāġ-ı derūnum
Çāk it yaġamı tāze ħaranfüller açılsun
3. Mey nūş idelüm ġonçelerüñ kellesi kızsun
Biz zülf-i nigāruz diyü hep güller²²⁹ açılsun
4. Bir şu‘le uyar şem‘a-i kāfūruñ ucında[n]
Sāķī ele cām al o ġüzel ħollar [açılsun]
5. Şerĥ-ile²³⁰ tonat dāġ-ı dil etrāfını **‘Ālī**
Der-bend-i ġam-ı ‘aşķa niçe yollar açılsun

(24)

Ve lehu²³¹

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Şöyle nāzük-fehm ħıl yā Rab benüm cānānumı
Vāķıf olsun ĥālīme²³² ġüş itmedin eġġanımı
2. Tab‘-ı pākin her zamān āyīne-veş şāf it dilin²³³
Zāĥir ü bāṭın temāşā eylesün devrānumı

²²⁵ ġam etse: tañ atsa, D.

²²⁶ GAD: G.1111 (5 beyit).

²²⁷ kāküller: ġül güller, D.

²²⁸ ĥünīnla: ĥünīn ile, D.

²²⁹ hep güller: kāküller, D.

²³⁰ Şerĥ-ile: Şerh eyle, D.

²³¹ GAD: G.1497 (5 beyit).

²³² ĥālīme: hālūme, D.

²³³ dilin: anun, D.

3. Bir başiret vir ki bilsün añlasun ol nāzenīn
Tendeki hūsrānumı gön̄lümdeki buhrānumı
4. ‘Ayn-ı ‘irfān gibi aç yā Rab²³⁴ anuñ nergislerin
Bir nazār ma‘mūre kılsun hāṭır-ı vīrānumı
5. Küfr-i zūlfinden anuñ Hāḡ şaḡlasun ‘Ālī benüm
‘Aḡlumı idrākūmi iḡrārımı īmānumı

(25)

[Derkenar]

[Ġazel]

mef‘ūlü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ūlün

1. Çöz zūlf-i şeb-fāmıñı sünbüller acılsun²³⁵
Göster ruḡ-ı gül-gūnuñı kim güller acılsun
2. Mey nūş idelüm gön̄çe ruḡ-ı yār kızarsun
Biz zūlf-i nigāruz diyü kākü[l]ler acılsun]
3. Ey sākī yürüt ayaḡı şun cānı leb-ā-leb
Ac bāzū-yı simīnūñı aḡ ḡol[l]ar acılsun]
4. Çeker şerḡaları sīnemiz zaḡma ṭavrın
Der-bend-i dehen-i yāre giden yollar [acılsun]
5. Cöz dügmelerūñ şal kemerin zīr-i zemīne
Ol nāfe-i hoş būyle bu yollar acıls[un]

11b

(26)

Der-Sitāyiş Şeyḡū’l-islām Yaḡyā Efedī Ġufte-i Rızāyī Efedī²³⁶

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

²³⁴ aç yā Rab: yā Rab aç, D.

²³⁵ Derkenarda yazılı olan bu şiir, aynı sayfadaki (11a) G. Ālī’nin aynı muhteva, vezin, redif/kafiyeli gazeline yazılmış bir nazire olduğu düşünölmektedir. Mahlas olmadığı ve nazire mecmualarında bulunamadığı için şiirin kime ait olduğu tespit edilememiştir.

²³⁶ RD: G.27 (6 beyit).

1. Naşībüm yārdan gāhī nigāh-ı derd-mendümdür
Şeker-rîz-i tebessüm olıcağ bir zehr-ḥandemdür
2. Ne bî-pervā şikārum ğamzedür var ise şayyādum
Ne şaydum ben ki zülf-i ḥam-be-ḥam müşgîn kemendümdür
3. Dimem ki²³⁷ ğamzeñe ḳan eyle ḳanūn eyleme cevri
Ne eylerse sezādur şehr-yār-ı şehr bendümdür
4. Benüm ‘aşḳ iltizāmın eyleyen şol müflis-i şādī
Ḥaṭ-ı müşgîn ü zülf-i ‘anberīnün ḳayd-ı bendümdür
5. Nigāhuñ dil-nevāzum iltifātuñ çāre-sāzumdur
Ḥayāluñ dil-nişīnüm ṭarz-ı ḥüsnün dil-pesendümdür
6. Bi-hamdi’llāh ki zātum gibi ma‘mūr olmada ‘ālem
Rızāyī kār-sāz-ı düvele²³⁸ şadr-ı ercmendümdür

(27)

[Rızāyī]²³⁹

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. ‘İmādü’ d-devle rüknü’ d-dīn-i fetvā destgāhumdur²⁴⁰
Veliyy-i ni‘metüm üstād-ı her fennüm efendümdür
2. Efendüm şeyḥü’l-islām-ı zamān u rükn-i devletdür
Efendüm ḳuṭb-ı ‘ālem mürşid-i baḥt-ı bülendümdür²⁴¹
3. Ḥudā ḥıfz eylesün zātın mezīd²⁴² itsün murādātın
Mühim-sāzum meded-kārum emān-ı²⁴³ her gezendümdür

²³⁷ ki: kim, D.

²³⁸ düvele: devlete, D.

²³⁹ RD: G.29 (5 beyit).

²⁴⁰ Mecmuada bir önceki gazelin devamı gibi gözükiyor ancak divandaki aynı kafiyeli/redifli başka bir gazeldir. Aynı zamanda mecmuada ve divandaki şiirde şairin mahlası bulunmamaktadır.

²⁴¹ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

İmām-ı a’zam-ı fetvā hasūr-ı ‘ıffet ü takvā

Yemîn-i şahs-ı cedvā emn-ı cân-ı müstmendümdür

²⁴² mezīd: mürîd, D.

²⁴³ emān-ı: kemān-ı, D.

4. Kemāl-i pīr idüb Hāḡ Hāfız-ı dīn-i mübīn²⁴⁴ itsün
Beni ol bezme irgürsün ki Şirāz u Hucendümdür

12a

(28)

‘Ālī Efendi²⁴⁵

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Tıyuran zaḡmumı var yoḡ yire efḡānum imiş
Fāş iden sırrumı aḡvāl-i perīşānum imiş
2. Yoldaşum ḡardaşum olduḡı gibi derd ü belā
Hüzñ ü ḡam ḡasret [ü] mātem daḡı yārānum imiş²⁴⁶
3. Saña ben mālik olub genc-i nihān bulduḡumı
Bildiren ḡalka meḡer kim dil-i virānum imiş²⁴⁷
4. Bir sehī-ḡāmeti vaşf eyledilerdi yārān
Giderek bildüm anı serv-i ḡırāmānum imiş
5. Göz göre hep beni rüsvā idüb esrārūm aḡan
Çeşm-i giryānum-ile çāk-i girībānum imiş²⁴⁸
6. ḡarası şāḡil-i ḡam ḡaradeñiz ey ‘Ālī
Şeb-i fūrḡatde benüm eşk-i ferāvānum imiş

(29)

Rūḡī-i Baḡdādī²⁴⁹

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Tab‘-ı dem-beste iken hecrle ben ḡonçe-şıfat²⁵⁰
Geldi ḡül gibi anı aḡdı nesīm-i vuşlat

²⁴⁴ mübīn: metīn, D.

²⁴⁵ GAD: G.616 (5 beyit).

²⁴⁶ Divanda bu beyitten sonraki şü beyit mecmuada yoktur:

Cān gibi bilmez idüm yād sanup leblerüñi

Meger anlar da benüm cānum imiş kanum imiş

²⁴⁷ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

²⁴⁸ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

²⁴⁹ BRD: G.76 (5 beyit).

²⁵⁰ Tab‘-ı dem-beste iken hecrle ben ḡonçe-şıfat: Tab‘ımız hicr ile dem-beste iken gonca-şıfat, D.

2. H̄idmet-i h̄āk-i deri oldı müyesser yāruñ
Yine el virdi sa‘ādet yine irdi devlet
3. Döndi maqşūdımız üzre felek-i şu‘bede-bāz
Toğdı vuşlat güneşi gitdi zalām-ı firkat
4. Gitdi ol nāleler ol giryeler ol sūzişler²⁵¹
Zevk u şevk el virüb irişdi sürür-ı²⁵² behcet
5. **Rūhiyā** şabr gerek ‘āşık-ı şādıkda hemān
Yoḥsa²⁵³ hicrān elemin def‘ ider²⁵⁴ āḥir vuşlat

12b

(30)

Āzerī Çelebi

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Sīneye çekmege bir dem o melek-sīmāyı
Kādir olsaydım eger virür idüm dünyāyı
2. Yine ferdāya şalar baña vefā eyle disem
O cefā-cū ‘aceb añmaz mı ola ferdāyı
3. N’ola ben mürdeye cān virse leb-i cān-baḥşuñ
Eyler iḥyā şanemā mu‘cize-i ‘İsā’yı
4. H̄ār-zār-ı ğam ile²⁵⁵ sīnem olupdur şād çāk
Bāğ-ı ‘ālemde suladım o gül-i ra‘nāyı
5. **Āzerī** ğonçe-i kalbūñ açıla dirseñ eger
Gül gibi al eline cām-ı mey-i şaḥbāyı

²⁵¹ ol giryeler ol sūzişler: giryeler ol nālişler, D.

²⁵² sürür-ı: zamān-ı, D.

²⁵³ Yoḥsa: Yoksa, D.

²⁵⁴ ider: ide, D.

²⁵⁵ ğamla: gam ile, D. Mecmuada “ğamla” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “gam ile” şekliyle yazılması daha uygundur.

(31)

Yahyā Efendi²⁵⁶

mefā 'ilün fe 'ilātün mefā 'ilün fe 'ilün

1. Açılmayınca gönüller bahārdan ne biter
Bu şiddet üzre olan rūzgārdan ne biter
2. Mülāyim itmez ise yāri gelmesün hıttı
Şafā bağışlamayan sebze-zārdan ne biter
3. Ne minnet eylerüz ağıyāre yāre yalvaralum
Nihāldür virecek bār-ı hārdan [ne biter]
4. Gerekse mīve-i vaşl ol nigāri²⁵⁷ eyle kenār
Kenār-ı bāğda olan çenārdan ne biter
5. İderse merhem-i luṭfın dirīğ o şeh **Yahyā**
Belālu 'āşika cism-i figārdan ne biter

13a

(32)

Nef'ī Çelebi²⁵⁸

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

1. Mā' ilim cezbe-i didāra hem anı severin²⁵⁹
Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severin
2. Dimezin ḥüsni²⁶⁰ gibi ḥulķı²⁶¹ güzel cānānı
Muṭlaķa böyle olan şāh-ı²⁶² cihānı severin

²⁵⁶ ŞYD: G.51 (5 beyit).

²⁵⁷ nigāri: nihāli, D.

²⁵⁸ ND: G.98 (7 beyit).

²⁵⁹ Nef'ī Divanı'nda bu gazel "severim" rediflidir. Hisālî'nin "*Metâliü 'n-Nezâir*" adlı nazire mecmuasında bu şiir, zemin şiiri olarak bulunmaktadır ve mecmuadaki gibi "severin" rediflidir. Bk.: Kalyon, A. (2011). *Peşteli Hisālî Metâli 'ü 'n-Nezâ'ir (II. cilt) inceleme-metin*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.591.

²⁶⁰ Dimezin ḥüsni: Dilerim hüsni, D.

²⁶¹ ḥulķı: hulku, D.

²⁶² şāh-ı: şūh-ı, D.

3. Severin zāhir u bāṭın göricek dil-dārī²⁶³
‘Arz-ı hāle meded olmazsa nihānı severin
4. Sevmezin sevmezin²⁶⁴ ammā göricek maḥbūbī²⁶⁵
Nerede var ise bir āfet-i cānı severin
5. Ne kadar nāzik ü nerm olsa nigārı sevmem
Ne kadar āfet-i cān olsa cevānı severin²⁶⁶

Nazīre-i Sultān Murād²⁶⁷

13b

(33)

Yaḥyā Efendi²⁶⁸

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Görince ḥod vücūdum ḳalmaz ey mihrü²⁶⁹ nişān benden
Ne gördi ḳaçdı ayā ol meh-i nā-mihribān benden
2. Ne yüzden oldı ise mācerā-yı çeşmi ‘arz eyler
Varur bir²⁷⁰ gün ayağın tozına eşk-i revān [benden]
3. Ruḥı yādıyla dil-dāruñ şabāḥ olunca āh itdüm
Harīfāne geçindük şem‘ dilberden duḥān benden
4. Seni çün zülfi bend itdi biraz andan da feryād it
Niçe yildur idersin ey dil-i şeydā efgān²⁷¹ benden

²⁶³ Severin zāhir u bāṭın göricek maḥbūbī: İhtiyārım gider elden görecek her yārı, D.

²⁶⁴ Sevmezin sevmezin: Sevmezem sevmezem, D.

²⁶⁵ göricek maḥbūbī: sevecek maḥbūbu, D.

²⁶⁶ Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

İhtiyār elde degil sūfi ne dersen de bana

Severim hāsılı ol rûh-ı revānı severim

Çāre yok bir güzeli sevmemege ey Nef‘i

Sana lâzım mı demek işte falānı severim

²⁶⁷ Mecmuada “Nazīre-i Sultān Murād” başlığı atılmış ancak şiir bulunmamaktadır.

²⁶⁸ ŞYD: G.269 (5 beyit).

²⁶⁹ ḳalmaz ey mihrü: mahv olur kalmaz, D.

²⁷⁰ bir: her, D.

²⁷¹ efgān: figān, D. Mecmuada “efgān” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “figān” şekliyle yazılması daha uygundur.

5. Leb-i cān-baḥşını emdirdi tüt kim kaçd-ı cān eyler
Ne virdi alıma **Yahyâ** ‘aceb ol bî-amān benden

(34)

Nazîre-i Ḥaylî Beg

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1. Düşer ḥāke sirişküm irişür çarḥa fiğān benden²⁷²
N’ola ağlarsa iñlerse zemîn u āsmān benden
2. Kerem kı l yok dime vardıkda aña ḥātem-i la‘lūñ
Saña eylerse cānı ey dil-i şeydā nişān benden
3. Ğamuñla ey nihāl-i tāze rüyım şöyle zerd oldum
Hele şüretlüdür her vechle berk-i ḥazān benden
4. Dimişsin būs-ı la‘lim isteyen cānın dirîğ itmez
Ne minnet tek hemān cān iste ey rûḥ-ı revān [benden]
5. Sirişküm ‘arz idüb āh itmedüm karşıñda **Ḥaylî**-veş
Ne işitdün ne gördün ey meh-i nā-mihribān benden

14a

(35)

Rûḥî-i Bağdādî²⁷³

fe ‘ilātün mefâ ‘ilün fe ‘ilün

1. Sînesin ‘arz ider ki kudreti gör
Bizi öldürmek ister āfeti gör
2. Mest olub ‘āşıkā çeker ḥançer
Kāfirün itdügi zarāfeti gör
3. Bize itdükleri cefâ yitmez
Ğayra itdükleri maḥabbeti gör

²⁷² Bu gazel Şeyhülislām Yahyâ’ya naziredir.

²⁷³ BRD: G.185 (9 beyit).

4. Zevk-ı esrār ile gelüb vecde²⁷⁴
Vā'ızuñ itdügi şetāreti gör
5. Ğarazuñ hālet-ise ey şūfī
Bir kadeh bāde iç de hāleti gör
6. Nice meyl itmeyen ruḥ-ı yāra
Behey inşāfsuz ḥalāveti²⁷⁵ gör
7. Dime içdükçe eylemez ḥiddet
Hele gelsün gözime²⁷⁶ ḥiddeti gör
8. Ey kılan **Rūḥī** ile baḥş-ı suḥan
Cehli қо kuvvet-i ṭabī'atı gör
9. Lafz-ı pākindeki halāvete²⁷⁷ baḳ
Ğazelinde olan selāseti gör²⁷⁸

(36)

Müfred

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

Ezber idüb vefāyı gönül yazma virseniz

Bir dilber olsa ma'rifet ehli oḳur yazar

14b

(37)

Bāḳī Efendi 'Aleyhi'r-raḥme²⁷⁹

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Zülfüñe dil vermeyen ḥatır-perīşān olmadı
Pāyüñe yüz sürmeyen ḥāk-ile yeksān olmadı

²⁷⁴ vecde: şevkâ, D.

²⁷⁵ ḥalāveti: melāhati, D.

²⁷⁶ gözime: gözine, D.

²⁷⁷ halāvete: nezâkete, D.

²⁷⁸ Divandaki 8. ve 9. beyitler, mecmuada kendi arasında yer deĝişmiş şekildedir.

²⁷⁹ BD: G.490 (6 beyit).

2. Ğonçe-i ümîd-i bâğ-ı ‘ömri handân görmedi
Dîde kim ebr-i bahârı gibi giryân olmadı
3. Toğmadı hurşîd-i ‘âlem-tâb-ı devlet ‘âşığa
Dil-rübâ kim ‘âlem-i vuşlatda ‘uryân olmadı
4. Bir cevâb itdüm temennâ ol dehân-ı tengden
Hâşılı söz geçmedi güftâra imkân olmadı
5. Derdine dil zaħmınıñ luḡ eyle dermân ol didüm
Şol kadar minnetler itdüm yâre dermân olmadı
6. **Bâkiyâ** germ oldı gerçi mihr-i ‘âlem-süz-ı ‘aşk
Mîve-i bâğ-ı ümîd-i vaşl-ı cânân olmadı

(38)

Cevrî Çelebi

mef‘ülü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün

1. Girmez metâ‘-ı hüsñ ele mâl ü menâlle²⁸⁰
N’içün tefâhür itmeye dilber cemâlle
2. Ol zülf-i pîç ü pîç ile ol iki kaşlaruñ
Her biri ğâret-i dil ider bir hayâlle
3. Sultânüm olmasun saña her ehremen qarîn
Meyl eyle ‘ayş u ‘işrete ehl-i kemâlle
4. Allâh ne hoş yaraşdı o serve kabâ-yı sebz
Şan imtizâc eyledi güller nihâlle
5. **Cevrî**-i maħrem it harem-i hâşuña şehâ
Ol derd-mendi koma belâ-yı melâlle

²⁸⁰ Bu şiir, Cevrî Divanı’nda bulunmamaktadır.

15a

(39)

‘Ālī

mef‘ülü mefā‘ilün mef‘ülü mefā‘ilün

1. Devlet-i heves kılduğ bī-nām u nişān olduğ²⁸¹
Dünyā bize ta‘n itdi mezmūm-ı cihān olduğ
2. Ol gözleri Tātār’uñ geçdük ser-i kūyından
Yahşılığı terk itdük bi’llāhi īmān olduğ
3. Gül-āb u hevāsını zemm itme ħarābātuñ
Biz bilürüz ey zāhid bir niçe zamān olduğ
4. Çün ħāke düşen ābuñ maĥv olması lāzımdır
Cān sīnede nā-peydā biz tende nihān olduğ
5. Tā cīfe-i dünyāya it nefsi vü ondurduğ
Çok dāmene şarılduğ ‘Ālī ne īmān olduğ

(40)

Feyzī Efendi

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Şu dil kim cür‘a-nüş la‘l-i yār dil-pezīr olmaz
Çadeĥ-peymā-yı bezm-i Ĥüsrev-i gerdün serīr olmaz
2. Ĥarīdār-ı ğamuñdur bezl-i nağd-i eşk ider merdüm
Nedendür merdüm-i ğam-dīde-i çeşmüm faķīr olmaz
3. Gelür her nesneden ħalbe ħanā‘at ey göñül ammā
Hemān dil-teşne firkat-i zülāl vaşle siper olmaz
4. Temāşā itdireydüm saña istiġnāyı ben ammā
Göñül bir ħūba senden ğayrı meyl itmez esīr [olmaz]

²⁸¹ Bu şiir, Gelibolulu Āfī Divanı’nda bulunmamaktadır.

5. Eger meylüñ ‘adūyı qatlı ise emr eyle sulṭānum
Saña **Feyzī** gibi bir bende-i fermān-pezīr olmaz

15b

(41)

Nāzik Çelebi²⁸²

mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

1. ‘Arz it liḳāñı nūrla²⁸³ teşrīf-i merdüm it
Olsun şüküfte gönçe-i dil²⁸⁴ bir tebessüm it
2. Bilmem ki gönçe ya püt-i deyr-i cefāmsuñ
Bizi yeter kemāna düşürdüñ tekellüm it²⁸⁵
3. İtme ruḥ-ı niyāzı yire pāyimāl-i nāz
Yüz sürelüm ayağına ya‘nī teraḥḥum it²⁸⁶
4. Virmez ḥayāta mihriñi dil ey nesīm-i cān
Var menzilüñ bu şöhret ile²⁸⁷ çarḥ-ı heftüm [it]²⁸⁸
5. Ey āhū-yı ḥayāl gülistān-ı çeşm ü dil
Tebdīl-i naḳş-i şüret u teşrīf-i merdüm [it]²⁸⁹
6. **Nāzik** bu tarz-ı pākla bir nev-ğazel disün²⁹⁰
Şehnāza bağıla²⁹¹ sen dağı mutrib terennüm it²⁹²

(42)

‘Ālī Efendi²⁹³

mef‘ülü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe ‘ülün

²⁸² NAD: G.22 (5 beyit).

²⁸³ nūrla: nūr ile, D.

²⁸⁴ şüküfte gönçe-i dil: küşāde go ncelertüñ, D.

²⁸⁵ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

²⁸⁶ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

²⁸⁷ Mecmuada “şöhretle” yazıyor ancak vezin gereği “şöhret ile” şeklinde yazılması daha uygundur.

²⁸⁸ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

²⁸⁹ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

²⁹⁰ Nāzik bu tarz-ı pākla bir nev-ğazel disün: Nāzik söz ile ehl-i harābātı şād ider, D.

²⁹¹ Şehnāza bağıla: ‘Uşşāk içinde, D.

²⁹² Bu beyit divanda beşinci beyittir.

²⁹³ GAD: G.673 (5 beyit).

1. Göz yaşına āh āteşine bir nazaruñ yok
Aldum haberi hāl-i dilümden haberüñ yok
2. Mesciddeki gavgāları kahruñdan idersin
Vā‘iz şaf-ı meyhānede gördük ki yirüñ yok
3. Var imdi baña ta‘neyi ço zāhir ü bātın
Zāhid çü senüñ çeşm-i terüñ derd-i serüñ [yok]
4. Geh nāz u kirişme gehī şīve gehī ‘ışve
‘Uşşāka senüñ ey gözi āhū nelerüñ yok
5. ‘Ālī kuluña mihr-i vefā²⁹⁴ eylemedüñ hīç
Bildüm senüñ ol bābda aşlā hūnerüñ yok

16a

(43)

Zihni-i Bağdādī

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Leblerüñ ‘aksi ile dīdede hūn-āb olıcağ
Cām billūra döner tolu mey-i nāb olıcağ
2. Āz açdıkca mey-i nābı şafā-yı ruḥ-ı yār
Gerçi bī-reng oluyor gül katı seyr-āb [olıcağ]
3. Zülfini yüzden alub bezmimize geldi o māh
Şoḥbet-i mey-ḥoş olur çün gice mehtāb [olıcağ]
4. Her kaçan uyḥuda görsem leb-i la‘lin emerın
İstemez dil uyana eyle şeker-ḥ‘āb [olıcağ]
5. Tengdür cāy-ı sūḥan vaşf-ı lebinde **Zihni**
Tab‘-ı cevlān idemez kāfiye nā-yāb olıcağ

²⁹⁴ mihr-i vefā: mihr ü vefā, D.

(44)

‘**Ālī Gelibolī**²⁹⁵

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Ğarķ-ı baħr-ı ğama cām-ı mey-i gül-gün olsa
Leb-i deryāda şafā-yı ıarab efzün olsa
2. Ķalbümüz açsa unıtdursa ğam efsānesini
Gül-i ħandān gibi bir kāse gül-efsün²⁹⁶ olsa
3. Ğonçe-lebler ruħ-ı gül-günını ‘arz itdükce
Dil-i āşüftenün²⁹⁷ aħvāli dıger-gün olsa
4. Sevmezin ħāşılı²⁹⁸ ol ğāfili²⁹⁹ kim faşl-ı bahār
Güller açılrsa ol açılmasa maħzün olsa
5. Niçe yüz biñ dil-i sevdā-zedem olsa ‘**Ālī**
Kāşķi her biri bir āfete meftün olsa

16b

(45)

Ĥāletī Efendi³⁰⁰

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Niçe āzādeleri zülfi giriftār eyler
Ķanda bir fitne ki var gözleri bīdār eyler³⁰¹
2. Ĥasret-i çeşmi kaçan ‘āşıķı bīmār itse
Yetişür aña ħayāl-i lebi tīmār eyler

²⁹⁵ GAD: G.1252 (5 beyit).

²⁹⁶ gül-füsün: gül-efsün, D. Mecmuada “gül-füsün” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “gül-efsün” şekliyle yazılması daha uygundur.

²⁹⁷ āşüftenün: āşüftemün, D.

²⁹⁸ Sevmezin ħāşılı: Sevmezem mâ-hasal, D.

²⁹⁹ ğāfili: ‘ākılı, D.

³⁰⁰ AHD: G.233 (6 beyit).

³⁰¹ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

*Görse zühhād yüzün ol büt-i kâfir-kîşün
Rişte-i sübha-i sad-dâneyi zünnār eyler*

3. **Çankı**³⁰² āhen-dile kim nār-ı maḥabbet ʔoḫuna
Eridüb āb gibi ‘āşık-ı dīdār eyler
4. İller ağzına zebānını virürken ol yār
Dil ucıyla beni yād eylemege ‘ār eyler
5. **Hāletī** yāre baḫarken çıḫa gelse ağyār
Merdüm-i çeşm hemān ḫapuyı dīvār eyler

(46)

Ve lehu eyzān³⁰³

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1. Vücūdı ‘āşık-ı bī-dillerüñ ğubār olıcaḫ
Reh-i nigāra düşer rüzġarı yār olıcaḫ
2. Şarāb-ı ğamla ʔolu³⁰⁴ şīşedür dil-i miskīn³⁰⁵
Aḫar bu ḫanlı yaşum anda inkisār olıcaḫ
3. Nuḫūd-ı dāne-i eşküñ o kepgi şayd itsün
Metā‘-ı vaşlı ḫaçurma meded şikār olıcaḫ
4. Nigāri kendüye ḫullāb-ı ‘aşḫla³⁰⁶ çekemez
Belā çeker ḫişi hercāyīlerle yār olıcaḫ
5. Güneş gibi şala āfāḫa **Hāletī** pertev
Belāġat ehline bir zerre i‘tibār olıcaḫ

17a

(47)

Yaḫyā Efendi³⁰⁷

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

³⁰² Çankı: Kangı, D.

³⁰³ AHD: G.379 (5 beyit).

³⁰⁴ ʔolu: ʔoli, D.

³⁰⁵ miskīn: pūr-hün, D.

³⁰⁶ ‘aşḫla: ‘ışk ile, D.

³⁰⁷ ŞYD: G.308 (5 beyit).

1. Her atire-i eküm ki akar an arasında
Lülü gibidür suba-i mercân arasında
2. Zülf-i siyehinden kesilür mi dil-i eydâ
Bir râbıtadur cânla³⁰⁸ cânân arasında
3. Olmada güzellikte o meh Yüsuf-ı ânî
Bir fitne opar orarın ihvân arasında
4. Fal itmese aralarını aner-i hicrân
avgâ uzanurdu ten ile cân arasında
5. **Yahyâ** beni mi buldı hemân kâfir-i zülfî
Bend eyleyecek bunca müselmân arasında

17b

(48)

Ümîdî Çelebi

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Rularınıñ bülbül-âsâ oldı dil âvâresi³⁰⁹
Eksük olmaz 'aıa ol verd-i aluñ pâresi
2. Fülk-i dil-i gird-âb 'aa anma kim bulur kenâr
a gelüb nâ-geh görünse bar-i hüsnüñ arası
3. Bezm-i yâre sâiyâ dirsem n'ola ar-ı felek
ıl nazar olmuş abâb-ı câm-ı mey seyyâresi
4. Dem-be-dem erbâb-ı 'auñ âırın mecrüh ider
Hi oñulmaz dene-i 'a u maabbet yâresi

³⁰⁸ cânla: cân ile, D.

³⁰⁹ Hisâlî'nin "Metâliü'n-Nezâir" adlı nazire mecmuasında bu iir, baka bir zemin iire yazılmı nazire iir olarak bulunmaktadır. Ayrıca bahsedilen nazire mecmuasında, iirin Ümîdî'ye ait olmadıı Sadâyî mahlaslı baka bir aire ait olduu görülür. Bk.: Kalyon, A. (2011). *Peteli Hisâlî Metâli'ü'n-Nezâ'ir (II. cilt) inceleme-metin*, Yayınlanmamı doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.1162-1164.

5. Ey **Ümîdî** vuşlat-ı dil-dâr olur dermân añâ
Derd-i ‘aşkuñ her kim olsa ‘âşık-ı bî-çâresi

(49)

Nazîre-i Hâletî Efendi³¹⁰

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Olma ey dil gel hilâl ebrûsınuñ âvâresi³¹¹
‘Âşık-ı bî-dillere çokdur o mâhuñ pâresi
2. Kays’la³¹² Ferhâd iderdi bir tedârik lâ-cerem
Derd-i ‘aşkuñ olsa ger ölmekden özge çâresi
3. Hâl-i rüyuñ geh dil ü geh dîdede eyler qarâr
Oldı gūyâ kim maḥabbet şehrinüñ³¹³ seyyâresi
4. Zâhidüñ kalbi qararmışdur niçe sevdâ ile
Hâtır-ı ‘âşık ne deryâdur görünmez³¹⁴ qarası
5. Gâfil olma **Hâletî** zaḥm-ı zebân-ı düşmene³¹⁵
Hançer-i hicrân gibi hergiz oñulmaz yarası

18a

(50)

Yahyâ Efendi³¹⁶

mefâ ‘ilün fe ‘ilâtün mefâ ‘ilün fe ‘ilün

1. Şafâ-yı hâtırım oldur seni şafâda görem
Bu ben belâ-keşi hicrânla belâda³¹⁷ görem

³¹⁰ AHD: G.826 (5 beyit).

³¹¹ Mecmuaya göre bu gazel Ümîdî’ye naziredir. Ancak Hisâlî’nin “*Metâliü’ n-Nezâir*” adlı nazire mecmuasında bu şiir, başka bir zemin şiire yazılmış nazire şiir olarak bulunmaktadır. Bk.: Kalyon, A. (2011). *Peştelî Hisâlî Metâli’ü’ n-Nezâ’ir (II. cilt) inceleme-metin*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.1162-1164.

³¹² Kays’la: Kays ile, D.

³¹³ şehrinüñ: çerhinün, D.

³¹⁴ görünmez: görünmez, D.

³¹⁵ düşmene: düşmenün, D.

³¹⁶ ŞYD: G.240 (5 beyit).

³¹⁷ hicrânla belâda: hicrânuna vefâda, D.

2. Hemîşe hürrem u handân u şâdmân olasin
Hemîşe gonçe-i iqbâlûni güşâde görem
3. Hilâl gibi terâkkîde mâh-ı tâbân ol
Fürûğ-ı hüsnüni günden güne ziyâda [görem]
4. Ne zevkdür ne şafâdur ne hâzdur ey sâkî
Seher-i humârdan açup gözümü bâde [görem]
5. Budur du‘âsı saña subh u şâm³¹⁸ **Yahyâ**’nun
Seni şafâda vü bed-ḥ’âhiñi cefâda görem

(51)

Ve lehu³¹⁹

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. ‘Azm ider gülzâra ‘âşık nev-cevânın gezdürür
Bir ölümlü³²⁰ hastedür bî-çâre cânın gezdürür
2. ‘Âşık-ı ham-geşteden dil-dâr kim olmaz cüdâ
Bir kemân-keşdür yanınca şan³²¹ kemânın [gezdürür]
3. Gerden-i hurşîde zencîr-i şu‘â‘ın³²² bend idüb
Pehlevân-ı çarhı gör şîr-i jiyânın gezdürür
4. Berg-i gül bâr oldı mı añlar ki diñlensün diyü
Şeh-süvârum eşheb-i çâpük-‘inânın gezdürür
5. Gösterür **Yahyâ** ma‘ârif ehline mecmû‘asın
Güyyiâ bir bâğbândur gülsitânın gezdürür

³¹⁸ subh u şâm: rûz u şeb, D.

³¹⁹ ŞYD: G.99 (5 beyit).

³²⁰ ölümlü: ölümlü, D.

³²¹ yanınca şan: ki yanınca, D.

³²² şu‘â‘ın: şu‘â‘ı, D.

18b

(52)

Yaḥyā Efendi Selleme'ullāhi Te'ālā³²³

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Yāri ḳoynumda büyüdüüm n'ola olsa dil-nevāz
Naḥl-i tāze yirini sevmekle olur ser-firāz
2. Şīve vü nāz it disem biñ nāz ider ol nāzenīn
Bu ne istiḡnā olur bir nāza ister biñ niyāz
3. Dāmen-i vaşlına yārūñ nice mümkin dest-res
Cāme-i iḳbāl kūteh ḳadd-i istiḡnā dırāz
4. Hergiz olmazdı nazīrūñ olsa şeftālūlaruñ
Ey gül-i gülzār-ı şīve ey nihāl-i bāḡ-ı nāz
5. Ol tezerv-i hoş-ḥırāmı pāk ṭutmuş avlamış
Var mıdur **Yaḥyā** gibi 'uşşāḳ içinde ser-firāz³²⁴

(53)

Ve lehu dāme 'ömrühu³²⁵

mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

1. Düş ḥāke dirse 'āşıḳına dilberi düşer
Ferş-i ḳadem ider yüzün ādem yeri düşer
2. Bir iki günde lāle-i mey-ḥı'arı seyr idüñ
Ditrer ayaḡı ṭutmaz eli sāḡarı düşer
3. İrgürse bāḡa bu yürüyüşden nesīm-i subḥ³²⁶
Endām-ı tende³²⁷ lerze düşer³²⁸ ḥançeri düşer

³²³ ŞYD: G.145 (5 beyit).

³²⁴ ser-firāz: pāk-bāz, D.

³²⁵ ŞYD: G.88 (5 beyit).

³²⁶ nesīm-i subḥ: haber nesīm, D.

³²⁷ tende: bide, D.

³²⁸ düşer: gelür, D.

4. Yüz yire koyub ağlar işigünde³²⁹ ehl-i derd
Devlet anuñ ki çapuña sîm u zeri düşer
5. **Yahyâ** gibi fütâde olursa gören n'ola
Hüb olıcak metâ' aña çok müşteri düşer

19a

(54)

Zihni-i Bağdâdi

mef'ûlü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ûlün

1. Bu hüsnle sultân-ı serâ perde-i dilsin
Reşk-i püt-i çîn gayret-i gülzâr çekilsin
2. Ol lâle ruha 'arz idicek çehre-i zerdüm
Gül gibi gülüb didi ki rengümde degülsin³³⁰
3. Bir subh açılmış sen o rûhsâra muķâbil
Gülşende henüz ey gül-i nevreste hacelsin
4. Ey tã'ir-i dil evc-i murâd isteme zîrâ
Pâ-beste-i dâm-ı elem ü âbla gelsin
5. **Zihni** dahı şabr eyleye cânıma geçdi
Ol gamze-i fettân niçe bir bağrımı dilsün

(55)

'Âli Efendi³³¹

mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün mefâ'îlün

1. Zuhûruñ dâyimâ 'İsâ gibi mâ'î kabâdandur
Ya [bir] pütsin ki peyker saña rûh-ı tütüyâdandur

³²⁹ işigünde: işügünde, D.

³³⁰ Riyâzi'nin "Tezkiretü's-Şuara" adlı tezkiresinde sadece bu beyit tespit edilmiştir. Bk.: Namık Açıköz, *Riyâzi Muhammed Efendi, Tezkiretü's-Şuara*, KTB Yayınları, Ankara, 2017, s.157.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023).

³³¹ GAD: G.314 (5 beyit).

2. Göñül divane ben vîrâne³³² olmak ‘ahd-i hüsnünde
Ne bahtumdan ne hecründen³³³ cefādandur cefādandur
3. Gözüm merdümelerin bîgâne şanma baħr-ı eşkümde
Nazar kıl ey dür-i pākîze anlar āşinādandur
4. apuñda āhum-ile yaşıum iki bî-nevādur kim
Biri anuñ Buħārā’ dan birisi Mā-verā’ dandur³³⁴
5. arābāt ehline³³⁵ ta’n itse zāhid ğam degül ‘Ālī
Bu ğılzetler³³⁶ ya reşkindendür anuñ ya riyādandur

19b

(56)

‘Ālī Efendi³³⁷

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Yıkıldı ħātırım göñlüm ħarāb oldu o gül bilmez
Yine cevır itmek ister tazedür ħātır göñül bilmez
2. Yitürdi ‘aklı zāhid reh-nümālık anda ol anda
Riyā vādīsine düşmiş gider bir oğru³³⁸ yol [bilmez]
3. Ziyāndır dostān³³⁹ nev-reste dilber sevmesün kimse
Gerek cān vir abül itmez gerek yolında öl bilmez
4. Bilür oğrulığum ammā ki ullanmaz apusında
N’içün ol serv-i āzādum beni kendüye ul [bilmez]
5. Vişālüñ mümkün olsa dehşetinden añlamaz ‘Ālī
Sa’ādet aña yüz uđduca ħayfā bilmez ol bilmez

³³² dīvāneden vîrâne: ma‘müresi dīvāne, D.

³³³ hecründen: gerdündan, D.

³³⁴ Divandaki 3. ve 4. beyitler, mecmuada kendi arasında yer değişmiş şekildedir.

³³⁵ ehline: ehlini, D.

³³⁶ ğılzetler: ğafletler, D.

³³⁷ GAD: G.544 (5 beyit).

³³⁸ oğru: toğrı, D.

³³⁹ dostān: dostlar, D.

(57)

Ve lehu eyzan³⁴⁰

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

1. Cūş idüb derdle³⁴¹ aķduķça sirişk-i şāfum
Bir nazār baħra döner³⁴² yamyaş olur eṭrāfum
2. Kāyilem sög baña ammā lebūñe zaħmet olur
Senden artuķ gibi ma' nīde benüm inşāfum
3. Bī-riyā ehl-i hevā bī-ser ü bī-pā³⁴³ ķuluñam
N'ola nāmum yoğ-ise işte budur evşāfum
4. Üstüh'ānum işigüñ itlerine vaķf itdüm
Nāzır ol iki gözüm yitmeye³⁴⁴ tā evķāfum
5. Ağların³⁴⁵ döke şaça naķd-i sirişķüm 'Ālī
Dükedür baħr-ı³⁴⁶ ferāvānı benüm isrāfum

20a

(58)

Rızāyī Efendi

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

1. Eyleyüb meşveret-i meclis-i şahbā-yı sürür³⁴⁷
Sāğara itdi şürāhi yine liķā-yı sürür
2. Mest-i bī-hūş ol eger ister iseñ şād olasın
Naķd-i hūşe alınur hāşıl-ı kālā-yı sürür
3. Bildügüm bu ki bu beytü'l-hüzün 'ālemde
Güşe-i mey-gededür var ise bir cāy-ı sürür

³⁴⁰ GAD: G.908 (5 beyit).

³⁴¹ derdle: derd ile, D.

³⁴² döner: döne, D.

³⁴³ bī-pā: pā bir, D.

³⁴⁴ yitmeye: yinmeye, D.

³⁴⁵ Ağların: Harcarın, D.

³⁴⁶ baħr-ı: dürr-i, D.

³⁴⁷ Bu şiir, Rızâyî Divanı'nda bulunmamaktadır.

4. Bizi bî-bâk müzevvir çıkarur çîn-i cebîn
Eylesüñ hâtır için bezmde da'vâ-yı sürür
5. Ey **Rızâyî** gam-ı cānāne ile hoş-dil iken
Ne belâ yidi benüm başuma sevdâ-yı sürür

(59)

Ve lehu eyzan

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

1. Zülfî taqrîbi ile dil ki girîbânın öper³⁴⁸
Geh tevâzû'lar ider gūşe-i dāmānın öper
2. Yūsuf-ı dil gibi zülf-i siyeh üftādesidür
Egilür ikide bir çāh-ı zenaḥdānın öper
3. Neşve-i vaşlla kendin tağıdub zülfini
Gāh bir yanını yārūñ geh̄ bir yanını öper
4. Bilmezüz bād-ı şabādan kime şekvā idelüm
Bî-tekellüf şarılr zülf-i perîşānın [öper]
5. Eyleyüb nazm-ı **Rızâyî**-i der-āgūş kabül
Ehl-i diller leb-i baḥsin ile dīvānın öper

20b

(60)

'**Ālî Efendi**³⁴⁹

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

1. Eglerüz³⁵⁰ şubḥa degin derdle³⁵¹ bīmār mıyuz
Dökerüz göz yaşını derde giriftār mıyuz

³⁴⁸ Bu şiir, Rızâyî Divanı'nda bulunmamaktadır.

³⁴⁹ GAD: G.575 (6 beyit).

³⁵⁰ Eglerüz: Ağlaruz, D.

³⁵¹ derdle: hecr ile, D.

2. Rūyuña āyīnedür yaşumuzuñ kaçreleri
Niçe yüzden saña biz ‘āşık-ı dīdār mıyuz
3. Dehenüñ varlıgumuz yoqlığa tebdīl itdi
Hātırıñda ‘acebā noқта kaçadar var mıyuz
4. Lām olur kaçaddi raķībūñ bizi yār ile görüb
Bilmezüz ol ħar-ı lā-yefheme biz bār mıyuz³⁵²
5. Şi‘rimüz³⁵³ şafħaların ‘anber-i kāfur itdük
‘Āliyā söyleye³⁵⁴ biz hem-ser-i ‘Atťār mıyuz

(61)

Ve lehu³⁵⁵

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Dād alınmaķ mümkün olsa gerdiş-i ğaddārdan
Hüsrev ayrılmazdı hiç Şirīn gibi dil-dārdan
2. ‘Arz-ı mihr itse şadāķatle sipihr-i kaçħbe-zen³⁵⁶
Kańda alurdu Zeliħā Yūsuf’ı bāzārdan
3. Nāħun-ı ğamla ‘izāruñ kana ğarķ eyler şaķın
Vāmıķ [u] ‘Azrā’yı şorma çerħ-i keç-reftārdan
4. La‘l-i Şirīn lezzetin dūr itmese andan felek
Şir aķıtmazdı dem-ā-dem Kūh-ken kuhsārdan
5. Āh elinden rüzğār-ı zūr-kāruñ ‘Āliyā
Kim ayırdı Leylī’yi Mecnūn gibi evğārdan

³⁵² Divan’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Düşmene gamzelerüñ seyr iderüz san ‘at ile

Devletüñde güzelüm nāzır-ı nuzzār mıyuz

³⁵³ Şi‘rimüz: Şi‘rümüz, D.

³⁵⁴ söyleye: söyle ya, D.

³⁵⁵ GAD: G.1015 (5 beyit).

³⁵⁶ kaçħbe-zen: pīre-zen, D.

21a

(62)

Rızâyî

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

1. Gitse yanınca bele zülf-i girih-gîr-i yürür³⁵⁷
Haqq ta'bîr-i şafâsı bu ki zencîri yürür
2. Zafer-i 'aşk-ı şebîhuñ nem-i eşkledür
Kanda kim zer-i 'alem âh-ı cihāngîri yürür
3. Dem-i nevrüz-ı nihâle nite kim âb-ı hayât
Muṭribüñ şâḡ-ı dile neşve-i taḥrîri yürür
4. Hele ben kanda o kanda dimesün ehl-i gurur
Ḥaylce menzil alur âhimizuñ tîri yürür
5. Nîk-i iflâs neşâtında **Rızâyî**' nuñ sırr
Kışver-i nazmda ḥod sikke-i ta'bîri yürür

(63)

Ḳabûlî³⁵⁸

fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilün

1. Gerçi kim 'âlemd[e] çok sultân-ı 'âlî-şân var
Ey şeh-i mülk-i melâḡat sende ammâ şân var
2. Deyr-i 'âlemdede perî-veş ḡüb-şüret³⁵⁹ bî-'aded
Ṭotalum anlar güzeldür sende ammâ ân [var]
3. Secde-i şükr itmek ey dil farz-ı vâcibdür saña
İmtinâ' itme³⁶⁰ nigâruñ vaşlına imkân var

³⁵⁷ Bu şiir, Rızâyî Divanı'nda bulunmamaktadır.

³⁵⁸ KD: G.95 (5 beyit).

³⁵⁹ perî-veş ḡüb-şüret: yatan ḡübân-sûret, D.

³⁶⁰ itme: itmez, D.

4. ‘Ārz-ı gülgünla³⁶¹ sensin cihānuñ yügrügi
Gelmege sebz-i haṭuñ gönlümde çün bürhān var³⁶²
5. Gerçi ey gül-ruḥ **Ḳabūlī** gibi çokdur bülbülüñ
Añlamam anuñ gibi bir ‘āşık-ı nālān var

21b

(64)

Yahyā Efendi

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Ğubār-ı hāk-i kūyuñ kühl-i çeşm-i hün-feşānumdır³⁶³
Nişān-ı esb-i na‘lūñ ḥaylıden ḥātır-nişānumdır
2. Geh ağlar dil şehā gāhī döner iñler fiğān eyler
Bu çarḥuñ āsyābı hep benüm eşk-i revānumdır
3. Ne mihr itse baña ol mihribānum kendi luṭfıdır
Ne ḳahr eylerse baña ol düşer kim ḳahramānumdır
4. Ruḥuñ güldür lebüñ gönçe boyuñ serv-i şanevberdir
Ol iki sâ‘id pür-dāğ naḥl-ı erguvānumdır
5. Görince ḳanlı yaşum rüy-ı zerdüm üzre ol dilber
Didi **Yahyā** cihān bāğında mīr-i ‘āşıkānumdır

(65)

Rūḥī Efendi Raḥme³⁶⁴

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Luṭf idüb dermān idersiñ derdime iḥsān senüñ³⁶⁵
Ey Ḥakīm-i lem-yezel hem derd ü hem dermān senüñ

³⁶¹ gülgünla: gülgün ile, D.

³⁶² Gelmege sebz-i haṭuñ gönlümde çün bürhān var: Şepdiz-i hattıñ dahi çok ezmān var, D.

³⁶³ Bu şiir, Şeyhülislam Yahyâ Divanı’nda bulunmamaktadır.

³⁶⁴ BRD: G.605 (5 beyit).

³⁶⁵ derdime iḥsān senüñ: derdüme dermān seni ben, D.

2. Göñlüm al luţfuñla isterseñ dilerseñ cānum al
Arada nem var benüm hem dil senüñ hem cān senüñ
3. Ben faķiri hem ‘aziz itmek elüñde hem zelil
Hıāh luţf it hıāh ķahr it bendeñe fermān [senüñ]
4. Cānibüñdendür³⁶⁶ sipihrüñ devrine taķrık hep
Dāyimā hükmi-şerifüñle döner devrān senüñ
5. Sen meger kim idesin güyā zebānum yoķsa³⁶⁷ kim
Vaşfuñı itmek ne mümkin **Rūķi**-i bī-cān senüñ

22a

(66)

‘**Ālī**³⁶⁸

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Cām-ı mey üstine bir bencileyin ditrer yoķ
Baña pīrān-ı ģarābātıda bir beñzer yoķ
2. Bir elüm dāmen-i dilberde bir el sāğarda
Rāh-ı ‘işyānda ayak başmaduğum yerler³⁶⁹yoķ
3. Derd ü ģam aldı beni yarım ağız yāra görüb³⁷⁰
Derd-mendüñ budur aģvāli diyü söyler yoķ
4. Der-i dilberdeki derd ehlin uyutmaz nālem³⁷¹
Deli göñlüm o şifā-ģānede bir ister yoķ
5. Çeşm-i bīmāruñ-içün ģaste yaturmuş ‘**Ālī**
Gözlerüñden nażar olmazsa eger³⁷²gözler yoķ

³⁶⁶ Cānibüñdendür: Cānibindendür, D.

³⁶⁷ zebānum yoķsa: zebānın yoksa, D.

³⁶⁸ GAD: G.670 (5 beyit).

³⁶⁹ birler: bir yer, D.

³⁷⁰ görüb: egüp, D.

³⁷¹ nālem: zārum, D.

³⁷² eger: anı, D.

(67)

Veysi³⁷³

mef'ülü fâ 'ilätü mefâ 'ilü fâ 'ilün

1. Devr-i ruhuñda zâhir olaldan haţ-ı siyâh
Peyveste oldu mihr-i cihân-tâba dūd-ı âh
2. Tırmaz fūrūğ-ı âteş-i hüsnüñ füzün ider
Tarf-ı ruhuñda cünbiş-i şehper o şeb-külâh³⁷⁴
3. Şâha kıl olmazın meh-i gerdūna baqmazın
Sensüz gerekmez ey yüzi gül baña şâh u mâh
4. 'Uşşâk birbirine düşer görmese seni
Olur hemîşe gıybet-i şeh fitne-i sipâh³⁷⁵
5. Âh-ı şerer-feşânla **Veysi** benem bu gün
Mülk-i fenâda Hıusrev-i zer-beft-i bâr-gâh

22b

(68)

Yahyâ Efendi³⁷⁶

mef'ülü fâ 'ilätün mef'ülü fâ 'ilätün

1. 'Aşkuñ odına ey gül yanarsa cân-ı şeydâ
Her bir avuç külinden bir bülbül ola peydâ
2. Mülk-i dile o lebden haqqâ ki kôrku³⁷⁷ vardır
Câ'iz ki bir şererden 'âlem yana ser-â-pâ
3. Meyhâne-i maḥabbet mestânelerle töldi
Peymâneler pür oldu 'ârif oturma tenhâ

³⁷³ VD: G.50 (7 beyit).

³⁷⁴ şehper o şeb-külâh: şehper-i külâh, D.

³⁷⁵ Divan'da bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Erbâb-ı 'ışk âh-ı nedem çekse döymeye

Kemter şerâr-ı âhına sad hurmen-i giyâh

Deryâ-yı rahmeti taşırur mevc-rîz

Seylâb-ı eşk-i nîm-şeb ü âh-ı subhgâh

³⁷⁶ ŞYD: G.3 (5 beyit).

³⁷⁷ kôrku: korkı, D.

4. Dil şâfîdir³⁷⁸ kederden ammâ güler yüz ister
Hüb olmayana neyler âyîne-i mücellâ
5. Hâl-i ruḥını gözler zülf-i siyâhın özler
Yahyâ sevâd-ı çeşm ü ḳalbümdeki süveydâ

(69)

Eyżan³⁷⁹

mef'ülü mefâ'îlün mefâ'îlün fâ

1. Bir dilde ki 'aşkuñ odı ola peydâ
Hâşâ ki suyu³⁸⁰ yanmaya hâşâk-âsâ
2. Her ḳatresi gūyâ ki bir âteş-pâre
'Aşḳ âteşini göz yaşı itmez itfâ
3. Dilde ola mı tâb-ı celâle tâḳat
Envâr-ı cemâle döymezken³⁸¹ ol cânâ³⁸²
4. Olmasa eger mâye-i 'aşkuñ cemde
Dünyâya şalar mıydı bu şûrı şahbâ
5. Bir cām araya gele³⁸³ şâyed sâḳî
Dök hün-ı dili şîşeyi pāk it **Yahyâ**

23a

(70)

Cevri³⁸⁴

mef'ülü mefâ'îlün mefâ'îlün fe'ülün

1. Geh cāy-ı ḳarārüm dil-i târîk-i elemdür
Geh cilve-gehüm sîne-i bî-kîne-i³⁸⁵ ğamdur

³⁷⁸ şâfîdur: sâfdur, D.

³⁷⁹ ŞYD: G.1 (5 beyit).

³⁸⁰ suyu: sivâ, D.

³⁸¹ Mecmuada “döymez iken” yazıyor ancak Divan'daki “döymezken” şeklinde yazılması daha uygundur.

³⁸² döyemez iken ol cânâ: döyemezken cânâ, D.

³⁸³ araya gele: araya dem gele, D.

³⁸⁴ CD: G.30 (5 beyit).

³⁸⁵ bî-kîne-i: pîr-kîne-i, D.

2. Çāk-ı dile ol ğamzeler olsun mı rufū<n>ger
Kim her biri sūzen-ger-i bāzār-ı sitemdür
3. Sākī-i felek meşreb-i ehl-i dili bildi
Hep anuñ-içün şunduğı peymāne-i semmdür
4. Tek bilmeyeyin çāšnī-i zehrini dehrūñ
Minnet-keş-i hūn u³⁸⁶ ciger oldum niçe demdür
5. Çarhuñ keremin görmedi mi **Cevrī**-i nā-kām
Müstağnī-i dehr eyledügi özge keremdür

23b

(71)

Rızâyī

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Hezār idrāk ider luţf-ı bahārı yāsemen bilmez³⁸⁷
Tıoyar Ya‘kūb bŷy-ı āşiyānı pīrehen bilmez
2. İdersiñ ser-güzeşteñ baña taqrīr it ki ey bŷlbŷl
Hŷmār-ı cām-ı vaşl-ı dil-rŷbāyı çekmeyen bilmez
3. Heves-kār olmayub manende-i pervāne ü bŷlbŷl
Göñŷl seyr-i çemen endişe-i beytü’l-ħüzŷn bilmez
4. Maħabbet derdini ħāl ehline berg-i ħazān söyler
Bu bir başka lisāndur bunı gül-berg-i çemen bilmez
5. Benŷm vādī-i ‘aşkum kŷh-ı ğam şahrā-yı miħnetdür
Yabānlarda gezer vādī-i Qays u Kŷh-ken bilmez
6. **Rızâyī** daħı tıfl-ı nev-hevesdür bŷlbŷl-i şeydā
Bizŷmle hem-zebān olmağ ne mŷmkindür sŷħan bilmez

³⁸⁶ hūn u: hŷn-ı, D.

³⁸⁷ Bu şiir, Rızâyī Dıvanı’nda bulunmamaktadır.

(72)

Rızāyī³⁸⁸

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Evrākla³⁸⁹ reftārını gör cūy-ı revānuñ
Aḥkāmını icrā ideyor faşl-ı ḥazānuñ
2. Bī-rağbet ise³⁹⁰ berg-i ḥazānı ‘aceb olmaz
Yek-rūze gibi ḳadri hilāl-i ramazānuñ
3. Evrāk-ı dil evrāk-ı çemen gibi perīşān
Şād reşk şebātına hele serv-i revānuñ³⁹¹
4. Erbāb-ı dil erbāb-ı çemen gibi bozıldı
Bozğunluğı var ḥāşılı ḡayetde cihānuñ
5. Yoğdur varāk-ı ‘ayş-ı **Rızāyī**’ de ruṭūbet
Hengām-ı ḥazānı gibi gül-berg-i recānuñ

24a

(73)

[Rūḫī-i Bağdādī]³⁹²

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Evvel egerçi göñlimüz³⁹³ alduñ vefā ile
Ammā ki şoñra yirlere çalduñ cefā ile
2. Künc-i belāda biz çekelüm derd ü hecriñi³⁹⁴
Sen ‘ayş u ‘işret eyle çemende şafā ile
3. Āh u sirişküm-ile seri küyuñ³⁹⁵ ey melek
Bir küşedür ki añılır³⁹⁶ ab u hevā ile

³⁸⁸ RD: G.117 (5 beyit).

³⁸⁹ Evrākla: Evrāk ile, D.

³⁹⁰ Bī-rağbetse: Bī-rağbet ise, D. Mecmauda “Bī-rağbetse” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “Bī-rağbet ise” şekliyle yazılması daha uygundur.

³⁹¹ Divandaki 3. ve 4. beytin ikinci mısraları, mecmuuda kendi arasında yer değişmiş şekildedir.

³⁹² BRD: G.997 (10 beyit).

³⁹³ göñlimüz: göñlimü, D.

³⁹⁴ hecriñi: mihneti, D.

³⁹⁵ seri küyuñ: ser-i küyuñ, D.

4. ‘Ayb itme āh u nālemi kim deyr ü hān-ķāh
Devr-i lebūñde 7o7o7oludur hūy u hā ile³⁹⁷
5. Yüz biñ esīr var ki ümīd-i vefā ider
Bir yār neylesün bu ķadar mübtelā ile
6. Ha7 gelmeyince gül yüzine³⁹⁸öpmedük lebūñ
İrdük murāda gerçi velī biñ belā ile³⁹⁹
7. 7ab‘um sūhanda gāh lebin añdı geh ruħın
‘Arz itdi yāre hālını rengīn edā ile
8. **Rūhī** cihānda zevķı ol eyler ki ‘ayş ide
Bir vālī-i muvāffıķ-ı yār-şafā⁴⁰⁰ile⁴⁰¹

(74)

[Kı7‘a]

mef‘ülü mefā ‘lülü mefā ‘lülü fe ‘ülün

1. Ey zecr ü melāmet kılan üftāde-i ‘aşķı
Erbāb-ı harābāta deyin sīm üzeri yok
2. Şimdi şu gibi harcanuruz naķd-i sirişķi
Allāh’a şükür manşıb-ı ‘aşķa düşenüñ çok

24b

(75)

Bāķī

mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün mefā ‘lün

³⁹⁶ añılur: añılup, D.

³⁹⁷ Divan’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

‘Aşık gam-ı sipihreden itmezdi cân halās

Eglenmeyeydi cân-ı Cem-i dil-ķuşā ile

³⁹⁸ gül yüzine: leblerine, D.

³⁹⁹ Divandaki 6. ve 7. beyitler, mecmuada kendi arasında yer değişmiş şekildedir.

⁴⁰⁰ muvāffıķ-ı yār-şafā: müdekik-i Āsāf-safā, D.

⁴⁰¹ Divan’da bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

‘Osmān-ı nām-dār-ı bülend-iktidār kim

Ma ‘rūfdur sehāveti ‘adl u ‘asā ile

1. Cihānuñ ni‘metinden kendü āb ü dānemiz yegdür⁴⁰²
İlüñ kâşānesinden gūşe-i vīrānemiz yegdür
2. Ğinā şadırındaki mağrūr nā-āsūde serverden
Fenā bezminde ħ‘āb-ālūd olan mestānemiz yegdür
3. Teğāfūl vechine ğaflet ħicābın çekdi çün zāhid
Bizüm andan teğāfūl gösteren dīvānemiz [yegdür]
4. Hezārān zaħmet-ile ħāşıl olmuş bir gül-i terden
Leb-ā-leb bāde-i gül-gün olan peymānemiz yegdür
5. Hümā-yı evc-i ‘izzet gibi ğayretsizden ey **Bākī**
Maħabbet şem‘ine şeh-per yağan pervānemiz yegdür

(76)

‘Ālī

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Cināndan ehl-i ‘aşka āstān-ı dil-rübā yegdür⁴⁰³
Marīze gülsitāndan gūşe-i dārü’ş-şifā [yegdür]
2. Vişāli bā’iş-i fūrkat firākı mūcib-i vuşlat
Anuñ-çün ehl-i dil yanında hecr-i dil-rübā yegdür
3. Göñül bir görme cām-ı meyle şahbā-yı leb-i yāri
Şarāb-ı dil-güşādan geç o la‘l-i cān-fezā [yegdür]
4. Dimişdiñ ğamzesine borcum olsun saña cān virmek
Tekāsül eyleme ey dil anı itmek edā yegdür

⁴⁰² Bu gazel, S. Küçük’ün neşrettiği “*Bākī Dīvānı*”nda bulunmamaktadır. Fakat S. N. Ergun’un neşrettiği “*Baki Hayatı ve Şiirleri Cilt: I: Divan*”ında s.374’te; H. Kaplan’ın “*Bākī’nin Basılı Divanlarında Yer Almayan Şiirleri ve Divanının Bir Nüshası Üzerine Bazı Notlar*” isimli makalesinde s.236’da; M. F. Köksal’ın “*Bākī Dīvānı’nın Yeni Bir Nüshası ve Bākī’nin Divān Neşirlerinde Bulunmayan Şiirleri*” isimli makalesinde s.42’de vardır.

⁴⁰³ Bu şiir, Gelibolulu Ālī Divanı’nda yoktur fakat Hisālī’nin “*Metālīü’n-Nezāir*” adlı nazire mecmuasında bu şiirin matla beyti bulunmaktadır. Bk.: Kaya, B. (2003). *Hisālī Hayatı-Eserleri ve Metālīü’n-Nezāir adlı eserinin birinci cildi (inceleme-metin)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.427.

5. N'ola 'uşşāk içinde 'Ālī'ye luṭfuñ ziyād it sen
Hezārān āşinādan bir muḥibb-i bī-riyā yegdür

25a

(77)

'Ālī⁴⁰⁴

mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

1. Tarzı kırık yigit⁴⁰⁵ eṭvārı dil-pesend⁴⁰⁶
Kırdı geçürdi 'ālemi bir şūḥ u⁴⁰⁷ şeh-levend
2. Hūnı cevān ü⁴⁰⁸ çeşmi ḥarāmi nigāhı düzd
Her bir şikenc-i ṭurresi āmāde bir kemend
3. Her bir benānı tarz u ḥalāvetde ney-şeker
Ammā şafāda la'l-i lebi kıanda kıanda kıand
4. Giryān olanı güldürür ādemler öldürür
Ol çāḥ-ı ḥande ol gül-i ruḥsār-ı nīm-ḥand⁴⁰⁹
5. 'Ālī kıuluñ bilür misün ey şeh didüm didi
Bir nā-ümīd ü bī-ser ü sāmān [ü] derd-mend⁴¹⁰

Ḥāletī⁴¹¹

(78)

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. 'Aceb mi ḥānesine varsa dilber düşmen-i şūmuñ
Ayağına gelür dirler şikārı her zamān būmuñ

⁴⁰⁴ GAD: G.155 (7 beyit).

⁴⁰⁵ Tarzı kırık yigit: Gerçek kırık güzel yigit, D.

⁴⁰⁶ Mısra eksik olduğu için vezin kusurludur.

⁴⁰⁷ şūḥ u: şūḥ-ı, D.

⁴⁰⁸ cevān u: cevānı, D

⁴⁰⁹ Divan'da bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Tek-bendi gibi sarıla bel tek miyânma

Cismüñ ayırsa hançeri incinme bend bend

Kanum döken hadeng-i müje tığ-i gamzedür

Her lahza gözleridür olan bâ'is-i gezend

⁴¹⁰ derd-mend: müstmend, D.

⁴¹¹ AHD: G.427 (5 beyit).

2. Eger ol ŧūh-ı āteŧ-pāreye dil virseñ ey zāhid
Olurđı ‘āŧıkuñ sūz-ı dili bir pāre ma‘lūmuñ
3. Saña hūn-ı ciger nūŧ eylesün her gūn dimiŧ dilber
Yūri zevkūñde ol ta‘yīn olundı çūnki mersūmuñ
4. Belin kuçdurmağa va‘d eylese hergiz recā itmem
Temennā eylemez ‘āqıl vücūdın emr-i mevhūmuñ
5. Eger ğamdan ölürsem çūn ŧafağ ey **Hāletī** hūnum
Tutar dāmān-ı çerhi yirde qalmaz qanı⁴¹²mazlūmuñ

25b

(79)

Rūhī-i Bağdādī⁴¹³

mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn mefā ‘ilūn

1. Hezārān ğonçeye gülŧende bir būlbūl olur ŧeydā⁴¹⁴
Seni gör kim hezārān būlbūlūñ var ey gül-i ra‘nā
2. Yaraŧur hūb-rūlar içre bağŧ-i imtiyāz itseñ
Seni ŧāhum ser-efrāz⁴¹⁵eylemiŧdür ol qad-i bālā
3. Meleksin yā perīsin sen degül ħadd-i beŧer yoğsa
Bu ra‘nālūğ bu zībālūğ⁴¹⁶ki virmiŧdür saña Mevlā
4. Gezerken qāmet-i yādıyla dūn servi görüb ŧandum
Libās-ı sebz ile gülzāra gelmiŧ ol melek-sīmā⁴¹⁷

⁴¹² qanı: hūnı, D.

⁴¹³ BRD: G.37 (7 beyit).

⁴¹⁴ ŧeydā: ğüyā, D.

⁴¹⁵ ser-firāz: ser-efrāz, D. Mecmuada “ser-firāz” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “ser-efrāz” ŧekliyle yazılması daha uygundur.

⁴¹⁶ Bu ra‘nālūğ bu zībālūğ: Bu zībāluk bu ra‘nāluk, D.

⁴¹⁷ Divan’da bu beyitten sonraki ŧu beyit mecmuada yoktur:

*Velī turmaz leb-i cān-bağŧ-ı yāra öykinür dā’im
Meger āyineye bakmiŧ degül tūtī-i ŧeker-hā*

5. Meh-i nev şanma tâb-ı nâra⁴¹⁸âh-ı pür-şerârumdan
Kanat şalmışdur anda murğ-ı gerdün-ı cihân-peymâ
6. Görinen gökyüzinde hâle vü meh şanma ey **Rûhî**
Fener yaqub uçurmışdur bu gice ol meh-i ğarrâ

(80)

Ve lehu eyzan⁴¹⁹

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

1. Ayağ çek bezm-i 'âlemden ki 'âlem menzil-i ğamdur
Ferâgat 'âleminden geçme kim 'âlem bu⁴²⁰'âlemdür
2. Pür olsun dem-be-dem peymânemüz hün-ı kebüterle⁴²¹
Gel ey gül-çehre bir dem idelüm dünyâ ki⁴²²bir demdür
3. 'Aceb hâlet degül mi her kişi miñnetden ağlarken
Benüm âşüfte⁴²³göñlüm miñnet-i 'aşkuñla hürremdür
4. Esîr-i cām olan rinde haķâretle nazâr kıлма
Ki her rind-i belâ-keş kendü⁴²⁴vādîsinde bir Cem'dür⁴²⁵
5. Müyesser oldı gerçi zevk-ı vaşl ammâ belâ bu kim
Yine dāyim derün-ı sîne pür-ğam dîde pür-nemdür

26a

Ve lehu⁴²⁶

6. Hayâl-ı 'arızuñ fikr-i lebüñle eglenür göñlüm
Birisi yâr-i cānumdur birisi nür-ı dîdemdür

⁴¹⁸ nâra: nâr-ı, D.

⁴¹⁹ BRD: G.232 (7 beyit).

⁴²⁰ bu: o, D.

⁴²¹ kebüterle: kebüterden, D.

⁴²² ki: çü, D.

⁴²³ âşüfte: âvâre, D.

⁴²⁴ kendü: kendi, D.

⁴²⁵ Divandaki 3. ve 4. beyitler, mecmuada kendi arasında yer deĝişmiş şekildedir.

⁴²⁶ Mecmuada başlıkta "Ve lehu" yazıyor ancak bir önceki şiirin devamıdır.

7. Gelüñ ta‘līm aluñ ey nev-hevesler⁴²⁷ tab‘-ı **Rūhī**’den
Ki āyīn-i suhan ol nükte-perdāza müsellemdür

(81)

Terkīb-i Bend-i Rūhī⁴²⁸

[Süheylī]⁴²⁹

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Biz mu‘tekif-i zāviye-i mülk-i cihānuz
Biz dimezüz anı ki fülān ibn-i⁴³⁰ fülānuz
2. Gūş eylemezüz zāhid-i nā-pūhte sözün biz⁴³¹
Aldanmazuz efsāneye biz rind-i cihānuz⁴³²
3. Geh şavma‘ada şeyhle seccāde-nişīn öz⁴³³
Geh şuffe-i meyhānede peymāne-keşānuz⁴³⁴
4. Gūş itmezüz āvāze-i naqş-ı tene nāy⁴³⁵
Biz bülbül-i hoş-gūy-ı gülistān-ı cinānuz⁴³⁶
5. Hālvet çekerüz şūfīle⁴³⁷ zikr iderüz gāh
Geh kūşe-nişīnān-ı⁴³⁸ harābāt-ı muğānuz⁴³⁹
6. Geh⁴⁴⁰ çāh-ı sükūn içre biz⁴⁴¹ ol Yūsuf-ı vaqtüz
A‘dā-yı denī gözine⁴⁴² biz gāh⁴⁴³ sinānuz

⁴²⁷ nev-hevesler: bü'l-hevesler, D.

⁴²⁸ Mecmuada başlıkta “Terkīb-i Bend-i Rūhī” yazıyor ancak Süheylī’ye ait bir gazeldir.

⁴²⁹ SÜD: G.122 (8 beyit).

⁴³⁰ ibn-i: ibni, D.

⁴³¹ sözün biz: kelâmın, D.

⁴³² Divandaki gazelde dördüncü beyittir.

⁴³³ şeyhle seccāde-nişīn öz: şeyh ile seccāde-nişīnüz, D.

⁴³⁴ Divandaki gazelde beşinci beytin ikinci mısrasıdır.

⁴³⁵ naqş-ı tene nāy: şeş naqşı vü tenhâ, D.

⁴³⁶ Divandaki gazelde ikinci beyittir.

⁴³⁷ şūfīle: sūfi ile, D.

⁴³⁸ kūşe-nişīnān-ı: kūşe-güzīnān-ı, D.

⁴³⁹ Divandaki gazelde üçüncü beytin ikinci mısrasıdır.

⁴⁴⁰ Geh: Bir, D.

⁴⁴¹ biz: ki, D.

⁴⁴² gözine: çeşmine, D.

⁴⁴³ gāh: kâh-ı, D.

7. Rāh-ı ser-i kūyında götürmez bizi ey şāh
Ağyār-ı ħare var ise biz bār-ı girānuz
8. Ārāyiş-i dünyāya gönül virme **Süheylī**
Öñ⁴⁴⁴şoñ göçerüz n'eyleyelüm rāh-ı revānuz⁴⁴⁵

26b

(82)

Ve lehu eyzan⁴⁴⁶

[Rūh-i Bağdādī]⁴⁴⁷

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Cān virse seyrine n'ola⁴⁴⁸ 'uşşāk-ı sīne-şāf
Şehr-i melāhatuñ göbegidür o sīm-nāf
2. Şanmañ ki irdi vesmeden ebrū-yı yāra reng
Düzdi o tīg-i tīze sīne⁴⁴⁹ bir siyeh ħilāf
3. Dil-dādelerle şulħa o şem' olmasaydı mūm
Olmazdı ħaṭṭ⁴⁵⁰ ħamzesine māni'-i meşāf
4. Öldürmege raḫṭbi bugün va'de eyledi⁴⁵¹
Ol va'de şād iderdi bizi olmasa ħilāf⁴⁵²
5. **Rūhī** ħasūda aşma kulaḫ eyle şükr kim
Virmiş küdüret aña Ĥudā saña ṭab'-ı şāf

⁴⁴⁴ Öñ: Eñ, D.

⁴⁴⁵ rāh-ı revānuz: rāh-revānuz, D.

⁴⁴⁶ Mecmuada başlıkta "Ve lehu eyzan" yazıyor ancak bu şiir bir önceki şaire ait değildir; Bağdatlı Rūhī'nin gazelidir.

⁴⁴⁷ BRD: G.585 (7 beyit).

⁴⁴⁸ seyrine n'ola: n'ola seyrine, D.

⁴⁴⁹ sīne: yine, D.

⁴⁵⁰ ħaṭṭ: hattı, D.

⁴⁵¹ eyledi: eylemiş, D.

⁴⁵² Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Mest-i şarāb-ı vahdet olan sâf-dillerüz

Bir kanden u mülâzemet-i ehl-i i'tikâf

Vasf-ı hatında kâ'ide-i tarz-ı hâsile

Ta'n-ı 'avāma yer komadı tab'-ı mû-şikâf

(83)

Ve lehu eyzan⁴⁵³

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Seyre teklif eylesem⁴⁵⁴ dursin tekellüf ber-ṭaraf
Gel ḳadem rencide ḳıl şāhum taḫallüf ber-ṭaraf⁴⁵⁵
2. Pāk-ı dāmen dil-rübālardan maḫabbet ehline
Pāy-būsa men' yoḳ ammā taşarruf ber-ṭaraf
3. Sebzeler⁴⁵⁶ hürrem gönüller hoş hevālar mu' tedil
Ehl-i 'aşḳa sākıyā mey şun tevaḳḳuf [ber-ṭaraf]⁴⁵⁷
4. Sen gelüb virdüñ ḫalel ol ḳula kim dirlerdi ḫalk⁴⁵⁸
Ḫüsn-i ḫübān-ı cihānı ḳıldı Yūsuf ber-ṭaraf
5. Sebzeler⁴⁵⁹ açıldı **Rūḫī** yār ḳıkdı seyre der⁴⁶⁰
Seyrden zevḳ eyleyen gelsün tekellüf ber-ṭaraf

27a

(84)

Ġınāyī

fe' ilātün fe' ilātün fe' ilātün fe' ilün

1. Ne 'aceb müşkil olur söyleye ey pīr nedür
Bir civān sevdüm aña çāre vü tebdīr nedür
2. Söyle İläḫī seversek meded ol dem sākī
Merḫabā itmemege bā' iş u te'hīr nedür

⁴⁵³ BRD: G.588 (7 beyit).

⁴⁵⁴ eylesem: eylesek, D.

⁴⁵⁵ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Düşmeyince hicre ey dil vasl kadrin bilmedüñ

Sabr lâzımdur saña şimdi te'essüf ber-taraf

⁴⁵⁶ Sebzeler: Bağlar, D.

⁴⁵⁷ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Neydügin fehm itdük esmādan garaz hālâ bize

Bāde-i sâfi gerek süfi tasarruf ber-taraf

⁴⁵⁸ Sen gelüb virdüñ ḫalel ol ḳula kim dirlerdi ḫalk: Ber-taraf kıldıñ gelüp o kavlı sen kim didi halk, D.

⁴⁵⁹ Sebzeler: Goncalar, D.

⁴⁶⁰ yār ḳıkdı seyre der: seyre ḳıkdı didi yār, D.

3. Seg-i kūyuñla berāber göresin ‘uşşākı
Ebkem çok bu kadar ‘āşıkā taḥķīr nedür
4. Mazhar-ı luṭf-ı ḥudā olmağadur ümmīdüm
Kim bilür her kişinüñ başına taḥḍīr nedür
5. Mey-gede taht-gehin başda piyāle tācuñ
Bārek’allah **Ġmāyī**’ye bu tevķīr nedür

(85)

Hāletī⁴⁶¹

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Tıynetümde ḳodı ḥallāk-ı ezel ‘aşḳ u cünün
Oldı ḥāküm var ise ḥāk-i mezār-ı Mecnün
2. Ser ü sīne dil ü cān ‘aşḳuñ için⁴⁶² ḥāzır idi
Cānda yir ṭıtdı velī ol şeh-i rub’-ı meskün
3. Çeşmüñ ol fitne degüldür k’ola hem-pister-i ḥ’āb
Zülfüñ ol mār degül kim ola⁴⁶³ mağlūb-ı füsün⁴⁶⁴
4. Ġamuñ ālāyına at şalmağ olurdu neydeyin
Çok zamāndur elime girmedı cām-ı gül-gün⁴⁶⁵
5. Görđi āheng ṭıtar çok bulınur⁴⁶⁶ **Hāletiyā**
İtdi nā-sāzlığı muṭrib-i devrān ḳānün

⁴⁶¹ AHD: G.574 (6 beyit).

⁴⁶² ‘aşḳuñ-çün: ‘ışḳuñ için, D. Mecmuada “‘aşḳuñ-çün” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “‘aşḳuñ için” şekliyle yazılması daha uygundur.

⁴⁶³ kim ola: k’ola, D.

⁴⁶⁴ Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

*Şöyle sākī dilerin kim ruhınun ‘aksinden
Tuta destinde ‘arak şekl-i şarāb-ı gül-gün
Yedi kat yirde midür gevher-i maksūdum kim
Kān-ken bahtımı eyler bu kadar zār u zebün*

⁴⁶⁵ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

⁴⁶⁶ bulınur: bulunur, D.

27b

(86)

Hāletî⁴⁶⁷

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Tırdılar yolda şorub izlemege dil-dārı
Şormadan izlemeden öldüresin ağyārı⁴⁶⁸
2. Ebr-veş hāyil olur mihr-i cemāl-i yāre
Gün mi gösterdi baña kākül-i ‘anber-bārı⁴⁶⁹
3. Naqdür ta‘ne taşu gelse kırmam şimdi
Çünkü çaldum yire bu şışe-i neng ü ‘ārı⁴⁷⁰
4. Reg-i cānum özenüb nabz-ı maḳāmına gelür
Görmege gelse taḳībüm bu dil-i bīmārı⁴⁷¹
5. N’ola dīvārına itdükce nigāh āh itsem⁴⁷²
Añdurur **Hāletiyā** her taşu ḳalb-i yāri

(87)

Vahdetî

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Sifāl-i mey gibi geh elde olduḳ geh şikest olduḳ⁴⁷³
Budur sefele perverde geh ağla gāhī pest olduḳ

⁴⁶⁷ AHD: G.816 (7 beyit).

⁴⁶⁸ Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

*Mür-i mahrumların dāne-i hāl-i lebünün
Zir-i pâyında helāk eyle idersen bārı
Bulmag isterse eger bahr-i hayâlinde bulur
‘Aşık-ı hām-tamā’ ‘anber-i hatt-ı yāri
‘Aks-i ebrüsünü düşmüş göricek cām-ı meye
Âteşe na‘l kodı sandılar ol mekkârı
Varalum anduralum nâlelerin Ferhād’un
Biraz önüne düşüp söyledelüm küh-sārı
Oldı gısûsı kadar kākül-i müşkini tamâm
Hüsn vâdilerinün ejder olurmuş mârı*

⁴⁶⁹ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

⁴⁷⁰ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

⁴⁷¹ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

⁴⁷² āh itsem: eylesem āh, D.

⁴⁷³ Bu şiir, Vahdetî Divanı’nda bulunmamaktadır.

2. Surāhı gibi bezm-i ‘ālemüñ gerden-firāz iken
Dil-i pür-hünla sākī-i devre zīr-dest olduk
3. Severken bir boyı servi düşündük bıkı-i şahbāya
Uşanduk zevk-i şāhid-bāzlıkdan zen-perest [olduk]
4. Şafā-yı bātin humm-ı mey-efşān olmamak olmaz
Nice ser-beste olsun rāzımız gāyetde mest [olduk]
5. Tutulduk bir ayakdan **Vahdeti**-veş dest-i sākīde
Ne çāre halka-i dām-ı şafāya pāy-best olduk

28a

(88)

Bākī Raḥmetullah⁴⁷⁴

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Āyīne-i cemāl-i ḥaḳīkat-nümā yüzüñ
Āb-ı zülāl çeşme-i şıdk u şafā sözüñ
2. Sen yüz virelden āyīneye buldı⁴⁷⁵ raġbeti
Ḥasret degüldi yüzine kimse⁴⁷⁶ o yüzüzüñ
3. Bā‘iş cemālüñ oldı cihānuñ zühürına
Ḥurşiddür bahāne vücūdına gündüzüñ
4. Şāhın eline düşmişe döndi tezerv-i <|> dil
İndi süzildi üstine iki kara gözüñ
5. Kimi ayaġuñ öpmege şarķar kimi elüñ
Bākī’ye besdür ey gül-i ḥandān güler yüzüñ

⁴⁷⁴ BD: G.260 (5 beyit).

⁴⁷⁵ āyīneye buldı: āyīne buldı bu, D.

⁴⁷⁶ yüzine kimse: sūretine halk, D.

(89)

Vahdeti⁴⁷⁷

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

1. Biz ki maqşūd-ı⁴⁷⁸ ğam-ı silsile-i cānānuz
Bir bölük göñli şımuq 'ahdi bütün yārānuz
2. Gice vü gündüzümüz bilmezüz Allāh bilür
Zülf ü rüyuñla 'aceb vālih ü ser-gerdānuz
3. Haddimüz yok dimege biz seg-i kūy-ı yārüz
Bilürüz mertebemüz bir niçe dervīşānuz
4. Ders-i 'aşkı okuyub⁴⁷⁹ medrese-i fenn⁴⁸⁰ içre
'Ārif-i mes'ele-i müşkile-i 'irfānuz^{481 482}
5. Qatre deñlü yoğ iken⁴⁸³ **Vahdetiyā** bizde vücūd
Dem olub cūşa gelince bir ulu 'ummānuz

28b

(90)

Cevrī Merhūm

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. 'İşve-i şemşir belādur qahramān-ı ğamzeñe⁴⁸⁴
Şive-i tiz nāgehānıdur kemān-ı ğamzeñe
2. Dil-i giriftār belā-yı kākül-i pür-çin iken
Cān virirüz nigāh-ı bī-emān-ı ğamzeñe

⁴⁷⁷ VAD: G.55 (6 beyit).

⁴⁷⁸ maqşūd-ı: ma'hūd-ı, D.

⁴⁷⁹ 'aşkı okuyub: hüsnüñ okıyup, D.

⁴⁸⁰ fenn: 'ışk, D.

⁴⁸¹ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Hıdmet-i pādşâh-ı dehre boyun sunmaz iken

Boynu baĝlu hadem-i dilber-i 'âlî-şânuz

⁴⁸² Divandaki 3. ve 5. beyitler, mecmuada kendi arasında yer deĝişmiş şekildedir.

⁴⁸³ yoğken: yoğ iken, D. Mecmuada "yoğken" yazıyor ancak vezin gereĝi Divan'daki "yoğ iken" şekliyle yazılması daha uygundur.

⁴⁸⁴ Bu şiir, Cevrī Divanı'nda bulunmamaktadır.

3. Bildürür ehl-i dile āyīn-i ‘işve neydügin
Tercümān olmuş nigāhuñ nev-zebān-ı [ğamzeñe]
4. Bir dem içre istese biñ ‘āşığı eyler helāk
Āferīn ser pençe-i şāhib-kırān-ı ğamzeñe
5. Böyle rengīn olmaz idi şī‘r-i **Cevrī** bir nefes
Olmasa vākıf kelām-ı tercümān-ı ğamzeñe

(91)

Ve lehu eyzan

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. İtmesün mi çeşmi nāz ehl-i niyāz n’eylesün⁴⁸⁵
Virmesün ruḥşat nigāh-ı cān-güdāza [n’eylesün]
2. Nūş iderken sāğar-ı leb-rīz-i nāzı ‘āşığa
Tākatı yok çeşminüñ ifşā-yı rāza n’eylesün
3. Ehl-i dil gencīne-i dārını teslīm itmeyüb
İltifāt-ı ğamze-i ḥātır-nevāze n’eylesün
4. Çeşmine kalsa pür aşub eylemezdi ‘ālemi
Nev-hevesdür ğamzesi icrā-yı nāza [n’eylesün]
5. Biñ niyāz itse dil-i **Cevrī** ne çāre çeşminüñ
Kudreti yok bir nigāh-ı ‘işve-bāza n’eylesün

29a

(92)

Cinānī⁴⁸⁶

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Göñül ‘aşq-ile germ-ā-germken⁴⁸⁷ bārid ḥaber virdüñ
Şafā-yı qalbümi nā-yāb idüb bī-ḥad keder virdüñ

⁴⁸⁵ Bu şiir, Cevrī Divanı’nda bulunmamaktadır.

⁴⁸⁶ CİD.: G.111 (5 beyit).

⁴⁸⁷ ‘aşq-ile germ-ā-germken: ‘işkuñla germ-ā-germ iken, D.

2. Elümden al şeh-i ‘ālī-cenābum alduñ ey ʔālī‘
Erāzil maḥremi bir dil-rübā-yı der-be-der virdüñ
3. Yanumdan ey felek dūr eyledüñ ol serv-i āzādum
Alınmaz ḥār elinden dāmeni bir verd-i ter virdüñ
4. Metā‘-ı vaşluña muḥkem ḥarīdār idi dil ammā
Dirīgā gösterüb hicrānını ğāyet zarar [virdüñ]
5. Ne lāzım bu şikāyet ey **Cinānī** yārdan çün kim
Ne bir işbāt-ı ḥaḳ itdüñ aña ne sīm u zer virdüñ

(93)

Ve lehu eyzan⁴⁸⁸

mef‘ūlü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Şīrīnlik eyledi lebi oldı mā’ili
Sevdüm görince cānla⁴⁸⁹ şīrīn-şemāyili
2. Şīrīn-şemāyil olsa ‘aceb mi laḳab aña⁴⁹⁰
Seyr eyleyen melāḥatinüñ oldı kāyili
3. Şīrīn olurdu cāriyesi ḥıdmet itmege
‘Aşırında gelse görse bu şīrīn-şemāyili⁴⁹¹
4. Sevdā-yı ‘aşkuñ āḥiri müşkil belā imiş
Āsān-imiş egerçi efendi evāyili
5. Sen cānınuñ bu ḥüsle⁴⁹² ger cānı olmasan
Cānā **Cinānī** kūyunuñ olmazdı sā’ili

⁴⁸⁸ CİD: G.254 (7 beyit).

⁴⁸⁹ cānla: cān ile, D.

⁴⁹⁰ laḳab aña: aña lakab, D.

⁴⁹¹ Dıvanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Sürmek olurdu sinesine rüy-ı zerdümi

Meftül u levhi olmasa orada hāili

Dıv rakibe mâni’ olur hurz-ı cān imiş

N’ola takılsa yanına yârüñ hamâili

⁴⁹² ḥüsle: ḥüsle ile, D.

29b

(94)

Cevrî Çelebi⁴⁹³

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. ‘Aşıkam āvāre-dil hercāyī yārümdür benüm
Hem ğamuñ dil-dādesi hem ğam-kūsārumdur benüm
2. Ben de biñ cān-ile meftūnum ğama dil n’eylesün
Meşrebümce deprenür bir dost-dārumdur benüm
3. Hem şikenc-i turraya bir⁴⁹⁴ şan‘at-ile bend olur
‘Aşk hayrān-ı dil-i āşüfte-kārumdur benüm
4. ‘Aşkla⁴⁹⁵ tarḥ-ı tekellüf eyledüm hecr [ü] vişāl
Tābi‘-i redd [ü] kabül-i ihtiyārumdur benüm
5. Tütü-i feyz⁴⁹⁶ tekellüm eylesem **Cevrî** gibi
Hem-zebānum hāme-i mu‘ciz-beyānumdur⁴⁹⁷ benüm

(95)

Ve lehu eyzan⁴⁹⁸

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Cān almağ imiş ğamzesinüñ kārını bildük
Yāruñ⁴⁹⁹ dil-i ‘uşşākla⁵⁰⁰ bāzārını bildük
2. Ser-māye-i kām olmaz imiş ‘āşık-ı zāra
Biz naqd-ı sirişkūñ hele miqdārını bildük
3. Bir nüsha imiş çeşmine efsün-ı cefādan
Haḫḫ-ı ruḫınuñ nükte-i esrārını bildük

⁴⁹³ CD: G.166 (5 beyit).

⁴⁹⁴ bir: biñ, D.

⁴⁹⁵ ‘Aşkla: ‘İşk ile, D.

⁴⁹⁶ feyz: feyzam, D.

⁴⁹⁷ mu‘ciz-beyānumdur: ma‘nî-nisārumdur, D.

⁴⁹⁸ CD: G.146 (5 beyit).

⁴⁹⁹ Yāruñ: Yāruñ-ı, D.

⁵⁰⁰ ‘uşşākla: ‘uşşāk ile, D.

4. Dem-beste idi hayret ile⁵⁰¹ gönçe gibi dil
Büs-ı dehen-i yâr imiş efkârını [bildük]
5. Vaşf eyledi şahbâ-yı leb-i dilberi **Cevrî**
Zevk-ı eşer-i neşve-i güftârını bildük

30a

(96)

Riyâzî Efendi⁵⁰²

mefâ'ilün fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün

1. Degüldür âbla⁵⁰³ yir yir dehân-ı yâr üzre⁵⁰⁴
Şeker terâşesidür dâne-i enâr üzre⁵⁰⁵
2. Şalınsa yâr gönülde kalur⁵⁰⁶ mı şabr u sükün
Karâr ider mi hezâr olsa şâh-sâr⁵⁰⁷ üzre⁵⁰⁸
3. Yir eyledi dil-i sengîn yârde âhum
Dökildi şanki 'alem feth olub hişâr üzre⁵⁰⁹
4. Konuldu⁵¹⁰ şandı gören kurşuñ üstine bādām
Gelince nâveki dâğ-ı dil-figâr üzre⁵¹¹

⁵⁰¹ hayretle: hayret ile, D. Mecmuada "hayretle" yazıyor ancak vezin gereği Divan'daki "hayret ile" şekliyle yazılması daha uygundur.

⁵⁰² RİD: G.537 (10 beyit).

⁵⁰³ âbla: ab ile, D.

⁵⁰⁴ Hisâlî'nin "Metâliü'n-Nezâir" adlı nazire mecmuasında bu şiir, zemin şiir olarak bulunmaktadır. Bk.: Kalyon, A. (2011). *Peştelî Hisâlî Metâli'ü'n-Nezâ'ir (II. cilt) inceleme-metin*, Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.1081.

⁵⁰⁵ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Nazir olur mı ki mah-ruları şehrin

Güzel mi var o ruhi mihr-i tab-dar üzre

⁵⁰⁶ gönülde kalur mı: kalur mı gönülde, D.

⁵⁰⁷ şâh-sâr: şah-ı bar, D.

⁵⁰⁸ Beyit divandaki gazelde yedinci beyittir.

⁵⁰⁹ Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

İki elin tutup ardına salınur sandı

Görendi ferah ile Mansur-ı zarı dar üzre

Kızardı ruhları mest-ane girye eyledi yar

Dökildi san gül-i badam lale-zar üzre

Ne idi kendüye döndürmeseydi ol mahı

Olaydı hali sipihründe bir karar üzre

⁵¹⁰ , M. Mecmuada bu kelime mürekkebin dağılmasından dolayı okunamamıştır; bu nedenle anlam ve vezin gereği Divan'daki şekliyle yazılması tercih edilmiştir.

⁵¹¹ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Sabah-ı mahşere kaldı o va'de-i vuslat

5. **Riyāziyā** mey-i nāb-ile bir midür dürdi
Ġazel olur mı bu şi'r-i şafā-şi'ār üzre

(97)

'Aṭāyī Çelebi⁵¹²

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1. Şikest olur ser-i 'uşşāk la'l-i yār üzre⁵¹³
Niçe sebū kırılır gāḥī çeşme-sār⁵¹⁴ üzre
2. Nigār gönlüm alurken vişālin itdüm ümīd⁵¹⁵
O şāha ḥālimi⁵¹⁶ arz eyledüm şikār üzre
3. Gelüb bu sīne-i mecrūḥa naḫd-ı cānum alur
Sihām-ı ğamze-i dilber müdām kār üzre
4. El üzre tutar iken bülbüli çemende çenār
Nihāl-i ḫaddiñi⁵¹⁷ tercīḥ ider çenār üzre
5. **'Aṭāyī** sīne-i çākümde cān ḫapuya baḫar
Ḥadeng-i ğamze-i cānāne intizār üzre

30b

(98)

Sürüşī Çelebi

mefā'ilün fe'ilātün mefā'ilün fe'ilün

1. Ḳul olma ser-keşe ḫüsn-ile bī-nazīr ise de
Serīr-i milket-i ḫüsne eger emīr ise de
2. Anuñ ki zerre ḫadar mihri yoḫ fütādesine
Cemāline nazār itmese meh münīr ise de

Tamam-ı 'ömri geçürdük hep intizar üzre

⁵¹² NAD: G.199 (5 beyit).

⁵¹³ Hisālī'nin "*Metālīü'n-Nezāir*" adlı nazire mecmuasında bu şiir, zemin şiiri olarak verilen Riyāzī'nin "üzre" redifli gazeline yazılmış nazire şiir olarak bulunmaktadır. Bk.: Kalyon, A. (2011). *Peşteli Hisālī Metālī'ü'n-Nezā'ir (II. cilt) inceleme-metin*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.1081.

⁵¹⁴ çeşme-sār: sebze-zār, D.

⁵¹⁵ Nigār gönlüm alurken vişālin itdüm ümīd: Alınca murg-ı dili vuslatın recā itdüm, D.

⁵¹⁶ ḥālimi: hālümü, D.

⁵¹⁷ ḫaddiñi: kaddüñi, D.

3. Senüñle birlük ider şanma olma meftünü
Alınma fitnesine hüsñ içinde bir ise de
4. Gel olma yön virüb āvāre vü dil-fikārı
Kemāl-i (...) ⁵¹⁸ dil-dār u dil-pezīr ise de
5. **Sürüş** sürme yüzüñ böyle bī-vefā güzellik
Ġubārdur gehī gūşuñla ‘abīr ise de

(99)

Cinānī Efendi ⁵¹⁹

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Açıldı erguvānlar şahn-ı gülşen lāle-zār oldu
Şafā kesb idecek demler gelüb evvel bahār oldu
2. Sehī-ķadler kenār-ı cūda hep dāmen-keşān oldu ⁵²⁰
Dilā ‘azm-i çemen kıl sen de eyyām-ı kenār oldu
3. Direm-rīz oldu bāguñ her nihāli dāmen-i halkā
Pür itdi dehri āşār-ı sehā ⁵²¹ bir rūzgār oldu
4. Felekde nağme-i nāhīdi gūş itmek ne mümkindür
Çıķub efgānı çarħa her taraf bülbul hezār [oldı]
5. **Cinānī** şāhid-i zibāya ⁵²² döndi bāğ kim anda
Nihāl-i serv-ķāmet çeşm-i nergis gül-‘izār oldu

⁵¹⁸ M. Mecmuada bu keilme mürekkebin dağılmasından dolayı okunamamıştır.

⁵¹⁹ CİD: G.291 (5 beyit).

⁵²⁰ oldu: olmuş, D.

⁵²¹ sehā: sehāb, D.

⁵²² M. Mecmuada bu kelime mürekkebin dağılmasından dolayı okunamamıştır; bu nedenle anlam ve vezin gereği Divan’daki şekliyle yazılması tercih edilmiştir.

31a

(100)

Cevrî⁵²³

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Nağme-i nālem melāmet bezmine nāhīd olur
Şu'le-i āhum maḥabbet çarḫına ḫurşīd olur
2. Rūze-i hecrüñde vaşluñ yād idüb ḫan ağlasam
Ḥün-ı eşküm bāde-i cām-ı hilāl-i 'ıyd olur
3. Cür'a-i cām-ı lebüñ nüş eyleyüb cān virseler⁵²⁴
Nāz idüb⁵²⁵ āb-ı ḫayāta zinde-i cāvīd [olur]
4. İstemez cāy-ı te'ayyün ḫānümān-süz bu⁵²⁶ vücūd
Belki evvel terki anuñ ḫāne-i tecrīd olur
5. Dām-ğāh-ı ārzūdan ḫurtılır **Cevrî** o kim
El çeküb ser-rişte-i maḫşūddan nevmīd [olur]

(101)

Ve lehu dāme beḫā'uhu⁵²⁷

mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

1. Cān almağ imiş ğamzesinüñ kārını bildük
Yāruñ⁵²⁸ dil-i 'uşşāḫla⁵²⁹ bāzārını bildük
2. Ser-māye-i kām olmaz imiş 'āşıḫ-ı zāra
Biz naḫd-i sirişküñ hele miḫdārını bildük
3. Bir nüşha imiş çeşmine efsün-ı cefādan
Ḥaḫḫ-ı ruḫınuñ nükte-i esrārını bildük

⁵²³ CD: G.33 (5 beyit).

⁵²⁴ virseler: virse dil, D.

⁵²⁵ idüb: ider, D.

⁵²⁶ ḫānümān-süz bu: hānümān-süz-ı, D.

⁵²⁷ CD: G.146 (5 beyit).

⁵²⁸ Yāruñ: Yāruñ-ı, D.

⁵²⁹ 'uşşāḫla: 'uşşāk ile, D.

4. Dem-beste idi hayret ile⁵³⁰ gonçe gibi dil
Büs u⁵³¹ dehen-i yâr imiş efkârını bildük
5. Vaşf eyledi şahbâ-yı leb-i dilberi **Cevrî**
Zevk-ı eşer-i neşve-i güftârını bildük

31b

(102)

Yahyâ Efendi⁵³²

mef'ülü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. Söz kim zebânuma gele güyâ zebânedür
Ben 'aşıkım sözüm de benüm 'aşıkânedür
2. 'Aşık odur ki yâri işiginde cân vire
Mecnûn-ı ğâfilün harekâtı yabânedür
3. Her kişi naqd-i cânını âmâde eylesün
Yârân-ı 'aşq sohbetimüz 'arifânedür
4. 'Arz-ı niyâz bülbül-i zârûñ figânledür⁵³³
Pervâne-i belâ-zedenün yane yanedür
5. Yâr işigine tuhfe-i cân ile⁵³⁴ gelmeden
Maşşûd-ı feyz-i cüdına **Yahyâ** bahânedür

(103)

Ve lehu dâme beķâ'uhu⁵³⁵

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Rüy-ı dilber âl kâğıd⁵³⁶ 'anberîn mebânda haţ
Sâyesi müjgânınuñ i'râb beñlerdür nuķaţ

⁵³⁰ hayretle: hayret ile, D. Mecmuda "hayretle" yazıyor ancak vezin gereği Divan'daki "hayret ile" şekliyle yazılması daha uygundur.

⁵³¹ Būs u: Būs-ı, D.

⁵³² ŞYD: G.87 (5 beyit).

⁵³³ figânledür: figân iledür, D.

⁵³⁴ cânla: cân ile, D. Mecmuada "cânla" yazıyor ancak vezin gereği Divan'daki "cân ile" şekliyle yazılması daha uygundur.

⁵³⁵ ŞYD: G.166 (5 beyit).

⁵³⁶ kâğıd: kâgaz, D.

2. ‘Aşıkça Bağdād irag⁵³⁷ olmaz vücūduñ fülkini
Cūy-ı eşküñ kūy-ı yāre irgür⁵³⁸mānend-ı şatt
3. Bāğ-ı hüsñüñ gonçesin tūtī-i gūyā gösterür
Nice sāhir-pīşe olmuş ol cevān-ı sebz-hatt
4. Māyil olmazdan zen-i dünyāya bir hūb añlayub
Bāde-i ğafletle medhūş olmayan itmez ğalaṭ
5. Yazılırdı hāṭır-ı mecrūḥ-ı **Yahyā** dostum
Kātib-ı vaşfuñ ideydi üstüh~ānından mıḳaṭ

32a

(104)

Yahyā Efendi⁵³⁹

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Bir dil-rübāya düşdi gönül mübtelāsı çok
‘Aşkuñ şafāsı yok degül ammā belāsı çok
2. Şehr-i cemāl o ğamze vü ebrü vü hālle⁵⁴⁰
Hakḳā ne cāy-ı dil-keş olur dil-rübāsı çok
3. Biñ cāna virse⁵⁴¹n’ola bir sīnesini⁵⁴²yār⁵⁴³
Azatlıcak metā‘ olur anuñ bahāsı [çok]
4. Hīç bir belā mı var ki gönül anı bilmeye
Seyyāḥ-ı bī-ḳarāruñ olur aşınāsı [çok]

⁵³⁷ irag: irak, D.

⁵³⁸ irgür: irgürür, D.

⁵³⁹ ŞYD: G.174 (5 beyit).

⁵⁴⁰ hālle: hāl ile, D.

⁵⁴¹ virse: virmese, D.

⁵⁴² sīnesini: būsinesini, D.

⁵⁴³ Mısranın vezni kusurludur.

5. Zülf-i siyāh-ı yārde var [şad]⁵⁴⁴-hezār çīn
El çek 7olaşmadan aña **Yaḥyā** ḥaḫāsı 7ok

(105)

Ve lehu dāme ‘ömrühu⁵⁴⁵

mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

1. Ādem şayılmaz oldu 7apuñda gedālaruñ
Yo7 mı ḥisābı pādişehüm mübtelālaruñ
2. Dil gitdi gerçi yirine 7ondı hezār 7am
Biri gider biñi⁵⁴⁶ gelür oldu belālaruñ
3. Dil pür-heves nesīm-i hevā⁵⁴⁷ ise ḥoş-nefes
Çı7 bā7a kim güzelligi vardur hevālaruñ
4. Cān na7dini alub unıdurlar revā mıdur
Resm-i vefāyı bilmedügi dil-rübālaruñ
5. **Yaḥyā**’dan özge kimseye tek eyleme vefā
Çā’ildür ol ne denlü olursa cefālaruñ

32b

(106)

Yaḥyā Efendi dāme be7ā’uhu⁵⁴⁸

müfte ‘ilün fā ‘ilün müfte ‘ilün fā ‘ilün

1. Çays-ı melāmet güzīn rāh-nümündür baña
Meslek-i ehl-i ḥıred rāh-ı cünündür baña
2. Bezmede dilber ya7ar sīne-i a7yāre dā7
Bilmez anuñ her biri dā7-ı deründür baña

⁵⁴⁴ M. Mecmuada bu kelime mürekkebin da7ılmasından dolayı okunamamıştır; bu nedenle anlam ve vezin gere7i Divan’daki şekliyle yazılması tercih edilmiştir.

⁵⁴⁵ ŞYD: G.204 (5 beyit).

⁵⁴⁶ biñi: biri, D.

⁵⁴⁷ hevā: bahār, D.

⁵⁴⁸ ŞYD: G.8 (5 beyit).

3. Şem‘üñe pervâne-veş bāl ü perüm yandı çün
Lāzım olan bir zamān şabr u sükündür baña
4. Şanma cefālarla ben fāriğ olam ‘aşqdan
Her biri bir şīve-i ‘aşq⁵⁴⁹-füzündür baña
5. Şeb ki ala zülfinüñ büyını **Yahyā** meşām
Ol gice bir kākül-i ğāliye-gündür baña

(107)

Cevrī Çelebi nāle murāda⁵⁵⁰

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Şafā itmem cihānuñ her günü nev-rüz u ‘ıyd olsa
Benüm bir eski derdüm tazelere şevk-ı cedīd olsa
2. Benem ol rūze-dār-ı nā-ümīdi kim nigāh itmem
Hilāl-i ‘ıydı çarhuñ günde biñ kerre bedīd olsa
3. Şalā-yı ruḥşat-ı ‘aşq⁵⁵¹ u şafāyı istimā‘ itmem
Eger gūş-ı hilāl-i ‘ıyd pür-güft u şinīd olsa
4. Olurdum āftāb-ı şubḥ u⁵⁵² ‘ıyda zerre-veş mā’ il
Eger feyzından anuñ kevkeb-i baḥtum sa‘īd olsa
5. Tehī cām-ı hilāl-i ‘ıydı görmekten n’ olur **Cevrī**
Baña peymāne-i leb-rīz-i şahbā-yı ümīd olsa

33a

(108)

Rızāyī Efendi⁵⁵³

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

⁵⁴⁹ ‘aşq: şevk, D.

⁵⁵⁰ CD: G.211 (5 beyit).

⁵⁵¹ ‘aşq: ‘ıyş, D.

⁵⁵² şubḥ u: subh-ı, D.

⁵⁵³ RD: G.190 (5 beyit).

1. Murğ-ı dil zülf-i perîşānda mekânın bulmadı
Bî-ķarār olsa ‘aceb mi āşiyānın bulmadı
2. La‘l-i dil-dār için aġyār oldu ĥaşm-ı cān baña
N’eylesün bî-ķāre dil bir yār-ı cānın bulmadı
3. Naķd-ı cānın⁵⁵⁴ der-miyān itmek murād itmişdi dil
Araya⁵⁵⁵ gördi dili yārūñ miyānın [bulmadı]
4. Niķe şāhuñ çarķ idüb seng-i mezārın hem-ķü ĥān⁵⁵⁶
Şoñra hem-şoĥbetleri nām u nişānın bulmadı
5. Ey **Rızāyī** ṭab‘-ı pākiñle senūñ kim söyleşür
Olsa dem-beste ‘aceb mi hem-zebānın bulmadı

(109)

Cevrī Çelebi⁵⁵⁷

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Kām-ı dilden geçelüm baĥta niyāz itmeyelüm
Ĥün-ı dil zevķın idüb ni‘mete nāz [itmeyelüm]
2. Himmete derd-i ser ü luṭfa keder virmeyselüm
Ĥışşā-ı rāz-ı temennāyı dirāz itmeyelüm
3. Ṭuymasun zevķ-ı [fe]rāġ-ı dil-i nā-kāmı felek
Ĥaşm dīrīnemüzi vāķıf-ı rāz itmeyelüm
4. Pīş-i himmetde ‘araķ-rīz-i ĥicāb olmayalum
Vādī-i germ u⁵⁵⁸ ṭalebde tek ü tāz itmeyelüm
5. Dil-i **Cevrī** gibi ĥün-ı ġama rāzī olalum
Çeşm-i nāzı⁵⁵⁹ ni‘am-ı ‘āleme āz⁵⁶⁰ itmeyelüm

⁵⁵⁴ cānın: cānı, D.

⁵⁵⁵ Araya: Arayı, D.

⁵⁵⁶ hem-ķü ġān: dahi ĥāk, D.

⁵⁵⁷ CD: G.168 (5 beyit).

⁵⁵⁸ germ u: germ-i, D.

33b

(110)

‘Allāme Efendi

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Pervāzı ib‘ād-ı felek-i nīm-i nefesdir⁵⁶¹
Kāşāne-i şahbā dahı şehbāza kafesdir
2. Fāriğleri rahātda kıomaz keş-me-keş-i halk
H‘ābın uçuran huftelerüñ perre mekesdir
3. Yok büy-ı vefā gönçe-i gülzār-ı fenāda
Sünbülleri çeşmümde benüm hasden ahsendir
4. Yanmaıda ciñān turma duñān itmede eşhāş
Bā‘iş bu kıadar āteşe hep hārila hasdir
5. Pür olmağ ile⁵⁶² terk-i civān eyledi Şeyhī
Ammā ki dil-i şühı dahı tāze hevesdir

(111)

Es‘ad Efendi

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Bir dil ki bāde-i bezm-i elest ola⁵⁶³
Tā haşır olınca büy-ı mağabbetle mest ola
2. ‘Aşık odur ki rāh-ı mezellet hāk olub
Manend-i cür‘a bezm-i mağabbetde pest ola
3. Hāk-i harīm mey-gede-i secde-gāh ider
Ol pür-heves ki bāde göre mey-perest ola

⁵⁵⁹ nāzı: āzı, D.

⁵⁶⁰ āz: bāz, D.

⁵⁶¹ Bu şiir, Eğirdirli Şeyhî Divanı’ndabulunmamaktadır.

⁵⁶² Mecmuada “olmağla” yazıyor ancak vezin gereği “olmağ ile” şeklinde yazılması daha uygundur.

⁵⁶³ Mısranın vezni kusurludur.

4. Huş-yârlık ahdini eyler mi sâkiyâ
Ol rind bâde nûş ki sâgar-perest ola
5. Şüret-nümâ olur mı **Es'adâ** zemânede
Mir'ât-ı dil ki senüñ şikest ola

34a

(112)

Hâletî Efendi⁵⁶⁴

mef'ülü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ülün

1. Oldukça okuñ zaḥm-zen-i sîne-i a'dâ
Gögsün⁵⁶⁵ geçürür ḥasret ile⁵⁶⁶ aşık-ı şeydâ⁵⁶⁷
2. Zaḥm-ı dile ur merhem-i vaşluñ dimiş oldum
Hep bitdi o ḳaldı didi ol âfet-i ra'nâ
3. Tır atsa nişânlar gözimi⁵⁶⁸ yâr n'olaydı
Başdan ayağa dîde olaydum zerre-âsâ
4. Bir kerre daḥı kendüye gelse dil-i zârum
Añmazdı maḥabbet yolunuñ⁵⁶⁹ adını ḳaṭ'â
5. Oldı süḥanuñ **Hâletiyâ** bâğ-ı me'ânî
Nergis gibi göz dikse 'aceb mi aña dünyâ

(113)

Ve lehu eyzan⁵⁷⁰

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

⁵⁶⁴ AHD: G.17 (7 beyit).

⁵⁶⁵ Gögsün: Gögsin, D.

⁵⁶⁶ ḥasretle: hasret ile, D. Mecmuada "hasretle" yazıyor ancak vezin gereği Divan'daki "hasret ile" şekliyle yazılması daha uygundur.

⁵⁶⁷ Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Pervâne-i gam yoluna cân virmemek olmaz

Hiç salma başun yok yire ey şem'-i dil-ârâ

'Ar eyleme kim súz-ı dilüm tâb-ı cemâlün

Bir dest ü bir âteş-zeneden oldı hüveydâ

⁵⁶⁸ gözimi: gözümi, D.

⁵⁶⁹ yolunuñ: yolunun, D.

⁵⁷⁰ AHD: G.33 (7 beyit).

1. Kalmaya ğamdan ŧikāyet eylesem cāna⁵⁷¹ saña
Hān-kāh-ı dehr içinde yanmaduħ bir būriyā
2. Hıŧmla⁵⁷² baħma yazıħdur ben belā-keŧ ‘āŧıħa
Ġamze-i berrānla⁵⁷³ kesme ümīdüm dil-berā
3. Hiħ dirġ itdüm mi ben tīr-i⁵⁷⁴ müjenden cānumı
Sen n’ için ey çeŧm-i dilber kūŧe eylersin baña
4. Mülk-i cāna yād ayak baŧdurma ey sulţān-ı ħüsn
Çıħmasun ğam ħaylī andan girmesün çeys-i ŧafā⁵⁷⁵
5. Baħr-ı nazm içre ŧināverlük idersin **Hāletī**
Ser-be-ser ğüftāruñ olmuŧdur kelām-ı āŧnā

34b

(114)

Bāħī Efendi⁵⁷⁶

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Devr-i ğül eyyām-ı ‘ayŧ [u] nūŧ-ı ŧahbādur yine
Mevsim-i ğül-geŧt-i bāġ [u] seyr ŧaħrādur yine
2. Tırra-i müŧġini sünbül ‘arız-ı rengīni ğül
ŧubħ-dem ruħŧār-ı ‘ālem ŧöyle zībādur yine
3. Ġünbed-i eflāke çıħdı ğulġul-ı murġān-ı bāġ
Dem-be-dem baŧında servüñ ŧūr u ğavġādur [yine]⁵⁷⁷

⁵⁷¹ cāna: ŧāhum, D.

⁵⁷² Hıŧmla: Hıŧm ile, D.

⁵⁷³ berrānla: berrān ile, D.

⁵⁷⁴ tīr-i: tıġ-i, D.

⁵⁷⁵ Divanda bu beyitten sonraki ŧu beyitler mecmuada yoktur:

*Rūz u ŧeb feryād idersin ey ġönül lāyık mıdur
Ġörmēdün mi bir belā-yı ‘ıŧk-ı yāra mübtelā
Rīŧ-i nāvek sanma üstünde turanlar murg-ı dil
Bāl ü per hāzırladı uçmaga küyundan yana*

⁵⁷⁶ BD: G.455 (6 beyit).

⁵⁷⁷ Divanda bu beyitten sonraki ŧu beyit mecmuada yoktur:

*Ġösterür sahn-ı ġülistān çarħ-ı mīnādan niŧān
ŧāh-ı nergis bāġda ŧekl-i Süreyyādur yine*

4. Kayd-ı ‘ālemden ḥalāş ol cām-ı mey nūş eyle kim
Niçeler nā-būd olur dūnyā bu dūnyādur yine
5. Leblerüñ vaşfında şeker-rīz olub güftār ider
Bak̄z-i şīrīn-sūḥan tūṭī-i gūyādur yine

(115)

Rızāyī Efendi

fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilātūn fā ‘ilūn

1. Bir nigāh-ı luṭfuñ eylerken dil-i şeydā ümīd⁵⁷⁸
Çīn-i ebrū eylemiş ol nā-murādı nā-ümīd
2. Cümleden artık gül-i dāğum sezādır luṭfuña
Ey bahār-ı şīve itmiş tūtalum dūnyā ümīd
3. Ben o maḥmūrum ki manend-i ḥabāb ola tehī
Cām-ı cemden eylesem ben kaṭre-i şahbā ümīd
4. Nuṭka yokdur tā bī-cūş-ı ‘aşqdan ammā yine
Luṭfuñı itmekde leb-cūnbān olub deryā [ümīd]
5. Biñ cevāb-ı mā’ide virseydi evzā’-ı felek
Ey **Rızāyī** olmazum luṭf-ı ḥudādan nā-ümīd

35a

(116)

Şeyḥu’l-islām Ḥazret⁵⁷⁹

fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilūn

1. Ḥüsn kim ğāliye vü ğāzeden imdād ister⁵⁸⁰
İstemez dil anı bir ḥüsn-i Ḥudā-dād ister

⁵⁷⁸ Bu şiir, Rızāyī Divanı’nda bulunmamaktadır.

⁵⁷⁹ ŞYD: G.85 (5 beyit).

⁵⁸⁰ Hisālî’nin “*Metālîü’n-Nezâir*” adlı nazire mecmuasında bu şiir, zemin şiir olarak bulunmaktadır. Bk.: Kaya, B. (2003). *Hisālî hayatı-eserleri ve Metālîü’n-Nezâir adlı eserinin birinci cildi (inceleme-metin)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.759.

2. Zülfi bendinde⁵⁸¹ olan bāğ u bahār-ı neyler
Seyr-i gülzārda bir hātır-ı āzād ister
3. ‘Aşğ dāmānını elden koma kim neyl-i kemāl
Heves-i bī-kesel ü himmet-i üstād [ister]
4. Bilmeyen farkını meyhāne ile hānķahuñ
‘Acabā pīr-i muğāndan nice irşād ister
5. Gerçi kim ğamla da çok ülfet olundı **Yahyā**
Şādmān olmağı da bu dil-i nā-şād ister

(117)

Naẓire-i Nef‘ī Çelebi⁵⁸²

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Āh u feryādla⁵⁸³ dil her ne zamān⁵⁸⁴ dād ister⁵⁸⁵
Ķahramān-ı nigehe hışmla cellād ister
2. Olmaz ol ğamze-i cellād gibi bir āfet
Kim ne tīğ-ı müje ne hançer-i pülād ister
3. Dil ise bend-i ħam-ı silsile-i zülfünden⁵⁸⁶
Ne döyer miñnete ne cānını āzād ister
4. O sitemkār-ı dil-āşüb ise üftādesini⁵⁸⁷
Dāyimā beyne⁵⁸⁸ belā çekmege mu‘tād ister
5. Kimse taķlīd idemez sözde saña ey **Nef‘ī**
Böyle pākīze dil u⁵⁸⁹ ‘tab‘-ı Ĥudā-dād ister⁵⁹⁰

⁵⁸¹ bendinde: kaydında, D.

⁵⁸² ND: G.41 (7 beyit).

⁵⁸³ feryādla: feryād ile, D.

⁵⁸⁴ her ne zamān: her zamān, D.

⁵⁸⁵ Hisālī’nin “*Metālū’-n-Nezāir*” adlı nazire mecmuasında bu şiir, mecmuadaki zemin şiir olan Şeyhülislam Yahyâ’nın “ister” redifli gazeline yazılmış nazire şiir olarak bulunmaktadır. Bk.: Kaya, B. (2003). *Hisālī hayatı-eserleri ve Metālū’-n-Nezāir adlı eserinin birinci cildi (inceleme-metin)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.759.

⁵⁸⁶ zülfünden: zülfünde, D.

⁵⁸⁷ üftādesini: dildādesini, D.

⁵⁸⁸ beyne: bend-i, D.

35b

(118)

Nev'î Efendi⁵⁹¹

mef'ûlü mefâ'ilün mef'ûlü mefâ'ilün

1. Söz yok dehen-i yâre bir hoşka-i cevherdür
Yâkût-ı lebi ammâ çok söz götürür yirdür
2. Şîrîn dudağın la'le inşâf mı beñzetmek
Ol la'l-i muşaffâdır bu rûh-ı muşavverdür
3. Ey dilber-i sîmîn-ber aç gögsüñi görsünler
Kırş-ı meh-i bedr ile ol sîne berâberdür
4. Sâhir gözünüñ dünyâ aşüfte vü meshûrı
Câdü kaşuña 'âlem meftûn u musahhardur
5. Kuçmağa kemer belin eylerdi miyâncılık
Bâzârı bozan Nev'î hep arada hañçerdir

(119)

Sipâhî Beg

mef'ûlü fâ'ilâtü mefâ'ilü fâ'ilün

1. 'Âşık odur ki 'ârif ola engel olmaya
Maḥbûb odur ki nâzik ola echel olmaya
2. 'Âşık odur ki dilberine cân nişâr ide
Maḥbûb odur ki koc-ile hîç eçhel olmaya
3. Güzel odur ki göz al ola anda yaraşık
Yoḥsa n'iderler o güzeli göz al olmaya

⁵⁸⁹ dil u: gazel, D.

⁵⁹⁰ Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Kimsede tab-ı Hudâdâd bulunmazsa eger

Kilk-i allâme-i âlem gibi üstâd ister

Müftî-i mucize-perdâz ki idrâkinden

Akl-ı küll vâdî-i endîşede imdâd ister

⁵⁹¹ NED: G.129 (5 beyit).

4. Güzel odur ki ‘āşıkā pāk i‘tikād ide
Uyub raķībe ħarlık idüb eşķal olmaya
5. Virme **Sipāhī** her güzele göñlüñi şaķın
Maĥbüb odur ki pāk ola müsta‘mel olmaya

36a

(120)

Pendī Çelebi

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Güneş bir zerredir mihr-i sipihr-i ‘izz ü şānuñdan
Deñiz bir kaķredir deryā-yı luķf-ı bī-kerānuñdan
2. Kerem bir gönçedir açılmış iĥsānuñ nesīminden
Seĥā bir tāze güldür zāhir olmuş gülsitānuñdan
3. Şafā bir luķfdır kim řab‘-ı pāküñden kināyetdir
Hüner bir ħarfdır ta‘rīf-i kil-k-i dür-feşānuñdan
4. Sen ol zāt-ı kerīm āl-şān-ı kaķdr ‘ālī-i himmetsin
Ki aşla bir zamānda ħarf-ı lā gelmez zebānuñdan
5. Koyub gitmez bu **Pendī** bende ġayre ser fūrū itmez
Ümīdi fazl-ı Ĥaķdandır ricāsı āstānuñdan

(121)

Cinānī el-Bursevī⁵⁹²

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Kıldum cebīn ü ‘ārız-i dil-dāra çün nazār
*‘Amentü bi‘llezi ħalaka’s-şemse vel-ķamer*⁵⁹³
2. Şabr eyle küşti-gīr-i cihānuñ cefāsına
Ey dil meşel dürür bu ki şabr eyleyen yeñer

⁵⁹² CİD: G.44 (5 beyit).

⁵⁹³ Enbiyā Sûresi 21/33.

3. Rāz-ı nihānı ‘āleme fāş eyledüñ diyü
Göz merdümi sirişkümi āhır düşürdi ter
4. Tırüñ gelince karşı çıkar cānımız⁵⁹⁴velī
Bir dem derün-ı sīnede tırılmaz gezer gider
5. Hāli nedür ğamuñla dir iseñ **Cinān**⁷nüñ
Göñli hāzīn ü gözleri nem kendi bī-ħaber

36b

(122)

Riyāzī Efendi⁵⁹⁵

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Almaz iseñ de ele göñlümi pā-māl itme
Hātırım başma⁵⁹⁶benüm düşmeni hoş-ħāl itme
2. Ruħ-ı iķbālīñe her zerresi bir ħāl olsun
Ayağı tozına yüz sürmede ihmāl itme
3. Rind-i mey-ħāreyi yoldan çıkarub ey nāşih
Reh-i meyħāneye gitme diyü izlāl itme
4. Devlet-i dehre⁵⁹⁷ teveccüh ide mi ‘āķıl⁵⁹⁸ olan
Merdüm-i muķbil iseñ sen daħı iķbāl itme
5. Kim bile⁵⁹⁹ ayağı toprağı **Riyāzī** düşe ter⁶⁰⁰
Hāk-i pāyine gözün yaşını irsāl itme

⁵⁹⁴ cānımız: cānumuz, D.

⁵⁹⁵ RİD: G.517 (5 beyit).

⁵⁹⁶ başma: idüp, D.

⁵⁹⁷ Devlet-i dehre: Devlete hiç, D.

⁵⁹⁸ ‘āķıl: ‘arif, D.

⁵⁹⁹ bile: bulür, D.

⁶⁰⁰ düşe ter: ter ola, D.

(123)

Cevrî Çelebi⁶⁰¹

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

1. Kām-ı dilden geçelüm bahta niyâz itmeyelüm
Hün-ı dil zevkın idüb ni'mete nâz itmeyelüm
2. Himmete derd-i ser ü luḡfa keder virmeyelüm
Kıṣṣa-ı râz-ı temennâyı dirâz itmeyelüm
3. Tuymasun zevk-ı ferâğ-ı dil-i nâ-kâmı felek
Haşm-ı dirînemüzi vâkıf-ı râz itmeyelüm
4. Pîş himmetde 'araḡ-rîz hicâb olmayalum
Vâd-i germ u⁶⁰² talebde tek ü tâz itmeyelüm
5. Dil-i Cevrî gibi ḡ'ân-ı gama mu'tâd⁶⁰³ olalum
Çeşm-i âzı ni'am-ı 'âleme âz⁶⁰⁴ itmeyelüm

37a

(124)

Yaḡyâ Efendi⁶⁰⁵

fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilātün fâ 'ilün

1. Hâṡır-ı pâkine ḡonmıṡ bād-ı âhumdan ḡubâr
Hâk-i pâyine yetiṡ ey eṡk eyle i'tizâr
2. Kûyına gitdükce yârüñ ḡaçma hem-râz⁶⁰⁶ olmadan
Kimseye bâr olmaz ey bād-ı ṡabâ cism-i nizâr
3. Pür ḡaṡardur reh-güzâr-ı 'aṡḡ biñ baṡ bir pula
ṡatılursa n'ola bir gül-berg yolında hezâr⁶⁰⁷

⁶⁰¹ CD: G.168 (5 beyit).

⁶⁰² germ u: germ-i, D.

⁶⁰³ mu'tâd: râzî, D.

⁶⁰⁴ âz: bâz, D.

⁶⁰⁵ ŞYD: G.48 (5 beyit).

⁶⁰⁶ hem-râz: hem-râh, D.

⁶⁰⁷ yolında hezâr: yolında biñ hezâr, D.

4. Diñledür bî-çäre bülbül hârdan feryādını
Mülk-i gülşende Süleymân-ı gülün dīvānı var
5. İşigünde gözi yaşlu ‘aşıkuñ biñ var iken
Nev-cevānum biñ yaşa **Yaḥyā**’yı itdün ihtiyār

(125)

Ve lehu eyzān⁶⁰⁸

mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

1. Gör ‘ālemün bürüdetini geldi nev-bahār
Koynundan ellerini çıkarmaz dahı çenār
2. Nev-rüz u nev-bahāruñ igen⁶⁰⁹ hükmi olmadı
Göstermez oldı kendüyi hürşid-i tāb-dār
3. Gūyā bahār tācir-i Hindüsitān’ dur
Māni‘ metā‘ın açmağa evzā‘-ı rūzgār
4. Güllerde nā-şüküfte aña kim kulak tutar
Hālin kime şikāyet ide ‘andelīb-i zār
5. Taht-ı zümürüdīnine geçdükde şāh-ı gül
Yaḥyā işidesin nice feryād ide hezār

37b

(126)

Yaḥyā Efendi⁶¹⁰

mef‘ülü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe ‘ülün

1. Bir gün gele kim şād ola maḥzūn-ı maḥabbet
Çok ‘aқili ilzām ide mecnūn-ı maḥabbet
2. ‘Aşık ğam-ı dehr ile kesel-nāk olur mı
Çalınmadı mı gūşuna kânūn-ı maḥabbet

⁶⁰⁸ ŞYD: G.50 (5 beyit).

⁶⁰⁹ igen: iñen, D.

⁶¹⁰ ŞYD: G.32 (5 beyit).

3. Vā' iz ola mı serd sözüñden müte' eşsir
Bir dilde ki sūzān ola kānūn-ı maḥabbet
4. Ḥayretde görüb 'āşıkı gülmez dimeñüz kim
Elbetde virür ḥükmüni ma' cūn-ı maḥabbet
5. Bağlandı dilüm kalmadı şekvāya mecālüm
Gör neyledi **Yaḥyā** beni efsūn-ı maḥabbet

(127)

Ve lehu eyẓan⁶¹¹

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. Saña ey 'āşık murād-ı yār olursa ger murād
Yā cefā yā luḫf elbette olursun ber-murād
2. Nā-murād olmaḫ murād itsem de vechi yoḫ mıdur
Çünki el virmez murād üzre cihānda her murād
3. Göñlümi⁶¹² yapmaḫ da yıḫmaḫ da elüñde dostum
Olur elbette ne eylerse şeh-i kişver murād
4. Devlet-i pā-būsle⁶¹³ uşşāḫı eyler⁶¹⁴ kām-rān
Kām-baḫş-ı ehl-i dilsün senden isterler murād
5. Ber-murād olmaḫsa **Yaḥyā** ḫaşduñ istiğnāyı ḫo
Nāzenīn maḫbūna⁶¹⁵ benzer çoḫ niyāz ister murād

38a

(128)

Yaḥyā Efendi⁶¹⁶

mef' ulü fā' ilātü mefā' ilü fā' ilün

⁶¹¹ ŞYD: G.42 (5 beyit).

⁶¹² Göñlümi: Göñlümü, D.

⁶¹³ pā-būsle: pā-būs ile, D.

⁶¹⁴ eyler: eyle, D.

⁶¹⁵ maḫbūna: maḫbūba, D.

⁶¹⁶ ŞYD: G.158 (5 beyit).

1. Ümmîd-i h̄āb ‘āşıkā olmaz hayāl imiş
Bî-çāre yāri düşde de görmek muḥāl [imiş]
2. Zülfi ucından eyler idüm āh u nāleyi
Ol daḥı bir benüm gibi āşüfte-ḥāl imiş
3. Göstermedi ruḥın bize ol gönçe bir zamān
Şoñra açıldı vechini bildük ki āl imiş
4. Ağlarsa dīde vechi var efgānla bu dil⁶¹⁷
Ol ḥod hemīşe maḥrem-i bezm-i vişāl imiş
5. Dermān olursa senden olur ey ṭabīb-i cān
Yaḥyā-yı ḥaste-ḥāl ‘aceb bī-mecāl imiş

(129)

Ve lehu eyẓan⁶¹⁸

mef‘ülü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

1. Zühd ü riyā metā‘ını yārāna şatmañuz
Anlara ol kumāş çıkışmaz uzatmañuz
2. Azāb u tāb virmedi bezm-i maḥabbete
Mecnün-ı nā-murādı da yābāna atmañuz
3. Besdür bize ruḥ u lebi⁶¹⁹añmañ gül ü müli
Billāhi⁶²⁰cām-ı ‘ayşımuza zehr kātmañuz
4. Rez duḥterini sākī-i devrāna bulduruñ
Böyle şeb-i dırāzda guşşayile yatmañuz
5. Ḥam itdünüzdi kāmēt-i **Yaḥyā**’yı yā gibi
Lāyık mı tır-veş anı yābāna atmañuz

⁶¹⁷ efgānla bu dil: efgān-ı dil nedür, D.

⁶¹⁸ ŞYD: G.143 (5 beyit).

⁶¹⁹ bize ruḥ u lebi: ruḥ u lebi bize, D.

⁶²⁰ Billāhi: Billāh, D.

38b

(130)

Yahyā Efendi⁶²¹

mef'ülü mefā'ilün mef'ülü mefā'ilün

1. Ağyārı urub virme bāzūlarıña⁶²² zahmet
Öldürmek ise⁶²³ kaçduñ şāhum koluña kuvvet
2. Her töluda sulţānum bir buse olur dirler
Güstāhlık olmasun sizde nicedür 'ādet
3. Her⁶²⁴ hālde 'uşşāka rāhat mı var ey meh-rū
Geh bīm-i gam u⁶²⁵ fūrkat geh fikr-i dem-i vuşlat
4. Nergisleri dil-dāruñ mādām ki ola bīmār
Bir lahza müyesser mi dil-ħastelere rāhat
5. H̄ān-ı ni'am-ı vuşlat çok nāz u niyāz ister
H̄ān-ı⁶²⁶ dile rāzī ol **Yahyā** hele bī-minnet

(131)

Ve lehu eyzan⁶²⁷

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Rast geldüm⁶²⁸ yāre bir serv-i dil-ārādur gider
Pāyına 'uşşāk düşmüş bir temāşādur gider
2. Kanda gitseñ zülf-i müşgīnūñden ayrılmaz gönül
Kār u bārın bağlamış hāzır müheyyādur gider

⁶²¹ ŞYD: G.25 (5 beyit).

⁶²² bāzūlarıña: bāzūlarına, D.

⁶²³ Öldürmekse: Öldürmek ise, D. Mecmuada "Öldürmekse" yazıyor ancak vezin gereği Divan'daki "Öldürmek ise" şekliyle yazılması daha uygundur.

⁶²⁴ Her: Bir, D.

⁶²⁵ gam u: gam-ı, D.

⁶²⁶ H̄ān-ı: Hūn-ı, D.

⁶²⁷ ŞYD: G.79 (5 beyit).

⁶²⁸ geldüm: gelüm, D.

3. Cāme-i gülgünla⁶²⁹ olmuş o şeh eşheb-süvār
Şan nesīm-i şubhla⁶³⁰ gül-berg-i ra‘nādur gider
4. Kār-ı dīn ıřmarlanur dūnyāyı bilmez ğāfile
Söze āġāz itse ammā dīn [u] dūnyādur [gider]
5. Bī-bekādur devlet ü iķbāl **Yaħyā**’dan ışıt
Başuňa alma belā-yı ħalkı⁶³¹ ğavġādur gider

39a

(132)

[Ĥāletī]⁶³²

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Ehl-i nazār ğubār-ı rehūñ tütyā bilür
Ya bilmeseydi yüzüñe nice baķabilür
2. Her şeb sürer yüzini ķamer ħāk-i pāyuňa
Bir Maġribī’ye beñzer o kim kīmiyā bilür
3. Gönderdi niķe kerre dile tīr-i ğamzesin
Derd-i derūnumı benüm ol ķāşı yā bilür
4. İsterse bir ķadeħle niķe münkeri yaķar
Pīr-i muġān meger ki mücerreb du‘ā bilür
5. İrdi firāķı ile bıçaķ üstüħāna ķaķ
Kim bilmez ise anı dilā ol Hümā bilür
6. Ben kendü iħtiyārüm-ile sevmedüm seni
Va’llāhi⁶³³ bī-ġünāħım efendi Ĥudā bilür

⁶²⁹ gülgünla: gülgün ile, D.

⁶³⁰ şubhla: subh ile, D.

⁶³¹ ħalkı: ‘aşkı, D.

⁶³² AHD: G.227 (7 beyit).

⁶³³ Va’llāhi: Vallāh, D.

7. Vaşf-ı ruḥunda **Hāletiyā** bu edālaruñ
Ḳadrini yine şā‘ir-i rengīn-edā bilür

(133)

[‘Ālī]

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1. İgende manşib-ı ‘irfānı ḥor görme şaḳın⁶³⁴

Ne ğazeli ḥātıra lāyih ne kimse (...) ⁶³⁵ alur

2. Bu tenüñ destüñ ile⁶³⁶ cām umarsın ey ‘Ālī

Ne gözde naḳd-i sirişküñ ne elde loḳma ḳalur

39b

(134)

Sa‘īd Efendi

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Ḳad-i mevzūn-ı sākī bir nihāl-i nāz-perverdür

Mey-i gül-fāmla sāġar elinde bir gül-i terdür⁶³⁷

2. Mu‘aṭṭardır meşām-ı bāde-nüşān büy-ı şahbādan

Fürüg-i āteş-i meyle ḳadeḥ bir sīm micmerdür⁶³⁸

3. Ḳadeḥ devr eylesün pervāne-āsā bezm-i ‘işretde

Şürāḫī şu‘le-efrüz oldı bir şem‘-i münevverdür⁶³⁹

⁶³⁴ Bu şiir, Gelibolulu Âlî Divanı’nda bulunmamaktadır.

⁶³⁵ M. Mecmuada bu kelime mürekkebin dağılmasından dolayı okunamamıştır.

⁶³⁶ Mecmuada “destüñle” yazıyor ancak vezin gereği “destüñ ile” şekliyle yazılması daha uygundur.

⁶³⁷ Bu beyit GT: s.34’te, SAT: s.271’te, TN: s.362’de ve İBT: s.212-213’te bulunmaktadır. Bk.: Kâşif Yılmaz, *Güfti, Teşrifâtü’ş-Şu‘arâ*, KTB Yayınları, Ankara, 2019, s.34. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/67156,gufti-tesrifatus-suarapdf.pdf?0>. (E.T.: 5.11.2023); Odabaşı, M. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.234-467*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.362; Çapan, P. (2005). *Mustafa Safâyi Efendi Tezkire-i Safâyi (Nuhbetü’l-Âsâr Min Fevâ’idi’l-Eşâr) İnceleme-Metin-İndeks*, AKM Yay., Ankara, s.271; Abdulkadiroğlu, A. (1985). *İsmail Belîğ, Nuhbetü’l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti’l-Eş’âr*, Gazi Üniversitesi Yay., Ankara, s.212-213.

⁶³⁸ Bu beyit SAT: s.271’te ve İBT: s.212-213’te bulunmaktadır. Bk.: Çapan, P. (2005). *Mustafa Safâyi Efendi Tezkire-i Safâyi (Nuhbetü’l-Âsâr Min Fevâ’idi’l-Eşâr) İnceleme-Metin-İndeks*, AKM Yay., Ankara, s.271; Abdulkadiroğlu, A. (1985). *İsmail Belîğ, Nuhbetü’l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti’l-Eş’âr*, Gazi Üniversitesi Yay., Ankara, s.212-213.

⁶³⁹ Bu beyit SAT: s.271’te, TN: s.362’de ve İBT: s.212-213’te bulunmaktadır. Bk.: Odabaşı, M. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt s.234-467*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas, s.362; Çapan, P. (2005). *Mustafa Safâyi Efendi Tezkire-i Safâyi (Nuhbetü’l-Âsâr Min Fevâ’idi’l-Eşâr)*

4. Muķīm-i tekkeye meyhāne ol bir şān taḥṣīl it
Dilā pīr-i muġāndan feyż olan maķṣūda rehberdür
5. Sa‘īdā ṣoḥbet-i meyhāneden dūr olma ‘ālemde
Nedīm-i pāk-i meṣreb-i şāf-dil var ise sāġardur⁶⁴⁰

(135)

Nādīrī⁶⁴¹

mef‘ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

1. Evrāk-ı şabra virdi neyüñ muṭribā fenā
Bir lūledür ki āteş-i sūzānıdur hevā
2. Cem nüṣḥa-i cihānı görüb añlamış tamām
Fihrist imiş meger aña cām-ı cihān-nümā
3. Qandīl-i nār-ı āhı bu ṭāk içre yaķmaġa
Qavs-ı qūzaḥla dūd-ı dili eyledüm se-pā
4. Cism-i raķībe tīşe-i ġam virmedi ḥalel
Zīrā ki ḥaylī muḥkem olur kāfiri binā
5. Bārān olur qačan ki mehüñ olsa hālesi
Rūyuñ görüb qadeḥde ider **Nādīrī** bükā

40a

(136)

Bākī⁶⁴²

mef‘ūlü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe ‘ülün

1. Cānāne cefā kılsa n’ola cāna şafādur
Aġyār elemin çekdüġümüz ya ne belādur

İnceleme-Metin-İndeks, AKM Yay., Ankara, s.271; Abdulkadiroġlu, A. (1985). *İsmail Beliş, Nuhbetü'l-Āsâr Li-Zeyli Zübde'ti'l-Eş'âr*, Gazi Üniversitesi Yay., Ankara, s.212-213.

⁶⁴⁰ Bu beyit GT: s.34'te ve SAT: s.271'te bulunmaktadır. Bk.: Kâşif Yılmaz, *Güftü, Teşrifâtü's-Şu'arâ*, KTB Yayınları, Ankara, 2019, s.34. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/67156,gufti-tesrifatus-suarapdf.pdf?0>. (E.T.: 5.11.2023); Çapan, P. (2005). *Mustafa Safâyi Efendi Tezkire-i Safâyi (Nuhbetü'l-Āsâr Min Fevâ'idü'l-Eşâr) İnceleme-Metin-İndeks*, AKM Yay., Ankara, s.271.

⁶⁴¹ GND: G.6 (5 beyit).

⁶⁴² BK: G.106 (7 beyit).

2. Her t̄ac olamaz fakr u fenā ŧāhına ser-t̄ac
Terk ehlinüñ ey h̄ace biraz başı k̄abadur
3. İzüñ tozına sürdi yüzün āyine-veŧ dil
Maķŧüd benüm p̄adiŧehüm kesb-i ŧaf̄adur
4. ‘Aŧk ehline ŧol c̄amı ŧunar s̄ak̄z-i la‘lün
Kim ‘aķla cilā k̄albe ŧaf̄a rūha ğıd̄adur
5. Hep derd ü bel̄adur güzelüm ‘aŧk [u] maķabbet
‘Ālemde hemān mihr [ü] vef̄a h̄üsn ü⁶⁴³ ed̄adur

Ve lehu eyzan⁶⁴⁴

6. S̄ak̄i mey-i **B̄ak̄iȳ** getür bezme ŧaf̄a vir
Çün k̄ar-ı cihān ‘āk̄ıbetü’l-emr fen̄adur
7. Va’llāhi ğazel söylemeden çokdan uŧanduk
Maķŧüd hemān h̄aside bir p̄are īz̄adur⁶⁴⁵

(137)

[Kıt‘a]

f̄a ‘il̄ātün f̄a ‘il̄ātün f̄a ‘il̄ün

1. Āstānuñdan il̄ahī devr idüb
Der-be-der gezdürmegil bī-f̄a’ide
2. H̄azret-i Īsā’ya ihs̄ānuñ h̄akı
*Rabbenā enzil ‘aleynā mā’ide*⁶⁴⁶

40b

(138)

B̄ak̄i Merh̄üm⁶⁴⁷

mef‘ülü f̄a ‘il̄ātü mef̄a ‘ilü f̄a ‘ilün

⁶⁴³ h̄üsn ü: h̄üsn-i, D.

⁶⁴⁴ Mecmuada başlıkta “Ve lehu eyzan” yazıyor fakat bir önceki ŧiirin devamıdır.

⁶⁴⁵ īz̄adur: ez̄adur, D.

⁶⁴⁶ Mā’ide Sūresi 5/114.

⁶⁴⁷ BD: G.80 (5 beyit).

1. Cām-ı şarāb la‘l-i lebūñ mübtelāsıdur
Şol būseler ki andan alur qān bahāsıdur
2. Risteyle bağlayub lebin ol şūh didi kim
Mihmān-ı h̄ān-ı vaşluma bu diş kirāsıdur
3. Hatt-ı ruhuñ ki dahı hicāb-ı hafādadur
‘Aşq ehlinūñ efendi görünmez belāsıdur
4. Bālā-yı ser-nişīmen-i şeh-bāz-ı ‘aşqdur
Farqumda na‘l-i şüreti şāhīn yuvasıdur
5. **Bākī** suhanda saña bu gün hem-cenāh yok
Tab‘-ı bülendūñ evc-i belāgat hümāsıdur

(139)

Ve lehu⁶⁴⁸

fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilātūn fe‘ilūn

1. Dem-i şubh irdi getür bāde-i şöhet demidür
Mey-i nāb-ile pür it sāğarı ‘işret demidür
2. Yār ise maḥrem-i agyār göñül hem-dem u zār⁶⁴⁹
Gözlerüm kan aqıdursa n’ola ğayret demidür
3. Çok belā çekdi senūñ çeng-i ğamuñda dil-i zār
Nāy-veş nāleler eylerse şikāyet [demidür]
4. ‘Aşkuñı şaqlar idüm sīnede ammā şimdi
Āh idersem beni ‘ayb eyleme fūrkat demidür
5. Miḥnet-i dil ser-i zülfinde çeker ey **Bākī**
Kāfiristāne düşen kimsede miḥnet demidür

⁶⁴⁸ BD: G.81 (5 beyit).

⁶⁴⁹ hem-dem u zār: hem-dem-i zār, D.

41a

(140)

Manṭıķī⁶⁵⁰

mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

1. İsterse söyünsün felegüñ meş'al-i māhı
Dünyāya yeter sīnemüzüñ şu'le-i āhı
2. Şimdengirü yāhū sizi ey şabr u taḥammül
Sultān-ı ğamuñ ḳalbe hücüm itdi sipāhi
3. Zāhid yüregüñ taş ise de gör tayanur mı
Bir kez hele gözden geçür ol tır-i nigāhı
4. Bir gün düşürür 'aşḳ seni çāh-ı belāya
Elden ḳoma ey dil resen-i zülf-i siyāhi⁶⁵¹
5. Görmez gözimüz **Manṭıķiyā** ḥ'āb-ı ferāğat
Bād-ı seḫer-i ğaflet eger esmese gāhı

(141)

Sehmi⁶⁵²

mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün mefā'ülün

1. Ğubār-ı maḳdemüñ ağyāra kuḫl-ı çeşm-i cān itme
Ümīdüm āf-tābın şem'-i bezm-i nā-kesān itme
2. Tebessüm eyleme 'arz-ı niyāz-ı merd-i nā-dāna
Nişān-ı çeşme-i cān-perver-i Hızrı⁶⁵³ ayān itme
3. Niğāh-ı germe virme ruḫşat-ı āşüb-ı istilā
Meded şemşīr-i nāzı ḫār u ḫasda imtiḫān [itme]

⁶⁵⁰ MD: G.26 (7 beyit).

⁶⁵¹ Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Hākister-i pervāneyi gör neyledi şem'e

Tācı zer iken bir nemede itdi külāhı

Her nesnede hem rengine var idi te'alluk

Şimdi sezemem kāh-rübā cezb ide kāhı

⁶⁵² SD: G.71 (5 beyit).

⁶⁵³ Hızrı: hasr-ı, D.

4. Bırakma hāk-ı ğadre āftāb-ı devlet-i hüsni
Metā‘-i⁶⁵⁴ cān-bahā-yı zevk-ı vaşlı rāygān [itme]
5. Cihān mülki⁶⁵⁵ harābe varmasun⁶⁵⁶ **Sehmī** bu ğayretle
Şakın gül-gün-ı eşk-i çeşme⁶⁵⁷ irhā-yı ‘inān itme

41b

(142)

Bākī⁶⁵⁸

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Göñül tekmi-l-i fenn-i ‘aşk ider⁶⁵⁹ üstād-ı kāmildür
Anuñ yanında kimdür Kūh-ken Mecnūn ne cāhildür
2. ‘İzār-ı yāre ay-ile yanaşdı zülf-i Hindüsü
Velī ayrılmadı yanından anuñ bir niçe yıldur
3. Şürāhī üştür-i ser-mestdür gerden-firāz olmuş
Lebüñ şevkı ile cām-ı şarāb-ı nāb kānzildür
4. Degül dāğ-ı siyehler nüşhalardur hırz-ı cān-içün
Nişān-ı çarb-ı tıguñ sīnede bend-i hamāyildür
5. N’ola rahm eylemezse **Bākīyā** ahvāl-i ‘uşşāka
Dil-i sengīni cānānuñ raķībe katı māyildür

(143)

Ve lehu eyzan⁶⁶⁰

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Kūyuñ yolında niçe kez ey mihr-i bī-nażır
Şeb-rev diyü tütüldü giceyle meh-i münir

⁶⁵⁴ Metā‘-ı: Metāg-ı, D.

⁶⁵⁵ mülki: mülkün, D.

⁶⁵⁶ varmasun: virmesün, D.

⁶⁵⁷ eşk-i çeşme: eşki çeşm-i, D.

⁶⁵⁸ BD: G.89 (5 beyit).

⁶⁵⁹ ider: iden, D.

⁶⁶⁰ BD: G.91 (5 beyit).

2. Hüsnuñ zekâtınuñ eger ey h̄āce-i cemāl
Bir müsteħaqqın ister iseñ işte ben faķır
3. Fi'l-cümle öykünürdi senüñ ğamzeñ oķına
İller ķanadı ile uçar olmasaydı⁶⁶¹ tır
4. Hađdan zarar ne hüsne yāruñ çü⁶⁶²mürdan
Olmaz nizām-ı mülk-i Süleymān h̄alel-pezīr
5. Bir pādişāh-ı hüsne ķul oldum⁶⁶³ki **Bāķiyā**
Anuñ esīr-i ‘aşķı olupdur civān u pīr

42a

(144)

‘Ulvi⁶⁶⁴

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Nār-ı sīnemle eger penbelerüm⁶⁶⁵ yansa eger
Güle inşāf ide bu işşıya ķarlar mı döyer
2. Yāri pehlūya çeküb sīnesin öpüp ışıran
Eglenen buña hemān sikkeyi mermerde ķazar⁶⁶⁶
3. Bir hümā idi uçurduķ elimüzden ne gelür⁶⁶⁷
Dilberüñ zülfi h̄ayāli daķı gözümde uçar
4. Çeşm-i ğam-dīde gözüm yaşına ğarķ olsa n’ola⁶⁶⁸
Bu meşeldür dinilür şulu señek şuda yiter⁶⁶⁹

⁶⁶¹ olmasaydı: olmayaydı, D.

⁶⁶² çü: ki, D.

⁶⁶³ oldum: olduk, D.

⁶⁶⁴ ULD: G.250 (7 beyit), Çelik ve Kılıç, 2018.

⁶⁶⁵ eger penbelerüm: n’ola penbe-i key, D.

⁶⁶⁶ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

⁶⁶⁷ elimüzden ne gelür: elümüzden n’edelüm, D.

⁶⁶⁸ n’ola: ne var, D.

⁶⁶⁹ Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

*Dil-i divāne baña ‘akl ile yār olma didi
N’ola uysam aña nāsıh delüden uslı haber
Zahmumuñ var mı cerāhat diyü kalbinde ‘aceb
Dil sokup agzına peykân-ı müjeñ agzın arar
Lebüñe gonçe ne cân ile gönül virdi senüñ
Göresin sille-i bād-ı seher agzını burar*

5. Bād-ı āhı ten-i ‘Ulvī-yi hevāya virdi
Şimdi yerinde anuñ ey gül-i ter yeller eser⁶⁷⁰

(145)

Ve lehu eyzan

mef‘ülü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe‘ülün

1. Ey ruhları gül kāküli ‘anberle sürüşte⁶⁷¹
Biñ cānla sevdüm seni bir kerre görüşte
2. Gerçi ki müjeñ hançer ile⁶⁷²bağrımı deldi
Dil dağı senüñdür diler iseñ meh dil işte
3. Terk eyledüm ey dost senüñ ‘arı yoluñda
Rüsvā-yı cihānum bugün ‘aşkuñda bil işte
4. Kūyuñda gedā olalı ey şāh-ı cihānum
Meyl eylemezüm zerrece firdevs-i behişte
5. Dilber didi bir buse virüm cānı virürseñ
‘Ulvī didi bir cāna ne minnet meh al işte

42b

(146)

Bākı⁶⁷³

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. ‘Arızuñ hürşid-i ‘ālem-tāb māhiyyetlüdür
Anuñ için⁶⁷⁴ hüsñüñ bāzārı germiyyetlüdür
2. Cāme-i dībā ile hürşid zībālanmasun
Şimdi andan hil‘at-ı hüsñüñ senüñ şöretlüdür

⁶⁷⁰ Divandaki gazelin yedinci beytidir.

⁶⁷¹ Bu şiir, Derzi-zāde Ulvī Divanı’nda bulunmamaktadır.

⁶⁷² Mecmuada “hançerle” yazıyor ancak vezin gereği “hançer ile” şeklinde yazılması daha uygundur.

⁶⁷³ BD: G.60 (7 beyit).

⁶⁷⁴ Anuñ-çün: Anuñ için, D. Mecmuada “Anuñ-çün” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “Anuñ için” şekliyle yazılması daha uygundur.

3. Sen  ar vet b g nu  bir  on e-i  and nısın
J le d şmiş t ze g l bir ağlamış Őretl d r
4.  an er-i c n n ecel c mına  urmaz şu  atar
Yolına c n virmek anu  ol  adar⁶⁷⁵lezzetl d r
5. Ye mez  b-1  eşme-i  eşm m d kitse⁶⁷⁶lezzetin
Őehd-i ş r n-i ma abbet şol  adar  uvvetl d r
6. Ger i kim ol  amzeler n z k ge erler n zda
L kin anlardan hil l ebr laru  di  atlıd r
7. K my dur **B k y **  ak-i cen b-1 mey-f r ş
 sit n-1  idmetinden  a ma bir devletl d r

(147)

[ ı 'a]⁶⁷⁷

fe 'il t n fe 'il t n fe 'il t n fe 'il n

1. Ma'rifet sa a yiter manşıb i  n  am  ekme
Devlet el virmed gi z tu na no ş n virmez⁶⁷⁸
2. Manşıbı  a  sa a l yık g r r amm  ' l 
Ehl-i d ny  yirini ş nu na l yık g rmez

43a

(148)

Őeyh 'l-isl m Yahy  Efendi⁶⁷⁹

mef  'il n fe 'il t n mef  'il n fe 'il n

1. İki g n l bir olub vaşl-1 y r ya laşsa
Hev lar olsa m l yim bah r ya laşsa

⁶⁷⁵ ol  adar: şol kadar, D.

⁶⁷⁶ d kitse: d kinse, D.

⁶⁷⁷ GAD: Kt.192 (2 beyit).

⁶⁷⁸ no ş n virmez: naks irg rmez, D.

⁶⁷⁹ ŞYD: G.358 (5 beyit).

2. Meyān-ı lücce-i ğamda geçürdük eyyāmı
Necāt ümīdine düşsek kenār yaklaşsa
3. Şafā gelür dil ü cāna nesīm eser şanurum⁶⁸⁰
Semend-i nāzla⁶⁸¹ ol şeh-süvār yaklaşsa
4. Kenār-ı⁶⁸² ālemin itsek benefşe-zār bakışub⁶⁸³
Kosağ ğurūrı haṭṭ-ı müşğ-bār yaklaşsa
5. Göñül açılmağa meyl itse gönçe-veş **Yahyā**
Zamān-ı şevk u neşāt-ı hezār yaklaşsa

(149)

Naẓire-i Riyāzī Efendi⁶⁸⁴

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1. Belürse haṭṭ-ı ruḥı vaşl-ı yār yaklaşsa
Benefşe çıksa zamān-ı bahār yaklaşsa
2. Hırāma başlasa nāz ile nev-resān-ı çemen
Dem-i tekellüm-i tıfl-ı hezār yaklaşsa⁶⁸⁵
3. Görinse haṭṭ-ı ruḥı neşve-dār şevk olsağ⁶⁸⁶
Görinse Ka‘be-i küy-ı nigār yaklaşsa⁶⁸⁷
4. Ricā-yı vaşlla dest-i du‘ā-yı kaldursak
Yine yetişmege keyf ü ğubār yaklaşsa⁶⁸⁸

⁶⁸⁰ şanurum: sanırım, D.

⁶⁸¹ nāzla: nāz ile, D.

⁶⁸² Kenār-ı: Bahār, D.

⁶⁸³ benefşe-zār bakışub: benefşezâra bakup, D.

⁶⁸⁴ RİD: G.467 (5 beyit).

⁶⁸⁵ Bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Esüp savursa bizi bad-ı şurta-i ümmid

Miyan-ı lüccede kalduk kenar yaklaşsa

⁶⁸⁶ Bu mısra divanda bulunmamaktadır.

⁶⁸⁷ Bu mısra, divanda 4. beytin ikinci mısrasıdır.

⁶⁸⁸ Bu beyit divanda yoktur. Bu beyit yerine şu beyit vardır:

Açılsa göklere dest-i du‘a-yı ehl-i niyaz

Görinse Ka‘be-i kuy-i nigar yaklaşsa

5. **Riyāziyā** niçe bir nā-ümīd vaşl olalum
Zamān-ı luṭf-ı ḥudāvendigār yaqlaşa

43b

(150)

Rızāyī Efendi⁶⁸⁹

mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

1. Her gün varurum ben der-i dil-dāra bulunmaz
Bu derdime⁶⁹⁰ ḥayfā ki benüm çāre bulunmaz

2. Bir derdi⁶⁹¹ ki ben de bulınayum⁶⁹² didi ammā
Her gün varurum⁶⁹³ yine o meh-pāre bulunmaz

3. Dil zaḥm-ı ḥadeng-i ḡam-ı cānānla pürdür
Zāhirde eger arar iseñ⁶⁹⁴ yāre bulunmaz

4. Ey ḡam yine zülfinde bulursun⁶⁹⁵ dil-i zārı
Sen bende ararsañ dil-i āvāre bulunmaz

5. Ādem mi döyer çekdügümüz derde **Rızāyī**
Hem-derd-i cihān içre dil-i zāre bulunmaz

(151)

Ve lehu⁶⁹⁶

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Şarılmağı ser-i zülf-i nigāra şāneden gördük
Yanub yaqılmağı biz şem'le⁶⁹⁷ pervāneden gördük

2. Dil-i şūrīde tarz-ı 'işreti ā'lā bilür şimdi
Cemüñ āyīn-i bezmin nüşha-ı peymāneden gördük

⁶⁸⁹ RD: G.100 (5 beyit).

⁶⁹⁰ derdime: derdüme, D.

⁶⁹¹ derdi: derde, D.

⁶⁹² bulınayum: bulanayum, D.

⁶⁹³ varurum: varırın, D.

⁶⁹⁴ eger arar iseñ: egerçi arasan, D.

⁶⁹⁵ bulursun: bulursın, D.

⁶⁹⁶ RD: G.122 (5 beyit).

⁶⁹⁷ şem'le: şem' ile, D.

3. Miyān-ı hālede seyr eyledük biz mäh-ı tābānı
Bağarken dil-rübāyı revzen-i kāşāneden [gördük]
4. Sikender görmedi āyīne-i ‘ālem-nümāsında
O rüy-ı dil ki mir’āt-ı ruḥ-ı cānāneden [gördük]
5. **Rızāyī** tā olunca biz ferāmūş itmezüz anı
Keremler luṭflar kim sākī-i meyhāneden gördük

44a

(152)

Rızāyī Efendi Selleme’ullāhi Te‘ālā⁶⁹⁸

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Cihānı fitne-i ḥüsnüñ biribirine katmışdur
Nice medḥ eyleyem kim Ḥaḫ seni ögmiş yaratmışdur
2. Lebüñ peymānesidür mest iden⁶⁹⁹ hep cümle ‘uşşākı
Ezel kullanılurdu zevraḫ-ı dil⁷⁰⁰ şimdi batmışdur
3. Gül-i ra‘nā ruḥuñ seyr ideli ḡāyet perīşāndur
Göreldeñ ḫadd-ı ḥūbuñ serv-i serkeş ḫayli yatmışdur
4. Göñül baş oynadur bāzīçe-i nerd-i⁷⁰¹ maḥabbetde
Mişāl-i zār kendin ḫāşılı ortaya atmışdur
5. Sözin hīç diñlemez oldu didiler ol gül-i ra‘nā
Rızāyī ḫışşa-ı hicrānı var ise uzatmışdur

(153)

Ve lehu dāme feyzehu⁷⁰²

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

⁶⁹⁸ RD: G.55 (5 beyit).

⁶⁹⁹ iden: ider, D.

⁷⁰⁰ dil: mey, D.

⁷⁰¹ nerd-i: mihr ü, D.

⁷⁰² RD: G.70 (5 beyit).

1. Bu meclisden gidüb Cem qalmamış evvelki ‘älemler
Qanı āyīn⁷⁰³ ‘işret zabt iden ol eski ādemler
2. Cilā-dāde olursa n’ola evrāq-ı gül-i ra‘nā
Hemīşe mühre-kārı itmedür⁷⁰⁴ gülşende şebnemler
3. Bir iki yārle⁷⁰⁵ gizlice qaşd-ı ‘ayş u nüş itsek
Şafā virmez bulur her qanda ise⁷⁰⁶ güşşalar gamlar
4. Zebūn-ı ‘aşkuñ olmış şīr-diller āsitānuñda
Düşüb çāh-ı zenaḥdānuñda qalmış niçe Rüstem’ler
5. **Rızāyī** hīç tehī olmadı şahba-yı maḥabbetden⁷⁰⁷
N’ola reşk eylese cām-ı dil-i şūrīdeye Cem’ler⁷⁰⁸

44b

(154)

Rızāyī Efendi⁷⁰⁹

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Hāk isem de iñledür eflāki nālem bilmiş ol
Yerde qalmaz itdügüm āh dem-ā-dem bilmiş ol
2. Ser-firāz oldukça ben pā-mālı qaldur ḥākdan
Tutmuşumdur dāmenüñ ey serv muḥkem bilmiş ol
3. Tāzelendi çīn-i ebrūdan yine dāğ-ı derūn
Geldi ey ābdāl-ı dil māh-ı muḥarrem bilmiş ol
4. Bizden ey gönçe şıqılma bizde yoqdur tāb-ı vaşl
Dil vücūdun maḥv ider mānend-i şebnem [bilmiş ol]

⁷⁰³ āyīn: āyine, D.

⁷⁰⁴ itmedür: itmede, D.

⁷⁰⁵ yārle: yār ile, D.

⁷⁰⁶ ise: olsa, D.

⁷⁰⁷ maḥabbetden: mihnetden, D.

⁷⁰⁸ N’ola reşk eylese cām-ı dil-i şūrīdeye Cem’ler: N’ola cām-ı dil-i pür-hūnuña reşk eylese Cem’ler, D.

⁷⁰⁹ RD: G.132 (5 beyit).

5. Ey **Rızāyī** pest himmetse⁷¹⁰ n'ola gerdūn-ı dūn
Kadrūni ā'lā bilür üstād-ı ā'zam bilmiş ol

(155)

Ve lehu eyzan⁷¹¹

fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilātūn fe 'ilūn

1. Bī-sütūn felegi āhla⁷¹² ber-bād idelüm
‘Aşıkuz biz de birer⁷¹³ cünbiş-i Ferhād idelüm
2. Biz de cūlar gibi zencīr-i cünūn⁷¹⁴ sürüyüb
Kūh u deşti gezelüm nāle vü feryād idelüm
3. Cānib-i mey-gedeye yine çözülsün⁷¹⁵ yārān
Bend-i ğamdan demidür dilleri āzād idelüm
4. ‘Uğde-i ğuşşa-yı dilden giderüb ğonçe-şifat
Göñlimüz⁷¹⁶ gül gibi bir sāġar ile şād idelüm
5. Ey **Rızāyī** yazılır bir gün olur şafha-ı dil
Biz hemān hāme-şifat hizmet-i⁷¹⁷ üstād idelüm

45a

(156)

Seyyid Şabrī Efendi⁷¹⁸

fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn

1. Mest-i şevk olsağ ‘aceb mi vaşl-ı yār eyyāmıdur
Bülbüli pür-cüş iden zīrā bahār eyyāmıdur

⁷¹⁰ himmetse: himmete, D.

⁷¹¹ RD: G.135 (5 beyit).

⁷¹² āhla: āh ile, D.

⁷¹³ birer: biraz, D.

⁷¹⁴ cünūn: cünūnı, D.

⁷¹⁵ çözülsün: süzilsün, D.

⁷¹⁶ Göñlimüz: Göñlümüz, D.

⁷¹⁷ hizmet-i: hizmet-i, D.

⁷¹⁸ ŞABD: G.59 (7 beyit).

2. Bār-ı⁷¹⁹ ğamzeñ şayd idüb dil murġı⁷²⁰ içsün ıanı
Mevsim-i hün-ı kebüterdür şikār eyyāmıdur
3. Varmazuz meyhāneye la‘l olsa ferş-i bādeden
Şimdi faşl-ı⁷²¹ bāğ u seyr-i lāle-zār eyyāmıdur
4. Serv gibi ıırma bir yirde mişāl-i cūy-bār
Bāğdan bāğa şalın geşt ü güzār [eyyāmıdur]
5. Nergis-i mestūñ gözi ıoldı görince şebnemi
Bezm-i vaşl [u] girye-i bī-ihtiyār eyyāmıdur
6. Muıribe ıatlanma sākī şun meyi gülşendeyüz
Sāzi⁷²² n‘eyler şavt-ı dil-süz-ı hezār eyyāmıdur
7. Ađlama **Şabrī** cefā-yı ıarıdan āsūde ol
Hamdi‘lillāh ‘adl-i şadr-ı kāmkar⁷²³ eyyāmıdur

(157)

ııı‘a-ı Fuzūlı

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ey hoş ol sā‘atüñe dil-dār ola deyyār olmaya⁷²⁴
Yār ola halvetde eırafında ađyār olmaya
2. Yāre hālin yār izhār itmege fırsat bulub
Müdde‘ı āgāh u nā-mahrem haber-dār olmaya

45b

(158)

Yahyā Efendi⁷²⁵

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

⁷¹⁹ Bār-ı: Bâz-ı, D.

⁷²⁰ murġı: mürġın, D.

⁷²¹ faşl-ı: ‘azm-i, D.

⁷²² Sāzi: Sâz, D.

⁷²³ kāmkar: dâdkâr, D.

⁷²⁴ Bu şiir, Fuzûlı Divanı’nda bulunmamaktadır.

⁷²⁵ ŞYD: G.59 (5 beyit).

1. Zülf-i pür-çîn⁷²⁶ ğamuñdan dīde kim pür-āb olur
Her ne bahre kim düşe bir⁷²⁷ kaçresi gird-āb olur
2. Göz yumub açınca tırmaz gelse dilber hāneme
Baht-ı bīdār olmasa devlet hayāl-i h̄āb [olur]
3. Yāre açsa sīneme⁷²⁸ dilber gelür cāna ferāh
‘Āşık-ı bī-çāreye ol yāre fetḥ-i bāb [olur]
4. Eşk-i ‘āşıkdan hāzer kıll ey civān-ı tünd-hū
Kim niçe ma‘müreler vīrān ider seyl-āb [olur]
5. Bir dile **Yahyā** tokunsa pertev-i feyz-i Hudā
Zerre-i nā-çīz iken hurşīd-i ‘ālem-tāb olur

(159)

Hāletī Efendi⁷²⁹

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Kālbüme virmez şafā āyīne-i ‘ālem-nümā
Bağmadan⁷³⁰ hāzz eylemez dünyāya⁷³¹ erbāb-ı fenā⁷³²
2. Özge zindān-ı belādur tengnā-yı dehr-i dūn
Şāğ olmaz⁷³³ mübtelā olan belā-keşler añā⁷³⁴
3. Ebr-i ‘işyān çoğlugından āsmāna çıkmayub
Kendümüzdendür eger mağbüle geçmezse du‘ā⁷³⁵

⁷²⁶ pür-çîn: pür-çīnün, D.

⁷²⁷ düşe bir: düşerse, D.

⁷²⁸ sīneme: sīneye, D.

⁷²⁹ AHD: G.1 (7 beyit).

⁷³⁰ Bağmadan: Görmeden, D.

⁷³¹ dünyāya: dünyāyı, D.

⁷³² Bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

‘Āşıkın kim zerre kendin neyyir-i a ‘zam bilür

Anun için eyler ol āfet irakdan merhabā

Bezmi-i vasl-ı yārdan bir lahza dūr olsam olur

Tiğ-i hasret rū-be-rū kûpāl-i mihnet der-kafā

⁷³³ olmaz: çıkmaz, D.

⁷³⁴ Bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

‘Aks-i maksūduncadur lâ-büdd dil-i nālānumun

Kûh-sār-ı sebz-i gerdūndan işitem bir sadā

⁷³⁵ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

4. Karşular mevc-i belā olur muhālif rūzgār
Ġarqa-i deryā-yı ğam biñ kerre ursa dest ü pā
5. Bir debistān-ı hünerdür nazmumuz ey **Hāletī**
Eyledi bu tıfl-ı dil şimdi elifden ibtidā

46a

(160)

Behiştī Çelebi⁷³⁶

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Sīneñe bir sāde-rū dil-dārı muhkem şarasın
Derd-i 'aşkuñ bundan özge görmedüm ben⁷³⁷ çāresin
2. Bundan özge 'ālem olur mı⁷³⁸ ki bezm-i hāşda
Nāzenīnūñ nāz ide sen tırmaya yalvarasın
3. Katlūme kaşd itdüñ ammā ey sipihr-i ceng-cū
Tīġ-i āhumdan benüm sen kanda baş kırtarasın
4. Cāme-i 'aşkı müretteb giymiş idi⁷³⁹ tıfl-ı cān
Cismümün hayyāt-ı kudret çatmadan āvāresin
5. Ġamzesin añma **Behiştī** yā kemān-ebrūsını
Baġrıma odlar⁷⁴⁰ urarsın tāzellersin yarasın

(161)

Emrī Çelebi⁷⁴¹

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Dāne-i tesbīh-i cāndur⁷⁴² turre-i tarrārın öp
Perde-i Beytū'l-Hāremdür⁷⁴³ hāl-i 'anber-bārın öp

⁷³⁶ BED: G.414 (5 beyit).

⁷³⁷ bundan özge görmedüm ben: bulmadum ben bundan özge, D.

⁷³⁸ mı: mu, D.

⁷³⁹ 'aşkı müretteb giymiş idi: 'ışk ile olmuşdur müzeyyen, D.

⁷⁴⁰ Baġrıma odlar: Baġruma oklar, D.

⁷⁴¹ ED: G.57 (5 beyit).

⁷⁴² Dāne-i tesbīh-i cāndur: Perde-i Beytū'l hāremdür, D.

⁷⁴³ Perde-i Beytū'l-hāremdür: Dāne-i tesbīh-i cāndur, D.

2. Yüzine sür yüzüñi ey dil⁷⁴⁴ du‘ā-yı nürdür
Āyet-i rahmetdür ey miskîn haṭ-ı jengārın [öp]
3. İşigine secde kııl kim kıble-gāh-ı rūhdur
Ka‘be-i⁷⁴⁵ kūyın ṭavāf eyle der ü dīvārın [öp]
4. Her dü⁷⁴⁶ ‘ālem naḫşını ehl-i hevāya gösterür
Cān u dil mir‘ātıdır āyīne-i ruhsārın [öp]
5. Acı diller virüben **Emrī**⁷⁴⁷ye cān virsün dimiş
Hey ne şīrīn söylemiş la‘l-i şeker-güftārın öp

46b

(162)

Yaḥyā Efendi⁷⁴⁷

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. ul itse ‘ālemi kendüye⁷⁴⁸ bir şāh-ı cihān olsa
Ma‘ārifle müzeyyen pāk-dāmān-ı⁷⁴⁹ zamān olsa
2. Dehānı mül şacı sünbül yañağı gül beñi fülful
Lebi gönçe beli ince boyı serv-i revān olsa
3. uyılmazdı ğam-ı ‘aşkı⁷⁵⁰ belürmezdi haṭ-ı dilber
Cihānda ‘aşķ [u] müşğ ey dil eger bir dem nihān [olsa]
4. Nigār olmayınca cān bedensüz al‘adur⁷⁵¹ cismüm
Dil-i vīrāneme genc olsa bir hoş nev-civān [olsa]
5. Hemīşe cānı ol şükrāneye şaqlardum ey **Yaḥyā**
Güzeller ‘aşķa meyl itse dilber⁷⁵² bir zamān [olsa]

⁷⁴⁴ yüzüñi ey dil: yüzüñ ey bî-dil, D.

⁷⁴⁵ Ka‘be-i: Ka‘bedür, D.

⁷⁴⁶ Her dü: İki, D.

⁷⁴⁷ TYD: G.385 (5 beyit).

⁷⁴⁸ ‘ālemi kendüye: kendüye dünyâyı, D.

⁷⁴⁹ Ma‘ārifle müzeyyen pāk-dāmān-ı: Selimî sarsa dülbendin Süleymān-ı, D.

⁷⁵⁰ uyılmazdı ğam-ı ‘aşķı: uyulmazdı gamı ‘ışkun, D.

⁷⁵¹ olmayınca cān bedensüz al‘adur: olmayıcak cānsuz bedendür kal‘a-i, D.

⁷⁵² dilber: bârî, D.

(163)

‘Arşī Dede Raḥmetullāhi ‘Aleyh⁷⁵³

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Tır-i müjgāniña cān-ile siper mi degülüz
Ne şanursın bizi bu ‘arşada er mi degülüz⁷⁵⁴
2. Leb-i mey-gūnuñ añub kūçe-i⁷⁵⁵ aşk içre müdām
Mest [ü] medhūş u ḥarābātī⁷⁵⁶ gezer mi degülüz
3. Bizi ağıyār tehī-ma‘rifete beñzetme
Şadef-i sīnesi pür-dürr ü güher mi degülüz
4. Kesme ki bend-i lisānını ğalaṭ güftāruñ
Ele alduḳca ḳalem-i tīg⁷⁵⁷ dü-ser mi degülüz
5. ‘Arşiyā nükte-güşālıḳda meyān-ı şu‘arā
Biñ mu‘ammāyı bir ān içre açar mi degülüz

47a

(164)

Naḥlī Çelebi

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe ‘ülün

1. Rindān-ı ğamuñ bādesi ḥūn-ı cigeridür
Keyf-i ğam-ile ḥāşıl olan derd-i seridür
2. Tır-i müje kim Ḳavs-i ḳuzahdur aña ebrü
Peykān-ı ciger-düz ḳazā ğamzeleridür
3. Ol ğamze-i feşşād reg-i dīde-i cāndur
Müjgān dem-ālūd anuñ nış-i teridür

⁷⁵³ AD: G.111 (7 beyit).

⁷⁵⁴ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Kabe kavseynüñe kurdukda hadeng-i müjeñi

Siper-i sīnemüzi karşu dutar mı degülüz

Firkatüñ nārına bāl ü peri pervāne misāl

Ey yüzi şem ‘-i şeb-efrüz yakar mı degülüz

⁷⁵⁵ kūçe-i: gerçi bu, D.

⁷⁵⁶ medhūş u ḥarābātī: medhūş harābātī, D.

⁷⁵⁷ alduḳca ḳalem tīg-i: alduḳda kalem-i tīg, D.

4. Başında gedānıñ ‘uluv āhını seyr it
Şan mülk-i ğamuñ pādişeh-i tāk-veridür
5. Ğarķāb-ı fenā eyleyecek felek sipihri
Derd ehlinüñ emvāc-ı yem-i eşk-i teridür
6. Dil ‘ālem-i ğamdur ki şebi baht-ı siyeh-kār
Seyyāreleri āteş-i āhum şereridür
7. Rūzı o şebüñ olmış ezel va‘de-i ferdā
Hurşid anuñ şu‘le-i āh-ı seheridür
8. Ten seddire semt-i ümīd oldı varulmaz
Dil fikr-i vişāl eylemeden şimdi biridür
9. Pā-mālı şehr-i āh-ı fenādur nere rif‘at
Dil reh-güzār-ı yārda hāk olsa yeridür
10. **Naħlı** yüzüñi kıble-geh-i haķdan ayırma
Şabr kim ğüştelerüñ luţf-ı hudā rāh-beridür

47b

(165)

Yaħyā Efendi⁷⁵⁸

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Hātır-ı pākine ķonmuş bād-ı āhımdan ğubār
Hāk-i pāyine yetiş ey eşk eyle i‘tizār
2. Kūyına gitdükce yārüñ kaçma hem-rāh olmadan
Kimseye bār olmaz ey bād-ı şabā cism-i ğubār⁷⁵⁹
3. Pür-haţardur reh-güzār-ı ‘aşķ biñ baş bir pula
Şatılursa n’ola bir ğül-berg yolında biñ hezār

⁷⁵⁸ ŞYD: G.48 (5 beyit).

⁷⁵⁹ ğubār: nizār, D.

4. Diñledür bî-çâre bülbül hârdan feryādını
Mülk-i gülşende Süleymân-ı gülün dīvānı var
5. İşügünde gözi yaşlu ‘aşıkuñ biñ var iken
Nev-civānum biñ yaşa **Yahyā**’ya itdün ihtiyār

(166)

Ve lehu eyzan⁷⁶⁰

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Yıkdı göñlüm āşiyānın yār itdi tārūmār
Añlamam kim şāh-bāz-ı ‘aşq ide anda qarār
2. Āb-ı hayvān olsa da vaşlıñ getürmem⁷⁶¹ göñlüme
Hayli demdür şīşe-i hātırdı vardur inkisār
3. Cāme-i tende⁷⁶² şıķıldı şimdi cān-ı nā-tüvān
Hil‘at-ı en‘ām-ı halkı kendüye eyler mi bār
4. Evc-i istiğnādı pervāzı bāz-ı himmetün
Hamdi‘ lillāh kim kanā‘at şaydın itmişdür şikār
5. Rüzgāruñdan der-i ümīdi dīvār ide gör
Konmasun dirseñ derün-ı hātıra **Yahyā** gubār

48a

(167)

‘Ālī Efendi⁷⁶³

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Perīşān olsa kākülde cemālünde behā⁷⁶⁴ artar
Fitil-i şem‘a beñzer kim tağılduķca ziyā artar

⁷⁶⁰ ŞYD: G.47 (5 beyit).

⁷⁶¹ getürmem: getürmen, D.

⁷⁶² tende: tenden, D.

⁷⁶³ GAD: G.241 (7 beyit).

⁷⁶⁴ behā: bahār, D.

2. Yüzüñden eksük itme burça‘-ı gīsū-yı müşgīnūñ
Meded açma ser-i zülfūñ gibi⁷⁶⁵ çok mübtelā artar
3. Kanā‘at münteni‘dür baña hūn-ı⁷⁶⁶ bezm-i vaşluñdan⁷⁶⁷
Ne deñlü bizde⁷⁶⁸ luḫf itseñ yine dilden recā [artar]
4. Nice eksildeyin ‘aşkuñ ğamın ey tıfl-ı nev-reste
Ser-firāz⁷⁶⁹ olduğınca sende ol bālā⁷⁷⁰ belā [artar]⁷⁷¹
5. Beni ağlatma yaşum eyle teskīn āstīnuñla
Eger aḫvālüm ağlarsam efendi mā-cerā artar
6. Melāḫat gülsitānınuñ gülinden gonçesi vāfir
Birinūñ ḫaṭṭı gelse⁷⁷² ‘Āliyā biñ dil-rübā artar

(168)

Ḳabūlī Efendi⁷⁷³

mef‘ūlü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Maḳbūl olan zamānede şaḫş-ı saḳīmdür
Ṭoğruya istiḳāmeti cürm u⁷⁷⁴ ‘azīmdür
2. Zaḫm-ı ten-i figāra ne çāre oñılmağa
Ey oñmaduḳ ṭabīb oñılursa ḫakīmdür⁷⁷⁵
3. Şāḫib-kemāle zilleti ‘izzet durur velī
Cāh u celāli cāhile cāh-ı⁷⁷⁶ caḫīmdür

⁷⁶⁵ açma ser-i zülfūñ gibi: aç küfr-i zülfūñ kim gehi, D.

⁷⁶⁶ hūn-ı: hān-ı, D.

⁷⁶⁷ vaşluñdan: vasluñda, D.

⁷⁶⁸ bizde: bezl-i, D.

⁷⁶⁹ Ser-firāz: Ser-efrāz, D.

⁷⁷⁰ bālā: kāmēt, D.

⁷⁷¹ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Gam-ı cevri ü ceḫāñi kısmet eylerseñ dil ü cāna

Mukarrer cānda cevriñ dilde gam kalur vefā artar

⁷⁷² ḫaṭṭı gelse: gelse hattı, D.

⁷⁷³ KD: G.51 (7 beyit).

⁷⁷⁴ cürm u: cürm-i, D.

⁷⁷⁵ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Hürmet harāma ragbet ü ‘izzet harāmiye

Sabr u kanā‘at ehline de Hak Kerīmdür

⁷⁷⁶ cāh-ı: çāh-ı, D.

4. Bir pādşāhdan⁷⁷⁷umaruz luṭfi⁷⁷⁸kim anuñ
En‘ām-ı pādşāh u gedāya ‘amīmdür
5. Efsürde-ḥāṭır eylemez iḥyā ider seni
Ol kim **Ḳabūlī** Muḥyī-i ‘aẓm-i remīm⁷⁷⁹dür⁷⁸⁰

48b

(169)

Sulṭān Murād Hān

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Kim ne dirse disün ol şāh-ı cihānı severin⁷⁸¹
Kimi gönlüm dilerüm dirse ben anı severin
2. Leb-i cān-perveri her mürdeye cān virdüñ-çün
Kendü cānum gibi ol rūḥ-ı revānı severin
3. Mütevellī semidür göñlimüñ aḡyār benüm
Kimi sevme dir ise nisbete anı severin
4. Her ḳadeḥ başına bir büse alur dirler imiş
Söylesün sākī bunuñ gibi yalanı severin
5. Dilberüñ göñli yoḡ-iken severin diyemezsin
Ey **Murādī** ḳuliyum göñli olanı severin

(170)

Bākī Efendi⁷⁸²

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Sīneye çekmege bir serv-i dil-ārām olsa
Ser-keş olmasa igen ‘āşığına rām olsa

⁷⁷⁷ pādşāhdan: pādşehden, D.

⁷⁷⁸ luṭfi: ihsānı, D.

⁷⁷⁹ Yâsin Sûresi 36/78.

⁷⁸⁰ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Her ne ceḡā olursa revâdur Kabūliye

Yitmez mi bu günâh aña kim müstakîmdür

⁷⁸¹ Şiir, Sultan III. Murād’ın Divanı’nda bulunmamaktadır.

⁷⁸² BD: G.435 (5 beyit).

2. Biz daḥı kâylüz inşāfa dilā būs u kenār
Her gün olmazsa⁷⁸³ hele bārī her aḥşām olsa
3. Mevsim-i gülde n’olur medrese vü mescidden
Leb-i cūy u leb-i cānān u leb-i cām olsa
4. Künc-i mey-ḥāne ile gūşe-i külḥan⁷⁸⁴birdür
Sākī-i lāle-‘izār u mey-i gül-fām olsa
5. Terk iderdi mey [ü] maḥbūb hevāsın **Bākī**
Cānda şabr u dil-i āvārede ārām olsa

49a

(171)

Ḥāletī Efendi⁷⁸⁵

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Nazīr olmazdı ey dil va‘de-i⁷⁸⁶ vaşlına cānānuñ
Eger kim kendüsinden ḳopsa ol naḥl-i dil-ārānuñ
2. Sevād-ı merdüm-i çeşmüm yaşumla örtilür cānā⁷⁸⁷
Dem olur kim görünmez⁷⁸⁸ ḳarası deryā-yı ‘ummānuñ
3. Melek-şüretdür ol dilber velī Mirrīḥ-siretdür
Şaḳın ey ‘āşık-ı şeydā alur cānuñ döker ḳanuñ
4. Çemende gönçe-i gül ey gönül⁷⁸⁹ böyle şıķılmazdı
Eger almasa aḡzı ölçüsin ol verd-i ḥandānuñ
5. Seri⁷⁹⁰ kūyına varduñ bulmaduñ mı yoḥsa ol māḥı
Ne arardı felekde **Ḥāletī** dün gice⁷⁹¹ efgānuñ⁷⁹²

⁷⁸³ olmazsa: olmasa, D.

⁷⁸⁴ külḥan: gülşen, D.

⁷⁸⁵ AHD: G.404 (7 beyit).

⁷⁸⁶ ey dil va‘de-i: el-hak mīve-i, D.

⁷⁸⁷ cānā: gāhī, D.

⁷⁸⁸ görünmez: görünmez, D.

⁷⁸⁹ ey gönül: dem-be-dem, D.

⁷⁹⁰ Seri: Gice, D.

⁷⁹¹ Ḥāletī dün gice: ey dil-i şūrīde, D.

(172)

Ve lehu eyzân⁷⁹³

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

1. Zamân olmaz ki halka guşsa-i 'aşık 'ıyân olmaz
Maḥabbet bir 'aceb gencinedür hergiz nihân olmaz
2. O nahl-i ter eger yıllar geçüb virmezse şeftâlû
Ne çäre mîve-i bâğ-ı mürüvvet her zamân olmaz
3. 'Aceb rāh-ı muḥālifdür tarîk-i 'aşk kim anda
Şoyarlarsa kabā-yı cismi feryād u figân olmaz
4. Diyār-ı 'aşka geldüñ ey gönül hün-âb-ı dil nüş it
Bilürsin kim bu yirlerde şarâb-ı ergavân olmaz
5. N'ola şād itse gönlin **Hâletî** ümmîd-i vuşlatla
Bu bāzâr-ı maḥabbetdür taşavvurdan ziyân olmaz

49b

(173)

Cevrî Selleme'ullāhi Te'ālā⁷⁹⁴

mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe'ülün

1. Şüfî degülüz mest-i mey-i 'aşk-ı Hudâyuz
Zāhid degülüz hâne-i ber-endāz-ı riyâyuz
2. Dīvāne degül silsile-bend-i dil-i 'aqluz
Mestāne degül şaḥne-keş-i kūy-ı hevâyuz
3. 'Ālim degülüz 'ārif-i rāz-ı dil ü cānuz
Moñlā degülüz mes'ele-perdāz-ı kazâyuz

⁷⁹² Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

*Eser yok anda hiç bûy-ı vefâ-reng-i hakikatden
Nesinden hazz ider cân murgı bilmem bâğ-ı dünyânun
Dökerse Hâletî âb-ı sirişkin derd ile 'aşık
Ayagı tozına dökmek gerek bir şâh-ı hûbânun*

⁷⁹³ AHD: G.321 (5 beyit).

⁷⁹⁴ CD: G.94 (5 beyit).

4. Geh fikr-i haḳıḳatda Felāṭūn/Aristo⁷⁹⁵ gibi hāmūş⁷⁹⁶
Geh sözde Aristo⁷⁹⁷ kadar efsāne-serāyuz

5. Geçdük heves-i zevḳ-ı beḳā-yı dü cihāndan
Cevrī gibi biz mest-i mey-i cām-ı fenāyuz

(174)

Ve lehu eyzan⁷⁹⁸

mef'ülü mefā'īlü mefā'īlü fe'ülün

1. Bir sencileyin mest-i mey-i nāz ele girmez
Bir bencileyin 'āşık-ı ser-bāz ele girmez

2. Bir sencileyin fitne-i mestüre⁷⁹⁹ bulunmaz
Bir bencileyin āyīne-i rāz ele girmez

3. Bir sencileyin hüsne⁸⁰⁰ yektā güzel olmaz
Bir bencileyin 'aşkla⁸⁰¹ mümtāz ele girmez

4. Bir sencileyin gönçe-lebūñ vaşfına ḳādir
Bir bencileyin nādire-perdāz ele girmez

5. Bir sencileyin yoḳ dil-i Cevrī ile hem-dem
Bir bencileyin maḥrem ü dem-sāz ele girmez

50a

(175)

Berā-yı Yahyā Efendi Güfte-i Şed⁸⁰²

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Gösterür pür-çin-i⁸⁰³ zülfinden ruḥ-ı cānāne gül
Mā'il imiş şāḥ-ı zülf-i nāzūki⁸⁰⁴ şad dāne gül

⁷⁹⁵ Mecmuada “Felāṭūn/Aristo” isimleri yazıyor fakat Divan'da sadece “Aristo” ismi vardır.

⁷⁹⁶ Mısranın hece sayısı fazla olduğu için vezin kusurludur.

⁷⁹⁷ Aristo: Arestū, D.

⁷⁹⁸ CD: G.99 (5 beyit).

⁷⁹⁹ mestüre: mestūr, D.

⁸⁰⁰ hüsne: hüsn ile, D.

⁸⁰¹ 'aşkla: 'aşk ile, D.

⁸⁰² RD: G.134 (9 beyit).

⁸⁰³ pür-çin-i: her çin-i, D.

2. Fikr-i zülfî dāyimā müjgānı hūn-ālūd eyler
Zülf kim sünbül ola lāyıkdur olsa şāne [gül]
3. Her biri ‘arz-ı cemāl itdükce⁸⁰⁵ mihr eyler nişār
Ġonçe-i naqd jāleyi ceybe kıomış dāmāne [gül]
4. Şāhlar sāz u muġānni bülbül u muṭrib nesīm
Ġonçe-i terdür şürāhī jāle mey peymāne gül
5. Devl-i ġonçeyle olub çāh-ı⁸⁰⁶ ‘ademden āřikār
Beñzedi hūsn ü bahāra Yūsuf-ı Ken‘ān’a [gül]
6. Ol şeh-i fażla **Rızāyī** nāme-i ři‘rüm virüb
Şāh-ı heft iklīme şundum şanki dervīřāne gül
7. Hāzret-i üstād kim eylerdi ta‘ṭir-i meřām
Olsa ahlāk-ı kerīm-ile eger hem-hāne gül
8. Bir ser eylerse sezādur nāme-i şi‘r-i terüm
Şüphesiz zīnet virür tād-ı ser-i řāhāne [gül]
9. Ġonçe-i iķbālını gül gibi hāndān eylesün
Eyleyen hūrřıdı bām-ı künbed-i gerdāne gül

(176)

Müfred

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Şu‘le-i āhı olub fırķat şebinde reh-nümā

Dil oyub odına gitdi kūy-ı dilberden yaña

⁸⁰⁴ şāh-ı zülf-i nāzūki: her nihāl-ı nazūkin, D.

⁸⁰⁵ itdükce: itdükde, D.

⁸⁰⁶ çāh-ı: cāh-ı, D.

50b

(177)

Rızāyī Efendi⁸⁰⁷

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Ne idi gevher-i maḫşūdı bulub kām-rān olmaḫ
Olaydı ḫāk-rūb-ı dergeh-i pīr-i muḡān olmaḫ
2. Ğurūr itme iñen vaşl-ı⁸⁰⁸ güle ey bülbül-i şeydā
Muḫarrerdür bahār ardınca⁸⁰⁹ zīrā kim ḫazān olmaḫ
3. Dahı sen görmemişken āteş-i ruḫsār-ı cānānı
Neden ey ḡonçe sīneñde senüñ dāḡ-ı nihān [olmaḫ]
4. Şūrāḫīnün ruḫı yoḫsa⁸¹⁰ zebānı berg-i gülden mi
Nedendür sākī-i gül-çehre ile hem-zebān olmaḫ
5. Yirüm şaff-ı ni‘āl olsun naşībüm cür‘a-ı sāḡar
Tek olsun ey **Rızāyī** sākī-i bezm-i bütān olmaḫ

(178)

Ve lehu⁸¹¹

mefā ‘ilün fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilün

1. Gidüb senüñle dil ü cān ola hevā-dāruñ
Ḳalur mı şabrı ya hīç ‘āşık-ı dil-efḡāruñ⁸¹²
2. Ne söyledügin⁸¹³ bilmezdi tūḫ-ı şeydā⁸¹⁴
Göreydi āyīne-i tābdār-ı ruḫsāruñ
3. Piyāle düşmez elinden ḳo pendı ey vā‘iz
Deger mi hīç eli tesbīḫe rind-i mey-ḫūāruñ

⁸⁰⁷ RD: G.114 (5 beyit).

⁸⁰⁸ vaşl-ı: fāsl-ı, D.

⁸⁰⁹ ardınca: irünce, D.

⁸¹⁰ ruḫı yoḫsa: dahı yoksa, D.

⁸¹¹ RD: G.120 (5 beyit).

⁸¹² dil-figāruñ: dil-efḡāruñ, D. Mecmuada “dil-figāruñ” ancak vezin gereḡi Divan’daki “dil-efḡāruñ” şekliyle yazılması daha uygundur.

⁸¹³ söyledügin: söyledüginı, D.

⁸¹⁴ Mısranın vezni kusurludur.

4. ‘Aceb mi nezd-i maḥabbetde olsa āvāre
Atıldı ortaya ‘aşk-ile çün dil-i zāruñ⁸¹⁵
5. **Rızāyī** feyz aluben⁸¹⁶ ehl-i dil kelāmuñdan
Şafā virür hele erbāb-ı ‘aşka eş‘āruñ

51a

(179)

Rızāyī Efendi⁸¹⁷

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Devrān ki cāna tīg-i cefāyı yitişdürür
Sākī şārāb-ı rūḥ-fezāyı yitişdürür
2. Sākī görince gönlümi pā-māl-i ceş-ı ğam
Gül-gün cām-ı ‘ayş u şafāyı yitişdürür
3. Ḥayyāt-ı şun‘-ı sūzen-i ḥār ile gönçeye
Bir iki günde āl kabāyı yitişdürür
4. Bāğ-ı cihānda hem-ser-i serv-i bülend ider
Eşk-i revān o naḥl-i cefāyı yitişdürür
5. Pīr-i muğān dilerse ayaklandurub⁸¹⁸ hemān
Cemşīd-i kāmkāra⁸¹⁹ gedāyı yitişdürür
6. Zāhid görür ki söyleşemez mest-i ‘aşkla⁸²⁰
Fi’l-ḥāl keyf-i ehl-i riyāyı yitişdürür
7. Dilde maḥabbetin ne kadar eylesem nihān
Ol serv-i ḳadde nāle **Rızāyī** yitişdürür

⁸¹⁵ Divandaki 3. ve 4. beyitler, mecmuada kendi arasında yer değişmiş şekildedir.

⁸¹⁶ aluben: alur, D.

⁸¹⁷ RD: G.60 (7 beyit).

⁸¹⁸ ayaklandurub: ayıklandurup, D.

⁸¹⁹ kāmkāra: kāmkā u, D.

⁸²⁰ ‘aşkla: ‘aşk ile, D.

(180)

Ḳıṭ‘a-ı Vişāl-i Cānān

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Ey gönül oldı nihāyet ğam-ı hicrān müjde
Oldı vāşıl haber-i vuşlat-ı cānān müjde
2. O ṭabīb-i dil ü cān gelse gerek hānemize
Ey dil-i haste beşāret saña ey cān müjde

51b

(181)

Nüvīdī

mef‘ülü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe ‘ülün

1. Gön[l]üm yine bir dilber-i ferhunde-dem ister
Bir ‘işvesi çok turreleri ham-be-ham ister
2. Şebnem gibi üftāde her lāle ruḥ olmaz
Dil hāşılı bir serv-ḳad ü gonçe-fem ister
3. Şahbā-yı lebüñ ṭālibi gör ki raḳībi
Bīmār yatur şerbet-i cām ‘adem ister
4. Kām olmağa meydān-ı maḥabbetde şu ‘āşık
Derd-i dil-i nālān gibi sābit ḳadem ister
5. Terk eyledi cānānla aġyārı **Nüvīdī**
Bī-derddür ol şimdi ne şādī ne ğam ister

(182)

Yahyā Efendi⁸²¹

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Düşer mi saña ey dil dāyim ümīd-i vefā itmek
Güzeller şānıdur gāhī vefā gāhī cefā itmek

⁸²¹ ŞYD: G.202 (7 beyit).

2. Şafâdan ğayrı ben ‘âlemde hîç bir nesne bilmezdüm
Beni ey ‘aşk senden oldu şimdi bî-ziyâ⁸²² [itmek]
3. Egerçi pençe-i hürşîdsin tâb-ı melâhatle
Bizümle niçe bir cāna uzakdan⁸²³ merhabâ itmek
4. Ne ‘âlemdür ne hazzdur bir müferrih cāy-ı hurremde
Muvâfiğ bir iki yārān-ile ‘ayş u şafâ [itmek]
5. Devām-ı devlet-i Sultān Murād’ı isterüz **Yahyā**
‘İnāyet Hāzret-i Allāh’dan bizden du‘ā itmek⁸²⁴

52a

(183)

Yahyā Efendi⁸²⁵

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Yaklaşdı diyü haţtım geçme o güzelden
Kim gördi ki evvel öle bir kimse ecelinden
2. Dilden geçen ol şāhı der-āğüşdur ammā
Dāmānına şarılmadır ancak gelen elden
3. Şimden-girü bizden kerem it luţfuñ kesme
Öldük meded ey sāk̄z-i gül-çehre keselden
4. Ezdi yüregüm seng-i ğam derd ü⁸²⁶ firākuñ
Kısmet baña endüh ü belā imiş ezelden

⁸²² şimdi bî-ziyâ: gamla âşinâ, D.

⁸²³ uzakdan: irakdan, D.

⁸²⁴ Divan’da bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Sözümde dâverâ insâf odur kim başka âlem var

Suhan mir’âtini ancak olur ‘âlem-nümâ itmek

Nice pâkîze ma’nâlar hayâl itmek olur ammâ

Nice mümkün şeh-i devrân gibi nâzûk-edâ itmek

⁸²⁵ ŞYD: G.279 (5 beyit).

⁸²⁶ ğam derd ü: gam u derd-i, D.

5. Yārūñ ki meyānındadır ol hañçer-i [ğadd]ār⁸²⁷
Şimden-girü **Yaḥyā** geçemez kimse⁸²⁸ o belden

(184)

Ve lehu eyzan⁸²⁹

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Şima āyīne-i ḳalbüm ḫazer ḳıl inkisārumdan
Beni ḫāk-ile yeksān eyleme şaḳın ğubārumdan
2. Yele virdi neşāṭum kār u bārın bād-ı āhumla
Fiġān baḫt-ı siyāhumdan şikāyet rüzġārumdan
3. Biri ḫurşīd-i 'ālem-tāb u biri māh-ı bedr olmuş
Çıkub iki şerer eflāke āh-ı pür-şerārumdan
4. 'Aceb nice bulupdur ben naḫīfi derd ü ğam bilsem
Nişān ḫod ḳalmamışdı za'fla⁸³⁰ cism-i nizārumdan
5. Ricām oldur Ḥudādan ol ḳıyāmet ḳaddi göstereşün⁸³¹
Şu dem kim gözüm açub ṭuram ey **Yaḥyā** mezārumdan

52b

(185)

Yaḥyā Efendi Selleme'ullāhi⁸³²

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Umulmaz mı o ṭıfl-ı şūḫdan şeftālūler virmek
Cihānda şimd[i] mi oldı nihāl-i tāze ber virmek
2. Ḥayāt-ı tāze virmek deñlü vardur mürde-i 'aşḳa
Civānı luṭfla⁸³³ yād itdüğinden⁸³⁴ bir ḫaber virmek

⁸²⁷ M. Mecmuada bu kelime mürekkebin dağılmasından dolayı okunamamıştır; bu nedenle anlam ve vezin gereği Divan'daki şekliyle yazılması tercih edilmiştir.

⁸²⁸ geçemez kimse: geçemezsin sen, D.

⁸²⁹ ŞYD: G.280 (5 beyit).

⁸³⁰ ḳalmamışdı za'fla: kalmamışdur za'f ile, D.

⁸³¹ göstereşün: göstereşün, D.

⁸³² ŞYD: G.205 (5 beyit).

3. Leb-i şîrînüñi şun aǵzıma⁸³⁵ cānā sözüñ diñle
Olur tūṭıye güftār itmege bā‘ iş şeker [virmek]⁸³⁶
4. Çekilmiş meclis-i ‘aşka gelür diyü dil-i zārı
‘Aceb mi luṭf-ı ṭab‘-ı Kays’dan yārāna yir [virmek]
5. Hümā-yı ‘aşk besdür āşiyān-sāz-ı ser-i **Yahyā**
Ne lāzım kendüsine Kays-āsā derd-i ser vermek

(186)

Ve lehu dāme ‘ömrühu⁸³⁷

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1. Penāh olursa eger⁸³⁸ mihr ü māha sāye-i ‘aşk
Bülend mertebedür mihrüñ-ile pāye-i ‘aşk
2. Hezār şîri bir⁸³⁹ deştüñ zebün-ı pençesidür
Ne şîr virdi ‘aceb ṭıfl-ı cāna dāye-i ‘aşk
3. Revāc ḳomadı bāzār-ı germ-i ḥurşide
Derün-ı dilde ki ḳondı ḥamîr-i māye-i ‘aşk
4. Egerçi mihrüñ-ile ṭoldı zerre zerre vücüd
Henüz alınmadı ey şāh-ı ḥüsn vāye-i [‘aşk]
5. Hemān o şāhdan eksükligüñ dile **Yahyā**
Tamām ider seni de derd-i bî-nihāye-i ‘aşk

⁸³³ luṭfla: lutf ile, D.

⁸³⁴ itdüginden: itdiginden, D.

⁸³⁵ aǵzıma: agzuma, D.

⁸³⁶ Divandaki 3. ve 4. beyitler, mecmuada kendi arasında yer deǵışmiş şekildedir.

⁸³⁷ ŞYD: G.182 (5 beyit).

⁸³⁸ eger: nola, D.

⁸³⁹ bir: bu, D.

53a

(187)

Cevrī Çelebi dāme ‘ömrühu⁸⁴⁰

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Rāz-ı pinhānuz ki fehmi-nükte-dān bilmez bizi
Nükte-i cānuz ki idrāk-i cihān bilmez bizi
2. Ma‘nī-i ‘aqluz ki Mecnūn derk esrār eylemez⁸⁴¹
Hikmet-i ‘aşkuz Felātün-ı zamān bilmez bizi
3. Cüz’ ü⁸⁴² hāküz maẓhar-ı küldür bizüm evsāfumuz
‘Aql-ı şāf cevherüz⁸⁴³ nüh āsmān bilmez bizi
4. İttihād-ı ma‘nevī mümkin midür anuñla kim
Didesinde merdüm ü cisminde cān [bilmez bizi]
5. Biñ şıfatla yād iderler nāmumuz **Cevrī** gibi
Hem budur taḥkīk kim şāhib-gümān bilmez bizi

(188)

Ve lehu dāme feyzehu⁸⁴⁴

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Dil mi var kim anda zaḥm-ı nāvek-i müjgānı yok
Derdin izhār itmekde ‘aşıkuñ⁸⁴⁵ dermānı yok
2. Nāvek-i müjgānına tır-i kazā dirsem n’ola
Hem gelür cāndan geçer hem perri yok peykānı [yok]
3. Kātli-i ‘uşşāk itmede bilmem ne sihr eyler gözi
Zāhirā baḥsañ elinde ḥançer-i bürrānı yok

⁸⁴⁰ CD: G.260 (5 beyit).

⁸⁴¹ esrār eylemez: ider esrārumuz, D.

⁸⁴² Cüz’ ü: Cüz-i, D.

⁸⁴³ şāf cevherüz: sâfi cevher-i, D.

⁸⁴⁴ CD: G.137 (7 beyit).

⁸⁴⁵ ‘aşıkuñ: ‘aşıklarun, D.

4. Bir nigāhı biñ dil ü cānı ider mest ü⁸⁴⁶ ħarāb
Gerçi bezm-i ‘işvesinde sāğar-ı gerdānı⁸⁴⁷ yok
5. Çeşm-i mest-i yāri gördi geçdi Cevrī kendiden⁸⁴⁸
Ĥavf-ı tūr-i⁸⁴⁹ ğamzesinden ‘arz-ı ħāle cānı yok⁸⁵⁰

53b

(189)

Bahāyī Efendi Selleme’ullāhi Te‘ālā⁸⁵¹

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Tağıtduñ ħāb-ı nāzı⁸⁵² yāri ey feryād neylersin
İdüb fitneyle dünyāyı ħarāb-ābād neylersin
2. Dil-i mecrūħuma raħm eyle ħalsun dām-ı zülfünde
Şikeste-bāl olan murğı idüb āzād [neylersin]
3. İdersin gerçi her derde taḃībüm bir devā ammā
Cünün-ı ehl-i ‘aşq olunca māder-zād neylersin
4. Varub gīsū-yı zülf-i yāri biri birine ħatduñ
Yine bir fitne taħrīk eyledüñ ey bād [neylersin]
5. Şehīd-i tīg-i ‘aşq-ı yārdur ser-cümle-i ‘ālem
Urub şemşīre dest ey ğamze-i cellād [neylersin]
6. Güzel taşvīr idersin naqş-ı ħāl-i ħaḫḫı⁸⁵³ ammā
Füsün u fitneye geldükde ey Behzād neylersin

⁸⁴⁶ mest ü: mest-i, D.

⁸⁴⁷ gerdānı: gerdāhı, D.

⁸⁴⁸ kendiden: kendüden, D.

⁸⁴⁹ tūr-i: tīg-ı, D.

⁸⁵⁰ Divan’da bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

*Tab ‘-ı pāk-i pâdişāha n’ola olmazsa nazir
Zâtınuñ ‘ālemde zîrâ misli yok akrânı yok
Hazret-i Sultân Murād-ı ‘ālem-ârâ kim anuñ
Şevketi yanında şāhân-ı cihānuñ şanı yok*

⁸⁵¹ ŞBD: G.29 (7 beyit).

⁸⁵² nāzı: nâz-ı, D.

⁸⁵³ naqş-ı ħāl-i ħaḫḫı: hatt u hâl-i dilberi, D.

7. **Bahāyī**-veş degülsin kâbil-i feyz-i şafâ sen de
Tekellüf ber-ţaraf ey hâţır-ı nâ-şâd neylersin

(190)

Ķıt‘a-ı Mezbûr

fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. İricek hıdmet hâk-i derüñe ol ben⁸⁵⁴
Devlet ü bahta irişdüm diyü mesrûr oldum
2. Benüm tâli‘ oluben zaħmete maħrûn şoñra
Ne kâdar muħbil olam didüm ise⁸⁵⁵ dūr oldum

54a

(191)

Hâkânî⁸⁵⁶

mef‘ülü mefâ ‘ilü mefâ ‘ilü fe ‘ülün

1. ‘Arz eyle ruħuñ cām-ı şafâ-güstere cānâ
Mir‘ât-ı şafâ nice olur⁸⁵⁷ göstere cānâ
2. Raħşân olıcağ gün gibi hırşîd-i cemâlüñ
Kim kâyıl olur şem‘-i⁸⁵⁸ meh-i envere cānâ
3. Sen kâdd-i kıyâmetle keş-â-keş ne belâdur⁸⁵⁹
İller çekilüb ‘azm idicek maħşere cānâ
4. Dil şîşelerin seng-i ġamuñ itdi şikeste
Hem-tâ iken âyîne-i İskender’e cānâ
5. **Hâkânî** cinân olsa da neylerdi cihânı
Dil virmese sen hūr u⁸⁶⁰ perî-peykere cānâ

⁸⁵⁴ Mısranın vezni kusurludur.

⁸⁵⁵ Mecmuada “didümse” yazıyor ancak vezin gereği “didüm ise” şeklinde yazılması daha uygundur.

⁸⁵⁶ HD: G.3 (5 beyit).

⁸⁵⁷ şafâ nice olur: musaffâ nic’ olur, D.

⁸⁵⁸ şem‘-i: mihr ü, D.

⁸⁵⁹ belâdur: safâdur, D.

⁸⁶⁰ hūr u: hūr-ı, D.

(192)

‘**Ālī Efendi**⁸⁶¹

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Yine bir müy-miyān şöyle za‘īf itdi beni
Zabıt ider bir kıl ile⁸⁶² tırta-i ‘anber-şikeni
2. Gerçi yanar yakılır ol şehe nār-ı āhum
Eşk-i çeşmüm görür ammā ne anı qor ne beni
3. Şöyle germ eyleyeyin nār-ı ğamuñ sīnemde
Āteş-i maḥz ideyin tende tıran pīreheni
4. Būse cerr eyleyene yoq dimege ḥācet yoq
Müttefikdür o perīnūñ deheniyle suḥanı
5. Balsa ğarq eyler idi seyl-i sirişk⁸⁶³ ‘**Ālī**
Göz yaşıuz ayağuñ toprağına cān vireni⁸⁶⁴

54b

(193)

Şabūhī⁸⁶⁵

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Ḥande-i cān-baḥş-ı la‘lūñ sükkere⁸⁶⁶ lezzet qomaz
Nükte-i mevzūn-ı lafzuñ gevhere kıymet qomaz
2. Meyl idenler ḥüsnūñe dāyim perīşān-ḥāl olur
Fikr-i zūlf⁸⁶⁷ ḥātır-ı ‘āşıkda cem‘iyyet qomaz
3. Bāğ-ı kūyuñda temāşā-yı cemāl-i meh-veşūñ
Dilde cānā ārzū-yı gülşen-i cennet qomaz

⁸⁶¹ GAD: G.1525 (5 beyit).

⁸⁶² kılla: kıl ile, D. Mecmuada “kılla” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “kıl ile” şekliyle yazılması daha uygundur.

⁸⁶³ sirişk: sirişke, D.

⁸⁶⁴ cān vireni: yüz süreni, D.

⁸⁶⁵ SAD: G.34 (6 beyit).

⁸⁶⁶ sükkere: şekkere, D.

⁸⁶⁷ zūlf: zūlfūñ, D.

4. Bîniş-i ehl-i naẓar hâk-i rehûndendür senüñ
Tütüyâ-yı hâk-i pâyüñ cevhere rağbet⁸⁶⁸ kıomaz
5. Gördügi⁸⁶⁹ yerde saña ‘arz itmege aĥvâlimi
Mâni‘ olur arada geh şerm ü geh ġayret⁸⁷⁰[kıomaz]
6. Ey **Şabûhî** bir melek-sîmâ ġamından giceler
Şubĥa dek âh u fiġânum ‘âleme⁸⁷¹ râĥat kıomaz

(194)

Rûhî-i Bağdâdî⁸⁷²

fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilâtün fe ‘ilün

1. Ey şoran⁸⁷³ ‘âlemimüz yâr ile ‘âlemde nedür
Ġam-ı hecr ile ĥâlüm diyeyin ġam da nedür
2. Ey olan dehrde bir dem ideyin diyü bilün⁸⁷⁴
Kimse miĥnet mi çekerek bir dem içün dem de nedür
3. Ġam-ı la‘luñla kıapuñda şu kıadar kıan yutdum⁸⁷⁵
Kim ider cām-ı Cem’üñ ĥâtırasın Cem de nedür
4. Didüm emse⁸⁷⁶ n’ola dil leblerüñi⁸⁷⁷ luĥfuñdan
Aña ne luĥf gerekdür didi emsem de nedür
5. **Rûĥiyâ** medĥ-i eĥibbâ var iken ‘âlemde
Zemm-i a‘dâya muĥayyed kim olur zemm de nedür

⁸⁶⁸ Tütüyâyı hâk-i pâyüñ cevhere rağbet: Tütüyâya hâk-i pâyüñ cevheri minnet, D.

⁸⁶⁹ Gördügi: Gördüğüm, D.

⁸⁷⁰ ĥayret: hayret, D.

⁸⁷¹ ‘âleme: ‘âlemi, D.

⁸⁷² BRD: G.243 (5 beyit).

⁸⁷³ şoran: soranlar, D.

⁸⁷⁴ bilün: melül, D.

⁸⁷⁵ şu kıadar kıan yutdum: var iken çâkerlük, D.

⁸⁷⁶ emse: emsem, D.

⁸⁷⁷ dil leblerüñi: la‘l-ı lebüñi, D.

55a

(195)

Riyâzî Efendi

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. Diyeli hâl-i ‘izâruñ fitne kıanında beñiz⁸⁷⁸
Kıomadı ben ‘âşık-ı dil-ğastede cânâ beñiz
2. Şorsa ger ben hâkini ol lebleri âb-ı zülâl
Kırı sevdâyile yaş hecr itmişdür deñiz
3. Ey mesihâ-dem yeter ağlatdı hecrüñ niçe bir
Telğ-kâm ola biğâr-ı eşkden bu mürdeñiz
4. Kaddine ey servi teşbîh eyleseler vechi var
Haddine ol lâle-ruhsâruñ eger gül dirseñiz
5. Bağr-i şî‘ri âb-ı nuğka ğarğ iden kimdür diseñ
Dürr-i yemm-i ma‘rifet şâhâ **Riyâzî** bendeñiz

(196)

Yahyâ Efendi⁸⁷⁹

fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün

1. İreli baña şarâb-ı ‘aşkıñuñ keyfîyyeti
Ne ğam-ı hicrânı fehm itdüm ne zevk-ı vuşlatı
2. Meclisinde⁸⁸⁰ mâni‘ olmaz keşret-i yârân aña
‘Âşıkñ yâr ile olınca nihânî ülfeti⁸⁸¹
3. Ey gönül âyîne-i vuşlatda görme kendüñi
Zillet-i hicrâna⁸⁸² mücibdür vişâlün lezzeti

⁸⁷⁸ Bu şiir, Riyâzî Divanı’nda bulunmamaktadır.

⁸⁷⁹ TYD: G.465 (5 beyit).

⁸⁸⁰ Meclisinde: Sohbetinde, D.

⁸⁸¹ ülfeti: vahdeti, D.

⁸⁸² hicrâna: hicrânı, D.

4. Āh kim seyr-i cemālinden meni⁸⁸³ maḥrūm idüb
Zāyil eyler ‘aqlumı dīdār-ı yārūñ heybeti

5. Hıdmetinde olduĝum ‘ayn-ı sa‘ādetdür baña
Cānuma minnetdür ey **Yahyā** o şāhuñ hıdmeti

55b

(197)

Yahyā Efendi Selleme’ullāhi Te‘ālā⁸⁸⁴

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Pey-ā-pey şun baña luḥf eyle sākī cām-ı gerdānı
Yeter ağırladuñ rıḥl-ı girānla ğayrı yārānı

2. Ne ‘izzet buldum ise şīşe-i⁸⁸⁵ luḥfuñla bulmuşdur
Bu gülzāruñ eger verdi eger nesrīn ü reyḥānı

3. Biri āşüfte-i bābuñ⁸⁸⁶ biri ser-geşte-i rūyuñ
Zemīnūñ verd-i ḥandānı sipihrüñ māh-ı tābānı

4. N’içün uyub hevā-yı ğayra ser-keşlik ider bilsem
Leḫāfet bāĝınuñ her ḫad çeken serv-i ḫırāmānı

5. Meger sūz-ı dilümden aña **Yahyā** bir şerer degdi⁸⁸⁷
Şabāḫ olınca yandı meclisüñ şem‘-i şebistānı

55b

(198)

Ve lehu eyzan⁸⁸⁸

mef‘ülü mefā‘ilün mef‘ülü mefā‘ilün

1. Āsīb-i ḫazān bilmez ‘aşḫuñ gül ü gülzārı
Bülbülleri bu bāĝuñ her demde ider zārı

⁸⁸³ meni: beni, D.

⁸⁸⁴ ŞYD: G.430 (5 beyit).

⁸⁸⁵ buldum ise şīşe-i: buldı ise şemme-i, D.

⁸⁸⁶ bābuñ: kūyun, D.

⁸⁸⁷ degdi: düşdi, D.

⁸⁸⁸ ŞYD: G.413 (5 beyit).

2. Pervāneleri bezmūñ cān naḳdini yandırdı
Ol ŧem‘-i ŧebistānuñ⁸⁸⁹ germ olmada bāzārı
3. Cān rāh-ı maḥabbetden⁸⁹⁰ bir bŷy-ı ŧafā aldı
Ol rāyiḥadan buldum ben ḥāne-i ḥammārı
4. Cismündeki her bir reg feryād u enīn eyler
‘Aŧŧ ola saña muḫrib sŷyletdŷñ ol⁸⁹¹evtārı
5. **Yaḥyā**’da reh-i ‘aŧŧuñ bārına taḥammŷl yok
Ser-menzile iriŧdŷr ey ḳudreti ok bārı

56a

(199)

Naẓıre-i Beḥod⁸⁹²

fā ‘ilātŷn fā ‘ilātŷn fā ‘ilātŷn fā ‘ilŷn

1. Tā siriŧk-i dīde-i Ferhādı gŷrdi lāle-gŷn⁸⁹³
eŧminŷñ ŧuyını⁸⁹⁴ gŷzden ŧaldı kŷh-ı Bī-sŷtŷn
2. Ta ‘alem ḳaldurdu āh-ı āteŧinŷm ŧerm idŷb
ḳıldı ḥurŧıdŷñ felek zerrīn livāsın ser-nigŷn
3. Taŧ baĝırlu olmasaydı Bī-sŷtŷn Ferhād ŷn
ŧu yerine gŷzlerinden aḳıdurdı⁸⁹⁵seyl-i ḥŷn
4. Ey gŷren biñ dāĝla⁸⁹⁶ŧabr u ŧebātum añlaman⁸⁹⁷
Nisbetŷm Ferhād’a kim bir dāĝla⁸⁹⁸olmıŧ zebŷn

⁸⁸⁹ ŧebistānuñ: ŧeb-ārānun, D.

⁸⁹⁰ maḥabbetden: mahabbetde, D.

⁸⁹¹ ol: a, D.

⁸⁹² FD: G.224 (7 beyit).

⁸⁹³ Mecmuada baŧlıkta “Naẓıre-i Beḥod” yazıyor fakat bu ŧiirin ŷncesinde Fuzŷlī’nin zemin ŧiiri bulunmamaktadır. Mecmuaya gŷre bu gazel, Fuzŷlī’nin aynı muhteva, vezin, redif/kafiyeli kendi gazeline yazmıŧ olduĝu bir naziresidir. Ancak Hisālī’nin “*Metālŷü’n-Nezāir*” adlı nazire mecmuasında bu ŧiir, zemin ŧiiri olarak verilen İŧhak Efendi’nin gazeline yazılmıŧ nazire ŧiir olarak bulunmaktadır. Bk.: Kalyon, A. (2011). *Peŧteli Hisālī Metālŷi’ü’n-Nezā’ir (II. cilt) inceleme-metin*, Yayınlanmamıŧ doktora tezi, Gazi ŷniversitesi, Ankara, s.766-767.

⁸⁹⁴ eŧminŷñ ŧuyını: eŧmeler suyunu, D.

⁸⁹⁵ aḳıdurdı: ahıdurdı, D.

⁸⁹⁶ dāĝla: dāĝ ile, D.

⁸⁹⁷ añlamañ: eyleme, D.

⁸⁹⁸ dāĝla: dāĝ ile, D.

5. Kuş yuvası şanmañız⁸⁹⁹ ser-geşte Mecnûn başına
Hâr u has cem‘ eylemiş seyl-âb-ı gird-âb-ı⁹⁰⁰ cünun
6. Tâ görindi şafha-yı hüsnünde haţtuñdan nişân⁹⁰¹
Taşa çaldı âftâbuñ sâde levhin çarh-ı dñn
7. Ey **Fuzûlî** hâk-i kûy-ı yâri buldum⁹⁰²kanı Hızır
Kim virüb kâmin olam âb-ı hayâta reh-nümün

(200)

Qıt‘a-ı Mezkûr Ez-berâ-yı Şitâ

mef‘ülü fâ‘ilätü mefâ‘ilü fâ‘ilün

1. Halk-ı cihânı kendüye me’nûs idem diyü
Gösterdi dehre şimdi şitâ bezl ü (...) ⁹⁰³
2. Men‘ eylesek eger kapudan bacadan düşer
Bu sebu‘ bârid ile zehî hüsn ü ihtilâţ

56b

(201)

Rûhî⁹⁰⁴

fâ‘ilätün fâ‘ilätün fâ‘ilätün fâ‘ilün

1. Murğ-ı dil ‘anqâdur olmaz degme bir rişteyle bend
İster ol zülf-i semen-bû gibi bir müşkîn kemend
2. Derd-i hecr u zevk-ı vaşl-ı yârdan sâkî-i dehr⁹⁰⁵
Geh şunar zehr-i helâhil ehl-i ‘aşka gâhî⁹⁰⁶qand

⁸⁹⁹ şanmañız: sanma kim, D.

⁹⁰⁰ seyl-âb-ı gird-âb-ı: gird-âb-ı deryâ-yı, D.

⁹⁰¹ haţtuñdan nişân: hattun reşkden, D.

⁹⁰² yâri buldum: yâre yêtdüm, D.

⁹⁰³ M. Mecmuada bu kelime mürekkebin dağılmasından dolayı okunamamıştır.

⁹⁰⁴ BRD: G.119 (5 beyit).

⁹⁰⁵ dehr: ‘aşk, D.

⁹⁰⁶ gâhî: gâh, D.

3. Kesdi benden zāhid-i ālūde-meşreb pendūñi
Gördi kim ‘aşqum ziyād olmağdadur virdükce pend
4. Kõnmayub her şāha yüksekden uçarken murğ-ı dil
Bağladı zūlf-i dil-āvīzine bir serv-i bülend
5. Ben dañı hālümce çok maħbūb gördüm **Rūhiyā**
Görmedüm bir böyle⁹⁰⁷ nāzik-ṭab‘-ı şūḥ u şeh-levend

(202)

Ve lehu⁹⁰⁸

fe ‘ilātün mefā ‘ilün fe ‘ilün

1. Sende ey baht-ı bed vefā neyler
Şīşe-i ser-nigūnda mā neyler
2. Turmayub sīnesin⁹⁰⁹ gerer ağıyār
Görelüm ḥançer-i cefā⁹¹⁰ neyler⁹¹¹
3. Beni mey-nūşlar ile⁹¹² yazmışlar
Levh-i maħfūzda ḥatā neyler⁹¹³
4. Ben ki ey dil⁹¹⁴ sebū-keş-i dehrüm⁹¹⁵
Bir iki üç kadeḥ baña neyler
5. Girelüm rāh-ı ‘aşqa ey **Rūhī**
Görelüm ‘ākıbet ḥudā⁹¹⁶ neyler

⁹⁰⁷ böyle: öyle, D.

⁹⁰⁸ BRD: G.367 (7 beyit).

⁹⁰⁹ Turmayub sīnesin: Sīnesin turmayup, D.

⁹¹⁰ cefā: kazā, D.

⁹¹¹ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Ey safā-yı visāle tālib olan

Böyle gam-hānede safā neyler

⁹¹² mey-nūşlar ile: mey-nūşlarla, D.

⁹¹³ Bu beyit divandaki 6. beytin ilk mısrası ile 5. beytin ikinci mısrasından oluşmaktadır ve beyitlerin diğer mısraları mecmuada yoktur. Divanda 5. ve 6. beyitlerin şekli sırasıyla şu şekildedir:

Ruh-ı yārı gönülde nakş itdüm

Levh-i maħfūzda hatā neyler

Beni mey-nūşlarla yazmışlar

Ehl-i tahkikde riyā neyler

⁹¹⁴ ey dil: rind-i, D.

⁹¹⁵ dehrüm: deyrüm, D.

⁹¹⁶ ‘ākıbet ḥudā: şāh-ı evliyā, D.

(203)

57a

Yahyâ Efendi⁹¹⁷

mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün mefâ 'ilün

1. Görince hüd vücūdum maḥv olur kalmaz nişân benden
Ne gördi kaçdı āyâ ol meh-i nâ-mihribân benden
2. Ne yüzden oldı ise mâcerâ-yı çeşmi 'arz eyle⁹¹⁸
Varur her gün ayagũñ tozına eşk-i revân [benden]
3. Ruḥı nâriyla⁹¹⁹ dil-dâruñ şabâḥ olunca âh itdüm
Ḥarîfâne geçindük şem' dilberden duḡân benden
4. Seni çün zülfi bend itdi biraz andan da feryâd it
Nice yıldur idersin ey dil-i şeydâ fiğân benden
5. Leb-i cân-baḡşını emdirdi tut kim kaçd-ı cân eyler
Ne virdi alımaz bilmem⁹²⁰ aceb ol bî-emân benden

(204)

Ve lehu dâme 'ömrühu⁹²¹

mef'ülü mefâ 'ilü mefâ 'ilü fe 'ülün

1. Bâr olmada gitdükce raḡîb-i ḡar-ı nâ-dân
Bu böyle çalır mı götürür mi bunu yârân⁹²²
2. Her şahş-ı girân-cânı el üstünde tutarmış
Hiç aña taḡammül mi olur ey şeh-i ḡübân
3. Şâhum ḡazer it her şereri 'âleme besdür
Âh eyleyicek derdle⁹²³ bir 'âşık-ı⁹²⁴ süzân

⁹¹⁷ ŞYD: G.269 (5 beyit).

⁹¹⁸ eyle: eyler, D.

⁹¹⁹ nâriyla: yâdıyla, D.

⁹²⁰ bilmem: Yahyâ, D.

⁹²¹ ŞYD: G.267 (5 beyit).

⁹²² yârân: devrân, D.

⁹²³ derdle: derd ile, D.

⁹²⁴ 'âşık-ı: şeh-i, D.

4. Kırtulmaz ise n'ola oķuñ demreni dilden
Ey ķaşı kemān ķanluyı⁹²⁵ elbette tutar ķan
5. **Yaħyā** ne ķadar⁹²⁶ nā-ķiz ise gōñli⁹²⁷ bōyōkdūr
Şanma⁹²⁸ ele almak ola⁹²⁹ şāhum ola āsān

57b

(205)

Yaħyā Efendi dāme 'ōmrūhu⁹³⁰

fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn

1. 'Aşķ⁹³¹ bir meydūr neşāt-efzā benüm mestānesi
Şevķ⁹³² bir gencīnedūr gōñlüm anuñ vīrānesi
2. 'Aşķ bir⁹³³ meyhānedūr kim bādesidūr hūn-ı dil
Sāgar-ı çeşmümdūr ol meyhānenüñ peymānesi
3. Zūlf-i pīç-ā-pīçi diller bend ider zencīrdūr
Uşlu⁹³⁴ varur kim o zencīrūñ ola⁹³⁵ dīvānesi
4. Şāh-rāh-ı 'aşķda cānā ķonardı derd ü ğam
Daħı bünyād olmamışken⁹³⁶ dehr mihmān-ħānesi
5. Dūd-ı āhın seyr idüb **Yaħyā**'nuñ ol āfet dimiş
Yanmış ol bezm-i maħabbet şem'inüñ pervānesi

(206)

Ve lehu zāde fażluhu⁹³⁷

mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn mefā 'ilūn

⁹²⁵ ķanluyı: kanlıyı, D.

⁹²⁶ ne ķadar: nola, D.

⁹²⁷ ise gōñli: ise de gōñli, D.

⁹²⁸ Şanma: Sanman, D.

⁹²⁹ ola: anı, D.

⁹³⁰ ŞYD: G.438 (5 beyit).

⁹³¹ 'Aşķ: Şevk, D.

⁹³² Şevķ: 'Aşķ, D.

⁹³³ bir: ol, D.

⁹³⁴ Uşlu: Uşlı, D.

⁹³⁵ ola: olur, D.

⁹³⁶ olmamışken: olmamışdı, D.

⁹³⁷ ŞYD: G.337 (9 beyit).

1. Şikeste bir sıfâl olsun nümüne⁹³⁸sâğar-ı Cemde
Ğaraż bir neşve taşşıl eylemekdür bezm-i ‘âlemde
2. Şabâ bir şemmesin neşr eylemişdür⁹³⁹sünbülüstâna
O bûy-ı cân-fezâdan kim konulmuş zülf-i⁹⁴⁰perçemde
3. Sipih-r-i pür-cefâya uyma cânâ bî-vefâlıkda⁹⁴¹
Haķıķatdur hemân lâzım olan ‘âlemde âdemde
4. Hıţadan çîn-i târ-ı müşg-bârın şakınur gûyâ
Hemîşe ser-be-zânûdur gönûl ol zülf-i pür-hamda
5. Derûn-ı hüsrev-i gülde yer itmek nice mümkindür
Eger **Yahyâ** şafâ-yı hâţır olmasaydı⁹⁴²şebnemde

58a

6. Dem-i ‘İsâ mıdur enfâs[1] sulţân-ı felek-ķadrûn
Hayât-ı nev nümâyân eyler oldu mürde-i ğamda
7. Mezâķ erbâbı şahbâ minnetin şimden-giru çekmez
Bu keyfiyyet ki var nazm-ı şehinşâh-ı mu‘azzamda
8. Cenâb-ı Hâzret-i Sulţân Murâd’uñ devr-i ‘adlinde⁹⁴³
Felek feyz-i pey-â-peyde cihân ‘ayş-ı dem-â-demde
9. Müheyyâ eylesün esbâb-ı bezm-i devletin Dâdâr⁹⁴⁴
Şafâdan olmasun hâli bu nüzhetġâh-ı hürremde

⁹³⁸ nümüne: nemiz var, D.

⁹³⁹ eylemişdür: itmemişdür, D.

⁹⁴⁰ zülf-i: çîn-i, D.

⁹⁴¹ vefâlıkda: cefâlıkda, D.

⁹⁴² olmasaydı: olmayaydı, D.

⁹⁴³ Sulţân Murâd’uñ devr-i ‘adlinde: Sulţân ‘Osmân Hân ki devrinde, D.

⁹⁴⁴ Dâdâr: Mevlâ, D.

Müfred⁹⁴⁵

(207)

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Yâri koyumda büyüdüüm n’ola olsa dil-nevâz⁹⁴⁶

Nahl-i tâze yirini sevmekle olur ser-firâz⁹⁴⁷

Yahyâ Efendi⁹⁴⁸

(208)

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

1. Ey kûy-ı harâbâtı gezen hâne-be-hâne

Ey der-be-der itmiş seni evzâ‘-ı zamâne

2. Müşkillerimiz halline meyhâneye varduğ

Hâcet komadı muğ-peçe-i⁹⁴⁹ pîr-i muğâne

3. Berg-i rez-i bâğa dökölüm⁹⁵⁰ cür‘a-i câmı

Gül mevsimi hükmin virelüm faşl-ı hazâne

4. Pervâne n’içün şem‘-i şeb-ârâya tokundu

Yok tākati çün şu‘le-i şemşîr-zebâne

5. **Yahyâ** tolaşur turmadan⁹⁵¹ etrâfını şem‘üñ

Pervâne arar var ise yanmağa bahâne

⁹⁴⁵ ŞYD: G.145 (5 beyit).

⁹⁴⁶ Mecmuada “Müfred” yazılmışsada bu şiir, divanda yer alan bir gazele aittir ve bahsedilen bu gazelin makta‘ beytidir.

⁹⁴⁷ Divandaki bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

*Şive vü nâz it disem bin nâz ider ol nâzenîn
Bu ne istignâ olur bir nâza ister bin niyâz
Dâmen-i vashına yârün nice mümkün dest-res
Câme-i ikbâl kûteh kadd-i istignâ dirâz
Hergiz olmazdı nazîrün olsa şeftâlûlârun
Ey gül-i gülzâr-ı şive ey nihâl-i bâg-ı nâz
Ol tezerv-i hoş-hurâmı pâk tutmuş avlamış
Var midur Yahyâ gibi uşşâk içinde pâk-bâz*

⁹⁴⁸ ŞYD: G.325 (5 beyit).

⁹⁴⁹ muğ-peçe-i: muğ-beçeler, D.

⁹⁵⁰ bâğa dökölüm: bâg üzre döküp, D.

⁹⁵¹ turmadan: turmayup, D.

58b

(209)

Yahyā Efendi⁹⁵²

mef'ülü mefā 'ilü mefā 'ilü fe 'ülün

1. Sākīye diñüz bezme yine bāde getürsün
Bir bir hep unutduklarımız yāda getürsün
2. Gül gibi şunub her birine cāmı⁹⁵³leb-ā-leb
Bezme ehlini bülbül gibi feryāda getürsün
3. Mecnūn gibi yābāna giden bü'l-heves-i 'aşk
Hall itmedügi müşkilin⁹⁵⁴üstāda getürsün
4. Cevr oqları delsün dir ise bağrını 'aşık
Kırpiklerini hātır-ı nā-şāda getürsün
5. Mağta'da idüb medh ser-i zülfünü **Yahyā**
Vaşf-ı kad-i mevzūnıñı⁹⁵⁵bālāda getürsün

(210)

Ve lehu eyzan⁹⁵⁶

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Münevver tal'at-ı ferhundesı bir hūbdur bayrām
Güneş yüzlü⁹⁵⁷hilāl ebrūlu⁹⁵⁸bir maḥbūbdur bayrām
2. Görinür rūze-dār-ı ḥıcre evvel⁹⁵⁹yılda bir kerre
Çoğ eğlenmez gider bir dilber-i maḥcūbdur bayrām
3. Zamānında degül her gūşe hūy u hāydan⁹⁶⁰hālī
Civān-ı fitne-cū maḥbūb-ı şeh-r-āşūbdur bayrām⁹⁶¹

⁹⁵² ŞYD: G.287 (5 beyit).

⁹⁵³ cām: cām-ı, D.

⁹⁵⁴ müşkilin: müşkili, D.

⁹⁵⁵ mevzūnıñı: mevzūnunı, D.

⁹⁵⁶ ŞYD: G.245 (5 beyit).

⁹⁵⁷ yüzlü: yüzli, D.

⁹⁵⁸ ebrūlu: ebrūli, D.

⁹⁵⁹ evvel: ancak, D.

⁹⁶⁰ hūy u hāydan: hāy u hūydan, D.

4. Aña küçük büyük bir cāme-i zībāyī ḥāzırlar
‘Aceb merğüb-ı⁹⁶²‘ālemdür ‘aceb maṭlūbdur⁹⁶³bayrām⁹⁶⁴
5. Seḥer yazmağičün Sulṭān Murād’uñ vaşfiñi⁹⁶⁵**Yahyā**
Güneşden zer varak peydā ider zer-kūpdur bayrām

59a

(211)

Cevrī Çelebi⁹⁶⁶

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Şem‘-i bezm eyleyüb ol mäh-liḳāyı bu gice
Şevkle⁹⁶⁷nüş idelüm cām-ı şafāyı bu gice
2. Tāb-ı mey āyine-i sāğara pertev şalsun
Çarḫ farḳ eylesün mäh ü Sühāyı bu gice
3. Cem‘ idüb bir yere ḥübānı Şüreyyā gibi hep
Kevkebe başduralum çarḫ-ı dütāyı bu gice
4. Şu‘le-i cām-ı şafā bezmümüzi rüşen ider
Māhdan istemezüz nūr u ziyāyı bu gice
5. Yeter itdi ğam-ı hicrānla⁹⁶⁸rūzın şeb-i tār
Cevrī’ye itmesün ol mäh cefāyı bu gice

(212)

Rūḫī Çelebi⁹⁶⁹

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe ‘ülün

⁹⁶¹ Divandaki 3. ve 4. beyitler, mecmuada kendi arasında yer değışmiş şekildedir.

⁹⁶² merğüb-ı: makbül-i, D.

⁹⁶³ maṭlūbdur: merğūbdur, D.

⁹⁶⁴ Divanda gazelin ikinci beytidir.

⁹⁶⁵ Sulṭān Murād’uñ vaşfiñi: evsāf-ı Sultān Ahmedī, D.

⁹⁶⁶ CD: G.216 (5 beyit).

⁹⁶⁷ Şevkle: Şevk ile, D.

⁹⁶⁸ hicrānla: hicrān ile, D.

⁹⁶⁹ BRD: G.512 (5 beyit).

1. Yañlıştır⁹⁷⁰ o kim ‘āşık-ı şādık⁹⁷¹ ele girmez
‘Āşık çoğ⁹⁷² olur dünyede⁹⁷³ şādık ele girmez
2. Hümhâne-i vahdetde yatur her kişi ser-mest
Dehri arasañ şimdi bir ayık ele girmez
3. Bir rütbe-i cāvīd durur devlet-i dīdār
Müşkil bu ki ol devlete lāyık ele girmez
4. Yār oldumsa⁹⁷⁴ her kimse ağıyār ol oldı⁹⁷⁵ 976
Feryādıma⁹⁷⁷ bir yār-ı muvāfık ele girmez
5. ‘Āşık çoğ olur⁹⁷⁸ pādişehüm hüsnuñe ammā
Rūhī gibi bir ‘āşık-ı şādık ele girmez

59b

(213)

[Fużūlī]⁹⁷⁹

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Yār⁹⁸⁰ bī-pervā felek bī-raḥm vü⁹⁸¹ devrān bī-sükün
Derd çoğ⁹⁸² hem-derd yoğ⁹⁸³ düşmen kavī ṭālī ‘ zebün
2. Sāye-i ümmīd zāyil āftāb-ı şevk germ
Rütbe-i idbār ‘ālī pāye-i tedbīr dūn
3. ‘Aql dūn-himmet şadā-yı ṭa‘ne yir yirden bülend
Baht kem-şefkat belā-yı ‘aşk gün günden füzün

⁹⁷⁰ Yañlıştır: Yañlıştır, D.

⁹⁷¹ ‘āşık-ı şādık: dehrde ‘āşık, D.

⁹⁷² çoğ: çok, D.

⁹⁷³ dünyede: ‘āşık-ı, D.

⁹⁷⁴ oldumsa: olduk ise, D.

⁹⁷⁵ ağıyār ol oldı: ağıyārlik itdi, D.

⁹⁷⁶ Mısranın vezni kusurludur.

⁹⁷⁷ Feryādıma: Feryād ki, D.

⁹⁷⁸ çoğ olur: çok olup, D.

⁹⁷⁹ FD: G.209 (10 beyit).

⁹⁸⁰ Yār: Düst, D.

⁹⁸¹ bī-raḥm vü: bī-raḥm, D.

⁹⁸² çoğ: çoh, D.

⁹⁸³ yoğ: yoh, D.

4. Men ğarīb-i milk rāh-ı vaşl pür-teşvīş ü mekr
Men ħarīf-i sāde-levḥ [ü] dehr pür-naqş-ı füsün⁹⁸⁴
5. Yilde berg-i lāle tek temkīn ü dāniş bī-şebāt
Şuda ‘aks-i serv tek te’şīr-i devlet vājgūn
6. Ser-ḥad-i maṭlūbe bir miḥnet⁹⁸⁵ ṭarīk-ı imtiḥān
Menzil-i maqşūde pür-āsīb rāh-ı āzmūn
7. Şāhid-i maqşad nevā-yı çeng tek perde-nişīn
Sāġar-ı ‘işret ḥabāb-ı şāf-ı şahbā tek nigūn
8. Tefriķa ḥāşıl ṭarīk-ı milk-i cem‘iyyet maḥūf
Āh bilmem⁹⁸⁶ n’eyleyem yok⁹⁸⁷ bir muvāfiķ reh-nümūn
9. Çihre-yi zerdin **Fuzūlī**’nüñ tutupdur eşk-i al
Gör aña ne renkler geçdi⁹⁸⁸ sipihr-i nīl-gūn

(214)

[Müfred]

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

Olmaz muḳayyed ḳuvvet-i bāzū-yı rūzgār

Şimdi zamān güzellerini zer viren yeñer

60a

(215)

Rızāyī Efendi⁹⁸⁹

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Feyz alsa ne var meh gibi pür-şevķ vişālūñ

Eksilmeze ey mihr-i cihān-tāb cemālūñ

⁹⁸⁴ Divandaki bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Her sehi-kad cilvesi bir seyl-i tūfān-ı belā

Her hilāl-eburū kaşı bir ser-hat-ı meşk-ı cünūn

⁹⁸⁵ bir miḥnet: pür-miḥnet, D.

⁹⁸⁶ bilmem: bilmen, D.

⁹⁸⁷ yok: yoh, D.

⁹⁸⁸ geçdi: geçmiş, D.

⁹⁸⁹ RD: G.121 (5 beyit).

2. Bir kez öpeyin rüyuñı luḫ eyle şaḫınma
Bir bûse ile örselenür mi gül-i⁹⁹⁰ âlüñ

3. Hercâyilük itdükce sen ayrılmadı bizden
Ḥaḫḫâ ki vefâ-dâr imiş ey şüh ḥayâlün

4. Ben zerre-i nâ-çizi ilet küyına luḫ it⁹⁹¹
Ey bâd-ı şabâ var ise bir pâre mecâlün

5. Ol rüz-ı ‘adâlet ola mı kim diye dilber
Bî-çâre **Rızâyî** nicedür ‘aşkla⁹⁹² ḥâlün

(216)

Ve lehu⁹⁹³

mef‘ülü fâ‘ilâtü mefâ‘ilü fâ‘ilün

1. Maḫşüd eger cefâ ise ey çarḫ-ı dün yeter
Baḫtum gibi beni yeter itdün zebün yeter

2. Ey çarḫ saña efser-i ḥurşid-i⁹⁹⁴ devletün
Tâc-ı keyâna serdeki dâğ-ı cünün⁹⁹⁵ yeter

3. Ey çarḫ saña minnet-i necm-i hidâyetün
Bir âh-ı şu‘le-nâk iderüm reh-nümün yeter

4. Olmaz müfid tîşeme⁹⁹⁶ hergiz metânetün⁹⁹⁷
Ay⁹⁹⁸ alduñ âhum ey felek-i bî-sütün yeter

5. İtme **Rızâyî** gönlüñi sîm-âb-ı ıztırâb
Te’şîr-i süz-ı ‘aşḫda şabr u sükün yeter

⁹⁹⁰ gül-i: ruh-i, D.

⁹⁹¹ luḫ it: yârün, D.

⁹⁹² ‘aşkla: ‘aşk ile, D.

⁹⁹³ RD: G.31 (5 beyit).

⁹⁹⁴ ḥurşid-i: gerdün-ı, D.

⁹⁹⁵ cünün: derün, D.

⁹⁹⁶ tîşeme: tîşeye, D.

⁹⁹⁷ metânetün: metâ‘uñ, D.

⁹⁹⁸ Ay: İy, D.

60b

(217)

‘**Ālī Efendi**⁹⁹⁹

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Az kaldı bugün ğam beni pā-māl ideyazdı

Meyhāneci mey yoķ diyü iħmāl ideyazdı

2. Yād itmek ile¹⁰⁰⁰ ħurmetini cām-ı şarābuñ

Vā‘iz dil-i dīvānemi ābdāl¹⁰⁰¹ ideyazdı

3. Bir nuķre-i ħām olmuş iken¹⁰⁰² sīne-i sāķī¹⁰⁰³

Ķızdurdı anı āteş-i mey ķāl ideyazdı

4. Ĥaṭṭ-ı lebi yāruñ beni müşk-āba¹⁰⁰⁴ çekerken¹⁰⁰⁵

Rez¹⁰⁰⁶ duħteri kendüye¹⁰⁰⁷ çeküb āl ideyazdı

5. Vaşf eyleyürek pīr-i muġān bāde-i nābı

‘**Ālī** gibi zāhidleri idlāl¹⁰⁰⁸ ideyazdı

(218)

‘**İşmetī Efendi**¹⁰⁰⁹

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Fāriġ olmam āhdan¹⁰¹⁰ dil-dāra kār itmezse de

Sūziş-i dildür ġaraż yār i‘tibār itmezse de

2. Sen hemān ayrılma ey dil reh-güzār-ı yārdan

Pāy-māl-i esb-i nāz eyler şikār itmezse de

⁹⁹⁹ GAD: G.1372 (5 beyit).

¹⁰⁰⁰ itmekle: itmek ile, D. Mecmuada “itmekle” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “itmek ile” şekliyle yazılması daha uygundur.

¹⁰⁰¹ dīvānemi ābdāl: dīvāneyi izlāl, D.

¹⁰⁰² olmuşken: olmuş iken, D. Mecmuada “olmuşken” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “olmuş iken” şekliyle yazılması daha uygundur.

¹⁰⁰³ sāķī: sāfi, D.

¹⁰⁰⁴ müşk-āba: misk-nāba, D.

¹⁰⁰⁵ Divanda gazelin ikinci beytidir.

¹⁰⁰⁶ Rez: Zer, D.

¹⁰⁰⁷ kendüye: kendine, D.

¹⁰⁰⁸ idlāl: abdāl, D.

¹⁰⁰⁹ İD: G.79 (5 beyit).

¹⁰¹⁰ āhdan: naleden, D.

3. Uğrasa murğ-ı hadengi şād olurdi¹⁰¹¹ bir zamān
Āşiyān-ı sīnede bir dem qarār itmezse de
4. Gāh olur ‘uşşākı cānından ider bīzār ‘aşk
‘Uzlet eyler yārdan terk-i diyār itmezse de
5. **‘İşmeti** pā-māl-i cevri olmak yeter ‘izzet dile
Baht anı çeşm-i zaḥm-ı zūlf-i yār itmezse de

61a

(219)

Rūhī Çelebi¹⁰¹²

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Şunmağile cām-ı mey¹⁰¹³ ol gönçe-i ra‘nā bize
Bir şafāmuz var ki reşk eyler bütün dünyā bize
2. Maḫhar-ı keyfiyyet-i ‘aşkuz bu miḫnet¹⁰¹⁴-hānede
Virmez ol keyfiyyet-i cām-ı mey-i ḫamrā bize
3. Bildi kim bī-rūḫ olur kendinden ayru¹⁰¹⁵cismimüz
Cān gibi āfet görünmez eyler istiğnā bize
4. Hākımızda olmasa feyz-i ezelde¹⁰¹⁶ reng u bū
Gül saña reşk itmez idi¹⁰¹⁷ bülbul-i şeydā bize¹⁰¹⁸
5. Keşf-i sırr-ı men ‘aref¹⁰¹⁹ feyz-i ezelde¹⁰²⁰‘aşk imiş
‘Ālem-i şüretde yüz gösterdi ol ma‘nā bize

¹⁰¹¹ olurdi: olur dil, D.

¹⁰¹² BRD: G.993 (8 beyit).

¹⁰¹³ cām-ı mey: nīm cām, D.

¹⁰¹⁴ miḫnet: ‘işret, D.

¹⁰¹⁵ ayru: ayrı, D.

¹⁰¹⁶ ezelde: ezelden, D.

¹⁰¹⁷ itmez idi: eylemezdi, D.

¹⁰¹⁸ Divandaki bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Levh-i mahfūzı hemîşe tahta-i ta‘līm idüp

Bir ‘aceb dil öğredür her gün dil-i dānā bize

¹⁰¹⁹ “Kendini bilen Rabbini bilir.” hadisi. Bk.: Reyhan Keleş, *Divan Şiirinde Āyet ve Hadis İktibasları*, İstanbul:

Kitabevi Yayınları, 2016, s.385.

¹⁰²⁰ feyz-i ezelde: mevkûf-ı feyz-i, D.

6. Faḥr ider mollā kütüb cem‘-ile¹⁰²¹ bilmez ki virür
Yüz kitābuñ feyzini bir şüret-i ma‘nā¹⁰²² bize

7. **Rūḥiyā** biz bir bölük rind-i ḥaḳīḳat-pīşeyüz
Her muḳallid pir utansun¹⁰²³ geçmesün bābā bize

(220)

Ḳıṭ‘a-ı Ḥāletī Efendi

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ol peṛi biñ bāş ḥaḳḳumdur benüm virsem n’ola¹⁰²⁴
Bağrımuñ biñ başı var hecr ile sīmin-tenüñ

2. Başdan ol ser defter ḥübāne ḥamāil geçmege
Ḳaç yaşuñ var ey raḳīb rūyına bilsen senüñ

61b

(221)

Yahyā Efendi¹⁰²⁵

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Cān-baḥş sadāñ-ile bize feyż-i ḥayāt it
Bülbül ne ṭurursuñ ne ğamuñ var¹⁰²⁶ nağamāt it

2. Ḥaṭṭ ile virildi saña ey māh-ı¹⁰²⁷ melāḥat
Dīvān-ı şeh-i ḥüsüne¹⁰²⁸ var anı berāt it

3. Vir ḳalbe cilā mühre-i mihriyle o māhuñ
Mir‘āt-i dil-i pāküñi āyīne-i zāt it

4. Düşdüñ çü göñül zülf-i ḥam-ender-ḥam-ı yāre
Şimden-girü ümmīd¹⁰²⁹ temennā-yı necāt it

¹⁰²¹ cem‘-ile: cem‘ine, D.

¹⁰²² ma‘nā: zibā, D.

¹⁰²³ utansun: unutsun, D.

¹⁰²⁴ Bu şiir, Azmî-zāde Hāletī Divanı’nda bulunmamaktadır.

¹⁰²⁵ ŞYD: G.24 (5 beyit).

¹⁰²⁶ ne ṭurursuñ ne ğamuñ var: ne gamun var ne turursun, D.

¹⁰²⁷ māh-ı: mäh, D.

¹⁰²⁸ ḥüsüne: hüsnde, D.

¹⁰²⁹ ümmīd: var imdi, D.

5. Evrāk-ı sipihri qaralar¹⁰³⁰ her gice **Yaḥyā**
Āh-ı dil-i sevdā-zede-i kilik ü devāt it

(222)

Ve lehu dāme ‘ömrühu¹⁰³¹

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. İtmesün seng-i ḥavādiş cām-ı şahbāyı şikest
Yoḥsa eyler tır-i āhum çarḥ-ı mīnāyı şikest
2. Degme söz te’şir itmez seng-dildür¹⁰³² dil-rübā
Degme bir şemşir kılmaz seng-i ḥārāyı [şikest]
3. Gice pey-der-pey şihābı göricek itdüm kıyās¹⁰³³
Bād-ı āhum itdi kandil-i Şüreyyāyı şikest
4. Genc-i vaşl-ı dil-rübāya mümkün olurdu zafer
Himmet-i merdān ideydi cünd-i a’dāyı [şikest]
5. Delme baḡrın bir bulunmaz gevher-i nā-yābdur
İtme bilmezlikle şāhum qalb-i **Yaḥyā**’yı şikest

62a

(223)

Zekāyī Efendi

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Düşenmiş gülşen içre ferş-i ḥaşr eyleye her güşe
İrişdi mevsim-i ‘işret şalā rindān-ı mey-nüşe
2. Bizi gördükce ol āhu kaçır hıc iltifāt itmez
Kemend-i āhla bir gün düşer ol dām-ı āḡuşa

¹⁰³⁰ qaralar: karala, D.

¹⁰³¹ ŞYD: G.28 (5 beyit).

¹⁰³² seng-dildür: saht-dildür, D.

¹⁰³³ kıyās: hayāl, D.

3. Deler müjgān-ı çeşmüm gevher-i nā-süfte-i eşki
Dürr-i dīdem dize tā kim bināgūşında mengūşe
4. Reh-i ‘aşkuñda cānā biz belādan dönmedük hergiz
İrildi bezm evvelde elest āvāzesi gūşe
5. Dile peykān-ı müjgānı gibi deldi geçüb gitmez
Ġam-ı dilber **Zekāyī** eyledi hātırdā bir gūşe

(224)

Naẓīre-i Beyānī Efendi

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Ser-ā-ser naqş-ı reng-ā-rengle zeyn oldı her gūşe
Döşendi gülşen-i ‘işret şalā rindān-ı mey-nūşa
2. ‘Aceb mi murğ-ı cān feryāda gelse işbu mevsimde
İrişdi şubḥ-dem āvāze-i murğ-ı çemen gūşe
3. Dıraḥt-ı bāru rezīn oldı ezhār ile gülşende
Kodı dāğına penbe döndi dervīş-i nemed-pūşe
4. Ṭabīde olmadan kırtulmadı murğ-ı dil-i ‘āşık
Hümā-yı ‘aşk-ı dilber düşmeyince dām-ı āgūşe
5. **Beyānī** böyle rind-pesende dürr-i nazm silmesüñ kim
Sezā-var ola cānānuñ bināgūşına mengūşe

62b

(225)

Şabūhī¹⁰³⁴

mef‘ülü mefā ‘ilü mefā ‘ilü fe‘ülün

1. Ey ḥüsnüñe erbāb-ı cihān vālih ü şeydā
‘Aşq ehline ḥāl-i siyehüñ māye-i sevdā

¹⁰³⁴ SAD: G.2 (5 beyit).

2. Zülfüñ girihi¹⁰³⁵ ehl-i cünün boynuna zencîr
Şehr içre gözün fitneleri bâ'ış-i gavgâ
3. Nevreste kadüñ serzeniş-i serv-i ser-efrâz
Ruhsâr u lebün reşk-i gül ü gonçe-i zîbâ
4. Ruhsâr-ı laḫfüñde gören zînet-i hâlün
Mehtâba koyub oldu şanur¹⁰³⁶ ıkd-i Süreyyâ
5. Zıkr-i lebüñi vird-i zebân itti **Şabûhî**
Mu'tâdı olur rind olanuñ bâde-i hamrâ

(226)

'**Âlî Efendi**¹⁰³⁷

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

1. Gül yüzün görmeyeli bülbül-i dil diñlenmez¹⁰³⁸
Saña derdin diyemez bir ğamı var kim¹⁰³⁹ diñmez
2. Huld añar eglemek ister beni¹⁰⁴⁰ vâ'ız ammâ
Çekinür küyuña âvâre gönül eglenmez
3. Bilemez âh¹⁰⁴¹ idügin levḫ [ü] kaleminden maḫşûd
Girmedin¹⁰⁴² mekteb-i 'aşka iki ḫarf öğrenmez
4. Ḳaddiñüñ¹⁰⁴³ nev-beri şeftâlûdur ammâ servüñ
Zehr-i ḳâtil gibidür mîvesi aḫlâ yinmez
5. Bî-mezâḳ aña dir aşḫâb-ı hüner ey '**Âlî**
Açılır¹⁰⁴⁴ la'l-i leb-i yâr o baḫar imrenmez

¹⁰³⁵ girihi: girih-i, D.

¹⁰³⁶ ḳarîb oldu şanur: karîn oldu sanır, D.

¹⁰³⁷ GAD: G.559 (5 beyit).

¹⁰³⁸ diñlenmez: söylenmez, D.

¹⁰³⁹ kim: ki, D.

¹⁰⁴⁰ beni: bizi, D.

¹⁰⁴¹ âh: ân, D.

¹⁰⁴² Girmedin: Girmeyen, D.

¹⁰⁴³ Ḳaddiñüñ: Kaddüñüñ, D.

¹⁰⁴⁴ Açılır: Emilür, D.

63a

(227)

Şeḫu'l-islām Yahyā Efendi¹⁰⁴⁵

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. 'Ārız-ı zıbāña virmiş ḥaṭṭ-ı müşgīnün şeref
'Āşık-ı miskīniñün¹⁰⁴⁶ arāmı oldı ber-ṭaraf
2. Olmadı peydā melāḥat baḥri mevvāc olalı
Dürr-i dendānuñ gibi bir lülü' -i la'lin şadef
3. Bulmadı bir fül-s-i aḥmerce yanuñda i'tibār
Naḫd-i eşk-i ḥün u¹⁰⁴⁷ çeşmüm yoḫ yire itdüm telef
4. Seyl ü eşk-i āh-ı dilden¹⁰⁴⁸ ey raḫīb eyle ḥazer
Dā'ireñ bil gögsüñi germe iñen mānend-i def
5. Güşvār itmezse dürr-i nazmıñı¹⁰⁴⁹ Yahyā o şāh
Ḳadr [u] kıymet bulmaya 'ālemde mānend-i ḥazef

(228)

Ve lehu dāme 'ulüvvu¹⁰⁵⁰

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Yine der-kār olsa dāmān-ı nesīm-i nev-bahār
Yine gülşende tutuşsa āteş-i şevḳ-i hezār
2. Verd-i ra'nā bezm[i] germ-ā-germ idüb gülzārda
Ṭutsa elde āteşin bādeyle cām-ı hoş-güvār¹⁰⁵¹
3. Sāye-i eşcārdan evrāk¹⁰⁵² ḳursa dāmlar
Olsa şahn-ı bāğda 'ayş [u] şafā murḡı şikār

¹⁰⁴⁵ ŞYD: G.172 (5 beyit).

¹⁰⁴⁶ miskīniñün: miskün, D.

¹⁰⁴⁷ eşk-i ḥün u: ḥün-ı eşk-i, D.

¹⁰⁴⁸ Seyl ü eşk-i āh-ı dilden: Sille-i āh-ı dilümden, D.

¹⁰⁴⁹ nazmını: nazmunı, D.

¹⁰⁵⁰ ŞYD: G.105 (7 beyit).

¹⁰⁵¹ hoş-güvār: zer-nigār, D.

¹⁰⁵² eşcārdan evrāk: evrākdan eşcār, D.

4. Devlet-i sermā ki buz üstündedir bulur ŧikest
Hüsrev-i nev-rüz ider cünd-i ŧitāyı tār-mār

5. Būy-ı gülle ‘ālemi tatyīb ider **Yahyā** ŧabā
Nitekim hulķ-ı kerīm-i pādiŧāh-ı kām-kār¹⁰⁵³

63b

(229)

Bahāyī Efendi Selleme’ullahi Te‘ālā¹⁰⁵⁴

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Tağıtduñ ḥāb-ı nāz-ı yāri ey feryād neylersin
İdüb fitneyle dünyāyı harāb-ābād neylersin
2. Dil-i mecrūhuma raħm eyle ħalsun dām-ı zülfünde
ŧikeste-bāl olan murģı idüb āzād [neylersin]
3. İdersin gerçi her derde ŧabībüm bir devā ammā
Cünün-ı ehl-i ‘aşķ olunca māder-zād neylersin
4. Varub gīsū-yı zülf-i yāri biri birine ħatduñ
Yine bir fitne taħrīk eyledüñ ey bād neylersin
5. ŧehīd-i tīg-i ‘aşķ-ı yārdur ser-cümle-i ‘ālem
Urub ŧemŧire dest ey ħamze-i cellād [neylersin]
6. Güzel taŧvīr idersin naķŧ-ı¹⁰⁵⁵ ħāl-i ħatını¹⁰⁵⁶ ammā
Fünün¹⁰⁵⁷ u fitneye geldükde ey Behzād neylersin
7. **Bahāyī**-veŧ degülsin ħābil-i feyz-i ŧafā sen de
Tekellüf ber-ħaraf ey ħātır-ı nā-ŧād neylersin

¹⁰⁵³ Divanda bu beyitten sonraki ŧu beyitler mecmuada yoktur:

*Hazret-i Sultān ‘Osmān Hān-ı ‘ālī-kadr kim
İbtihāc eyler bahār-ı devletiyle rüzgār
Devha-i ikbāl ü bahtun ser-bülend itsün Hudā
Her diyār olsun zilāl-ı ref’etünden hissedār*

¹⁰⁵⁴ ŧBD: G.29 (7 beyit).

¹⁰⁵⁵ naķŧ-ı: hatt u, D.

¹⁰⁵⁶ ħatını: dilberi, D.

¹⁰⁵⁷ Fünün: Füsün, D.

(230)

Ꞑıt'a-i Ğanī-zāde¹⁰⁵⁸

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

1. **Hāletī**-veş soñra bīdār itmede zaħmet çeker
Şol¹⁰⁵⁹ ki ħ'āb-ı ğaflete kendüyi¹⁰⁶⁰ mu'tād eyledi
2. Perde-i çeşm-i seri heft eyleyen Perverdigār
Çeşm-i cānuñ perdesin güyā ki heftād eyledi

64a

(231)

Ĥayālī Beg

mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün mefā' ilün

1. Nigārā sende ĥatm olmış güzellik tazelik terlik¹⁰⁶¹
Senüñ ĥaĥķuñdadur ancaĥ serīr-i ĥüsne serverlik
2. Nedür ol 'arız-ı pür-tāb ol ĥulķ u ĥüsñ sende
İrişür reng u rüyıñla gül ü gülzāra aħmerlik
3. Lebüñden mu'ciz-i 'İsā irişmiş Ĥızr u Elyesā
Yüzüñden gün ziyā almış ay alnuñdan münevverlik
4. İrem bāğına ey dilber varur ta'līm ider her gün
Şaçuñ reyĥāne sünbüllik ĥadduñ şimşāde 'ar'arlık
5. Eridi nār-ı ĥahr gele **Ĥayālī** püte-i ğamda
Sen anı ğam bucağında unutduñ bu mıdur erlik

(232)

'Azmī-zāde Efendi¹⁰⁶²

fā' ilātün fā' ilātün fā' ilātün fā' ilün

¹⁰⁵⁸ AHD: Kt. 113 (2 beyit).

¹⁰⁵⁹ Şol: Ol, D.

¹⁰⁶⁰ kendüyi: kalbini, D.

¹⁰⁶¹ Bu şiir, Ĥayālī Bey Divanı'nda bulunmamaktadır.

¹⁰⁶² AHD: G.767 (6 beyit).

1. Görme hercâyî yüzün mihr-i cihân-ārâ ise
İki yüzlüden ferâgat kııl gül-i ra'nâ ise
2. Eşk-i hasret kııldı ğarķāb-ı belâ āhir beni
Başdan aşdı dil-berâ maķşūd-ı istignâ ise
3. 'Aşķ¹⁰⁶³ deryāsında 'āşık ğavṭa-i hasret çeker
Degme derd ile bulunmaz ol dūr-i yektâ ise
4. Şekker ise la'li ol yārũñ nice mey-gũn olur
Ya neden şĩrĩn olur¹⁰⁶⁴ ger bāde-i ḥamrâ ise¹⁰⁶⁵
5. Kısmet-i bezm-i ezeldür zāhidâ ṭa'n eyleme
Hāletĩ-i bĩ-riyâ rind-i ķadeḥ-peymâ ise

64b

(233)

Rızāyĩ Çelebi¹⁰⁶⁶

mef'ũlü fā'ilātũn mef'ũlü fā'ilātũn

1. Birķac ğũn oldu baña ol dil-sitān ğörinmez
Şimdi ğözime¹⁰⁶⁷ ey dil cān u cihān ğörinmez
2. 'Uşşāķla¹⁰⁶⁸ çekilmiş seyrāna ol perĩ-rũ
Kũy-ı nigāra vardum hĩç ins ü cān [ğörinmez]
3. 'Āşık ne çāre itsũn tĩr-i cefā-yı yāre
Sehm-i ķazā seçilmez¹⁰⁶⁹ bād-ı vezān ğörinmez
4. Seyr itmedin cemālin dil-dāra 'āşık oldum
Bir yāredür açıldı tĩr ü kemān ğörinmez

¹⁰⁶³ 'Aşķ: Reşki, D.

¹⁰⁶⁴ olur: ola, D.

¹⁰⁶⁵ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Şol ki bir ḥayvāna āb-ı vuslatın lâyık ğörür

El yu andan çeşme-i ḥurşĩd-i bi-hem-tā ise

¹⁰⁶⁶ RD: G.97 (5 beyit).

¹⁰⁶⁷ ğözime: ğözũme, D.

¹⁰⁶⁸ 'Uşşāķla: 'Uşşāk ile, D.

¹⁰⁶⁹ seçilmez: saçılmaz, D.

5. Hālüm mükedder oldı ğāyet de ey **Rızāyī**
Naḳd-i revānum oldı ūimdi miyān ğorinmez

(234)

Ve lehu rūḥ dūḥa¹⁰⁷⁰

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sūziş-i ‘aşḳ-ile kim ḥākister olmış ḥākumuz
Olmadı berg-i neşāṭ-āver dil-i ğam-nākumuz
2. Sünbül-i zülfüñ gül-i rūyuñ ḥayāliyle hemān
Şafḥa-i efşān-bere döndi dil-i şad-çākumuz
3. Ğamzesinden ğuşe-i luṭf [u] vefā ḥiss itmedüm¹⁰⁷¹
Nükte-dān-ı ‘aşḳ isek vardır yine¹⁰⁷² idrākumuz
4. Bezmi pür-germ itdi bāde ğālib oldı şevḳ-i yār
Ğam hüçüm itdükde şundı sākṭ-i bī-bākumuz
5. ‘Arz-ı ḥāl-çün **Rızāyī** ol şeh-i ḥüsne hemān
Levḥalı bir nāmedür bu āh-ı āteş-nākumuz

65a

(235)

Hākānī Çelebi¹⁰⁷³

mefā‘ilün fe‘ilātün mefā‘ilün fe‘ilün

1. Zamān-ı mīve-i vaşluñ resīd¹⁰⁷⁴ olur mı ‘aceb
Ba‘īd ğördüğümüz ‘an-ḳarīb olur mı ‘aceb
2. Yine müṭāla‘a-i ṭal‘at-ı hümāyūnuñ
Felek müsā‘ade eyler naşīb olur mı ‘aceb

¹⁰⁷⁰ RD: G.88 (5 beyit).

¹⁰⁷¹ itmedüm: itmedük, D.

¹⁰⁷² vardır yine: ger var ise, D.

¹⁰⁷³ HD: G.25 (5 beyit).

¹⁰⁷⁴ vaşluñ resīd: vasl-ı habīb, D.

3. Mu‘aṭṭar eyledi bŷuñ ḥadīka-i cānı
Behişt içinde de bir böyle ṭı̄b olur mı [‘aceb]
4. Ṭarīk-ı zŷhd ŷ riyādan gŷrīz lāzımdur¹⁰⁷⁵
Bu yolda daḥı firāz u niřṭb olur mı [‘aceb]
5. ‘Adīl-i ṭŷṭ-ı ṭab‘-ı bŷlend-i **Hākānī**
Muḳīm-i gŷlřen olan ‘andelīb olur mı ‘aceb

(236)

Yahyā Efendi¹⁰⁷⁶

mef‘ŷlŷ fā‘ilātŷ mefā‘ilŷ fā‘ilŷn

1. Pīrāne ser ne ḥāl-ise kām al bahārdan
‘Ar itme isti‘āre-i řevḳ it hezārdan
2. Bŷs u kenārdan n’ola geḥdŷñse ey gŷñŷl
Geḥme kenār-ı cām¹⁰⁷⁷[u] leb-i cŷy-bārdan
3. Berg-i řŷkŷfe eyledi āb-ı revānı zeyn
Cŷlar da aldı ḥiřřelerin rŷzgārdan
4. Sen ‘ālemŷñde ol ço ne dirse disŷn raḳīb
Gŷlden alur mı bŷyı ḳaḳan zaḥm-ı ḥārdan
5. Deryā-yı aḥḳar-ı ḳemen olmak da mevc-ḥīz¹⁰⁷⁸
Ayrılmamak gerek hele **Yahyā** kenārdan

65b

(237)

Hāletī Efendi¹⁰⁷⁹

mef‘ŷlŷ mefā‘ilŷ mefā‘ilŷ fe‘ŷlŷn

¹⁰⁷⁵ riyādan gŷrīz lāzımdur: riyāda girīveler ḳokdur, D.

¹⁰⁷⁶ şYD: G.254 (5 beyit).

¹⁰⁷⁷ cām: bāg, D.

¹⁰⁷⁸ mevc-ḥīz: mevc-rīz, D.

¹⁰⁷⁹ AHD: G.845 (5 beyit).

1. Öldürmege hançerle bu¹⁰⁸⁰ ben şâh-ı belâyı
Olmaz ğam-ı ğamzeñ gibi bî-bâk fedâyı
2. Bî-tâb ü tüvân oldı kıatı¹⁰⁸¹ rahş-ı ümîdüm
Gönder aña bir faşl-ı çerâ-gâh-ı recâyı
3. Dûd-ı dil-i süzânı ile ehl-i maħabbet
Bir hâle varur kim seçemez şubħ u mesâyı
4. Bir şūħla¹⁰⁸² düşdi ser ü kârum ki ölüsem
Bâĝ-ı siteminden götürür¹⁰⁸³ naħl-i ğarâyı
5. Şâyeste budur **Hâletiyâ** ol şeh-i ħüsnüñ
Seng-i dil-i ħübândan olur¹⁰⁸⁴ ferş-i serâyı

(238)

Huldî Efendi

fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilâtün fâ 'ilün

1. Meclis-i 'aşk içre ey dil ħün-ı dîdemdür şarâb
Tañ mıdur baĝrum yaķub odlara eylessem kebâb
2. Luţf idüb gör aşlı var mıdur hele söylet biraz
Nâleme beñzer işitdüm muţribâ çeng ü rebâb
3. 'Aşķ bir gencînedür dil olsa n'ola miskini
Çün cefâ-yı hecrle oldı derūnum bir ħarâb
4. Bî-ħicâb ol mâh-ruħsârı şabâ göster bize
Luţf idüb kıaldur yüzünden zülfini çekĝıl niķâb
5. Turre-i țarrârına ey **Huldî** yârūñ dün şabâ
Müşĝ-i 'anberle muħammer eyleyüb sepdî gül-âb

¹⁰⁸⁰ Öldürmege hançerle bu: Hançerle helâk itmege, D.

¹⁰⁸¹ kıatı: kanı, D.

¹⁰⁸² şūħla: şūħ ile, D.

¹⁰⁸³ götürür: getirür, D.

¹⁰⁸⁴ olur: ola, D.

66a

(239)

Rūhī-i Bağdādī¹⁰⁸⁵

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Güzel hāl añlasa ṭab'ı hüsni¹⁰⁸⁶ laṭīf olsa¹⁰⁸⁷
Vefā şüretlerin gösterse yārāna zarīf olsa
2. Ğamuñla¹⁰⁸⁸ dāğlar yaqsun dilersen sīneye¹⁰⁸⁹ kaṭ kat
Göñül bār-ı belādan ağlamaz yüz biñ naḥīf [olsa]
3. Girībān-ı ta'alluḫ ḳurtılurdu dest-i firḳatden¹⁰⁹⁰
Eger aḥvālīmüz fi'l-cümle ma'lūm-ı şerīf olsa
4. Hemān sen mihr-veş bir pīre vāşıl olıgör yoḥsa
Derūnuñ ğam degül cürm-i ḳamer gibi keşīf olsa
5. Belāğat ehline ṭab' - āzmā eş'ār diñletsek
Felekde¹⁰⁹¹ **Rūhīyā** güftāre¹⁰⁹² mālīk bir ḥarīf [olsa]

(240)

Ḳabūlī Efendi¹⁰⁹³

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün

1. Nīk-nām olsa cihānda kişi bed-nām olmaz
Ezelī puḥte olanda ṭama'-ı ḥām olmaz
2. Kārı pūr-ḥikmet olur 'āḳıbet-endiş olanuñ
Merd-i bī-fikret olanda ğam-ı encām olmaz
3. Dil-i dānāda muḳarrer ki velāyet vardur
Yoḥsa āyāt-ı vefā herkese ilhām olmaz

¹⁰⁸⁵ BRD: G.923 (5 beyit).

¹⁰⁸⁶ ṭab'ı hüsni: hüsni gibi tab'ı, D.

¹⁰⁸⁷ Mısra eksik olduğu için vezin kusurludur.

¹⁰⁸⁸ Ğamuñla: Gamuñdan, D.

¹⁰⁸⁹ sīneye: cismine, D.

¹⁰⁹⁰ firḳatden: mihnetden, D.

¹⁰⁹¹ Felekde: Suhandā, D.

¹⁰⁹² güftāre: îcāda, D.

¹⁰⁹³ KD: G.136 (5 beyit).

4. Degme kes dāniş-i ‘irfānı şikār eyleyemez
Murğ-ı vaḥşī durur ol her kişiyē rām [olmaz]¹⁰⁹⁴

5. Ey **Ḳabūlī** ezeli ṭoğru¹⁰⁹⁵ olan egrilmez
Rāstī şafḥa-i ‘ālemde elif lām olmaz

66b

(241)

Nev‘ī Efendi¹⁰⁹⁶

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Dilberüñ vaşl-ı firāvānına iḳdām itme
Gönül ol sīm-bedenden tama‘-ı ḥām itme
2. Her zamān devr murādınca döner mi kişinüñ
Muttaşıl gel heves-i sāğar-ı gül-fām itme
3. Fi‘l-mişl bāğ-ı İrem idi¹⁰⁹⁷ olursa bir dem
Saña rām olmayan āhu ile ārām itme
4. Cām-ı ğamdan yükimüz¹⁰⁹⁸ yitdi bu meclisde bizüm
Yiter ey sākī-i gerdün meded ibrām itme
5. Āteş-i āh-ı dilün ḥāme-şifat çekse ‘alem
Nev‘iyā nāme gibi ellere i‘lām itme

(242)

Mānī Çelebi¹⁰⁹⁹

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Saña ağyār libās eylemek ister dirler
Ṭonadurlar seni bi’llāhi şakın ey gül-i ter

¹⁰⁹⁴ Divandaki 3. ve 4. beyitler mecmuuda kendi arasında yer değıştirmiş şekildedir.

¹⁰⁹⁵ ṭoğru: toğrı, D.

¹⁰⁹⁶ NED: G.423 (5 beyit).

¹⁰⁹⁷ idi: saydı, D.

¹⁰⁹⁸ yükimüz: yükümüz, D.

¹⁰⁹⁹ MAD: G.17 (5 beyit).

2. Devletüñde n'ola¹¹⁰⁰ aġyāra olursa¹¹⁰¹ ġālib
Āzādım¹¹⁰² diñile 'aşıq-ı hūnīn diller
3. Tursun aġzumda meded la'l-i lebūñ bir pāre
Ey perī-rū ne uyursın şuya mı düşdi şeker
4. Nazarı pāk olanuñ haqqı iken bir buse
Ol şanemde ne revādur ki kıla Hakk nazar
5. Her ne söylerse elinden gelür anı itmek¹¹⁰³
Mānī-i nādire kūyuñ eli¹¹⁰⁴ aġzına öper

67a

(243)

Rūhī-i Bağdādī¹¹⁰⁵

fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilātūn fā 'ilūn

1. İktizā-yı 'aşq eyler gerçi kalb-i yarı¹¹⁰⁶ saht
Anı nerm itmek ne cüz'īdür eger el virse baht
2. Nev-bahār eyyāmıdır 'ayş idecek demdür diyü
Ād¹¹⁰⁷ çıkarmış bāġdan hālka el¹¹⁰⁸ her dıraht¹¹⁰⁹
3. 'Aşkdur bu bunda¹¹¹⁰ baş oynatmak ednā pāyedür
Tīġ-ı fir kat ġam degül eylerse baġruñ laht laht
4. Penbe-i dāġ-ile tölmişdur ser-ā-ser cismimüz
Ĥamdü'lillāh devletüñde olmaduk muhtāc-ı raht

¹¹⁰⁰ n'ola: ne var, D.

¹¹⁰¹ olursa: olursak, D.

¹¹⁰² Āzādım: Az adam, D.

¹¹⁰³ anı itmek: itmek anı, D.

¹¹⁰⁴ nādire kūyuñ eli: haste-derūnuñ emi, D.

¹¹⁰⁵ BRD: G.84 (5 beyit).

¹¹⁰⁶ gerçi kalb-i yarı: kalb-i yarı gerçi, D.

¹¹⁰⁷ Ād: El, D.

¹¹⁰⁸ el: el eyler, D.

¹¹⁰⁹ Mısra eksik olduġu için vezin kusurludur.

¹¹¹⁰ bunda: yolda, D.

5. Pādişāh-ı mülk-i istignā olursañ **Rūhiyā**

Mihr olur başuñda efsar çarḥ olur altuñda taḥt

(244)

‘**Ālī Efendi ‘Aleyhi’r-raḥme**¹¹¹¹

mef‘ūlü fā ‘ilātü mefā ‘ilü fā ‘ilün

1. Cānān¹¹¹²gül-‘izār ola faşl-ile¹¹¹³nev-bahār

Bülbül fiğān u zāra icāzet hezār bār

2. Hızr-ı ḥuceste-pey gibi deryā-yı aḥzara

Seccāde yaydı yine şükūfeyle rüzgār

3. Yār ile ola¹¹¹⁴rūḥ-fezā bezm dil-güşā

Muṭrib terāne terkini itmek¹¹¹⁵ne cānı var

4. Açmazdı nev-bahār-ı¹¹¹⁶ruḥuñ seyr-çün senüñ

Tebdīl-i şüret itdi şükūfeyle şāḥsār

5. Mest itdi anı bāde-i ‘aşkuñ şu resme kim

‘Aynıyle gitdi ḳalmadı ‘**Ālī** ḳuluñda ‘ār

67b

(245)

Ḳabūlī ‘Aleyhi’r-raḥme¹¹¹⁷

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Nedür ‘aşık olan taḥşīl remz-āmüz ḳamusı

‘Uluvüm ‘aşka nisbet zerredür yanında ḳamusı¹¹¹⁸

2. Alışmaz ey gönül ‘aşıkda ‘ār ile hevā-yı yār

Ya bellü¹¹¹⁹‘aşk-ı yāri ihtiyār eyle ya nāmūsı

¹¹¹¹ GAD: G.199 (5 beyit).

¹¹¹² Cānān: Cānāne, D.

¹¹¹³ faşl-ile: faşl ise, D.

¹¹¹⁴ Yār ile ola: Yāruñ edāsı, D.

¹¹¹⁵ itmek: kimüñ, D.

¹¹¹⁶ Açmazdı nev-bahār-ı: Açmazdan bahār-ı, D.

¹¹¹⁷ KD: G.435 (5 beyit).

¹¹¹⁸ Nedür ‘aşık olan taḥşīl remz-āmüz ḳamusı/‘Uluvüm ‘aşka nisbet zerredür yanında ḳamusı: Yine tahsīl ider ‘aşık olan okur mı kamusı/Rumüz-ı fenn-i ‘aşk içre degül bir harf kamusı, D.

3. Niçe günler¹¹²⁰ güzer-gāhında hāk olduklarum yārūñ
Müyesser ola dirdüm olmadı bir kerre pā-būsı
4. Benüm zu‘mumca yāri başqa bir añlayışum vardur
Bu ma‘nāyı ne şehriñ nāşihi añlar ne sālūsı¹¹²¹
5. Ya şehler nāmına dinmek¹¹²² gerek eş‘ār yā dilber
Ƙabūlī böyle ta‘līm¹¹²³ eyledi Firdevsi ü¹¹²⁴ Ʀūsī

(246)

‘Ālī Efendi¹¹²⁵

mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün mefā‘ilün

1. Reh-i ‘aşk içre zāhid bī-‘aded vīrāneler vardur
Anuñ her birisinde niçe biñ dīvāneler vardur
2. Bir ednā cür‘asından mest olur erbāb-ı istiğnā
Maḥabbet bezmidür bu bunda çok meyḥāneler vardur
3. Niçe başlar yatur ḥün-ābe-i hicrāna müstağriḳ
Neler vardur yürekde görseler yārā neler vardur¹¹²⁶
4. İçilmekden tehī ḳalmaz dökilmekden telef olmaz
Fenā mülkinde çok ḥum-ḥāneler peymāneler vardur¹¹²⁷
5. Enār-āsā girih-gīr olsa ḳanum ğam degül ‘Ālī
Hele bārī gözüm merdümleri-veş dāneler vardur

¹¹¹⁹ bellü: bârî, D.

¹¹²⁰ günler: yıllar, D.

¹¹²¹ Divanda bu beyit bulunmamaktadır. Bu beyit yerine şu beyit vardır:

Nihâl-i kaddüñe Tübî diyen hep ‘aksine söyler

Kad-i bālāña nisbet câ‘iz olur mı o ma‘kūsı

¹¹²² dinmek: dimek, D.

¹¹²³ ta‘līm: eş‘ār, D.

¹¹²⁴ Firdevsi ü: Firdevsi-i, D.

¹¹²⁵ GAD: G.273 (7 beyit).

¹¹²⁶ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

İñen germ olmasun var söyle şem‘-i bezme ey sâkî

Ki bunda yanmada pervâ yimez pervāneler vardur

¹¹²⁷ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Niçe sandúk toldı anlaruñ evrāk-ı nâzından

Perî-rûlarla zeyn olmış mu‘allim-hāneler vardur

68a

(247)

‘Adnī Efendi

fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilūn

1. Niçe bir küt idinüb kuru duhānı çekelüm
Geliñüz bāde-i gül-fāmı nihānı çekelüm
2. Yine dek pīrezen-i dehr bize çekdire ğam
Çekerüz bāri ğaşm ‘aşk-i civānı çekelüm
3. Şaşt kullāb-ı maḥabbetle tutub bir niçe kez
Sīneye tīr-veş ol kaşı kemānı [çekelüm]
4. Varaḳ-ı cānı yaḳub şem ‘-i ruḥuñla cānā
Lüle-i dilden idüb āh u figānı [çekelüm]
5. Heves-i kākül-i dilber çü başa düşdi hemān
‘Adniyā her ne belā yise biz anı çekelüm

(248)

Nazīre-i Nāmī Çelebi

fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilūn

1. Niçe bir dūd u ğam devr-i zamānı çekelüm
Zāhidā gel berü yāḳūt revānı çekelüm
2. Mest olub terk idelüm ‘ār u kārı ey dil
Varalum şevkle bir tāze civānı çekelüm
3. Sīneye gelmedi ey Yūsuf-ı şānī tīrūñ
Bārī gündür dile bir zaḥm-ı sinānı çekelüm
4. Varalum künc-i ḳanā‘atde mekān eyleyelüm
Niçe bir zillet ile¹¹²⁸ḳahr-ı zamānı çekelüm

¹¹²⁸ Mecmuada “zilletle” yazıyor ancak vezin gereği “zillet ile” şeklinde yazılması daha uygundur.

5. Āşikāra sevelüm **Nāmī** senūñle hūbı
Kim nihāyet bu ki pehlūya nihānī çekelüm

(249)

68b

Yahyā Efendi¹¹²⁹

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Dilber giceyle gelse raķīb āgeh olmasa
Ol rū-siyāh sāye gibi hem-reh olmasa
2. Naħl-i emel ne deñlü bülend olsa hūbdı¹¹³⁰
Dest-i hayāt u ķadd-i beķā kūteh olmasa
3. Vā'iz¹¹³¹ bu deñlü şıķleti¹¹³² tāc u ķabā ile
Uçmaķ ümīdin itmez idi ebleh [olmasa]
4. Ma'müredür¹¹³³ mülāħaza-i yār ile¹¹³⁴ göñül
'Ālem harāb idi¹¹³⁵ eger ol şeh [olmasa]
5. Beñzetmi¹¹³⁶ idi rūyiña **Yahyā** gül ü teri¹¹³⁷
Ezhār içinde cümle¹¹³⁸ ol eşbeh olmasa

(250)

Rūhī Çelebi¹¹³⁹

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Yıllar geķer ki görmezüz ol mähı bī-niķāb
Mābeynimüzden āh ki ref' olmadı hiçāb

¹¹²⁹ ŞYD: G.314 (5 beyit).

¹¹³⁰ hūbdı: hūb idi, D.

¹¹³¹ Vā'iz: Zāhid, D.

¹¹³² şıķleti: sıklet-i, D.

¹¹³³ Ma'müredür: Ma'mürdur, D.

¹¹³⁴ yār ile, yārı, D.

¹¹³⁵ 'Ālem harāb idi: Hālüm harāb olurdu, D.

¹¹³⁶ Beñzetmi: Beñzetmez, D.

¹¹³⁷ gül ü teri: gül-i teri, D.

¹¹³⁸ cümle: cümleden, D.

¹¹³⁹ BRD: G.57 (5 beyit).

2. Dāyim ‘aceb mi muḡtarib olsa derūnımız
Eksik olur mı ḡāṭır-ı ‘āṭırda¹¹⁴⁰ ızṭırāb
3. Kıldı ḡumār-ı bāde-i firḡat bizi helāk
Şunmazsa cām-ı la‘lin o meh¹¹⁴¹ ḡālīmüz ḡarāb¹¹⁴²
4. Seyr-i ruḡuñ müyesser imiş ṭıtalum ne sūd
Ey şūḡ-ı bī-vefā getüren kimdür aña tāb
5. Bir būse luṭf idüb beni öldür diyüb ṭurur
Rūḡī’yi bir gün öldürecekdür o la‘l-i nāb

69a

(251)

Mirzā Beg Tātār ḡān

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

1. Kays-ı nā-şādı kıyās eyleme lā-ya‘kıl imiş
‘Aşḡ-ı Leylā’da fedā kıldı serin ‘ākıl imiş
2. Öldürür ‘āşıḡ-ı āşüfteleri baḡdıḡca
Çeşm-i ḡün-rīzi nigāruñ ne ‘aceb ḡātil imiş
3. ‘Arşā-i kūy-ı belāda ser ‘āşıḡuña düşer
Her biri ḡavs-i ḡazā tırine ser-menzil imiş
4. Şan‘at idindi bize ṭarz-ı cefā-yı dil-dār
Yār āyīn-i vefā bilmeyecek müşkil imiş
5. Rūy-ı nā-dān-ı elem dūzaḡ imiş ey **Mirzā**
Ravza-i ḡuld-i şafā şoḡbet-i ehl-i dil imiş

¹¹⁴⁰ ‘āṭırda: ‘āşıkdan, D.

¹¹⁴¹ la‘lin o meh: la‘li olur, D.

¹¹⁴² Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

(252)

Rızâyî Efendi

müstef'ılün fe 'ülün müstef'ılün fe 'ülün

1. aldum diyâr-ı amda bir âşinâ belürmez¹¹⁴³

Esmez nesîm-i kûyuñ bād-ı şabâ belürmez

2. Gerçi şeb-i belâda seyyârelerdir eşküm

Benden sitâresiz yo ol meh-liâ [belürmez]

3. Gül yüzlüler beâsı çendân degüldir ammâ

Ey gönçe sende ammâ bûy-ı vefâ belürmez

4. Gerd-i kudüret-ile hâtır mükedder oldı

Mir'ât-ı dilde şimdi rûy-ı şafâ belürmez

5. addim kemâne döndi derd oı geçdi câna

Şabr it **Rızâyî** dirler geçen belâ belürmez

69b

(253)

Râzî âğî-i Bursa

mef'ülü fâ 'ilâtün mef'ülü fâ 'ilâtün

1. Dil mest olub unutdı şahbâ-yı la'1-i yâri

Mestüñ elinde olmaz zîrâ ki ihtiyârı

2. Zülf-i nigâra dirler gülşende el uzatmış

Vâllâhi bād-ı âhum şarşar görüñ çenârı

3. Gülzâr-ı 'aş içinde biz bilürüz ne uşdur

Eller ögüb eyñinde uçurmasun hezârı

4. Ey dil o zülf-i ser-keş alsun o bād-ı âhum

Bir pâre görsün olda aşüb rûzgârı

¹¹⁴³ Bu şiir, Rızâyî Divanı'nda bulunmamaktadır.

5. İksir-i ma‘rifetdir **Rāzī** bu tarz n’ola
Cevher ider kelâmın hâliş olan ‘ayarı

(254)

‘**Ālī Efendi**¹¹⁴⁴

fe ‘lātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Koydı bir şürete za‘f-ı gam-ı cānāne beni
Āşinālar göricek añladı bīgāne beni
2. Nāle vü girye ile sırrımı¹¹⁴⁵ fāş itdi göñül
Dāstān eyledi dünyāya bu dīvāne beni
3. Şāf-dil kūşe-nişin olduğıçün mürşid-vār
Getürür ayağına her hum-ı meyhāne beni
4. Loğma-i zehr-i gamuñ def‘ine dermān itsem¹¹⁴⁶
Vākıf itseydi Hudā hikmet-i Loğmān’a beni
5. Bunca ‘irfānum ile¹¹⁴⁷ kaldum ayağda ‘**Ālī**
Kimse yok ‘arz ide ol dāver-i devrāne beni

70a

(255)

‘**Ālī Efendi**¹¹⁴⁸

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Ey hezār ister iseñ hār u huzānsuz gül-i āl¹¹⁴⁹
Kanlu dāğum eger olursa biñin gör birin āl
2. Göge çıkımazdı koyub himmetüm öñinde seni
Degse anda hār-ı ‘İsā’ya eger şaff-ı ni‘āl

¹¹⁴⁴ GAD: G.1524 (5 beyit).

¹¹⁴⁵ sırrımı: sırrımı, D.

¹¹⁴⁶ itsem: olsa, D.

¹¹⁴⁷ ‘irfānumla: ‘irfānum ile, D. Mecmuada “‘irfānumla” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “‘irfānum ile” şekliyle yazılması daha uygundur.

¹¹⁴⁸ GAD: G.772 (5 beyit).

¹¹⁴⁹ Hisālî’nin “*Metālîü’n-Nezâir*” adlı nazire mecmuasında bu şiir, zemin şiiri olarak verilen Ehli Tayyib-zâde’nin gazeline yazılmış nazire şiir olarak bulunmaktadır. Bk.: Kalyon, A. (2011). *Peştelî Hisālî Metālî’ü’n-Nezâ’ir (II. cilt) inceleme-metin*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.410-411.

3. Görelüm ankısı bk gele ‘uryn olalum
Ma‘rifet baa ey hce saa ml  menl
4. Ne gezersin ki bu tc-ile riy bzrn
fr dellle virilr mi met‘-ı a‘ml
5. Nazmun vird idinen yrini teşir eyler
‘liy bylece olsa olıca shr-i ell

(256)

Nazre-i Behod¹¹⁵⁰

fe‘iltn fe‘iltn fe‘iltn fe‘iln

1. anlu peyknlar ile¹¹⁵¹ oldu ciger ml--ml
Ey gnl h oın atduca biin gr birinl
2. Dglar kim bile humla vire saa gbr¹¹⁵²
Cr‘a-dnula aın yanma¹¹⁵³ gelme abdal
3. Gelinz¹¹⁵⁴ v‘izi meyhne¹¹⁵⁵ abs eyleyelm
tmesn bir da mescidde gelb¹¹⁵⁶ ceng  cidl
4. Men¹¹⁵⁷ ne kem ki olam ztna¹¹⁵⁸ hem-reng diy
Ka‘be‘nn gnline girmişdi nezketle Bill
5. a-ı i‘rm urudan¹¹⁵⁹ ki greydi ‘l
Meradinden gzin aardı fhn‘da Keml

¹¹⁵⁰ GAD: G.773 (5 beyit). Mecmuaya gre bu gazel, Gelibolulu Mustafal‘nin aynı muhteva, vezin, redif/kafiyeli bir nceki gazeline (zemin iirine) yazmş olduu bir naziresidir. Ancak Hisl‘nin “*Metlii‘n-Nezir*” adlı nazire mecmuasında bu iir, zemin iiri olarak verilen Ehli Tayyib-zde‘nin gazeline yazılmş nazire iir olarak bulunmaktadır. Bk.: Kalyon, A. (2011). *Peteli Hisl Metl‘u‘n-Nez‘ir (II. cilt) inceleme-metin*, Yayınlanmamş doktora tezi, Gazi niversitesi, Ankara, s.410-411.

¹¹⁵¹ peyknlarla: peyknlar ile, D. Mecmuada “peyknlarla” yazıyor ancak vezin gerei Divan‘daki “peyknlar ile” ekliyle yazılması daha uygundur.

¹¹⁵² Dglar kim bile humla vire saa gbr: Bd-ı hum taıdp htrun mugber ider, D.

¹¹⁵³ yanma: yanuma, D.

¹¹⁵⁴ Gelinz: Gelnz, D.

¹¹⁵⁵ meyhne: meyhnede, D.

¹¹⁵⁶ gelb: varup, D.

¹¹⁵⁷ Men: Ben, D.

¹¹⁵⁸ ztna: ztuna, D.

¹¹⁵⁹ urudan: kurıdan, D.

70b

(257)

‘**Âlî Efendi Selleme’ullâh**¹¹⁶⁰

mef‘ûlü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün

1. Himmet bülend idüb bu dil-i müstemende ben¹¹⁶¹
Meyl iderüm¹¹⁶² o serv-ķad-i ser-bülende ben
2. Naķd-i ķarârı bezl iderin iķtiyâr ile¹¹⁶³
Bi’ķ-ķab‘ mâ’ilen¹¹⁶⁴ hele her Şeh-levende ben
3. Dil virme bûse alma ũarîķin ĥaķîre Őor
Ûstâd-ı ‘âlem oldum efendi o fende ben
4. Ćün düŐdi dil¹¹⁶⁵ senüñ gibi bî-raĥm kâfire¹¹⁶⁶
Raĥm eylerin göñül didüğüñ derd-mende ben¹¹⁶⁷
5. ‘**Âlî** bu Şi’ri zîver-i menŐûr-ı nazm idüb
Ĥusrevlik eyledüm yine mülk-i suĥanda ben

(258)

Nazîre-i ũab‘î Ćelebi

mef‘ûlü fâ ‘ilâtü mefâ ‘ilü fâ ‘ilün

1. ũoĥrulıĥ-ile irdüm o serv-i bülende ben¹¹⁶⁸
Őöyletmedüm hezârı fezâ-yı Ćemende ben

¹¹⁶⁰ GAD: G.1000 (7 beyit).

¹¹⁶¹ Hisâlî’nin “*Metâlîü’n-Nezâir*” adlı nazire mecmuasında bu Şiir, zemin Şiir olarak bulunmaktadırdır. Bk.: Kalyon, A. (2011). *Peşteli Hisâlî Metâlî’ü’n-Nezâ’ir (II. cilt) inceleme-metin*, Yayım lanmamıŐ doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.682.

¹¹⁶² iderüm: eyledüm, D.

¹¹⁶³ iķtiyâr ile: ihtiyârsuz, D.

¹¹⁶⁴ mâ’ilen: mâ’ilem, D.

¹¹⁶⁵ dil: bir, D.

¹¹⁶⁶ kâfire: zâlîme, D.

¹¹⁶⁷ Divanda bu beyitten sonraki Şu beyitler mecmuada yoktur:

La ‘lüh ‘akiki kand-ı lebüñle gözüm dedür

Olsam gamuñla Mısr u Hicâz u Yemen’de ben

Sensin hemîşe tûtî-i gûyâ iden beni

Ey dost yoksa kand-ı lebüñ kanda kanda ben

¹¹⁶⁸ Hisâlî’nin “*Metâlîü’n-Nezâir*” adlı nazire mecmuasında bu Şiir, mecmuada zemin Şiir olarak bulunan Gelibolulu Âlî’nin “ben” redifli gazeline yazılmış nazire Şiir olarak bulunmaktadırdır. Bk.: Kalyon, A. (2011). *Peşteli Hisâlî Metâlî’ü’n-Nezâ’ir (II. cilt) inceleme-metin*, Yayım lanmamıŐ doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara, s.682.

2. Ol şeh-süvār başladı cevlāna nāzla
Sürdüm ruḥ-ı niyāzı o pāy-ı semende ben
3. Oldı gönül o fāris-i meydān-ı hüsne kul
Virdüm ‘inān-ı şabrumı ol şeh-levende [ben]
4. Düş oldı derd-i ‘aşka gönül itmedi kabül
Çoç eyledüm naşīḥati bu dil derd-mende [ben]
5. Taḥsīn iderdi **Ṭab‘7** bu şi‘ri görüb hemān
Bir şi‘r söyledüm yine tarz-ı hüsnde ben

71a

(259)

Şerif Şabri Çelebi¹¹⁶⁹

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Germ olmayıcaç nağmeleri sāz-ı niyāzuñ
Gelmez gözine bādesi meyhāne-i¹¹⁷⁰ nāzuñ
2. Şād-ābter olmaz çemenistān-ı ḥaḳīkat
Mestāneleri ağlamasa ‘aşk-ı mecāzuñ
3. İtmez dil ü cān nāle ile derdiñi ifşā
Bülbülleri dem-beste olur gülşen-i rāzuñ
4. Luṭf itmez idi¹¹⁷¹ ey leb-i yār olmasa baña
Sultān-ı melāḥatden eger ḥaṭṭ-ı cevāzuñ¹¹⁷²
5. Geh cennet ü geh ṭurra-i hūrā çoğ¹¹⁷³ uzatduñ
Vā‘iz bizi şıkdı suḥan-ı dūr u dırāzuñ

¹¹⁶⁹ SABD: G.118 (7 beyit).

¹¹⁷⁰ meyhāne-i: peymāne-i, D.

¹¹⁷¹ idi: idüñ, D.

¹¹⁷² Divandaki 3. ve 4. beyitler mecmuada kendi arasında yer değiştirmiş şekildedir.

¹¹⁷³ hūrā çoğ: hūr añduñ, D.

6. İhmâli ço ebrûları mihrâbına yâruñ
Kıl secde ki ey şeyh geçer vaḳti namâzuñ

7. Yâruñ n'ola **Şabrî** gibi ihsânın umarsaḳ
Biz de ḳuliyuz ol şeh-i 'uṣṣâḳ-nevâzuñ

(260)

Ḳıṭ'a-i Ğarra

fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilâtün fe 'ilün

1. Ey kemâl-i kerem-i luṭfla meṣhûr-ı cihân
Dil-i maḥzûnumı gel luṭfuñ ile¹¹⁷⁴ ḳıl ḥandân
2. İltifâtıña beğâyet müteraḳḳıb-i ḥâtır
Çeşm-i cân cânib-i kūyıña dem-â-dem nekrân

71b

(261)

Nergisî Çelebi¹¹⁷⁵

mef'ülü mefâ'lı mefâ'lı fe 'ülün

1. Baḳ dîde-i 'ibretle biraz cünbiş-i yâri
Seyr eyle nedür feyz-i Ḥudâ ḳudret-i bâri
2. Gözden geçerüb nüṣḥa-i eyyâmı ser-â-pâ
Ḥüb añladı ğâyetde göñül faşl-ı bahârı
3. Ağyâra naşîb oldı şafâsı mey-i vaşluñ
Devrân baña çekdürdi velî derd-i ḥumârı
4. Bir daḥı nazîrin bulımaz nâdim olursun
Öldürme firâkuñla şehâ 'aşîḳ-ı zârı

¹¹⁷⁴ Mecmuada "luṭfuñla" yazıyor ancak vezin gereği "luṭfuñ ile" yazılması daha uygundur.

¹¹⁷⁵ Selçuk, B. (2014). "Şiir Mecmûalarında Nergisî'nin Türkçe Gazelleri ve Bu Gazelleri Üzerine Bir Değerlendirme", *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Yıl 6, Sayı 12, s.17.

5. Biñ bülbüli var her biri efgāna muḳayyed
Gel **Nergisiyā** diñleyelüm şavt-ı hezārı

(262)

Ve lehu eyzan

mef'ülü fā 'ilātü mefā 'ilü fā 'ilün

1. Ādem idince şoḫbeti rindāne eylese
Nā-dānı şavsā bezmi zarīfāne eylese
2. Cān şoḫbetine naḳd-i revānın virüb kişi
Cā'iz serin o meclise peymāne eylese
3. Tıtmaz mı mecāz merd-i pīr-i mīfer-veş
Bir bāde virse kim bizi mestāne eylese
4. Seyl-āb-ı eşk yıḳdı bizi bārī varsada
Bünyān-ı 'ömr-i düşmeni virāne eylese
5. Hep bildügi cefāyı ider **Nergisī**'ye yār
Bilmem o şūḫa bu dil-i şeydāne eylese

72a

(263)

Rızāyī Efendi¹¹⁷⁶

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

1. Murğ-ı 'aşḳum ebruvānında mekānum var benüm
Tāḳ-ı ḫüsn-i dil-rübāda āşiyānum var benüm
2. Ḥ'āb-ı nāzı artura¹¹⁷⁷ diyü dimem sulṫānuma
Ġamze dirler adına bir nükte-dānum var benüm¹¹⁷⁸
3. 'Āşıḳuñ añlar nigāhından hemān maḳşūdını
Ḳışşa-perdāz-ı¹¹⁷⁹ ğamum bir dāstānum var benüm

¹¹⁷⁶ RD: G.137 (5 beyit).

¹¹⁷⁷ artura: artıra, D.

¹¹⁷⁸ Divandaki 2. ve 3. beytin ikinci mısrası, mecuada kendi arasında yer deĝiştirmiş şekildedir.

4. Cān virürdüm bir zamānda ‘aşkuni¹¹⁸⁰ işbāt-çün
Da‘va-yı ‘aşk itmege şimdi ne cānum var benüm

5. Ey **Rızāyī** minnetüm yok ḥāşılı alçaqlara
Ḥamdi’lillāh şadr-ı gerdün āstānum var [benüm]

(264)

Ve lehu eyzan¹¹⁸¹

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. La‘li güftarıyla eyler cām-ı Dārā’yı şikest
Çin-ile ebrüsü¹¹⁸² eyler tāk-ı Kisrā’yı şikest¹¹⁸³

2. Ğam degül olsağ şikeste itmiş üstād-ı ezel
Ser-nüvişt-i zümre-i ‘uşşāk-ı şeydāyı şikest

3. Kelle germ olub felek şahbā-yı ‘aşk-ı yārla¹¹⁸⁴
Eyledi tarf-ı külāh-ı māh-ı ğarrāyı şikest

4. Göñlimüz yıkma maḥabbet bezmi germ-ā-germ-iken
‘Ayşımız telḥ itme idüb cām-ı şahbāyı [şikest]¹¹⁸⁵

5. Ey **Rızāyī** eyler āhir eşk-i germ ü āh-ı serd
‘Ālemi tūfān-ı ğam nüh çarḥ-ı mīnāyı şikest

72b

(265)

‘İşmetī¹¹⁸⁶

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

¹¹⁷⁹ Kışşa-perdāz-ı: Kıssa pür-dâg-ı, D.

¹¹⁸⁰ ‘aşkuni: ‘aşkumi, D.

¹¹⁸¹ RD: G.13 (6 beyit).

¹¹⁸² Çin-ile ebrüsü: Çin-i ebrüsüyla, D.

¹¹⁸³ Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Leyli itmezdi başında devlet olsa ‘âşikan

Kāse-i Mecnûn-ı bî-pervâ-yı rüsvâ-yı şikest

Māh-ı nev sanma urup seng-i cefâ-yı rûzgâr

Eyledi kandil-i māh ‘âlem-ârâyı şikest

¹¹⁸⁴ yārla: yâr ile, D.

¹¹⁸⁵ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

¹¹⁸⁶ İD: G.94 (5 beyit).

1. Mīve-i vaşlına yāruñ gönül iqdām itme
Olacaq nesne degüldür tama‘-ı hām itme
2. Yād-ı la‘l-ile gönül kanā‘at eyle o kilik¹¹⁸⁷
Bezm-i ğamda heves-i bāde-i gül-fām itme
3. Germ olub meclis-i meyde lebiñi¹¹⁸⁸ ey sākī
Cāmdan ğayrıya ihsān idüb in‘ām itme
4. Baña cevır eylesesün dirseñ eger yār dilā
Aña n’eylesesün idüb sevdüğün i‘lām [itme]
5. Pendümi ğuşıña¹¹⁸⁹ ey ‘İşmetī mengüş eyle
Yārsız cennet olursa yerün ārām itme

(266)

Ve lehu

[Nüvīdī]¹¹⁹⁰

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Kurtulmadı gitdi dil-i nā-şād elüñden
Ey pādişeh-i mülk-i cefā-dād elüñden
2. Cellād mısın sen nesin ey ğamze ki düşmez
Şemşīr-i zaħm pīşe-i bī-dād elüñden
3. Lāyık mıdur ey āh pey-ā-pey dil-i zāruñ
Sermāye-i rāzı ola berbād elüñden
4. Öpdürmez isen tıfl-ı dile destüñi şāhum
Ser-tā-ser-i ‘ālem tola feryād elüñden

¹¹⁸⁷ gönül kanā‘at eyle o kilik: anuñ eyle kanā‘at ey dil, D.

¹¹⁸⁸ lebiñi: lebüñe, D.

¹¹⁸⁹ ğuşıña: ğuş idüp, D.

¹¹⁹⁰ Mecmuada başlıkta “Ve lehu” yazıyor fakat “Nüvīdī”ye ait bir gazeldir.

5. Düşmezsen elem çekme reh-i hecre **Nüvîdî**
Çıkmazsa ‘inân-ı dil-i nâ-şâd elüñden

73a

(267)

Nâzî Çelebi

fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilâtün fâ ‘ilün

1. Şanma ğam zâyil ola cām-ı hilâl-i ‘ıydle
Bende bir ğam var ki gitmez sâġar-ı Cemşidle
2. Gülsitân-ı dehrde faġr eylemez erbâb-ı dil
Güşe-i destârı zeyn olsa gül-i ġurşidle
3. ġande eyler ehl-i ‘ayşuñ cām-ı derd-âlüdına
Sâġar-ı dil kim leb-â-lebdir mey-i cāvîd ile
4. Olmadı dil-ġaste-kân vâdî-i derd ü ġama
Dest būs itmek müyesser şâhid-i ümmîdle
5. Vaz‘ devrân **Nâzî**-i şol deñlü dil teng itdigüm
ġâġırını olmaz güşâde naġme-i nâhîdle

(268)

Meşâmî Efendi

mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün mefâ ‘ilün

1. Cefâ ü mihrüñ ol fettân birin bilür birin bilmez
ġam u şâduñ dil-i nâlân birin bilür birin bilmez
2. Baña gel mescide meyġânededen geç diyü pend eyler
‘Acebdür zâhid-i nâ-dân birin bilür birin bilmez
3. Ĥarîġ-i hecr-i râh-ı vaşlını dil bilürüm dirse
İnanmak kim o ser-gerdân birin bilür [birin bilmez]

4. Kitāb-ı şīveden bāb-ı vefādan koñ su’āl itmek
Dağı nevresdir ol cānān birin bilür [birin bilmez]

5. **Meşāmī**’den habīb eyle raķīb aḥvālını şormak
O bir dīvānedir yārān birin bilür birin bilmez¹¹⁹¹

73b

(269)

Bāķī Efendi¹¹⁹²

mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün mefā ‘ilün

1. Göñül bir rind-i ‘ālem-süz şūḥ u¹¹⁹³ şeh-levend ister
Ki ‘aşķ odına yakmağa dil ü cānın¹¹⁹⁴ sipend ister
2. Karār itmez göñül murğı bu bāğuñ degme şāḥında
Nihāl-i kadd-i dilber gibi bir serv-i bülend ister
3. Mezākın zehr-i kahr-ı miḥnet-i eyyām telḥ itmiş
Lebüñden ‘āşık-ı bī-şabr u dil bir pāre känd [ister]
4. Belā-yı kayd-ı¹¹⁹⁵ zülfüñden ḥalāş it cān-ı miskīni
Giriftār-ı ğam-ı¹¹⁹⁶ ‘aşķuñ ne bend ü ne kemend ister¹¹⁹⁷
5. Murādı sīneye ol serv-i sīm-endāmı çekmekdür
Semend-i ṭab‘-ı **Bāķī** bir gümüşden sīne-bend ister

(270)

Vaḥdetī Efendi

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

¹¹⁹¹ Kāf-zāde Fā‘izī’in “Zübdetü’l-Eş‘ār” adlı tezkiresinde sadece mahlasın da yer aldığı makta beyti tespit edilmiştir. Bk.: Bekir Kayabaşı, *Kāf-zāde Fā‘izī’in Zübdetü’l-Eş‘ār’ı*, Yayınlanmamış doktora tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya, 1997, s.504.

¹¹⁹² BD: G.143 (5 beyit).

¹¹⁹³ şūḥ u: şūh-ı, D.

¹¹⁹⁴ cānın: cāndan, D.

¹¹⁹⁵ kayd-ı: bend-i, D.

¹¹⁹⁶ Giriftār-ı ğam-ı: Esîr-i miḥnet-i, D.

¹¹⁹⁷ Divandaki gazelin ikinci beytidir.

1. Cümle ‘âlem mâla mâyil bilmezem dilber mi yok¹¹⁹⁸
Yohsa ol meh-pâreye beñzer perî-peyker mi yok
2. Duhter-i rez eskidi gâyetde oldı köhne sâl
Kimseye pîr-i muğân virmez mi ya ister mi yok
3. Bezm-i ‘âlemde n’ola her hûba itmezsem nazâr
Şoĥbetimde bir perî-şûret melek manzar mı [yok]
4. Kânmağa leb teşnedir diller zülâl-i vaşlına
Ey sehî-kâmet ne var yanußnda bir ĥançer mi [yok]
5. Kaldı hâli **Vahdetî** dârü’ş-şifâ ‘uşşâkdan
Bir perî-şûret güzel dîvâne meşreb er mi yok

74a

(271)

Rızâyî Efendi¹¹⁹⁹

mef‘ülü fâ‘ilâtün mef‘ülü fâ‘ilâtün

1. Dilber bizümle nüş-ı şahbâ-yı nâba gelmez
Yârânla¹²⁰⁰ görüşmez bezm-i şarâba gelmez
2. ‘Aks itmeyince la‘lün hergiz gözi kızarmaz
Sâķî şarâb-ı nâbuñ çeşm-i ĥabâba gelmez
3. Göñlüñe sen getürme ‘âşık ĥayâl-i yâri
Sultân-ı mülk-i hûbı künc-i ĥarâba gelmez
4. Ne deñlü aķçe dökse göz sîne tahtasına
Derd-i derün-ı cānum hergiz ĥesâba gelmez
5. Cānı yirine gelmez ‘âşık laruñ **Rızâyî**
Luţfindan ol melek-hû tā cāme-ĥ̃âba gelmez

¹¹⁹⁸ Bu şiir, Vahdetî Divanı’nda bulunmamaktadır.

¹¹⁹⁹ RD: G.91 (5 beyit).

¹²⁰⁰ Yârânla: Yârân ile, D.

(272)

Ve lehu¹²⁰¹

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Çün tehī sāgar beni gam eylemişdür bī-dimağ
N’ola itmezsem mişāl-i cām-ı Cem meyden ferāğ
2. Cām-ı ‘işret dāyimā pür-bādedür meyhānede
Hān-kāh-ı pīrdür şām u seher yanar çerāğ
3. Zaḥm-ı nā-peydā-yı ‘aşk olmuşdı evvel dāğ-ı dil
Dāğ-ı sīnem oldu şimdi dāğ-ber-belā-yı dāğ
4. Hüs-n-ber-hüs-n olmuş ol şūh-ı cihānuñ lükneti
Oḥşayub bāzū-yı sīmīnin didi kim cūy-bāğ¹²⁰²
5. Yārdan geçmez neden geçse **Rızāyī** gönlimüz¹²⁰³
Çīn-i zūlf-i yārdur şimdi aña künc-i ferāğ

74b

(273)

Rūhī ‘Aleyhi’r-rahme¹²⁰⁴

mef‘ülü mefā‘ilü mefā‘ilü fe‘ülün

1. Ol bezme ayak başma ki āmāde degüldür
Ol şışeye el urma ki pür-bāde degüldür
2. Eflāke irişse başı üftāde geçinme
Ol serv-i ser-efrāza¹²⁰⁵ ki āzāde degüldür¹²⁰⁶

¹²⁰¹ RD: G.112 (5 beyit).

¹²⁰² cūy-bāğ: cūy-ı bāğ, D.

¹²⁰³ gönlimüz: gönlimüz, D.

¹²⁰⁴ BRD: G.327 (6 beyit).

¹²⁰⁵ ser-firāz: ser-efrāz, D. Mecmuada “ser-firāz” yazıyor ancak vezin gereği Divan’daki “ser-efrāz” şekliyle yazılması daha uygundur.

¹²⁰⁶ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

*Halvetde umarsın ki Hudā-bîn olasın lük
Ol gevher-i nāyâb bu deryâda degüldür*

3. Cānlar virür üftādelere tāze nihālūñ¹²⁰⁷
Kimdür saña biñ cān-ile üftāde degüldür
4. Ādāb-ile baş pāyınñı¹²⁰⁸ hāk-i der-i yāre
Ey zāhid-i huşyār bu¹²⁰⁹ seccāde degüldür¹²¹⁰
5. **Rūhī** alımaç ‘aqlımuçı bāde ne sırdur
Güyā ki bizüm içdügümüz bāde degüldür

(274)

Ve lehu¹²¹¹

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilün

1. Ey şoran¹²¹² ‘ālemimüz yār ile ‘ālemde nedür
Ġam-ı hicrānla hālüm diyeyin¹²¹³ ğam da nedür
2. Ey olan dehrde bir dem ideyin diyü bilün¹²¹⁴
Kimse miñnet mi çeker bir dem için dem de nedür
3. Ġam-ı la‘luñla kapuñda şu kadar kan yutdum¹²¹⁵
Kim ider cām-ı Cemüñ hātırasın Cem de nedür
4. Didüm emse¹²¹⁶ n’ola dil leblerüñi¹²¹⁷ luţfuñdan
Aña ne luţf gerekdür didi emsem de nedür
5. **Rūhiyā** medh-i ehibbā var iken ‘ālemde
Zemm-i a‘dāya muqayyed kim olur zem de nedür

¹²⁰⁷ Cānlar virür üftādelere tāze nihālūñ: Sen serv-i revān-ı çemen-i ‘ālem-i cānsın, D.

¹²⁰⁸ pāyınñı: pāyuñı, D.

¹²⁰⁹ huşyār bu: şeyyād su, D.

¹²¹⁰ Divandaki gazelin ikinci beytidir.

¹²¹¹ BRD: G.243 (5 beyit).

¹²¹² şoran: soranlar, D.

¹²¹³ hicrānla hālüm diyeyin: hicrānile hālūñ ne diyen, D.

¹²¹⁴ bilün: melül, D.

¹²¹⁵ şu kadar kan yutdum: var iken çākerlük, D.

¹²¹⁶ emse: emsem, D.

¹²¹⁷ dil leblerüñi: la‘l-ı lebüñi, D.

75a

(275)

[Kıt'a]

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Bir kanlı zālîmi sevmek ne müşkildür ne müşkildür
Hercāyiye gönül virmek ne müşkildür ne müşkildür
2. Hālîm n'ola dildār ile bāzār gücdür hünkār ile
Görmek yāri agyār ile ne müşkildür ne müşkildür
3. Boyı uzun beli ince daḥı açılmadıḡ gonçe
Kuçmamak yāri toyınca ne müşkildür ne müşkildür

(276)

[Kıt'a]

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

1. Dönsün yine sākī kadeḥ mey devridür nevrüzdür
Āşüfteler bulsun feraḥ mey devridür nevrüzdür
2. Ārāyiş irdi 'āleme it mūṭribā nev-zemzeme
Hergiz irilmez bu deme mey [devridür] nevrüzdür
3. Mey içmemek lāyık mıdur mest olmayan 'āşık mıdur
Gör bülbüli 'āyık mıdur mey devridür nevrüzdür

(277)

(?)¹²¹⁸

fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilātün fe 'ilün (ilk iki mısranın vezni)

(?) (ekleme/tekrar eden mısraların vezni)

I

Ey gönül ġayrıya meyl eyleme cānān bir olur

Birinüñ derdi derünüñda yiter cān bir olur

Senüñ 'aşquñ hār hār gitmez başumdan

¹²¹⁸ Şiir, bilinen nazım şekillerinden hiç birine benzememektedir. Ulvî'nin gazeline (ULD: G.116) nakarat şeklinde üç mısra eklenmesiyle oluşturulmuştur. Bentlerdeki ilk iki mısralar ile eklemelerin vezni farklıdır ve eklemelerin vezni tespit edilememiştir.

Taglar tuman oldu menüm āh u zārumdan
Çayır çimen bitdi menüm gözüm yaşından

II

Hüsni Yūsuf görüb aldanma ruhı sādeler
Hüsni Yūsuf çoğ olur Yūsuf-ı Ken‘ān bir olur
Senüñ ‘aşkuñ hār hār gitmez başumdan
Taglar tuman oldu menüm āh u zārumdan
Çayır çimen bitdi menüm çeşmüm yaşından

III

‘Ulviyā şî‘riñe beñzer qanı bir nazm-ı laṭîf
Çeşme yüz biñ bulunur çeşme-i hayrān bir olur
Senüñ ‘aşkuñ hār hār gitmez başumdan
Taglar tuman oldu menüm āh u zārumdan
Çayır çimen bitdi menüm gözüm yaşından

75b

Der-Maḳām-ı Hüseyñi

(278)

[Kıṭ‘a]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Her gülşende nüş ider ğamzeñ hayāli qanımu
Bādesiz olmaz ‘aceb şūrīdedir mihmānımu
2. Bilmezüz irmez kıllur mı rişte-i maḳşūda el
Daḫı kıcduramaz miyānın kılcā qaldı cānımu

(279)

[Kıṭ‘a]

mef‘ülü fā‘ilātü mefā‘ilü fā‘ilün

1. Memnün-ı cām-ı luṭf-ı firāvānuñum senüñ
Deryūze-kār-ı hırmēn-i li‘ānuñum senüñ

2. Sen bir şehi ser-āmede-i rūzgārsın
Ben bir gedā-yı bī-ser ü sāmānuñum senüñ

(280)

[Ġazel]¹²¹⁹

mef'ülü mefā 'lün mef'ülü mefā 'lün

1. Faşl-ı¹²²⁰ gül ile bülbül şād olmağa yaklaştı
Mehcūr-ı sitem-dīde yād olmağa yaklaştı¹²²¹
2. Feryādını bülbüller şimdengirü diñletsün¹²²²
Dīvāmı şehi gülden¹²²³ dār olmağa yaklaştı

(281)

[Ġazel]¹²²⁴

mef'ülü mefā 'lün mef'ülü mefā 'lün

1. Ġam cānıma kār itdi bilmem ne belādır bu
Dil derd ile āsūde ammā ne şafādır bu
2. Feryād¹²²⁵ mü'eşşirdir her perdede 'uşşākuñ
Uymaz def' şanbūra bir özge hevādır bu¹²²⁶

¹²¹⁹ ŞYD: G.385 (5 beyit). Mahlas beyti mecmuada bulunmamaktadır.

¹²²⁰ Faşl-ı: Vasl-ı, D.

¹²²¹ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Sultān-ı bahār idüp mülk-i çemen-i teshîr

Mahûmı Süleymānveş bād olmağa yaklaştı

¹²²² Divandaki gazelde üçüncü beyittir. Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Şeh-bâz-ı hadeng-i yâr âgâz-ı şikâr itdi

Mürg-i dil-i zâr ana olmağa yaklaştı

Yād itmez olaldan yâr Yahyâ dil-i şeydâyı

Hicrân ile düşdü yād olmağa yaklaştı

¹²²³ Dīvāmı şehi gülden: Dīvân-ı şeh-i gülde, D.

¹²²⁴ ND: G.114 (7.beyit). Mahlas beyti mecmuada bulunmamaktadır.

¹²²⁵ Feryād: Feryâdı, D.

¹²²⁶ Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Gamzenden emîn olmak mümkün mü dil-i âşık

Gamze diyemem zîrâ şemşîr-i kazâdır bu

Birbirine düştü hep zülfünde olan dilber

Az fitne kıyâs etme tahrîk-i sabâdır bu

Dil kapsa nola dâim şehbâz gibi zülfün

Şâhîni şikâr eyler bir turfa hümâdır bu

Bu nazm-ı dilâvîze dahl eyleyemez hâsîd

Eşâr değil zîrâ ilhâm Hudâ'dır bu

Kalır mı yâ Urfî'den söz söylemede Nefî

Hoş lehçe ise ger o pākîze edâdır bu

(282)

[Ġazel]¹²²⁷

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Kō ey bülbül fiġānı 'āşıka feryādın ańdurma
Ferāmūş eylesün derdin biraz mu'tādın ańdurma¹²²⁸
2. Yaraşmaz meclisiñde verme ruşsat zıkr-i aġyāra¹²²⁹
Kapuńda pādişāhum her gedānuñ nāmın ańdırma

76a

(283)

[Kıı'a]

müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün müstef'ilün

1. Salubdur özüm sevdāya dilber senüñ ġamzelerüñ
Der-be-der göñlimi yaġmaya dilber senüñ ġamzelerüñ ġamze vü
girişmelerüñ¹²³⁰
2. İşüm gücüm nālān ider dilü cānum sūzān ider
Her nigehde bir kan ider dilber senüñ ġamzelerüñ
3. 'Āşıkın nāze çındir her dem yüregüm oynadır
Durmaz fitneler kaynadır dilber senüñ ġamzelerüñ

(284)

[Kıı'a]

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Felek ger kāmımızca dönmeşe ālāmımız yokdur
Biz ehli terkiz andan zerre deñlü kāmımız yokdur

¹²²⁷ KFD: G.132 (5 beyit). Mahlas beyti mecmuada bulunmamaktadır.

¹²²⁸ Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

*Dil-i zāruñ getürme yāde eski demlerin lutf it
O murg-i rişte-ber-pāye kad-i şimşādın ańdurma
Dilā küh eylesen sahrāları seng-i melāmetle
Belā küh-sārınuñ şimden giru Ferhād'ın ańdurma
Yeter cevri ile kendüñ eyledüñ ālemlere rüsvā
Felek şerm eyle yāriñ ġamze-i cellādın ańdurma
Yanında ġamzesin vasf eyleme ey Fā'izī yāriñ
O mest-i fitne-cūya hançer-i bî-dādın ańdurma*

¹²²⁹ Bu beyit divanda bulunmamaktadır.

¹²³⁰ Mısranın hece sayısı (son üç kelimesi) fazla olduġu için vezni kusurludur.

2. Şarıлмаğ mümteni'dir sīne-i sīmini dildāra
Biz ol endīşeden dūruz hayāl-i hāmımız yokdur
3. Şafāmız var ezelden bāde-i 'aşğ-ıla ser-mestiz
O kaydı çekmezüz kim bāde-i gül-fāmımız yokdur
4. Hezārān dāğımız var 'aşğımız Ferhād'a gālibdūr
Nihāyet ol lebi şīrīn yanında nāmımız yokdur

(285)

Ġalbūrī İsmā'īl Efendi

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

1. Şeyh İsmā'īl Efendi 'āleme
Olmış idi rāh-ı irşāda Hāğ
2. Hayr-ı maḥz iken vücūdı 'āleme
Neyledi bu çarḥ gec-reftārın
3. Kişi cān-i pākini ol şālihiñ
Eyledi görüñ ecel ḳurbān Hāğ
4. Didi tārīhin **Beḳāyī** ağlayub
Huld ide me'vāyı ger İsmā'īl Hāğ (1052)

76b

(286)

[Ḳıṭ'a]¹²³¹

mef'ülü fā'ilātü mefā'ilü fā'ilün

1. Olduğ esīr-i nīm nigāh-ı tegāfülüñ
Bir ḳayda daḫı düşmeyelim çözme kākülüñ
2. Olmazdı perīşān böyle ḫāl¹²³² ḳaddi ḫam
Sevdā-yı zülfüñ olmasa başımda¹²³³ sünbülüñ

¹²³¹ ND: Nazm 3.

¹²³² perīşān böyle ḫāl: böyle hāli perīşān u, D.

(287)

[Kıt'a]

mef'ülü mefâ'îlü mefâ'îlü fe'ülün

1. Cevrûnle gönül zârı zebûn olmada gâyet
Yok mı güzelüm çık bu kadar cevre nihâyet
2. Atmağsa murâduñ beni ok gibi yabâna
Ey kaşı kemân başuñ-içün eyle ferâgat

(288)

[Kıt'a]

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Her kaçan zülfin o mehî vü zînet ruhsâr ider
Guyiyâ eṭrâf-ı bâğın hüsni sünbül zâr ider
2. Ehl-i 'aşkuñ olsa bâlî seyr-i hürşidden
Başına anuñ felek dünyâyı teng ü târ ider

(289)

[Gazel]¹²³⁴

fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün

1. Kûh-ı mihnetdür başum her su yaşım ırmağlar
Fırkatüñden¹²³⁵ çekdüğüm âlâmı çekmez tağlar¹²³⁶
2. Eyleyen zencîr-i zülfüñle ruhuñ gülzârıdur¹²³⁷
Yoğsa tutmaz bu dili¹²³⁸ şeydâyı degme bâğlar

¹²³³ başımda: başında, D.

¹²³⁴ ŞYD: G.106 (5.beyit). Mahlas beyti mecmuada bulunmamaktadır.

¹²³⁵ Fırkatüñden: Firkatünde, D.

¹²³⁶ Divanda bu beyitten sonraki şu beyit mecmuada yoktur:

Sanma müjgânım hayâlün şâh-bâzın sayd ide

Ey hüma-sâyem kurupdur çeşm-i giryân ağlar

¹²³⁷ Divandaki gazelde üçüncü beyittir. Divanda bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Aşık-ı bî-çâreler mehçür a'dâ pür-sürür

Andelibân dūr tutmuş sahn-ı bâğı zâğlar

Solmasun Yahyâ gülistân-ı belânun gülleri

Eksük olmasun gönülden tâze tâze dâğlar

¹²³⁸ dili: dil-i, D.

(290)

[Ġazel]¹²³⁹

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Ne rāzum açmağa mihrüm ne bir ğam-hār u hem-dem var¹²⁴⁰

Belā küncinde ağlar baña ancak çeşm-i pür-nem var

2. Gözi¹²⁴¹ merdümlelidir saña her dem ağlayan¹²⁴² hālın¹²⁴³

Baña incinme sulṭānum ara yirde benüm nem var

77a

(291)

[Kıṭ'a]

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Felek ger kāmımızca dönmeşe ālāmımız yokdur

Biz ehli terkiz andan zerre deñlü kāmımız yokdur

2. Şarıлмақ münteni'dir sīne-i sīmīni dildāra

Biz ol endīşeden dūruz hayāl-i hāmımız yokdur

3. Şafāmız var ezelden bāde-i 'aşq-ıla ser-mestiz

O kaydı çekmezüz kim bāde-i gül-fāmımız yokdur

4. Hezārān dāğımız var 'aşqımız Ferhād'a ğālibdir

Nihāyet ol lebi şīrīn yanında nāmımız yokdur

(292)

[Ġazel]¹²⁴⁴

fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilātün fā 'ilün

¹²³⁹ ULD: G.159 (4 beyit), Çetin, 1993.

¹²⁴⁰ Bu beyit divanda bulunmamaktadır. Bu şiirin matla beyti B. Kahraman'ın "Bir Şiir Mecmuası" isimli makalesinde s.91'de vardır ve bu makaleye göre gazelin 5 beyit olduğu bilgisi yer alır.

¹²⁴¹ Gözi: Gözüm, D., Çetin, 1993.

¹²⁴² ağlayan: aĝlayup, D., Çetin, 1993.

¹²⁴³ Bu beyitten sonraki şu beyitler mecmuada yoktur:

Añılmaz meclis-i 'irfānda sākī cām-ı Cem herĝiz

Mahabbet bezmidür bunda niçe cām u niçe Cem var

Temāşā eyleyenler on sekiz biñ 'ālemi dirler

Bu çeşm ü kâmet ü zülf ü dehenden özge 'ālem var

Felek cevrin 'adū ta'nun güzel derdin çeker gönüm

Nice mesrur olan 'Ulvī bu deñlü gussa vü gam var

¹²⁴⁴ ŞYD: G.390 (5 beyit). Mahlas beyti mecmuada bulunmamaktadır.

1. La‘lũñe meylũm gørenler mey-perest añlar beni
İşiden feryādumı yollarda mest añlar beni

2. Añlamaz keyfiyyeti hãli dili¹²⁴⁵ hũşyār ola^{1246 1247}
Mest-i cãm-i bãde-i bezm-i elest añlar beni

(293)

[Kıt‘a]

mef‘ũlü mefã‘ilũ mefã‘ilũ fe‘ũlũn

1. Ağyāra öpũldũñ mi lebũñ dilediler mi
Yãdlara kuculduñ mı belũñ kũtladılar mı

2. Ey gønçe dehen sũyler iken¹²⁴⁸ sũylemez olduñ
Dũşmen haberin yoħsa saña sũylediler mi

(294)

Tarih-i Velãdet

fã‘ilãtũn fã‘ilãtũn fã‘ilãtũn fã‘ilũn

1. Başdı dũnyāya kãdem ‘Abdũlkerĩm nãmdur
Eyledi tebşĩr anı ol demde bir ehl-i hũner

2. İrdi şem‘-i cãna hãtifdi nidã-yı mu‘teber
Didi yãrken anuñ aķranu’l-‘aynı peder (1068)

77b

(295)

[Kıt‘a]

mefã‘ilũn mefã‘ilũn mefã‘ilũn mefã‘ilũn

1. Yaşum kim gözde ‘aksi ‘arızı cãnãna dũşmişdir
O şebnemdir seşer bergi gũli hũndãna dũşmişdir

¹²⁴⁵ keyfiyyeti hãli dili: keyfiyyet-i hãl-i dilũm, D.

¹²⁴⁶ ola: olan, D.

¹²⁴⁷ Divandaki gazelde üçüncü beyittir.

¹²⁴⁸ Mecmuada “sũylerken” ancak vezin gereği “sũyler iken” şeklinde okunması daha uygundur.

2. Melâmet itme zâhid kim ezel dîvânı kısmetde
Saña tesbîh u tã‘at ‘âşıkâ peymâne düşmişdir

(296)

[Kıt‘a-i Bahtî]¹²⁴⁹

fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilâtün fe‘ilün

1. Ben niyâz eyledükce baña nâz eyler ol yâr
Ne ‘aceb mâyl olur şive vü nâza dildâr
2. **Bahtiyâ** bir mehi ğarrâ bulunur mı ‘aceb
Ki ide ‘âşıkına mihr-i vefâlar her bâr¹²⁵⁰

(297)

[Kıt‘a]

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1. Niyâz idüb gele ey dil o yâre yalvaralum
Bu cevri terk ide şâyed dildâra yalvaralum
2. Ayağı tozını ‘uşşâk kühl-i dîde için
Getüre şâyed ola rûzgâra yalvaralum

(298)

[Kıt‘a]

mefâ‘ilün fe‘ilâtün mefâ‘ilün fe‘ilün

1. Ne bir zamân bulunur kûyuña mürür idecek
Ne bir şafâ yeri var ‘âşıkâ huzûr idecek
2. Ben ol kuluñ degülüm hîdmetüñde sulţānum
Yir eyleyem işigüñde senüñ kusûr idecek

(299)

[Müfred]

mef‘ülü mefâ‘ilü mefâ‘ilü fe‘ülün

¹²⁴⁹ BAD: Diğer (1 beyit). Bu şiir, Bahtî (I. Ahmed)’ye ait olup birinci beyit divanda müfredler bölümünde bulunur fakat kıta Bahtî (I. Ahmed) Divanı’nda bulunmamaktadır.

¹²⁵⁰ Bu beyit, divanda bulunmamaktadır.

Öpdüm elini kuçmağa belin edeb itdüm
Geldi didi bilmez dağı bī-çāre şarılmağ

(300)

[Müfred]

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

Çaçan pend kim nuş itsem 'arğ-ı zîr olma cūyuñdur

İken ter düşme sulţānum murādım āb-ı rūyuñdur

78a

Hünerimiz hıred eyyām ezān şikeste dilim kucarum be-ticāret-i bedin metā'-i
kesād.

(301)

Rāğıb¹²⁵¹

mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün mefā 'ilün

1. Olur çeşm-i sefidim girye-i hūn-ābdan rüşen

Mişāl-i dāde-i sāğar şarāb-ı nābdan rüşen

2. Ne hācet pertev-i dil-süzī-i yārān-ı bī-mihre

Olur dāğım fitīl-i penbe-i meh-tābdan rüşen

3. Olur mı feyz-cū-yı mürde-dil rüşen güher hergiz

Degül āyīne-i gītī-nümā sīm-ābdan rüşen

4. Güşāyiş¹²⁵² bulmadı dil girye-i deryā-hurūşumdan

Olurken hāne-i gevher-nümūd-i¹²⁵³ ābdan rüşen

5. Keder virmez ne deñlü tīre-baht olsam baña **Rāğıb**

Fürüg-ı himmetim var mihr-i 'ālem-tābdan rüşen

¹²⁵¹ RAD: G.127 (5 beyit).

¹²⁵² Güşāyiş: Keşāyiş, D.

¹²⁵³ gevher-nümūd-i: gevher-nümūd-i, D.

(302)

[Rāğıb]¹²⁵⁴

mef'ülü mefā'lı mefā'lı fe'ülün

1. Reftār idene vādī-yi 'aşq içre yolunca
Destinde reh-i rāst 'aşadır yorulunca
2. Telh eyledi kāmın heves-i kāma¹²⁵⁵ düşenler
Çoy mevsimine mīve-i maqşūdı olunca
3. Āz rahş ile kâbil-i tekdīr olur ammā
Çok şu götürür çeşme-i şafvet turalunca
4. Dil kal[dı] tehī māye olub dīdelerüm pür
Mīnā boşanur havşala-i cām tölunca
5. Bir kerre tokunsañ teline sāz-ı derūnuñ
Biñ dürlü nüvāzişle¹²⁵⁶ düzelmez bozulunca
6. Vaşf-ı 'Ālī Paşa ile teng olsa da **Rāğıb**
Tezyīl iderüm kâfiyem encām bulunca
7. Kerrār-ı şaf-ı¹²⁵⁷ rezm ki 'azminde olurlar
Tevfīk u zafer hem-rehi şağınca şolunca

78b

Çale ba'zū'l-ekābiri (...) ¹²⁵⁸ fi hāmmi dibāce 'alā hezihi'ş-şüreti ve ketebe 'alā kırāetihi medhale'l- āyāt. (...) ¹²⁵⁹ Merece'l-bahreyni yeltekiyān. ¹²⁶⁰ Yahrucu min

¹²⁵⁴ RAD: G.141 (7 beyit).

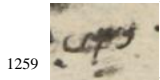
¹²⁵⁵ kāma: hāma, D.

¹²⁵⁶ nüvāzişle: nüvāziş ile, D.

¹²⁵⁷ şaf-ı: safi, D.

¹²⁵⁸ , M. Mecmuada bu kelime okunamamıştır.

¹²⁵⁹ , M. Mecmuada bu kelime okunamamıştır.

¹²⁶⁰ Rahmān Sūresi 55/19.

beyni's-şulbi ve't-terā'ib.¹²⁶¹ Feizā cā'e va'du rabbī ce'alehu dekkā' ve kâne va'du rabbī ḥaqqā.¹²⁶² Ve lehāhü bimāi'l-'ıtrı ve seḳāhü'l-mu'aqqaku.

(...)¹²⁶³ yevmü's-sebti 'alā bızatin vefihā fi ḥırḳätin kitāne ve'l-hemmihā'l-meḥmüme (...)¹²⁶⁴ min ḥınehü ve hezihi şüraten vaşfihi.

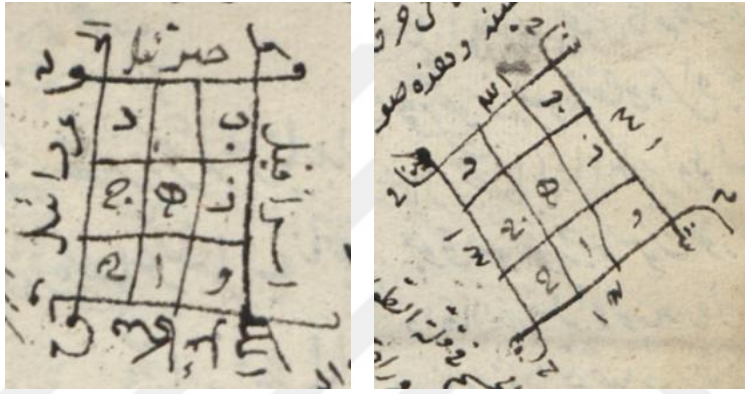
(303)

[Müfred]

fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün

Cān Aḥmed gecdiği gibi bu dünyādan hemān

Oldı o gün pādişāh-ı dehr-i sultān Mustāfā

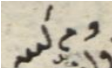
Ḳāle Eflātūni rāḥatu'l-cismi fi ḳilletü't-tā'āmi vü raḥātü'l-lisāni fi ḳilletü'l-kelāmi vü rāḥatü'r-rūḥi fi ḳilletü'l-ināmi vü rāḥatü'l-ḳalb fi ḳilletü'l-intikām.

Bir kimesne bir nesne şatmalu olsa bāzāra iletürken Şeyḫ Sa'di rūḥiçün bir iḥlāş oḳıya ol nesne murādıma şatıla mürīde.

İmām-ı Ğazālī raḥmetullah 'aleyh buyurmaga her kim dirse ḳadri ve mertebesi yüce ola ve ziyāde mergün ola ve ḥimāyesine ve ḳül ḥazretleri 'aybunı setr idüb ve zamān vuḳū'ātiyle ḥālını tağyir itmeyüb dā'imā tevfiḳ ü feraḥ ḳalbde ola. Dükeli şerlerden ve cümle zālimler şerrinden 'ömri oldukça ḥalāş bulub kemāl-i vüs'at üzre 'alī'ü'l-murād dirliğinde ola gerekdir. Her vaḳt namāzdan şoñra yigirmi beş kerre sūre-i fātiḫa oḳumağı vird idine ki temām beş vaḳtinde yüz fātiḫa olur. Ammā ceḥd eyleye ki zıkr olunduğı üzre fevt itmeye sehv idüb yāḥūd zarüret ile bir vaḳt ya iki vaḳit namāzda

¹²⁶¹ Tārik Sûresi 86/7.

¹²⁶² Keḫf Sûresi 18/98.

¹²⁶³ , M. Mecmuada bu kelime okunamamıştır.

¹²⁶⁴ , M. Mecmuada bu kelime okunamamıştır.

fevt olursa sa'y idüb bir vaqıtde veyāhūd iki vaqıtde yigirmi beş oqıyub qazā eyleye her murād hāşıl ola inşāallāh te'ālā.

79a

(304)

(...) ¹²⁶⁵

fe' ilātün mefā' ilün fe' ilün

1. Ey delil-i mesalik-i tedkik
Rehber ü hadi ü sevad-ı tarik
2. Müfti-i 'aşr-ı h'ace-i 'alem
'İlm ü fazlı mişal-i bahr-ı 'amik
3. Zir elinde olan şabi için
Bi-tarik-i su'al 'ömr-i şadik
4. Diye oğluñ mıdur senüñ bu şabi
Zir işaretle eylese tahkik
5. Zir-i taşdik idüb işaretle
Anı evvelün itnese tefrik
6. Oğlı olur mı ola şabi zirüñ
Kul ise ya oğul olur mı 'aşk
7. Eyle ey müfti zemın ü zamān
Bu su'alüñ cevabını tenmik
8. Rengi 'alemde eylesün mūmī
Sizi her işde mazhar-ı tevfik
9. Eylemişler etmeye tahkik
İkisinüñ cevabını tefrik

10. Ol şabī zīre ibn olur ammā
‘**Abdī** olmaz işāret-ile ‘atīk

(305)

[Müfred]

fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilātūn fe ‘ilūn

Didi tārīhini iḥrāk-ı kebīrüne **Hātif**

Dūd-ı āh-ı fuḡarā ili Sitānbül yandı (1070)

79b

(306)

[Kıṭ‘a]

fe ‘ilātūn mefā ‘ilūn fe ‘ilūn

1. Bir ‘aceb ḥādiṣe zūhūr itdi

Diñle imdi bu vaż‘ bu’l-‘acebi

2. Oldı kādı şehr-i İstanbül

Ol iki on üçinde bir ḥali

3. Şimdi oğlancık oynına döndi

Ḥidmet-i masar-ı tūra‘ beni

4. Nesne yitmez idi dünyāda

Almış olsaydı şām u tāclar

5. Şaldı oğul-ile dehre yaranış

Gör babası olan Ebū Lehebi

6. Umaruz itme şefā‘at aña

Rūz-ı maḥşer Muḥammed ‘Arabi

7. Teveccüh tevfiḡ gūş idüb anı

Didi tārīhin ḡazā-yı şabī

(307)

[Kıt‘a]

mef‘ülü fā ‘ilātün mef‘ülü fā ‘ilātün

1. Kā‘im-makām oldu divāna köhne gürüḫı
İtdi cihānı virān ol zālīmüñ fesādı

2. Bir semte sālİK ola dönmezdi bildüğinden
Şeytān nā-bekār gālib idi ‘inādı

3. Erbāb-ı ‘ilm ü fazla itmezdi hİç ihānet
Şer‘-i şerİfe hergiz pāk ola i‘tikādı

4. Gūş eyleyince katlıni tāriḫ didi **Hātif**
Katlı eyledi ‘inādı gürcī-i bed nihādı (1035)

(308)

[Mışra‘]

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Şeb ki cevri gecdi cevri-zāde gecdi ol şabāḫ (1004)

(309)

Nādirīñindir

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

1. Hercā ey ḫāḳānī-i zīşān gördi iḳtidār¹²⁶⁶
Ḥayr maḳdem ey cihān-ārā-yı Cengīzi tebār

2. Cünbişifñden lerze-nāk oldu revān āsmān
Şemse-i lertzān mihr eyler bu ḫāli āşikār

80a

(310)

Goft-i Sa‘idī Berā-yı Taleb-i Mışra‘-ı Sānī

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilātün

¹²⁶⁶ Bu şiir, Ganī-zāde Nādirī Divanı’nda bulunmamaktadır.

Serv der-bāğ-ı be-yek-pāy-ı sitādı niçe ko[nend]¹²⁶⁷

Der-rikāb-ı tū-yı rû diger-i bû der-pāy-ı dîger

(311)

[Kıt‘a]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Sāye-i zıll Hudā sultān Murād’ dın penāh
Eyledi tahta cülūs oldu ‘ālem-i Süleymān
2. ‘Āleme ‘adl-i ziyā sergün gibi pertev şalub
Zulmet-i ğamdan hālāş oldu semavāt vermiyen
3. Tā ezelden teşne idük mağdem-i teşrîfine
Hamdi’lillāh kim müyesser eyledi rabbü’l-mu‘în
4. Diñlesün hāğān-ı Rūmuñ tārîhin hāğ-ı cihān
‘Āleme Sultān Murād oldu şeh-i dünyā duyan (1032)

(312)

[Kıt‘a]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Cün culūs itdi bu dem şāh-ı ‘adālet itimād
Cemden oldu cümle ehl-i ‘irfān yine şād
2. Luţf-ı hāğ-ile kadem başdı hilāfet tahtına
Kılmağ-çün cümle hāğā ‘adli u dādı ol (...) ¹²⁶⁸
3. Güldi ‘ālem gül ki cünkim cülūs-ile anuñ
‘Ākıbet hāliğ didi anla sözim ‘imād
4. Fikr-i tārîh hülūs eyler idüm ol şehüñ
Müstedām olsada (...) ¹²⁶⁹ yevmi’t-tenād

¹²⁶⁷ Bu beyit Farsça’dır. Beytin Türkçesi: “Serv ne zamandır bağıın ortasında tek ayağı üzerindedir. Senin huzurunda diğer ayağında başka bir koku vardır.”

¹²⁶⁸ M. Mecmuada bu kelime okunamamıştır.

5. Didi anuñ tārḫin bu mişra‘-ı ra‘nā ile
Luṭfla kıldı müzeyyen bu cihānı şeh Murād (1032)

(313)

[Müfred]

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

Nazmiyā taṭvīl itme sen kelāmuñ kıldı
Şubḫ u şām anuñ du‘asıyla bulur ḳalbün küşād

(314)

[Müfred]

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

‘Ömri uzun ola a‘dāsı daḫı hürd çıkar
Bula ‘adl dün ü günü günden güne hem-endāz

80b

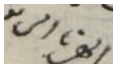
(315)

Hazret-i Sulṭān-ı ‘Alem

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

1. Ḥazret-i sulṭān ‘ālem-dādır ‘ālī-nijād¹²⁷⁰
Şuḳḳa-i rāyātın acdı eyledi ‘azm cihād
2. Ḥar u ḫaşāk idi gūyā ki ḳarabaş ‘askeri
Şarşar-ı ḳahr u nehīb-i tīg oldı aña bār
3. Feth idüb Bağdādı aldı feyza-yı tecrite
‘Adl ü dādı olmadı ol şeh-i zulmi Bāgdād
4. Bir şehensāha müyesser olmadı bir böyle feth
Şāh-ı İslāma müyesser eyledi rabbü’l-‘ibād
5. Ḥaḳ te‘ālā devlet ü ‘ömrini ziyād eyleye
Şevket-i dine bu ḫazret ile virdi izdiyād

¹²⁶⁹

, M. Mecmuada bu kısım okunamamıştır.

¹²⁷⁰ Bu şiir, Şeyhülislam Yahyâ Divanı’nda bulunmamaktadır.

6. Aldı şāhuñ kal‘asını ‘askerini kemter eyledi
Güş idenler oldılar bu fethi **Yahyā** cümle şād

7. Şāhdan Bağdādı alınca anuñ tārīhini
Didiler aldı hişārın zūr ile Sulţān Murād (1048)

(316)

Lā-Edrī

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Şimdi Sulţān Murād-ı Ğāzī

Anı tārīh için aldı ħarben

(317)

(...) ¹²⁷¹

fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilātün fā‘ilün

‘Askeri şāhı düşünce fethine tārīh olur

Aldı Bağdādı ‘adūdan cengle Sulţān [Murād]

(318)

(...) ¹²⁷²

müstef‘ilātün müstef‘ilātün

Çavm-i Kızılbaş düşünce ħāke

Biñ kırk sekizde Bağdād alındı

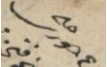
(319)

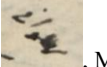
Meda Lā-Edrī

fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilātün fe‘ilün

Cümlete mülk-i ‘Acem feth olacaqdır ammā

Feth olubdur didi tārīhü’l-ħaddi evvel (...) ¹²⁷³

 ¹²⁷¹, M. Mecmuada bu kelime okunamamıştır.

 ¹²⁷², M. Mecmuada bu kelime okunamamıştır.

¹²⁷³ Mecmuada bu kelime sayfanın yapışık olmasından dolayı okunamamıştır.

(320)

[Mıſra‘]

fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün fe ‘ilātün

Didi tārīhini lisān-ı fetḥ-i kül-i ḥāḳān

(321)

Tārīḥ-i Ḳatl-i Sultān ‘Oſmān

fā ‘ilātün fā ‘ilātün fā ‘ilün

Māt-ı sultānü’l-berāyā (.....)¹²⁷⁴

Ḳatl-i lā-fā’ iḳ er-ruḥ en ‘Oſmā[n] ([10]31)

4. İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ NADİR ESERLER KÜTÜPHANESİ TY03735 NUMARADA KAYITLI MECMÛ‘A-İ EŞ‘ÂR’IN MESTAP’A GÖRE TASNİFİ

Tablo 6: Mecmuanın (1b-80b) MESTAP’a Göre Muhteva Tablosu

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
Yer Nu:	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası						
1b	---	Cū-resī şabā ber-ān gül be-berī peyām-ı bülbül Vele’in se’elte ‘anni fekemā raeyteni kıl	-	Müfred		-.--/-.--/-.--/-.--	İlk mısraı Farsça ve ikinci mısraı Arapça olan mülemma beyittir.
1b-3b	Nef‘ī	‘Ukde-i ser-rişte-i rāz-ı nihānīdır sözüüm Silk-i tesbīh-i dūr-i sebu‘u’l-meşānīdır sözüüm	Tā ki ma‘nā-yı laṭīf ü lafz-ı reng-āmīz ile Rūzgārīñ bir dilārā dāstānıdır [sözüüm]	Kaside 41 beyit	Na‘t	-.--/-.--/-.--/-.--	
3b-5a	Cevrī	Ey meh-i encümen-efrüz-ı ḥarīm-i aġyār Āteş-endāz-ı dil-i ‘āşīk-ı bī-şabr ü qarār Şem‘-i ruḥşāruñla ḥāne-i düşmen rüşen Zulmet-i hecrüñle külbe-i aḥzān şeb-tār Şerbet-i la‘lūñ ile kām-ı erāzil şīrīn Zehr-i ālāmuñla telḥ mezāk-ı dil-i zār Devlet-i vaşluñla ḥāṭır-ı a‘dā ḥoş-ḥāl Mihnet-i hecrüñle ‘āşīk-ı şeydā bīmār Oldı iḥsānuñla gül gibi ḥürrem her dūn Eyledi ḥār-ı ġamuñ ehl-i dili sīne-figār Hiç göstermedüñ erbāb-ı dile rüy-ı vefa Sende yoġdur gibi ey ġonçe-i ter büy vefa	Niçe bir dil çeke ālām u meşakḳat senden Niçe bir cāna ire yüz ġam u miḥnet senden Va‘de-i luṭfa vefā eylemez olduñ hergiz Görmez oldum eşer-i büy-ı ḥaḳṭıkat senden Beni Cevrī gibi āzürde-i hicrān itdūñ Olmadı vuşlatuñla irmege himmet senden Çünki sen luṭfīñi iḥsānīñi kesdūñ benden Ben de itsem ne ‘aceb kaṭ‘-i maḥabbet senden Kalmadı bende ümīd-i kerem ü bīm ü sitem Dile her vechle el virdi ferāġat senden Yürü şimden-girü her istedüġüñle yār ol İstemezseñ bize yār olmaġı saġ [ol] var ol	Terkīb-i Bend 5 bend	Firāk-nāme	.../.../.../...-	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
5a-6b	Cevrî	Merhabâ ey âftâb-ı âsmân-ı izz ü câh Oldı sâyeñ zümre-i ehl-i dil ü tab‘a penâh Sen çıkub pertev şalınca maşrıq-ı iqbâlden Zerre-i nâ-çizden bî-kevkab oldı mihr ü mâh Başına gün toğdı erbâb-ı kemâl-i dânişüñ Açdı çeşmün huftegân-ı sâye-i baht-ı siyâh Zât-ı pāküñle n’ola revnağ bulursa rüzgâr Sensin el-ħağ gevher-i gencine-i şun‘-i ilâh Şüret [ü] ma‘nide olmış cevherüñ her vechle Kâbil-i feyz-ı Hudâ maqbül-i tab‘-ı pâdişâh ‘Aql u kül reşk eylese lâyıkdur isti‘dâduña Yaraşur ger evvel-i cevher dinilse zâtıña	Serverâ mümkün mi vaşfuñda idem ħağğ-ı edâ ‘Arz-ı ihlâş-ı ‘ubüdiyyetdür ancak müdde‘â Vechi var dergâhuña yüz sürmede te‘hîrimüñ Âftâb-ı âsmândan degmedi nevbet baña Âstânuñdan dahı ref‘ olmadı rüy [u] cebîn Yoğsa ben çoğdan iderdüm anda cismüm ħâk-pâ Ĥidmet-i medħüñde Cevrî çoğ kuşur itdi n’ola Ger du‘â-yı devletüñle kılsa tekmîl-i şenâ Tâ ki bir ehl-i süħan ħadri bilür şâhib-dili Câh u rif‘atle ser-firâz eyleye gâhî ħazâ Arturub Ĥağ devletüñ bahtuñ hümâyün eylesün Ĥâñruñ mesrür u ħürrem ‘ömrüñ eفزün eylesün	Terkîb-i Bend 5 bend	Methi ye	-.---/-.---/-.---/-.---	
6b	Rühî-i Bağdâdî	Gitdi elden cân-ı maħzûn [u] dil-i mehcürümüz Râh-ı ‘aşğ-ı yârda şarf eyledük mağdûrümüz	Rühîyâ zevk u şafâ dirseñ yiriyle ħalmadı Gitdi ħam menzil-gehi oldı dil-i mesrûrümüz	Gazel 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
7a	Âzerî	Geldi bād-ı şubħ zülfüñ ‘anber-efşân itmege Çinden ‘azm eylemiş müşki perîşân itmege	Ĥâr u ħasdan çekmez ol gül şimdi dâmen Âzerî Ben ne yaşlar dökdüm anı pāk-dâmân itmege	Gazel 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	Bu şiirin 4. beyti, KT: s.143'te vardır.
7a	Fâ‘izî	Mest olan sāğar-ı ‘aşğüñ mey-i raħşânından Şormaz erbâb-ı ħamuñ çâk-i girîbânından	Çarğ-ı bed mihre n’içün baş egerüz Fâ‘izryâ Yoğsa şermende miyüz itdügi iħsânından	Gazel 5 beyit		..---/..---/..---/..---	
7b	‘Âlî	Ėamuñla şâd oluruz derdüñe devâ diyerek Ne ħâl-ise çekerüz cevruñi cefâ diyerek	Benim yanımda odur ehl-i dil ki ey ‘Âlî Çemende ‘ayş ide yârâne eş-şalâ diyerek	Gazel 5 beyit		..---/..---/..---/..---	Bu şiir, Gelibolulu Âlî Divanı’nda bulunmamaktadır.

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
		İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası					
7b	Beyānī	Reh-i fenā tūalum menzil-i bekā diyerek Tarīk-i Haḫka sūlūk idelūm Ḥudā diyerek	Beyānī rişte-i takrīre dizdi dürrü gevher Çıkarđı baḫr-ı ṭabī'atden āşinā diyerek	Gazel 5 beyit		..---/..---/..---/..-	'Ālī'nin gazeline nazire.
8a	Ḥāletī	Hevā-yı gülsitān ḡam mürdesine feyz-i cān eyler O kim cān bulmaḡ ister şimdi geşt-i gülsitān eyler	Çemen-zār-ı ḫaṭ içre servdür ey Ḥāletī ḫāmem Gelüb murḡ-ı ma'ānī anda dāyim āşiyān eyler	Gazel 5 beyit		..---/..---/..---/..---	
8a	'Ubeydī	Egerçi vādī-i ḡamda gözüm ceyḫūn aķıtıḡıdır Velīkin çāk-ı zaḫm-ı sīne cūy-ı ḫūn aķıtıḡıdır	Dimek kim barmaḡ-ile rīḡ döküpdür deşt-i ḫaṭṭına O mihrü nāvđān-ı sīmden altun aķıtıḡıdır	Gazel 6 beyit		..---/..---/..---/..---	
8b	Ḳabūlī	Ol šāh-ı ḫūsne diyemezüz ḫāl şöyledür Ol dilber-i perī-şifāt ādem mi şöyledür	Lülü'-i nazma irse Ḳabūlī 'aceb midür Ḡavvāş-ı ṭab'ı pākine deryāyı boyladur	Gazel 5 beyit		--./-.-./-.-./-.-	
8b	Ḳabūlī	Vir naḫd-i cān-ı pāki metā'-ı maḫabbete Dükkān-ı şehri 'aşḡda bāzār böyledür	Her bār[ı] götürür diyü ol yār cevri ider Dildāruñ işi 'āşıka her bār böyledür	Gazel 2 beyit		--./-.-./-.-./-.-	
8b	---	Berk-i gül 'ārız-ı dildāra dime oldı naḫīr Ter düşüb çünki ruḫ-ı ali olur reng-peḫīr	Gör du'ā-yı ḡadeḫi nice mücerredür kim Naḫdür ser dise dilberlere eyler te'şīr	Kıt'a 2 beyit		..---/..---/..---/..-	
9a	Celālī	'Aşḡ-ı pāk ehlini ḡabāda ḡomaz Kişiyi ma'rifet fenāda ḡomaz	Göñlin alur Celālī 'nün yoḡ-imiş Bir gün olmaz anı mezāda ḡomaz	Gazel 5 beyit		..---/..---/..-	
9a	Enverī	Vaşf-ı dehenüñ eyler iken bendeñ efendi Ol lezzet ile işidenüñ aḡzı şulandı	Ey Enverī eşküme gibi yerden yere geçsün Toḡruluḡ ile sevmeyen ol serv-bülendi	Gazel 5 beyit		--./-.-./-.-./-.-	
9b	'Ālī	Seyr-i bāḡ it ac gözün ey ḡonçe eṭrāfa baķın Çeşmüñe göz degmesün illā ki nergisden şakın	Her sefinem naḡm-ı dür-bārumla memlūdur benüm 'Āliyā seyr eyleyen gelsün ma'nā zevraķın	Gazel 5 beyit		..---/..---/..---/..-	
9b	'Ulvi	Depret elüñi sākīr yetiştür meded şarāb Maḫmūr-ı cām-ı 'aşḡ olalı ḫālimüz ḫarāb	Meyḫāne ḡapusu saḡfa devlet degül midür Ol ḡapudan olur yine 'Ulvi 'ye fetḫ-i bāb	Gazel 5 beyit		--./-.-./-.-./-.-	
10a	Āzerī	Ḥayāt virsün o ruḫ-ı revānı seyr eyle Cihāni jende kılan yār cāmı seyr eyle	Vefā yoḡ Āzeriyā bu cihānda gördüñ çün 'Adem diyārına var ol cihāni seyr eyle	Gazel 5 beyit		..-./-.-./-.-./-.-	
10a	'Ālī	Perişān-ḫāṭırum zülfüñ perişān olduḡındandır Girizān ṭāli'üm yārüñ girizān olduḡındandır	Deniler dil uzatmaḡ dişleri dürrine ey 'Ālī Lebüñ devrinde cānum ḫāke yeksān olduḡındandır	Gazel 5 beyit		..---/..---/..---/..---	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
Yer Nu:	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası						
10b	'Ulvî	Çemen şahnında ey lāle seher-geh cilve-gersin sen Gözümden katre katre dökülen hün-ı cigersin sen	Hüner-verler kukaç çekse 'aceb mi şî'riñe 'Ulvî Bu nazm-ı âb-dâr ile dür-i baħr-ı hünersin sen	Gazel 5 beyit		.---/---/---/---	
10b	Hayālî	Ruħ-ı gerdünda her şubħ ey şafaķ kim cilve-gersin sen Baña<n> kan ağladı hayl-ı melek hün-cigersin sen	Cefâ taşın ne ğam etse Hayālî saña alçaķlar Belāğat mîvesin peydâ iden naħl-i hünersin sen	Gazel 5 beyit		.---/---/---/---	Ulvî'nin gazeline nazire.
11a	'Âlî	Çöz zülf-i girih-giriñi sünbüller açılsun Göster ruħ-ı renginiñi kāküller açılsun	Şerħ-ile tonat dāĝ-ı dil eṫrāfını 'Âlî Der-bend-i ğam-ı 'aşķa niķe yollar açılsun	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	
11a	'Âlî	Şöyle nâzük-fehm kıl yâ Rab benüm cānānumı Vākıf olsun hālime ğuş itmedin efĝānumı	Küfr-i zülfinden anuñ Haķ şaķlasun 'Âlî benüm 'Aķlumı idrākümi iķrārımı ĩmānumı	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
11a	---	Çöz zülf-i şeb-fāmiñi sünbüller acılsun Göster ruħ-ı gül-ĝünüñi kim ĝüller acılsun	Cöz düĝmelerüñ şal kemerin zîr-i zemîne Ol nāfe-i hoş böyle bu yollar acıls[un]	Gazel 5 beyit		--./--./---/---	Derkenarda yazılmaktadır. Şiirde mahlas yoktur. Gelibolulu Âlî'nin gazeline nazire.
11b	Rızāyî	Naşībüm yârdan ĝāhî nigāh-ı derd-mendümdür Şeker-rîz-i tebessüm olıcaķ bir zehr-ħandemdür	Bi-hamdi'llāh ki zātum gibi ma'mür olmada 'ālem Rızāyî kār-sāz-ı düvele şadr-ı ercendümdür	Gazel 6 beyit		.---/---/---/---	
11b	Rızāyî	'İmādü'd-devle rüknü'd-dm-i fetvā destĝāhumdur Veliyy-i ni'metüm üstād-ı her fennüm efendümdür	Kemāl-i pîr idüb Haķ Ĥāfız-ı dm-i mübîn itsün Beni ol bezme irĝürsün ki Şirāz u Ĥucendümdür	Gazel 4 beyit		.---/---/---/---	Mecmuada ve divanda bu şiirin mahlası bulunmamaktadır.
12a	'Âlî	ṫuyuran zaħmumu var yoķ yire efĝānum imiş Fāş iden sırrumu aħvāl-i perîşānum imiş	Ķarası şāħil-i ğam Ķaradeñiz ey 'Âlî Şeb-i fūrķatde benüm eşķ-i ferāvānum imiş	Gazel 6 beyit		..---/..---/..---/---	
12a	Rūħî-i Bağdādî	ṫab'-ı dem-beste iken hecrle ben ĝonķe-şıfat Geldi ĝül gibi anı açdı nesīm-i vuşlat	Rūħiyā şabr gerek 'aşıķ-ı şādıķda hemān Yoħsa hicrān elemin def' ider āħir vuşlat	Gazel 5 beyit		..---/..---/..---/---	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
Yer Nu:	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası						
12b	Āzerī	Sīneye çekmege bir dem o melek-sīmāyı Kādir olsaydım eger virür idüm dünyāyı	Āzerī gönçe-i kalbūn açıla dirseñ eger Gül gibi al eline cām-ı mey-i şahbāyı	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	
12b	(Şeyhül islam) Yahyā	Açılmayınca gönüller bahārdan ne biter Bu şiddet üzre olan rüzgārdan ne biter	İderse merhem-i luṭfin dirīg o şeh Yahyā Belālu ‘aşıka cism-i figārdan ne biter	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	
13a	Nef‘ī	Mā’ilim cezbe-i didāra hem anı severin Bir güzel çehrede ān olsa ben anı severin	Ne kadar nāzik ü nerm olsa nigārı sevmem Ne kadar āfet-i cān olsa cevānı severin	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	
13b	(Şeyhül islam) Yahyā	Görince ḥod vücūdum kalmaz ey mihrü nişān benden Ne gördi kaçdı ayā ol meh-i nā-mihribān benden	Leb-i cān-baḥşını emdirdi tūt kim kaşd-ı cān eyler Ne virdi alıamaz Yahyā ‘aceb ol bī-amān benden	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	
13b	Ḥaylī	Düşer ḥāke sirişküm iriştir çarḥa figān benden N’ola ağlarsa iñlerse zemīn u āsmān benden	Sirişküm ‘arz idüb āh itmedüm karşıñda Ḥaylī-veş Ne işitdüb ne gördüb ey meh-i nā-mihribān benden	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	Şeyhülislam Yahyā’nın gazeline nazire.
14a	Rūḥī-i Bağdādī	Sīnesin ‘arz ider ki kudreti gör Bizi öldürmek ister āfeti gör	Lafz-ı pākindeki halāvete bak Gazelinde olan selāseti gör	Gazel 9 beyit		...-/...-/...-	
14a	---	Ezber idüb vefāyı gönül yazma virseniz Bir dilber olsa ma’rifet ehli oğur yazar	-	Müfred		...-/...-/...-/...-	
14b	Bākī	Zülfüne dil virmeyen ḥātır-periştān olmadı Pāyüne yüz sürmeyen ḥāk-ile yeksān olmadı	Bākīyā germ oldı gerçi mihr-i ‘ālem-süz-ı ‘aşk Mīve-i bağ-ı ümīd-i vaşl-ı cānān olmadı	Gazel 6 beyit		...-/...-/...-/...-	
14b	Cevrī	Girmez metā‘-ı ḥüsün ele māl ü menālle N’içün tefāḥür itmeye dilber cemālle	Cevrī-i maḥrem it ḥarem-i ḥāşuña şehā Ol derd-mendi ḳoma belā-yı melālle	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	Bu şiir, Cevrī Divanı’nda bulunmamaktadır.
15a	‘Ālī	Devlet-i heves kılduğ bī-nām u nişān olduğ Dünyā bize ta’n itdi mezmūm-ı cihān olduğ	Tā cīfe-i dünyāya it nefsi vü ondurduğ Çok dāmene şarılduğ ‘Ālī ne imān olduğ	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	Bu şiir, Gelibolulu Ālī Divanı’nda bulunmamaktadır.

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
Yer Nu:	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası						
15a	Feyzî	Şu dil kim cür‘a-nüş la‘l-i yâr dil-pezîr olmaz Kadeh-peymâ-yı bezm-i Hüsrev-i gerdün serîr olmaz	Eger meylün ‘adüyı katl ise emr eyle sulţânım Saña Feyzî gibi bir bende-i fermân-pezîr olmaz	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
15b	Nâzîk	‘Arz it liķāñı nûrla teşrîf-i merdüm it Olsun şüküfte gönçe-i dil bir tebessüm it	Nâzîk bu tarz-ı pâkla bir nev-ğazel disün Şehnâza bağla sen dahı mutrib terennüm it	Gazel 6 beyit		--./-./-./-./-.-	
15b	‘Âlî	Göz yaşına âh âteşine bir nazaruñ yok Aldum haberi hâl-i dilümden haberuñ yok	‘ Âlî kuluña mihr-i vefâ eylemeduñ hiç Bildüm senüñ ol bâbda aşlâ hüneruñ yok	Gazel 5 beyit		--./-./-./-./-.-	
16a	Zihni-i Bağdâdî	Lebleruñ ‘aksi ile dîdede hün-âb olıcağ Câm billûra döner tolu mey-i nâb olıcağ	Tengdür cây-ı sühân vaşf-ı lebinde Zihni Tab‘-ı cevân idemez kâfiye nâ-yâb olıcağ	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
16a	‘Âlî	Ġarğ-ı baħr-ı ġama cām-ı mey-i ġül-ġün olsa Leb-i deryâda şafâ-yı tarab efzün olsa	Niçe yüz biñ dil-i sevdâ-zedem olsa ‘ Âlî Kâşkî her biri bir âfete meftün olsa	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
16b	Hâletî	Niçe âzâdeleri zülfi giriftâr eyler Kanda bir fitne ki var gözleri bîdâr eyler	Hâletî yâre bakarken çıka gelse aġyâr Merdüm-i çeşm hemân kapuyı dîvâr eyler	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
16b	Hâletî	Vücûdî ‘âşık-ı bî-dilleruñ ġubâr olıcağ Reh-i nigâra düşer rûzġarı yâr olıcağ	Güneş gibi şala âfâķa Hâletî pertev Belâġat ehline bir zerre i‘tibâr olıcağ	Gazel 5 beyit		.-./..-./-./-./-.-	
17a	(Şeyhül islam) Yahyâ	Her kaķre-i eşküm ki akar kıan arasında Lülü gibidür subħa-i mercân arasında	Yahyâ beni mi buldı hemân kâfir-i zülfi Bend eyleyecek bunca müselmân arasında	Gazel 5 beyit		--./-./-./-./-.-	
17b	Ümîdî	Ruħlarınuñ bülbül-âsâ oldı dil âvâresi Eksük olmaz ‘âşık ol verd-i aluñ pâresi	Ey Ümîdî vuşlat-ı dil-dâr olur dermân aña Derd-i ‘aşkuñ her kim olsa ‘âşık-ı bî-çâresi	Gazel 5 beyit		.--./-./-./-./-.-	
17b	Hâletî	Olma ey dil gel hilâl ebrüsunuñ âvâresi ‘Âşık-ı bî-dillere çoķdur o mâhuñ pâresi	Ġâfil olma Hâletî zaħm-ı zebân-ı düşmene Ġançer-i hicrân gibi herġiz oñulmaz yarası	Gazel 5 beyit		.--./-./-./-./-.-	Ümîdî’nin gazeline nazire.
18a	(Şeyhül islam) Yahyâ	Şafâ-yı hâķırım oldur seni şafâda ġörem Bu ben belâ-keşi hicrânla belâda ġörem	Budur du‘âsı saña subħ u şâm Yahyâ ’nun Seni şafâda vü bed-h‘âhuñı cefâda ġörem	Gazel 5 beyit		.-./..-./-./-./-.-	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
Yer Nu:	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası						
18a	(Şeyhüli slam) Yahyā	‘Azm ider gülzāra ‘āşık nev-cevānın gezdürür Bir ölümlü hastedür bī-çāre cānın gezdürür	Gösterür Yahyā ma‘ārif ehline mecmū‘asın Güyyiā bir bāğbāndur gülsitānın gezdürür	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
18b	(Şeyhüli slam) Yahyā	Yāri koyumda büyüdüm n’ola olsa dil-nevāz Naḥl-i tāze yirini sevmekle olur ser-firāz	Ol tezerv-i hoş-hırāmı pāk tutmuş avlamış Var mıdur Yahyā gibi ‘uşşāk içinde ser-firāz	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
18b	(Şeyhüli slam) Yahyā	Düş hāke dirse ‘āşıkına dilberi düşer Ferş-i kadem ider yüzün ādem yeri düşer	Yahyā gibi fütāde olursa gören n’ola Ḥüb olıcaḳ metā‘ aña çok müşterī düşer	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
19a	Zihnī-i Bağdādī	Bu ḥüsne sulṭān-ı serā perde-i dilsin Reşk-i püt-i çin ğayret-i gülzār çekilsin	Zihnī daḥī şabr eyleye cānıma geçdi Ol ğamze-i fettān niçe bir baĝrımı dilsün	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	Bu şiirin 2. beyti, RİT: s.157’de vardır.
19a	‘Ālī	Ḥuhūruñ dāyimā ‘İsā gibi mā’ī kabādandur Ya [bir] pütsin ki peyker saña rūḥ-ı tütüydandur	Ḥarābāt ehline ṭa’n itse zāhid ğam degül ‘ Ālī Bu ğilzetler ya reşkindendür anuñ ya riyādandur	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
19b	‘Ālī	Yıkıldı ḥāṭırum gönlüm ḥarāb oldı o gül bilmez Yine cevri itmek ister tāzedür ḥāṭır göñül bilmez	Vişālūñ mümkin olsa dehşetinden añlamaz ‘ Ālī Sa‘ādet aña yüz tuṭduḳca ḥayfā bilmez ol bilmez	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
19b	‘Ālī	Cüş idüb derdle aḳduḳça sirişk-i şāfum Bir nazār bahra döner yamyāş olur eṭrāfum	Aĝların dōke şaça naḳd-i sirişküm ‘ Ālī Dükedür baḥr-ı ferāvānı benüm isrāfum	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
20a	Rızāyī	Eyleyüb meşveret-i meclis-i şahbā-yı sürür Sāğara itdi şūrāḥi yine liḳā-yı sürür	Ey Rızāyī ğam-ı cānāne ile hoş-dil iken Ne belā yidi benüm başuma sevdā-yı sürür	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	Bu şiir, Rızāyī Divanı’nda bulunmamaktadır.
20a	Rızāyī	Zülfī taḳrībi ile dil ki girībānın öper Geh tevāzū‘lar ider ğuşe-i dāmānın öper	Eyleyüb nazm-ı Rızāyī -i der-āĝuş kabül Ehl-i diller leb-i baḥşin ile dīvānın öper	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	Bu şiir, Rızāyī Divanı’nda bulunmamaktadır.
20b	‘Ālī	Eglerüz şubḥa deĝin derdle bīmār mıyuz Dōkerüz göz yaşını derde giriftār mıyuz	Şi’rimüz şafḥaların ‘anber-i kāfur itdük ‘ Āliyā söyleye biz hem-ser-i ‘Attār mıyuz	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
20b	‘Ālī	Dād alınmaḳ mümkin olsa gerdiş-i ğaddārdan Ḥüsrev ayrılmazdı hiç Şīrīn gibi dil-dārdan	Āḥ elinden rüzĝār-ı zür-kāruñ ‘ Āliyā Kim ayırdı Leylī’yi Mecnūn gibi evĝārdan	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
		İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası					
21a	Rızâyî	Gitse yanınca bele zülf-i girih-gîr-i yürür Hâk ta‘bîr-i şafâsı bu ki zencîri yürür	Nîk-i iflâs neşâtında Rızâyî ’nuñ sırr Kîşver-i nazmda hüd sikke-i ta‘bîri yürür	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	Bu şiir, Rızâyî Divanı’nda bulunmamaktadır.
21a	Qabûlî	Gerçi kim ‘âlemd[e] çok sulţân-ı ‘âlî-şân var Ey şeh-i mülk-i melâhat sende ammâ şân var	Gerçi ey gül-ruh Qabûlî gibi çokdur bülbülün Añlamam anuñ gibi bir ‘âşîk-ı nâlân var	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
21b	(Şeyhüli slam) Yahyâ	Ğubâr-ı hâk-i küyuñ kühl-i çeşm-i hün- feşânumdur Nişân-ı esb-i na‘lün haylîden hâtır-nişânumdur	Görince kanlu yaşum rüy-ı zerdüm üzre ol dilber Didi Yahyâ cihân bağında mîr-i ‘âşîkânumdır	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	Bu şiir, Şeyhüislam Yahyâ Divanı’nda bulunmamaktadır.
21b	Rûhî-i Bağdâdî	Luţf idüb dermân idersiñ derdime ihsân senüñ Ey Hâkîm-i lem-yezeli hem derd ü hem dermân senüñ	Sen meger kim idesin güyâ zebânüm yoğsa kim Vaşfuñ itmek ne mümkin Rûhî -i bî-cân senüñ	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
22a	‘Âlî	Câm-ı mey üstine bir bencileyin ditrer yoğ Baña pîrân-ı harâbâtta bir beñzer yoğ	Çeşm-i bîmâruñ-içün haste yaturmuş ‘Âlî Gözleründen nazâr olmazsa eger gözler yoğ	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
22a	Veysî	Devr-i ruhuñda zâhir olaldan haţ-ı siyâh Peyveste oldı mihr-i cihân-tâbe dūd-ı âh	Âh-ı şerer-feşânla Veysî benem bugün Mülk-i fenâda Husrev-i zer-beft-i bâr-gâh	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
22b	(Şeyhüli slam) Yahyâ	‘Aşkuñ odına ey gül yanarsa cân-ı şeydâ Her bir avuç külinden bir bülbül ola peydâ	Hâl-i ruhımı gözler zülf-i siyâhın özler Yahyâ sevâd-ı çeşm ü qalbümdeki süveydâ	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
22b	(Şeyhül islam) Yahyâ	Bir dilde ki ‘aşkuñ odı ola peyda Hâşâ ki suyu yanmaya hâşâk-âsâ	Bir câm araya gele şâyed sâkî Dök hün-ı dili şîşeyi pâk it Yahyâ	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
23a	Cevrî	Geh cây-ı qarârum dil-i târik-i elemdür Geh cilve-gehüm sîne-i bî-kîne-i ğamdur	Çarhuñ keremin görmedi mi Cevrî -i nâ- kâm Müstâğnî-i dehr eylediği özge keremdür	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
23b	Rızâyî	Hezâr idrâk ider luţf-ı bahârı yâsemen bilmez Toyar Ya‘küb büy-ı âşiyânı pîrehan bilmez	Rızâyî dağı tîfl-ı nev-hevesdür bülbül-i şeydâ Bizümle hem-zebân olmağ ne mümkindür sühan bilmez	Gazel 6 beyit		..-./..-./..-./..-	Bu şiir, Rızâyî Divanı’nda bulunmamaktadır.

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
23b	Rızāyī	Evrākla reftārımı gör cūy-ı revānuñ Aḥkāmını icrā ideyor faşl-ı ḥazānuñ	Yokdur varaḳ-ı ‘ayş-ı Rızāyī ’de ruṭübet Hengām-ı ḥazānı gibi gül-berg-i recānuñ	Gazel 5 beyit		---./---./---./---	
24a	Rūḥī-i Bağdād ī	Evvel egerçi göñlimüz alduñ vefā ile Ammā ki soñra yirlere çalduñ cefā ile	Rūḥī cihānda zevḳı ol eyler ki ‘ayş ide Bir vālī-i muvāffıḳ-ı yār-şafā ile	Gazel 8 beyit		---./---./---./---	
24a	---	Ey zecr ü melāmet kılan üftāde-i ‘aşḳı Erbāb-ı ḥarābāta deyin sīm üzeri yok	Şimdi şu gibi ḥarcanuruz naḳd-i sirişki Allāh’a şükür mañşib-ı ‘aşḳa düşenüñ çok	Kıt‘a 2 beyit		---./---./---./---	
24b	Bākī	Cihānuñ ni‘metinden kendü āb ü dānemiz yegdür İlüñ kāşānesinden güşe-i virānemiz yegdür	Hümā-yı evc-i ‘izzet gibi gayretsizden ey Bākī Maḥabbet şem‘ine şeh-per yaḳan pervānemiz yegdür	Gazel 5 beyit		---./---./---./---	S. Küçük’de bulunmamaktadır. Fakat S. N. Ergun s.374; H. Kaplan s.236; M. F. Köksal s.42’de vardır.
24b	‘Ālī	Cināndan ehl-i ‘aşḳa āstān-ı dil-rübā yegdür Marīze gülsitāndan güşe-i dārü’ş-şifā [yegdür]	N’ola ‘uşşāḳ içinde ‘ Ālī ’ye luṭfuñ ziyād it sen Hezārān āşinādan bir muḥıbb-i bī-riyā yegdür	Gazel 5 beyit		---./---./---./---	Bu şiir, G.Ālī Divanı’nda yoktur fakat Hisālī’nin “ <i>Metālīi’n-Nezāir</i> ”inde vardır.
25a	‘Ālī	Ṭarzı kırık yigit eṭvārı dil-pesend Kırıldı geçürdi ‘ālemi bir şūḥ u şeh-levend	‘ Ālī ’ kuluñ bilür misün ey şeh didüm didi Bir nā-ümīd ü bī-ser ü sāmān [ü] derd- mend	Gazel 5 beyit		---./---./---./---	
25a	Hāletī	‘Aceb mi ḥānesine varsa dilber düşmen-i şūmuñ Ayağına gelir dirler şikārı her zamān būmuñ	Eger ḡamdan ölürsem çün şafaḳ ey Hāletī ḥūnum Ṭutar dāmān-ı çerḫi yirde ḳalmaz ḳanı mazlūmuñ	Gazel 5 beyit		---./---./---./---	
25b	Rūḥī-i Bağdād ī	Hezārān ḡonçeye gülşende bir bülbül olur şeydā Seni gör kim hezārān bülbülüñ var ey gül-i ra’nā	Görinen gökyüzinde hāle vü meh şanma ey Rūḥī Fener yaḳub uçurmuşdur bu gice ol meh-i ḡarrā	Gazel 6 beyit		---./---./---./---	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
Yer Nu:	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası						
25b-26a	Rūhī-i Bağdādī	Ayak çek bezm-i 'ālemden ki 'ālem menzil-i ğamdur Ferāġat 'āleminden geçme kim 'ālem bu 'ālemdür	Müyesser oldı gerçi zevk-ı vaşl ammā belā bu kim Yine dāyim derūn-ı sīne pür-ġam dīde pür-nemdür	Gazel 7 beyit		.---/---/---/---	
26a	Süleylī	Biz mu'tekif-i zāviye-i mülk-i cihānuz Biz dimezüz anı ki fülān ibn-i fülānuz	Ārāyiş-i dünyāya gönül virme Süheyli Öñ soñ göçerüz n'eylelüm rāh-ı revānuz	Gazel 8 beyit		--./--./--./--	
26b	Rūhī-i Bağdādī	Cān virse seyrine n'ola 'uşşāk-ı sīne-şāf Şehr-i melāhatuñ göbegidür o sīm-nāf	Rūhī hasūda aşma kulağ eyle şükr kim Virmiş küdüret aña Hūdā saña tab'-ı şāf	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	Başlıkta "ve lehu" yazıyor ancak bu şiir Bağdatlı Rūhī'ye aittir.
26b	Rūhī-i Bağdādī	Seyre teklif eylesem dirsın tekellüf ber-ţaraf Gel qadem rencide kıl şāhum taħallüf ber-ţaraf	Sebzeler açıldı Rūhī yār çıkdı seyre der Seyrden zevk eyleyen gelsün tekellüf ber-ţaraf	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
27a	Ġināyī	Ne 'aceb müşkil olur söyleye ey pīr nedür Bir civān sevdüm aña çāre vü tedbīr nedür	Mey-gede taht-gehin başda piyāle tācuñ Bārek'allāh Ġināyī 'ye bu tevķīr nedür	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
27a	Hāletī	Ŧıynetümdē kodı ħallāk-ı ezel 'aşk u cünün Oldı ħāküm var ise ħāk-i mezār-ı Mecnün	Gördi āheng Ŧutar çok bulunur Hāletiyā İtdi nā-sāzlıġı muŦrib-i devrān kānün	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
27b	Hāletī	Ŧurdılar yolda şorub izlemege dil-dārı Şormadan izlemeden öldüresin āġyārı	N'ola dīvārına itdükce nigāh āh itsem Añdurur Hāletiyā her taşı kalb-i yāri	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
27b	Vaħdetī	Sifāl-i mey gibi geh elde olduġ geh şikest olduġ Budur sefele perverde geh āġla gāhī pest olduġ	Ŧutulduġ bir ayaġdan Vaħdeti -veş dest-i sākīde Ne çāre ħalkā-i dām-ı şāfāya pāy-best olduġ	Gazel 5 beyit		.---/---/---/---	Bu şiir, Vaħdetī Divanı'nda bulunmamaktadır.
28a	Bākī	Āyīne-i cemāl-i ħākīkat-nümā yüzün Āb-ı zülāl çeşme-i şıdķ u şāfā sözüñ	Kimi ayaġuñ öpmege şarķar kimi elüñ Bākī 'ye besdür ey gül-i ħandān güler yüzün	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	
28a	Vaħdetī	Biz ki maķşūd-ı ġam-ı silsile-i cānānuz Bir bölük gönli şınuķ 'ahdi bütün yārānuz	Ķatre deñlü yoġ iken Vaħdetiyā bizde vücūd Dem olub cūşa gelince bir ulu 'ummānuz	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
		İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası					
28b	Cevrî	‘İşve-i şemşîr belâdur qahramân-ı gâmzeñe Şîve-i tîz nâgehânîdur kemân-ı gâmzeñe	Böyle rengîn olmaz idi şî‘r-i Cevrî bir nefes Olmasa vâkıf kelâm-ı tercümân-ı gâmzeñe	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	Bu şiir, Cevrî Divanı’nda bulunmamaktadır.
28b	Cevrî	İtmesün mi çeşmi nâz ehl-i niyâz n’eylesün Virmesün ruḥşat nigâh-ı cân-güdâza [n’eylesün]	Biñ niyâz itse dil-i Cevrî ne çâre çeşminüñ Ḳudreti yoḡ bir nigâh-ı ‘işve-bâza n’eylesün	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	Bu şiir, Cevrî Divanı’nda bulunmamaktadır.
29a	Cinânî	Göñül ‘aşḡ-ile germ-â-germken bârid ḡaber virdüñ Şafâ-yı ḡalbümi nâ-yâb idüb bî-ḡad keder virdüñ	Ne lâzım bu şikâyet ey Cinânî yârdan çün kim Ne bir işbât-ı ḡaḡ itdüñ aña ne sîm u zer virdüñ	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
29a	Cinânî	Şîrînlîk eyledi lebi oldı mâ’ili Sevdüm görince cânla şîrîn-şemâyili	Sen cânınuñ bu ḡüsnele ger cânı olmasan Cânâ Cinânî küyünüñ olmazdı sâ’ili	Gazel 5 beyit		--./-.--/-.--/-.--	
29b	Cevrî	‘Aşḡam âvâre-dil hercâyî yârümdür benüm Hem ḡamuñ dil-dâdesi hem ḡam-küsârumdur benüm	Ṭûṭî-i feyz tekellüm eylesem Cevrî gibi Hem-zebânüm ḡâme-i mu‘ciz-beyânümdür benüm	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
29b	Cevrî	Cân almaḡ imiş ḡamzesinüñ kârını bildük Yârüñ dil-i ‘uşşâḡla bâzârını bildük	Vaşf eyledi şahbâ-yı leb-i dilberi Cevrî Zevḡ-i eḡer-i neşve-i ḡüftârını bildük	Gazel 5 beyit		--./-.--/-.--/-.--	
30a	Riyâzî	Degüldür âbla yir yir dehân-ı yâr üzre Şeker terâşesidür dâne-i enâr üzre	Riyâziyâ mey-i nâb-ile bir midür dürdi Ḡazel olur mı bu şî‘r-i şafâ-şî‘âr üzre	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
30a	‘Aṭâyî	Şikest olur ser-i ‘uşşâḡ la’l-i yâr üzre Niçe sebû kırılır ḡâḡ çēşme-sâr üzre	‘ Aṭâyî sîne-i çâkümde cân ḡapuya baḡar Ḥadeng-i ḡamze-i cânâne intizâr üzre	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
30b	Sürüşî	Ḳul olma ser-keşe ḡüsne-ile bî-naḡîr ise de Serîr-i milket-i ḡüsne eger emîr ise de	Sürüşî sürme yüzüñ böyle bî-vefâ ḡüzellik Ḡubârdur ḡehî ḡüşuñla ‘abîr ise de	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
30b	Cinânî	Açıldı erḡuvânlar şahn-ı ḡülşen lâle-zâr oldı Şafâ kesb idecek demler gelüb evvel bahâr oldı	Cinânî şahid-i zibâyâ döndi bâḡ kim anda Nihâl-i serv-ḡâmet çeşm-i nergis ḡül-‘izâr oldı	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
31a	Cevrî	Naḡme-i nâlem melâmet bezmine nâḡîd olur Şu‘le-i âhum maḡabbet çarḡına ḡurşîd olur	Dâm-ḡâh-ı ârzüdan ḡurtılır Cevrî o kim El çeküb ser-rişte-i maḡşüddan nevmîd [olur]	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
		İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası					
31a	Cevrî	Cân almağ imiş gâmzesinüñ kârını bildük Yârūñ dil-i 'uşşâkla bâzârını bildük	Vaşf eyledi şahbâ-yı leb-i dilberi Cevrî Zevk-ı eşer-i neşve-i güftârını bildük	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	
31b	(Şeyhülislam) Yahyâ	Söz kim zebânuma gele güyâ zebânedür Ben 'âşıkım sözü de benim 'âşıkânedür	Yâr işigine tuhfe-i cân ile gelmeden Mağşud-ı feyz-i cüdına Yahyâ bahânedür	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	
31b	(Şeyhüli slam) Yahyâ	Rüy-ı dilber âl kâğıd 'anberîn mebânda haţ Sâyesi müjgânınıñ i'râb beñlerdür nuķaţ	Yazılırdı hâţır-ı mecrûh-ı Yahyâ dostum Kâţib-i vaşfuñ ideydi üstüñ'ânından mıķaţ	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
32a	(Şeyhüli slam) Yahyâ	Bir dil-rübâya düşdi gönül mübtelâsı çok 'Aşkuñ şafâsı yok degül ammâ belâsı çok	Zülf-i siyâh-ı yârde var [şad]-hezâr çin El çek tolaşmadan aña Yahyâ haţâsı çok	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	
32a	(Şeyhüli slam) Yahyâ	Âdem şayılmaz oldu kapuñda gedâlaruñ Yok mı hisâbı pâdişehüm mübtelâlaruñ	Yahyâ 'dan özge kimseye tek eyleme vefâ Kâ'ildür ol ne denlü olursa cefâlaruñ	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	
32b	(Şeyhüli slam) Yahyâ	Çays-ı melâmet güzîn râh-nümündür baña Meslek-i ehl-i hîred râh-ı cünündür baña	Şeb ki ala zülfinüñ büynü Yahyâ meşâm Ol gice bir kâkül-i ğâliye-gündür baña	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
32b	Cevrî	Şafâ itmeme cihânuñ her günü nev-rüz u 'ıyd olsa Benüm bir eski derdüm tâzeler şevk-ı cedîd olsa	Tehî câm-ı hilâl-i 'ıydı görmekten n'olur Cevrî Baña peymâne-i leb-rîz-i şahbâ-yı ümîd olsa Ey Rızâyî tab'-ı pâkiñle senüñ kim	Gazel 5 beyit		..--/..--/..--/..--	
33a	Rızâyî	Murg-ı dil zülf-i perîşânda mekânın bulmadı Bî-ķarâr olsa 'aceb mi âşiyânın bulmadı	söyleşür Olsa dem-beste 'aceb mi hem-zebânın bulmadı	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
33a	Cevrî	Kâm-ı dilden geçelüm bahta niyâz itmeyelüm Hün-ı dil zevkın idüb ni'mete nâz [itmeyelüm]	Dil-ı Cevrî gibi hün-ı ğama râzî olalum Çeşm-i nâzî ni'am-ı 'âleme âz itmeyelüm	Gazel 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
33b	Şeyhî	Pervâzı ib'âd-ı felek-i nîm-i nefesdir Kâşâne-i şahbâ dağı şebâza ķafesdir	Pür olmağ ile terk-i civân eyledi Şeyhî Ammâ ki dil-i şühî dağı tâze hevesdir	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	Bu şiir, Eğirdirli Şeyhî Divanı'nda bulunmamaktadır.

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
33b	Es'ad	Bir dil ki bāde-i bezm-i elest ola Tā haşr olunca büy-ı maḥabbetle mest ola	Şüret-nümā olur mı Es'adā zemānede Mir'āt-ı dil ki senüñ şikest ola	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
34a	Ḥāletī	Olduḡca oḡuñ zaḥm-zen-i sīne-i a'dā Gögsün geçürür ḥasret ile 'āşık-ı şeydā	Oldı süḥanuñ Ḥāletiyā bağ-ı me'ānī Nergis gibi göz dikse 'aceb mi aña dünyā	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
34a	Ḥāletī	Ḳalmaya ḡamdan şikāyet eylesem cāna saña Ḥān-ḡāh-ı dehr içinde yanmaduḡ bir būriyā	Baḥr-ı nazm içre şināverlük idersin Ḥāletī Ser-be-ser güftāruñ olmuşdur kelām-ı āşnā	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
34b	Bāḡī	Devr-i gül eyyām-ı 'ayş [u] nüş-ı şahbādūr yine Mevsim-i gül-geşt-i bağ [u] seyr şahrādūr yine	Leblerüñ vaşında şeker-rīz olub güftār ider Bāḡī -i şīrīn-süḥan tūtī-i güyādūr yine	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
34b	Rızāyī	Bir nigāh-ı luṭfuñ eylerken dil-i şeydā ümīd Çīn-i ebrū eylemiş ol nā-murādī nā-ümīd	Biñ cevāb-ı mā'ide virseydi evzā'-ı felek Ey Rızāyī olmazum luṭf-ı ḥudādan nā-ümīd	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	Bu şiir, Rızāyī Divanı'nda bulunmamaktadır.
35a	(Şeyhül islam) Yahyā	Ḥüsn kim ḡāliye vü ḡāzeden imdād ister İstemez dil anı bir ḥüsn-i Ḥudā-dād ister	Gerçi kim ḡamla da çok ülfet olundu Yahyā Şādmān olmaḡı da bu dil-i nā-şād ister	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
35a	Nef'ī	Āh u feryādla dil her ne zamān dād ister Ḳahramān-ı nigeḡi ḥuşma cellād ister	Kimse taḡlīd idemez sözde saña ey Nef'ī Böyle pākīze dil u ṭab'-ı Ḥudā-dād ister	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	Şeyhülislam Yahyā'nın gazeline nazire.
35b	Nev'ī	Söz yok dehen-i yāre bir ḡoḡka-i cevherdür Yāḡūt-ı lebi ammā çok söz götürür yirdür	Ḳuçmaḡa kemer belin eylerdi miyāncılık Bāzārı bozan Nev'ī hep arada ḡançerdir	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
35b	Sipāhī	'Āşık odur ki 'arīf ola engel olmaya Maḡbūb odur ki nāzik ola echel olmaya	Virme Sipāhī her güzele gönlüñi şaḡm Maḡbūb odur ki pāk ola müsta'mel olmaya	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
36a	Pendī	Güneş bir zerredir mihr-i sipihr-i 'izz ü şānuñdan Deñiz bir ḡatredir deryā-yı luṭf-ı bī- kerānuñdan	Ḳoyub gitmez bu Pendī bende ḡayre ser fūrū itmez Ümīdi fażl-ı Ḥaḡdandır ricāsı āstānuñdan	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
36a	Cinānī	Ḳıldum cebīn ü 'arīz-i dil-dāra çün nazār 'Amentü bi 'llezi ḡalaka 'ş-şemse vel-ḡamer	Ḥāli nedür ḡamuñla dir iseñ Cinānī 'nün Göñli ḡazīn ü gözleri nem kendi bī-ḡaber	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
36b	Riyāzī	Almaz iseñ de ele göñlümi pā-māl itme Ḥātırım başma benüm düşmeni ḡoş-ḡāl itme	Kim bile ayaḡı topraḡı Riyāzī düşe ter Ḥāk-i pāyine gözüñ yaşını irsāl itme	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
36b	Cevrî	Kām-ı dilden geçelüm bahta niyâz itmeyelüm Hûn-ı dil zevkîn idüb ni‘mete nâz itmeyelüm	Dil-i Cevrî gibi h̄ân-ı gama mu‘tâd olalum Çeşm-i âzî ni‘am-ı ‘âleme âz itmeyelüm	Gazel 5 beyit		.../.../.../.../...	
37a	(Şeyhül islam) Yahyâ	H̄âtır-ı pākine kōnmuş bād-ı âhumdan gubâr H̄āk-i pâyine yetiş ey eşk eyle i‘tizâr	İşigün̄de gözi yaşlu ‘âşıkun̄ biñ var iken Nev-cevânüm biñ yaşa Yahyâ ’yı itdün̄ ihtiyâr	Gazel 5 beyit		.../.../.../.../...	
37a	(Şeyhül islam) Yahyâ	Gör ‘âlemün̄ bürüdetini geldi nev-bahâr Çoynundan ellerini çıkarmaz dahı çenâr	Taht-ı zümürdün̄ine geçdǖkde şâh-ı gül Yahyâ işidesin nice feryâd ide hezâr	Gazel 5 beyit		.../.../.../.../...	
37b	(Şeyhül islam) Yahyâ	Bir gün gele kim şâd ola maḥzün-ı maḥabbet Çok ‘aḫili ilzâm ide mecnün-ı maḥabbet	Bağlandı dilüm kalmadı şekvâya mecâlüm Gör neyledi Yahyâ beni efsün-ı maḥabbet	Gazel 5 beyit		.../.../.../.../...	
37b	(Şeyhül islam) Yahyâ	Saḡa ey ‘âşık murâd-ı yâr olursa ger murâd Yâ cefâ yâ luḡf elbette olursun ber-murâd	Ber-murâd olmaḡsa Yahyâ kaşduñ istiğnâyı ko Nâzenin̄ maḡbûna benzer çok niyâz ister murâd	Gazel 5 beyit		.../.../.../.../...	
38a	(Şeyhül islam) Yahyâ	Ümmîd-i h̄âb ‘âşika olmaz hayâl imiş Bî-çâre yâri düşde de görmek muḡâl [imiş]	Dermân olursa senden olur ey taḡîb-i cân Yahyâ -yı haste-hâl ‘aceb bî-mecâl imiş	Gazel 5 beyit		.../.../.../.../...	
38a	(Şeyhül islam) Yahyâ	Zühd ü riyâ metâ‘mı yârâna şatmañuz Anlara ol kumâş çıkışmaz uzatmañuz	Ḥam itdün̄üzdi kâmet-i Yahyâ ’yı yâ gibi Lâyık mı tîr-veş anı yâbâna atmañuz	Gazel 5 beyit		.../.../.../.../...	
38b	(Şeyhül islam) Yahyâ	Ağyârı urub virme bázularına zaḡmet Öldürmek ise kaşduñ şâhum çoluña kuvvet	H̄ân-ı ni‘am-ı vuşlat çok nâz u niyâz ister H̄ân-ı dile râzî ol Yahyâ hele bî-minnet	Gazel 5 beyit		.../.../.../.../...	
38b	(Şeyhül islam) Yahyâ	Rast geldüm yâre bir serv-i dil-ârâdur gider Pâyına ‘uşşâk düşmüş bir temâşâdur gider	Bî-beḡâdur devlet ü iḡbâl Yahyâ ’dan işit Başuña alma belâ-yı ḡalkı ḡavḡâdur gider	Gazel 5 beyit		.../.../.../.../...	
39a	H̄âletî	Ehl-i nâzar gubâr-ı rehün̄ tütüyâ bilür Ya bilmeseydi yüzüñe nice baḡabilür	Vaşf-ı ruḡunda Hâletiyâ bu edâlarun̄ Ḳadrini yine şâ‘ir-i rengin̄-edâ bilür	Gazel 7 beyit		.../.../.../.../...	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
		İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası					
39a	'Ālī	İgende manşib-ı 'irfānī ḥor görme şaḫın Ne ğazeli ḥāṭıra lāyih ne kimse (...) alur	Bu tenūñ destūñ ile cām umarsın ey 'Ālī Ne gözde naḫd-i sirişküñ ne elde loḫma ḫalur	Kıt'a 2 beyit		..-/..-/..-/..-	Bu şiir, Gelibolulu Ālī Divanı'nda bulunmamaktadır.
39b	Sa'īd	Ḳad-i mevzūn-ı sākī bir nihāl-i nāz-perverdūr Mey-i gül-fāmla sāġar elinde bir gül-i terdür	Sa'īdā şoḫbet-i meyḫāneden dūr olma 'ālemdede Nedīm-i pāk-i meşreb-i şāf-dil var ise sāġardur	Gazel 5 beyit		..-/..-/..-/..-	Bu şiirin birkaç beyti, GT: s.34; SAT: s.271; TN: s.362'de; İBT: s.212- 213'te vardır.
39b	Nādirī	Evrāk-ı şabra virdi neyūñ muṭribā fenā Bir lūledūr ki āteş-i sūzānidur hevā	Bārān olur ḫaçan ki mehūñ olsa hālesi Rūyuñ görüb ḫadeḫde ider Nādirī bükā	Gazel 5 beyit		..-/..-/..-/..-	
40a	Bākī	Cānāne cefā ḫılsa n'ola cāna şafādur Aġyār elemin çekdügümüz ya ne belādur	Va'llāhi ğazel söylemeden çokdan uşandūḫ Maḫşūd hemān ḫāsıde bir pāre izādur	Gazel 7 beyit		..-/..-/..-/..-	
40a	---	Āstānuñdan ilāhī devr idüb Der-be-der gezdürmegil bī-fā'ide	Ḥazret-i İsa'ya iḫsānuñ ḫaḫı Rabbenā enzil 'aleynā mā'ide	Kıt'a 2 beyit		..-/..-/..-/..-	
40b	Bākī	Cām-ı şarāb la'l-i lebūñ mübtelāsıdur Şol būseler ki andan alur ḫān bahāsıdur	Bākī suḫanda saña bu gün hem-cenāḫ yoḫ Ṭab'-ı bülendūñ evc-i belāġat hümāsıdur	Gazel 5 beyit		..-/..-/..-/..-	
40b	Bākī	Dem-i şubḫ irdi getür bāde-i şoḫbet demidūr Mey-i nāb-ile pūr it sāġarı 'işret demidūr	Miḫnet-i dil ser-i zülfinde çeker ey Bākī Kāfiristāne düşen kimsede miḫnet demidūr	Gazel 5 beyit		..-/..-/..-/..-	
41a	Manṭıḫī	İsterse söyünsün felegūñ meş'al-i māhı Dünyāya yeter sīnemüzūñ su'le-i āhı	Görmez gözimüz Manṭıḫiyā ḫ'āb-ı ferāġat Bād-ı şeḫer-i ġaflet eger esmese ġāhı	Gazel 5 beyit		..-/..-/..-/..-	
41a	Sehmī	Ġubār-ı maḫdemūñ aġyāra kuḫl-ı çeşm-i cān itme Ümīdüm āf-tābın şem'-i bezm-i nā-kesān itme	Cihān mülki ḫarābe varmasun Sehmī bu ġayretle Şaḫın gül-gün-ı eşk-i çeşme irḫā-yı 'inān itme	Gazel 5 beyit		..-/..-/..-/..-	
41b	Bākī	Göñül tekml-i fenn-i 'aşḫ ider üstād-ı kāmildür Anuñ yanında kimdür Kūh-ken Mecnūn ne cāhildür	N'ola raḫm eylemezse Bākīyā aḫvāl-i 'uşşāḫa Dil-i sengīni cānānuñ raḫībe ḫatı māyildür	Gazel 5 beyit		..-/..-/..-/..-	
41b	Bākī	Kūyuñ yolında niçe kez ey mihr-i bī-naẓīr Şeb-rev diyü tıtlıldı giceyle meh-i münīr	Bir pādīşāh-ı ḫüsne ḫul oldum ki Bākīyā Anuñ esīr-i 'aşḫı olupdur civān u pīr	Gazel 5 beyit		..-/..-/..-/..-	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
		İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası					
42a	‘Ulvî	Nār-ı sînemle eger penbelerüm yansa eger Güle inşâf ide bu işşıya qarlar mı döyer	Bād-ı âhi ten-i ‘Ulvî-yi hevāya virdi Şimdi yerinde anuñ ey gül-i ter yeller eser	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	
42a	‘Ulvî	Ey ruḥları gül kāküli ‘anberle sürüşte Biñ cānla sevdüm seni bir kerre görüşte	Dilber didi bir büse virüm cāni virürseñ ‘Ulvî didi bir cāna ne minnet meh al işte	Gazel 5 beyit		--./...-/...-/...-	Bu şiir, Derzi-zāde Ulvî Divanı’nda bulunmamaktadır.
42b	Bākî	‘Ārızuñ ḥurşîd-i ‘ālem-tāb māhiyyetlüdür Anuñ için ḥüsnüñ bāzārı germiyyetlüdür	Kîmyādur Bākîyā ḥāk-i cenāb-ı mey-fürüş Āsitān-ı ḥidmetinden kaçma bir devletlüdür	Gazel 7 beyit		...-/...-/...-/...-	
42b	‘Ālî	Ma‘rifet saña yiter manşib için ğam çekme Devlet el virmedügi zātuña noḡşān virmez	Manşibi Ḥāḡ saña lāyık görür ammā ‘Ālî Ehl-i dünyā yirini şānuña lāyık görmez	Kıt‘a 2 beyit		...-/...-/...-/...-	
43a	(Şeyhülislam) Yahyā	İki gönül bir olub vaşl-ı yār yaklaşa Hevālar olsa mülāyim bahār yaklaşa	Gönül açılmağa meyl itse gonçe-veş Yahyā Zamān-ı şevḡ u neşāt-ı hezār yaklaşa	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	
43a	Riyāzî	Belürse ḥaṭṭ-ı ruḥı vaşl-ı yār yaklaşa Benefşe çıkşa zamān-ı bahār yaklaşa	Riyāzîyā niçe bir nā-ümîd vaşl olalum Zamān-ı luṭf-ı ḥudāvendigār yaklaşa	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	Şeyhülislam Yahyā’nın gazeline nazire.
43b	Rızāyî	Her gün varurum ben der-i dil-dāra bulunmaz Bu derdime ḥayfā ki benüm çāre bulunmaz	Ādem mi döyer çekdügümüz derde Rızāyî Hem-derd-i cihān içre dil-i zāre bulunmaz	Gazel 5 beyit		--./...-/...-/...-	
43b	Rızāyî	Şarıлмаğı ser-i zülf-i nigāra şāneden gördük Yanub yakılmağı biz şem‘le pervaneden gördük	Rızāyî tā olunca biz ferāmüş itmezüz anı Keremler luṭflar kim sākî-i meyḥāneden gördük	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	
44a	Rızāyî	Cihāni fitne-i ḥüsnüñ birbirine katmışdur Nice medḥ eyleyem kim Ḥāḡ seni ögmiş yaratmışdur	Sözün hiç diñlemez oldı didiler ol gül-i ra‘nā Rızāyî kışşa-ı hicrāni var ise uzatmışdur	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	
44a	Rızāyî	Bu meclisden gidüb Cem ḡalmamış evvelki ‘ālemler Ḳanı āyîn ‘işret zabṭ iden ol eski ādemler	Rızāyî hîç tehî olmadı şahba-yı maḡabbetden N’ola reşk eylese cām-ı dil-i şūrîdeye Cem’ler	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
		İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası					
44b	Rızâyî	Hâk isem de inledür eflâki nâlem bilmiş ol Yerde almaz itdügüm âh dem-â-dem bilmiş ol	Ey Rızâyî pest himmetse n'ola gerdün-ı dñn adrũni â'lâ bilür üstâd-ı â'zam bilmiş ol	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
44b	Rızâyî	Bî-sütñn felegi âhla ber-bâd idelüm 'Âşıkuz biz de birer cünbiş-i Ferhâd idelüm	Ey Rızâyî yazılır bir gün olur şafa-ı dil Biz hemân hâme-şifat hüdmet-i üstâd idelüm	Gazel 5 beyit		..--/..--/..--/..--	
45a	Şabrî	Mest-i şev olsa 'aceb mi vaşl-ı yâr eyyâmıdır Bülbüli pür-cüş iden zîrâ bahâr eyyâmıdır	Alama Şabrî cefâ-yı çardan âsüde ol amdi'lillâh 'adl-i şadr-ı kâmkâr eyyâmıdır	Gazel 7 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
45a	Fuzûlî	Ey hoş ol sâ'atũne dil-dâr ola deyyâr olmaya Yâr ola hâlvetde erafında ayâr olmaya	Yâre hâlin yâr izhâr itmege fırsat bulub Müdde'î âgâh u nâ-marem haber-dâr olmaya	Kıt'a 2 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	Bu şiir, Fuzûlî Divanı'nda bulunmamaktadır.
45b	(Şeyhül islam) Yahyâ	Zülf-i pür-çîn gamuñdan dîde kim pür-âb olur Her ne bahre kim düşe bir atresi gird-âb olur	Bir dile Yahyâ tounsa pertev-i feyz-i udâ Zerre-i nâ-çîz iken hürşîd-i 'âlem-tâb olur	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
45b	Hâletî	albüme virmez şafâ âyîne-i 'âlem-nümâ Bamadan hâzz eylemez dünyâya erbâb-ı fenâ	Bir debistân-ı hünerdür nazmumuz ey Hâletî Eyledi bu tıfl-ı dil şimdi elifden ibtidâ	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
46a	Behiştî	Sîneñe bir sâde-rû dil-dârı mukem şarasın Derd-i 'aşkuñ bundan özge görmedüm ben çaresin	amzesin ama Behiştî yâ kemân-ebrüsünü Baırma odlar urarsın tâzelersin yarasın	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
46a	Emrî	Dâne-i tesbîh-i cândur turre-i arrârın öp Perde-i Beytũ'l-aremddür hâl-i 'anber-bârın öp	Acı diller virtüben Emrî 'ye cân virsün dimiş Hey ne şîrîn söylemiş la'l-i şeker-güftârın öp	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
46b	(Taşlıc alı) Yahyâ	ul itse 'âlemi kendüye bir şâh-ı cihân olsa Ma'ârifle müzeyyen pâk-dâmân-ı zamân olsa	Hemîşe cânı ol şükrâneye şalardum ey Yahyâ Güzeller 'âşıka meyl itse dilber bir zamân [olsa]	Gazel 5 beyit		..--/..--/..--/..--	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
46b	'Arşī	Tır-i müjgāmīna cān-ile siper mi degülüz Ne şanursın bizi bu 'arşada er mi degülüz	'Arşiyā nükte-güşālīkda meyān-ı şu'arā Biñ mu'ammāyı bir ān içre açar mi degülüz	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
47a	Naḥlī	Rindān-ı ğamuñ bādesi hūn-ı ciğeridür Keyf-i ğam-ile ḥāşıl olan derd-i seridür	Naḥlī yüzüñi kıble-geh-i ḥaḫdan ayırma Şabr kim güştelerüñ lutf-ı ḥudā rāh-beridür	Gazel 10 beyit		--./..-./..-./..-	
47b	(Şeyhül islam) Yahyā	Ḥātır-ı pākine konmuş bād-ı āhımdan ğubār Ḥāk-i pāyine yetiş ey eşk eyle i'tizār	İşügüñde gözi yaşlu 'aşıkuñ biñ var iken Nev-civānum biñ yaşa Yahyā'ya itdüñ ihtiyār	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
47b	(Şeyhül islam) Yahyā	Yıkdı göñlüm āşiyānın yār itdi tārūmār Añlamam kim şāh-bāz-ı 'aşk ide anda qarār	Rūzgāruñdan der-i ümīdi dīvār ide gör Qonmasun dirseñ derün-ı ḥātırā Yahyā ğubār	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
48a	'Alī	Perīşān olsa kākülde cemālünde behā artar Fitil-i şem'a beñzer kim ḫağılduḫça ziyā artar	Melāḫat gülsitānınuñ gülinden ğonçesi vāfir Birinüñ ḫaḫtı gelse 'Aliyā biñ dil-rübā artar	Gazel 6 beyit		..-./..-./..-./..-	
48a	Qabülī	Maḫbül olan zamānede şaḫş-ı saḫımdür Toğruya istikāmeti cürm u 'azımdür	Efsürde-ḫātır eylemez ihyā ider seni Ol kim Kabülī Muḫyī-i 'azm-i remīmdür	Gazel 5 beyit		--./..-./..-./..-	
48b	(Sultan) Murādī	Kim ne dirse disün ol şāh-ı cihānı severin Kimi göñlüm dilerüm dirse ben anı severin	Dilberüñ göñli yoğ-iken severin diyemizin Ey Murādī ḫuliyum göñli olanı severin	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
48b	Bāḫī	Sineye çekmege bir serv-i dil-ārām olsa Ser-keş olmasa igen 'aşıḫına rām olsa	Terk iderdi mey [ü] maḫbüb hevāsın Bāḫī Cānda şabr u dil-i āvārede ārām olsa	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
49a	Ḥāletī	Naḫır olmazdı ey dil va'de-i vaşlına cānānuñ Eger kim kendüsinden ḫopsa ol naḫl-i dil- ārānuñ	Seri küyına varduñ bulmaduñ mı yoḫsa ol māḫı Ne arardı felekde Ḥāletī dün gice efgānuñ	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
49a	Ḥāletī	Zamān olmaz ki ḫalka ğuşsa-i 'aşıḫ 'ıyān olmaz Maḫabbet bir 'aceb gençinedür hergiz nihān olmaz	N'ola şād itse göñlin Ḥāletī ümmīd-i vuşlatla Bu bāzār-ı maḫabbetdür taşavvurdan ziyān olmaz	Gazel 5 beyit		..-./..-./..-./..-	
49b	Cevrī	Şūfī degülüz mest-i mey-i 'aşḫ-ı Ḥudāyuz Zāhid degülüz ḫāne-i ber-endāz-ı riyyāyuz	Geçdük heves-i zevḫ-ı beḫā-yı dü cihāndan Cevrī gibi biz mest-i mey-i cām-ı fenāyuz	Gazel 5 beyit		--./..-./..-./..-	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
Yer Nu:	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası						
49b	Cevrî	Bir sencileyin mest-i mey-i nâz ele girmez Bir bencileyin ‘âşık-ı ser-bâz ele girmez	Bir sencileyin yok dil-i Cevrî ile hem-dem Bir bencileyin mahrem ü dem-sâz ele girmez	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
50a	Rızâyî	Gösterür pür-çîn-i zülfinden ruḥ-ı cānâne gül Mā’il itmiş şāḥ-ı zülf-i nâzûki şad dâne gül	Gönçe-i iqbālını gül gibi ḥandān eylesün Eyleyen ḥurşîdi bām-ı künbed-i gerdâne gül	Gazel 9 beyit		---/---/---/---	
50a	---	Şu‘le-i âhı olub fūrkat şebinde reh-nümā Dil oyub odına gitdi kūy-ı dilberden yaña	-	Müfred		---/---/---/---	
50b	Rızâyî	Ne idi gevher-i maḥşûdı bulub kām-rān olmaḥ Olaydı ḥāk-rüb-ı dergeh-i pîr-i muḡān olmaḥ	Yirüm şaff-ı ni‘āl olsun naşîbüm cür‘a-ı sâḡar Tek olsun ey Rızâyî sākî-i bezm-i bütān olmak	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
50b	Rızâyî	Gidüb senüñle dil ü cān ola hevā-dāruñ Ḳalur mı şabrı ya ḥiç ‘âşık-ı dil-efḡāruñ	Rızâyî feyz aluben ehl-i dil kelāmuñdan Şafā virür hele erbāb-ı ‘aşka eş‘āruñ	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
51a	Rızâyî	Devrān ki cāna tîḡ-i cefāyı yitişdürür Sākî şārāb-ı rüḥ-fezāyı yitişdürür	Dilde maḥabbetin ne ḡadar eylesem nihān Ol serv-i ḡadde nāle Rızâyî yitişdürür	Gazel 7 beyit		---/---/---/---	
51a	---	Ey göñül oldı nihāyet ḡam-ı hicrān müjde Oldı vāşıl ḡaber-i vuşlat-ı cānān müjde	O ḡabîb-i dil ü cān gelse gerek ḡānemize Ey dil-i ḡaste beşāret saña ey cān müjde	Kıt‘a 2 beyit		---/---/---/---	
51b	Nüvidî	Göñ[ı]üm yine bir dilber-i ferḡunde-dem ister Bir ‘işvesi çok ḡurreleri ḡam-be-ḡam ister	Terk eyledi cānānla aḡyārı Nüvidî Bî-derddür ol şimdi ne şādî ne ḡam ister	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
51b	(Şeyhül islam) Yahyā	Düşer mi saña ey dil dāyim ümid-i vefā itmek Güzeller şanıdur ḡāhî vefā ḡāhî cefā itmek	Devām-ı devlet-i Sultān Murād’ı isterüz Yahyā ‘İnāyet Ḥazret-i Allāh’ dan bizden du‘ā itmek	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
52a	(Şeyhül islam) Yahyā	Yaklaşdı diyü ḡattımı geçme o güzelden Kim gördi ki evvel öle bir kimse ecelinden	Yārūñ ki meyānındadır ol ḡançer-i [ḡadd]ār Şimden-girü Yahyā geçemez kimse o belden	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
52a	(Şeyhül islam) Yahyā	Şıma āyīne-i kalbüm hazer kıl inkisārumdan Beni hāk-ile yeksān eyleme şaşın gubārumdan	Ricām oldur Hudādan ol kıyāmet kıddi gösterün Şu dem kim gözüm açub tıram ey Yahyā mezārumdan	Gazel 5 beyit		.---/---/---/---	
52b	(Şeyhül islam) Yahyā	Umulmaz mı o tıfl-ı şūhdan şeftālūler virmek Cihānda şimd[i] mi oldı nihāl-i tāze ber virmek	Hümā-yı ‘aşk besdür āşiyān-sāz-ı ser-i Yahyā Ne lāzım kendüsine Kays-āsā derd-i ser virmek	Gazel 5 beyit		.---/---/---/---	
52b	(Şeyhül islam) Yahyā	Penāh olursa eger mihr ü māha sāye-i ‘aşk Bülend mertebdür mihrūn-ile pāye-i ‘aşk	Hemān o şāhdan eksükligüñ dile Yahyā Tamām ider seni de derd-i bī-nihāye-i ‘aşk	Gazel 5 beyit		.-./.-./.-./.-	
53a	Cevrī	Rāz-ı pinhānuz ki fehm-i nükte-dān bilmez bizi Nükte-i cānuz ki idrāk-i cihān bilmez bizi	Biñ şıfatla yād iderler nāmumuz Cevrī gibi Hem budur taḥḫīk kim şāhib-gümān bilmez bizi	Gazel 5 beyit		.-./.-./.-./.-	
53a	Cevrī	Dil mi var kim anda zaḥm-ı nāvek-i müjgānı yok Derdin izhār itmekde ‘āşıkuñ dermānı yok	Çeşm-i mest-i yāri gördi geçdi Cevrī kendiden Hāvıf-ı tır-i ğamzesinden ‘arz-ı hāle cānı yok	Gazel 5 beyit		.-./.-./.-./.-	
53b	Bahāyī	Tağıtduñ ḥ‘āb-ı nāzı yāri ey feryād neylersin İdüb fitneyle dünyāyı harāb-ābād neylersin	Bahāyī -veş degülsin kâbil-i feyz-i şafā sen de Tekellüf ber-ḫaraf ey hāḫır-ı nā-şād neylersin	Gazel 7 beyit		.---/---/---/---	
53b	---	İricek ḫidmet hāk-i derūne ol ben Devlet ü baḫta irişdüm diyü mesrūr oldum	Benüm ḫālī‘ oluben zaḥmete maḫrūn şöñra Ne kıadar muḫbil olam didüm ise dūr oldum	Kıt‘a 2 beyit		..-/..-/..-/..-	
54a	Hākānī	‘Arz eyle ruḫūñ cām-ı şafā-güstere cānā Mir‘āt-ı şafā nice olur göstere cānā	Hākānī cinān olsa da neylerdı cihānı Dil virmese sen hūr u perī-peykere cānā	Gazel 5 beyit		..-/..-/..-/..-	
54a	‘Ālī	Yine bir müy-miyān şöyle za‘ıf itdi beni Zābḫ ider bir kıl ile tırra-i ‘anber-şikenı	Bulsa ğarḫ eyler idi seyl-i şırışk ‘Ālī Göz yaşısuz ayağuñ toprağına cān vireni	Gazel 5 beyit		..-/..-/..-/..-	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
54b	Şabūhī	Ḥande-i cān-baḥş-ı la‘lūn sükkere lezzet komaz Nükte-i mevzūn-ı lafzūn gevhere kıymet komaz	Ey Şabūhī bir melek-sīmā gāmından giceler Şubḥa dek āh u fiğānum ‘āleme rāḥat komaz	Gazel 6 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
54b	Rūhī-i Bağdād ī	Ey soran ‘ālemimiz yār ile ‘ālemde nedür Ġam-ı hecr ile ḥālüm diyeyin ġam da nedür	Rūhīyā medḥ-i eḥibbā var iken ‘ālemde Zemm-i a‘dāya muḳayyed kim olur zemm de nedür	Gazel 5 beyit		..--/..--/..--/..--	
55a	Riyāzī	Diyeli ḥāl-i ‘izāruñ fitne ḳanında beñiz Ḳomadı ben ‘āşık-ı dil-ḥastede cānā beniz	Baḥr-i şī‘ri āb-ı nuṭṭa ġarḳ iden kimdür diseñ Dürr-i yemm-i ma‘rifet şāḥā Riyāzī bendeñiz	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	Bu şiir, Riyāzī Divanı’nda bulunmamaktadır.
55a	(Taşlıca lı) Yahyā	İreli baña şarāb-ı ‘aşḳuñun keyfiyyeti Ne ġam-ı hicrānı fehm itdüm ne zevḳ-ı vuslatı	Ḥidmetinde olduğum ‘ayn-ı sa‘ādetdür baña Cānuma minnetdür ey Yahyā o şāhuñ ḥidmeti	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
55b	(Şeyhüli slam) Yahyā	Pey-ā-pey şun baña luṭf eyle sākī cām-ı gerdānı Yeter ağırladuñ rıṭl-ı girānla ġayrı yārānı	Meger sūz-ı dilümden aña Yahyā bir şerer degdi Şabāḥ olunca yandı meclisün şem‘-i şebistānı	Gazel 5 beyit		..--/..--/..--/..--	
55b	(Şeyhüli slam) Yahyā	Āsīb-i ḥazān bilmez ‘aşḳuñ gül ü gülzārı Bülbülleri bu bağuñ her demde ider zarı	Yahyā ’da reh-i ‘aşḳuñ bārına taḥammül yok Ser-menzile irişdür ey ḳudreti çok bārı	Gazel 5 beyit		--./..--/..--/..--	
56a	Fuzūlī	Tā sirişk-i dīde-i Ferḥādı gördi lāle-ġün Çeşminüñ şuyını gözden şaldı kūh-ı Bī-sütün	Ey Fuzūlī ḥāk-i kūy-ı yāri buldum ḳanı Hızır Kim virüb kāmın olam āb-ı ḥayāta reh-nümün	Gazel 7 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	Mecmuada başlıkta “Nazīre-i Beḥod” yazıyor fakat bu şiirin öncesinde Fuzūlī’nin zemin şiiri bulunmamaktadır.
56a	---	Ḥalk-ı cihānı kendüye me’ nūs idem diyü Gösterdi dehre şimdi şitā ne bezl ü (...)	Men‘ eylesek eger ḳapudan bacadan düşer Bu sebu‘ bārid ile zehī ḥüsn ü iḥtilāṭ	Kıt’a 2 beyit		--./..--/..--/..--	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
Yer Nu:	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası						
56b	Rūḥī-i Bağdādī	Murg-ı dil ‘anḳādur olmaz degme bir rişteyle bend İster ol zülf-i semen-bū gibi bir müşkīn kemend	Ben daḫı ḫālümce çok maḫbūb gördüm Rūḫiyā Görmedüm bir böyle nāzik-ṭab‘-ı şūḫ u şeh-levend	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
56b	Rūḥī-i Bağdādī	Sende ey baḫt-ı bed vefā neyler Şiše-i ser-nigūnda mā neyler	Girelüm rāḫ-ı ‘aşka ey Rūḫī Görelüm ‘āḳıbet ḫudā neyler	Gazel 5 beyit		..---/---/..-	
57a	(Şeyhül islam) Yahyā	Görince ḫod vücūdum maḫv olur ḫalmaz nişān benden Ne gördi ḫaçdı āyā ol meh-i nā-mihribān benden	Leb-i cān-baḫşını emdirdi ṭut kim ḫaşd-ı cān eyler Ne virdi alıma bilmem ‘aceb ol bī-emān benden	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
57a	(Şeyhül islam) Yahyā	Bār olmada gitdükce raḳīb-i ḫar-ı nā-dān Bu böyle ḫalır mı götürür mi bunı yārān	Yahyā ne ḫadar nā-çiz ise göñli büyükdür Şanma ele almaḫ ola şāhum ola āsān	Gazel 5 beyit		--./--./---./--	
57b	(Şeyhül islam) Yahyā	‘Aşḫ bir meydür neşāt-efzā benüm mestānesi Şevḫ bir gencīnedür göñlüm anuñ virānesi	Dūd-ı āḫın seyr idüb Yahyā ’nuñ ol āfet dimiş Yanmış ol bezm-i maḫabbet şem‘inüñ pervanesi	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
57b-58a	(Şeyhül islam) Yahyā	Şikeste bir sıfāl olsun nümüne sāḡar-ı Cemde Ġaraḫ bir neşve taḫşil eylemekdür bezm-i ‘ālemde	Müheyyā eylesün esbāb-ı bezm-i devletin Dādār Şafādan olmasun ḫālī bu nüzhetgāḫ-ı ḫürremde	Gazel 9 beyit		---/---/---/---	
58a	(Şeyhül islam) Yahyā	Yāri ḫoynumda büyütdüm n’ola olsa dil-nevāz Naḫl-i tāze yirini sevmekle olur ser-firāz	-	Müfred		---/---/---/---	
58a	(Şeyhül islam) Yahyā	Ey kūy-ı ḫarābātı gezen ḫāne-be-ḫāne Ey der-be-der itmiş seni evzā‘-ı zamāne	Yahyā tolaşur ṭurmadan eṭrāfını şem‘üñ Pervāne arar var ise yanmaḡa bahāne	Gazel 5 beyit		--./--./---./--	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
58b	(Şeyhül islam) Yahyâ	Sākīye diñüz bezme yine bāde getürsün Bir bir hep unuttuğlarımız yāda getürsün	Maqta' da idüb medh ser-i zülfünü Yahyâ Vaşf-ı kad-i mevzünüñi bālāda getürsün	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	
58b	(Şeyhül islam) Yahyâ	Münevver tal'at-ı ferhundesı bir hübdur bayrām Güneş yüzlü hilāl ebrülu bir maħbübdur bayrām	Seher yazmağičün Sulṭān Murād' uñ vaşfını Yahyâ Güneşden zer varağ peydā ider zer-küpdur bayram	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
59a	Cevrî	Şem' -i bezm eyleyüb ol mäh-liqāyı bu gice Şevkle nüş idelüm cām-ı şafāyı bu gice	Yeter itdi ğam-ı hicrānla rüzin şeb-i tār Cevrî ye itmesün ol mäh cefāyı bu gice	Gazel 5 beyit		..--/..--/..--/..-	
59a	Rūhî-i Bağdād 1	Yañlışdır o kim 'aşık-ı şādık ele girmez 'Aşık çoğ olur dünyede şādık ele girmez	'Aşık çoğ olur pādīşehüm hüsnuñe ammā Rūhî gibi bir 'aşık-ı şādık ele girmez	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	
59b	Fuzülî	Yār bî-pervā felek bî-raħm devrān bî-sükün Derd çok hem-derd yoğ düşmen kavî ṭālî' zebun	Çihre-yi zerdin Fuzülî ' nüñ tütupdur eşk-i al Gör aña ne renkler geçdi sipihri-nîl-gün	Gazel 9 beyit		---/---/---/---	
59b	---	Olmaz muqayyed kuvvet-i bāzū-yı rüzgār Şimdi zamān güzellerini zer viren yener	-	Müfred		--./--./--./--	
60a	Rızāyî	Feyz alsa ne var meh gibi pür-şevk vişālūñ Eksilmeze ey mihr-i cihān-tāb cemālūñ	Ol rüz-ı 'adālet ola mı kim diye dilber Bî-çäre Rızāyî nicedür 'aşkla hālūñ	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	
60a	Rızāyî	Mağşüd eger cefā ise ey çarh-ı dūn yeter Baħtum gibi beni yeter itdūñ zebun yeter	İtme Rızāyî gönülünü sîm-āb-ı ızırāb Te'şîr-i sūz-ı 'aşkda şabr u sükün yeter	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	
60b	'Ālî	Az kaldı bugün ğam beni pā-māl ideyazdı Meyhāneci mey yoğ diyü ihmāl ideyazdı	Vaşf eyleyürek pir-i muġān bāde-i nābı ' Ālî gibi zāhidleri idlāl ideyazdı	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	
60b	'İşmetî	Fāriğ olmam āhdan dil-dāra kār itmezse de Sūziş-i dildür ğarağ yār i'tibār itmezse de	' İşmetî pā-māl-i cevri olmağ yeter 'izzet dile Baħt anı çeşm-i zaħm-ı zülf-i yār itmezse de	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
61a	Rūhî-i Bağdād 1	Şunmağile cām-ı mey ol ğonçe-i ra'nā bize Bir şafāmuz var ki reşk eyler bütün dünyā bize	Rūhiyā biz bir bölük rind-i haqıkat-pişeyüz Her muqallid pir utansun geçmesün bābā bize	Gazel 7 beyit		---/---/---/---	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
		İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası					
61a	Hâletî	Ol perî biñ bāş haqqumdur benüm virsem n’ola Bağrımıñ biñ başı var hecr ile sîmin-tenüñ	Başdan ol ser defter hûbâne hamâil geçmege Kaç yaşuñ var ey raķtîb rûyına bilsem senüñ	Kıt‘a 2 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	Bu şiir, Azmî-zâde Hâletî Divanı’nda bulunmamaktadır.
61b	(Şeyhül islam) Yahyâ	Cân-baħş sadâñ-ile bize feyz-i hayât it Bülbül ne turursuñ ne gamuñ var nağamât it	Evrāk-ı sipihri qaralar her gice Yahyâ Âh-ı dil-i sevdâ-zede-i kilk ü devât it	Gazel 5 beyit		---/..---/..---/..---	
61b	(Şeyhül islam) Yahyâ	İtmesün seng-i havâdiş cām-ı şahbâyı şikest Yoħsa eyler tîr-i âhum çarħ-ı mîñâyı şikest	Delme bağrın bir bulunmaz gevher-i nâ- yâbdur İtme bilmezlikle şâhum kalb-i Yahyâ ’yı şikest	Gazel 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
62a	Zekâyî	Düşenmiş gülşen içre ferş-i haşr eyleye her güşe İrişdi mevsim-i ‘işret şalâ rindân-ı mey-nüşe	Dile peykân-ı müjgâñı gibi deldi geçüb gitmez Gam-ı dilber Zekâyî eyledi hâtırda bir güşe	Gazel 5 beyit		..---/..---/..---/..---	
62a	Beyânî	Ser-â-ser naķş-ı reng-â-rengle zeyn oldı her güşe Döşendi gülşen-i ‘işret şalâ rindân-ı mey-nüşa	Beyânî böyle rind-pesende dürr-i nazm silmesüñ kim Sezâ-var ola cânânüñ binâgüşına mengüşe	Gazel 5 beyit		..---/..---/..---/..---	Zekâyî’ nin gazeline nazire.
62b	Şabûhî	Ey hüsnüñe erbâb-ı cihân vâlih ü şeydâ ‘Aşķ ehline hâl-i siyehüñ mâye-i sevda	Zikr-i lebüñi vird-i zebân itti Şabûhî Mu’tadı olur rind olanuñ bâde-i hamrâ	Gazel 5 beyit		---/..---/..---/..---	
62b	‘Âlî	Gül yüzüñ görmeyeli bülbül-i dil diñlenmez Saña derdin diyemez bir gamı var kim diñmez	Bî-mezâķ aña dir aşķâb-ı hüner ey ‘ Âlî Açılır la’l-i leb-i yâr o baķar imrenmez	Gazel 5 beyit		..---/..---/..---/..---	
63a	(Şeyhül islam) Yahyâ	‘Ârız-ı zîbâña virmiş haţt-ı müşğîñüñ şeref ‘Aşķ-ı miskîñiñüñ arâmı oldı ber-ţaraf	Güşvâr itmezse dürr-i nazmıñı Yahyâ o şâh Ķadr [u] kıymet bulmaya ‘âlemde mânend-i hazef	Gazel 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
63a	(Şeyhül islam) Yahyâ	Yine der-kâr olsa dâmân-ı nesîm-i nev-bahâr Yine gülşende tutuşsa âteş-i şevķ-i hezâr	Büy-ı gülle ‘âlemi taţyîb ider Yahyâ şabâ Nitekim hulķ-ı kerîm-i pâdişâh-ı kâm-kâr	Gazel 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
63b	Bahâyî	Tağıtduñ h’âb-ı nâz-ı yârı ey feryâd neylersin İdüb fitneyle dünyâyı harâb-âbâd neylersin	Bahâyî -veş degülsin kâbil-i feyz-i şafâ sen de Tekellüf ber-ţaraf ey hâtır-ı nâ-şâd neylersin	Gazel 7 beyit		..---/..---/..---/..---	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
63b	Ḥāletī	Ḥāletī -veş soñra bīdār itmede zaḥmet çeker Şol ki ḥ‘āb-ı ğaflete kendüyi mu‘tād eyledi	Perde-i çeşm-i seri heft eyleyen Perverdigār Çeşm-i cānuñ perdesin güyā ki heftād eyledi	Çıt‘a 2 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
64a	Ḥayālī	Nigārā sende ḥatm olmuş güzellik tazelik terlik Senüñ ḥaḳḳuñdadur ancaḳ serīr-i ḥüsne serverlik	Eridi nār-ı ḳahr gele Ḥayālī püte-i ğamda Sen anı ğam bucağında unuttuñ bu mıdur erlik	Gazel 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	Bu şiir, Hayālī Bey Divanı’nda bulunmamaktadır.
64a	Ḥāletī	Görme hercāyī yüzün mihr-i cihān-ārā ise İki yüzlüden ferāğat ḳıl gül-i ra‘nā ise	Ḳısmet-i bezm-i ezeldür zāhidā ta‘n eyleme Ḥāletī -i bī-riyā rind-i ḳadeḥ-peymā ise	Gazel 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
64b	Rızāyī	Birḳac gün oldı baña ol dil-sitān görünmez Şimdi gözime ey dil cān u cihān görünmez	Ḥālüm mükedder oldı ğāyet de ey Rızāyī Naḳd-i revānum oldı şimdi miyān görünmez	Gazel 5 beyit		---/-.---/-.---/-.---	
64b	Rızāyī	Sūziş-i ‘aşḳ-ile kim ḥākister olmuş ḥākumuz Olmadı berg-i neşāt-āver dil-i ğam-nākumuz	‘Arz-ı ḥāl-çün Rızāyī ol şeh-i ḥüsne hemān Levhālī bir nāmedür bu āh-ı āteş-nākumuz	Gazel 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
65a	Ḥākānī	Zamān-ı mīve-i vaşluñ resīd olur mı ‘aceb Ba‘īd gördüğümüz ‘an-ḳarīb olur mı ‘aceb	‘Adīl-i tūt-ı ḫab‘-ı bülend-i Ḥākānī Muḳīm-i gülşen olan ‘andelīb olur mı ‘aceb	Gazel 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
65a	(Şeyhül islam) Yaḫyā	Pīrāne ser ne ḥāl-ise kām al bahārdan ‘Ar itme isti‘āre-i şevḳ it hezārdan	Deryā-yı aḫḫar-ı çemen olmaḳ da mevc-ḫīz Ayrılmamaḳ gerek hele Yaḫyā kenārdan	Gazel 5 beyit		---/-.---/-.---/-.---	
65b	Ḥāletī	Öldürmege ḥançerle bu ben şāh-ı belāyı Olmaz ğam-ı ğamzeñ gibi bī-bāk fedāyı	Şāyeste budur Ḥāletiyā ol şeh-i ḥüsñüñ Seng-i dil-i ḫübāndan olur ferş-i serāyı	Gazel 5 beyit		---/-.---/-.---/-.---	
65b	Ḥuldī	Meclis-i ‘aşḳ içre ey dil ḫün-ı didemdür şarāb Ḥāñ mıdur bağrum yaḳub odlara eylesem kebāb	Ḥurre-i ḫarrārına ey Ḥuldī yārūñ dün şabā Müşğ-i ‘anberle muḫammer eyleyüb sepdi gül-āb	Gazel 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
66a	Rūḫī-i Bağdād ī	Güzel ḥāl añlasa ḫab‘ı ḫüsni laḫīf olsa Vefā şüretlerin gösterse yārāna zarīf olsa	Belāğat ehline ḫab‘-ı āzmā eş‘ār diñletsek Felekte Rūḫiyā güftāre mālīk bir ḫarīf [olsa]	Gazel 5 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
66a	Ḳabūlī	Nīk-nām olsa cihānda ḳişi bed-nām olmaz Ezelī puḫte olanda ḫama‘-ı ḫām olmaz	Ey Ḳabūlī ezeli toğru olan egrilmez Rāstī şafḫa-i ‘ālemde elif lām olmaz	Gazel 5 beyit		..---/..---/..---/..---	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
		İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası					
66b	Nev'î	Dilberüñ vaşl-ı firāvānına içdām itme Göñül ol sīm-bedenden tama'-ı hām itme	Āteş-i āh-ı dilüñ hāme-şifat çekse 'alem Nev'iyā nāme gibi ellere i'lām itme	Gazel 5 beyit		.../.../.../...-	
66b	Mānî	Saña ağıyar libās eylemek ister dirlər Tonadurlar seni bi'llāhi şaķın ey gül-i ter	Her ne söylerse elinden gelür anı itmek Mānî-i nādire küyuñ eli ağzına öper	Gazel 5 beyit		.../.../.../...-	
67a	Rūhî-i Bağdādî	İktizā-yı 'aşq eyler gerçi kalb-i yārı saħt Anı nerm itmek ne cüz'idür eger el virse baħt	Pādişāh-ı mülk-i istiğnā olursañ Rūhiyā Mihir olur başuñda efser çarħ olur altuñda taht	Gazel 5 beyit		.../.../.../...-	
67a	'Ālî	Cānān gül-'izār ola faşl-ile nev-bahār Būlbūl fiğān u zāra icāzet hezār bār	Mest itdi anı bāde-i 'aşkuñ şu resme kim 'Aynıyle gitdi kalmadı 'Ālî kuluñda 'ār	Gazel 5 beyit		.../.../.../...-	
67b	Ķabūlî	Nedür 'aşıķ olan taħşil remz-āmüz Ķamusı 'Uluvüm 'aşķa nisbet zerredür yanında Ķamusı	Ya şehler nāmına dinmek gerek eş'ār yā dilber Ķabūlî böyle ta'līm eyledi Firdevsi ü Tūsî	Gazel 5 beyit		.../.../.../...-	
67b	'Ālî	Reh-i 'aşķ içre zāhid bî-'aded vīrāneler vardur Anuñ her birisinde niçe biñ dīvāneler vardur	Enār-āsā girih-gir olsa Ķanum Ķam degül 'Ālî Hele bārî gözüm merdümleri-veş dāneler vardur	Gazel 5 beyit		.../.../.../...-	
68a	'Adnî	Niçe bir Ķūt idinüb Ķuru duħānı çekelüm Geliñüz bāde-i gül-fāmı nihānı çekelüm	Heves-i kākül-i dilber çü başa düşdi hemān 'Adniyā her ne belā yise biz anı çekelüm	Gazel 5 beyit		.../.../.../...-	
68a	Nāmî	Niçe bir dūd u Ķam devr-i zamānı çekelüm Zāhidā gel berü yāķūt revānı çekelüm	Āşikāra sevelüm Nāmî senüñle hübrü Kim nihāyet bu ki pehlüya nihānı çekelüm	Gazel 5 beyit		.../.../.../...-	
68b	(Şeyhül islam) Yahyā	Dilber giceyle gelse raķib āgeh olmasa Ol rü-siyāh sāye gibi hem-reh olmasa	Beñzetmi idi rüyāna Yahyā gül ü teri Ezhār içinde cümle ol eşbeh olmasa	Gazel 5 beyit		.../.../.../...-	
68b	Rūhî-i Bağdādî	Yıllar geçer ki görmezüz ol māhı bî-niķāb Mābeynimüzden āh ki ref' olmadı Ķicāb	Bir büse luř idüb beni öldür diyüb turur Rūhî'yi bir gün öldürecekdür o la'l-i nāb	Gazel 5 beyit		.../.../.../...-	
69a	Mīrzā	Ķays-ı nā-şādı kıyās eyleme lā-ya 'ķıl imiş 'Aşķ-ı Leylā'da fedā ķıldı serin 'āķıl imiş	Rüy-ı nā-dān-ı elem düzaħ imiş ey Mīrzā Ravza-i huld-i şafā şoħbet-i ehl-i dil imiş	Gazel 5 beyit		.../.../.../...-	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla' Beyti / Bendi	Makta' Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
		İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası					
69a	Rızâyî	Qaldum diyâr-ı ğamda bir âşinâ belürmez Esmez nesîm-i küyuñ bād-ı şabâ belürmez	Qaddim kemâne döndi derd okı geçdi cāna Şabr it Rızâyî dirler geçen belâ belürmez	Gazel 5 beyit		--./---/--./---	Bu şiir, Rızâyî Divanı'nda bulunmamaktadır.
69b	Rāzî	Dil mest olub unuttı şahbâ-yı la'l-i yâri Mestüñ elinde olmaz zîrâ ki ihtiyarı	İksîr-i ma'rifetdir Rāzî bu tarh n'ola Cevher ider kelâmin hâliş olan 'ayarı	Gazel 5 beyit		--./---/--./---	
69b	'Âlî	Qoydı bir şürete za'f-ı ğam-ı cānâne beni Âşinâlar göricek añladı bîġâne beni	Bunca 'irfānum ile qaldum ayakda ' Âlî Kimse yok 'arz ide ol dāver-i devrāna beni	Gazel 5 beyit		.../.../.../.../...	
70a	'Âlî	Ey hezâr ister iseñ hâr u ħazānsuz gül-i âl Qanlı dāġum eger olursa biñin gör birin âl	Nazmuñı vird idinen yâriñi teshîr eyler ' Âliyâ böylece olsa olcaq sihr-i helâl	Gazel 5 beyit		.../.../.../.../...	
70a	'Âlî	Qanlı peykānlar ile oldı ciger māl-â-māl Ey göñül âh okın atduqça biñin gör birin âl	Ĥaġ-ı şî'rîm qurudan ħâki göreydi ' Âlî Merqadinden gözün açardı Şîfâhân'da Kemâl	Gazel 5 beyit		.../.../.../.../...	'Âlî'nin kendi gazeline yazdığı nazire.
70b	'Âlî	Himmet bülend idüb bu dil-i müstemende ben Meyl iderüm o serv-ġad-i ser-bülende ben	' Âlî bu şî'ri zîver-i menşür-ı nazm idüb Ĥusrevlik eyledüm yine mülk-i suġanda ben	Gazel 5 beyit		--./.../.../.../...	
70b	Ṭab'î	Ṭoġrulıġ-ile irdüm o serv-i bülende ben Söyletmedüm hezârî fezâ-yı çemende ben	Tahsîn iderdi Ṭab'î bu şî'ri görüb hemân Bir şî'r söyledüm yine tarz-ı ħüsnde ben	Gazel 5 beyit		--./.../.../.../...	'Âlî'nin gazeline nazire.
71a	Şabrî	Germ olmayıcaq naġmeleri sâz-ı niyāzuñ Gelmez gözine bādesi meyhâne-i nāzuñ	Yāruñ n'ola Şabrî gibi iġsānın umarsaq Biz de ħuliyuz ol şeh-i 'uşşâq-nevāzuñ	Gazel 7 beyit		--./.../.../.../...	
71a	---	Ey kemâl-i kerem-i luġfla meşhûr-ı cihân Dil-i maġzūnumı gel luġfuñ ile ħıl ħandân	İltifātına begāyet müterakķib-i ħâġır Çeşm-i cān cānib-i küyña dem-â-dem nekrân	Kıt'a 2 beyit		.../.../.../.../...	
71b	Nergisî	Baq dîde-i 'ibretle biraz cünbiş-i yâri Seyr eyle nedür feyz-i Hudâ ħudret-i bāri	Biñ bülbülü var her biri eġāna muġayyed Gel Nergisiyâ dinleyelüm şavt-ı hezârî	Gazel 5 beyit		--./.../.../.../...	B. Selçuk s.17'de vardır.
71b	Nergisî	Âdem idince şöġbeti rindâne eylese Nâ-dāni şavsâ bezmi zarîfâne eylese	Hep bildüġi cefâyı ider Nergisî 'ye yâr Bilmem o şūġa bu dil-i şeydâne eylese	Gazel 5 beyit		--./.../.../.../...	
72a	Rızâyî	Murġ-ı 'aşqum ebruvānında mekānum var benüm Ṭâġ-ı ħüsñ-i dil-rübāda âşiyānum var benüm	Ey Rızâyî minnetüm yok ħâşılı alçaqlara Ĥamdi'lillâh şadr-ı gerdün āstānum var [benüm]	Gazel 5 beyit		.../.../.../.../...	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
72a	Rızāyī	La‘li güftarıyla eyler cām-ı Dārā’yı şikest Çīn-ile ebrūsı eyler tāk-ı Kisrā’yı şikest	Ey Rızāyī eyler āhir eşk-i germ ü āh-ı serd ‘Ālemi tūfān-ı ğam nūh çarḥ-ı mīnāyı şikest	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
72b	‘İşmetī	Mīve-i vaşlına yāruñ göñül ikdām itme Olacak nesne degüldür tama‘-ı hām itme	Pendümi gūşīña ey ‘ İşmetī mengüş eyle Yārsız cennet olursa yerüñ ārām itme	Gazel 5 beyit		..--/..--/..--/..--	
72b	Nüvīdī	Ḳurtulmadı gitdi dil-i nā-şād elüñden Ey pādīşeh-i mülk-i cefā-dād elüñden	Düşmezsen elem çekme reh-i hecre Nüvīdī Çıkmazsa ‘inān-ı dil-i nā-şād elüñden	Gazel 5 beyit		--./--./--./--	Başlıkta “ve lehu” yazıyor ancak bu şiir Nüvīdī’ye aittir.
73a	Nāzī	Şanma ğam zāyil ola cām-ı hilāl-i ‘ıydle Bende bir ğam var ki gitmez sāġar-ı Cemşīdle	Vaz‘ devrān Nāzī -i şol deñlü dil teng itdigüm Hātırı olmaz gūşāde naġme-i nāhīdle	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	
73a	Meşāmī	Cefā ü mihrüñ ol fettān birin bilür birin bilmez Ĝam u şāduñ dil-i nālān birin bilür birin bilmez	Meşāmī ’den ḥabīb eyle raḳīb aḥvālını şormaq O bir dīvānedir yārān birin bilür birin bilmez	Gazel 5 beyit		.---/.---/.---/.---	Makta beyti, KT: s.504’te vardır.
73b	Bāḳī	Göñül bir rind-i ‘ālem-süz şūḥ u şeh-levend ister Ki ‘aşḳ odına yakmaġa dil ü cānın sipend ister	Murādı sīneye ol serv-i sīm-endāmı çekmekdür Semend-i ṭab‘-ı Bāḳī bir gümişden sīne- bend ister	Gazel 5 beyit		.---/.---/.---/.---	
73b	Vaḥdetī	Cümle ‘ālem māla māyil bilmezem dilber mi yok Yoḥsa ol meh-pāreye beñzer perī-peyker mi yok	Ḳaldı ḥālī Vaḥdetī dārü’ş-şifā ‘uşşāḳdan Bir perī-şüret güzel dīvāne meşreb er mi yok	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	Bu şiir, Vaḥdetī Divanı’nda bulunmamaktadır.
74a	Rızāyī	Dilber bizümle nūş-ı şahbā-yı nāba gelmez Yārānla görüşmez bezm-i şarāba gelmez	Cānı yirine gelmez ‘aşīḳlaruñ Rızāyī Luṭfindan ol melek-ḥū tā cāme-ḥ‘āba gelmez	Gazel 5 beyit		--./--/--./--	
74a	Rızāyī	Çün tehī sāġar beni ğam eylemişdür bī-dimaġ N’ola itmezsem mişāl-i cām-ı Cem meyden ferāġ	Yārdan geçmez neden geçse Rızāyī göñlimüz Çīn-i zūlf-i yārdur şimdi aña künc-i ferāġ	Gazel 5 beyit		-.--/-.--/-.--/-.--	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
		İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası					
74b	Rūhī-i Bağdādī	Ol bezme ayak başma ki âmāde degüldür Ol şîşeye el urma ki pür-bāde degüldür	Rūhī alımaz ‘aqlımız bāde ne sırdur Gūyā ki bizüm içdügümüz bāde degüldür	Gazel 5 beyit		---/---/---/---	
74b	Rūhī-i Bağdādī	Ey şoran ‘ālemimüz yār ile ‘ālemde nedür Ġam-ı hicrānla ħālüm diyeyin ğam da nedür	Rūhiyā medĥ-i eĥibbā var iken ‘ālemde Zemm-i a‘dāya muĥayyed kim olur zem de nedür	Gazel 5 beyit		.../.../.../...-	
75a	---	Bir ħanlı zālîmi sevmek ne müşkildür ne müşkildür Hercāyiye gönül virmek ne müşkildür ne müşkildür	Boyu uzun beli ince dahı açılmadıĥ ğonçe Ķuçmamaĥ yāri ŧoyınca ne müşkildür ne müşkildür	Kıt‘a 3 beyit		.../.../.../...	
75a	---	Dönsün yine sākī ħadeĥ mey devridür nevrüzdur Āşüfteler bulsun feraĥ mey devridür nevrüzdur	Mey içmemek lāyık mıdur mest olmayan ‘āşık mıdur Gör bülbüli ‘āyık mıdur mey devridür nevrüzdur	Kıt‘a 3 beyit		---/---/---/---	
75a	---	Ey gönül ğayrıya meyl eyleme cānān bir olur Birinüñ derdi derünüñda yiter cān bir olur Senüñ ‘aşkuñ ħār ħār ğitmez başumdan Ķaĥlar ŧuman oldı menüm āĥ u zārumdan Ķayır çimen bitdi menüm gözüm yaşından	‘Ulviyā ŧi‘riñe beñzer ħatı bir nazm-ı laĥif Çeşme yüz biñ bulunur çeşme-i ħayrān bir olur Senüñ ‘aşkuñ ħār ħār ğitmez başumdan Ķaĥlar ŧuman oldı menüm āĥ u zārumdan Ķayır çimen bitdi menüm gözüm yaşından	(?) 3 bend		.../.../.../...- (?)	Şiir, bilinen nazım şekillerine benzememektedir. Ulvî’nin gazeline nakarat şeklinde üç mısra eklenmesiyle oluşturulmuştur. Eklemelerin vezni tespit edilememiştir.
75b	---	Her ğülşende nüş ider ğamzeñ ħayāli ħanımuuz Bādesiz olmaz ‘aceb şüridedir mihmānımuuz	Bilmezüz irmez kıılır mı rişte-i maĥşüda el Dahı ħucdurmaz miyānın ħılca ħaldı cānımuuz	Kıt‘a 2 beyit		.../.../.../...-	
75b	---	Memnün-ı cām-ı luĥf-ı firāvānuñum senüñ Deryüze-kār-ı ħırmēn-i li‘ānuñum senüñ	Sen bir ŧehi ser-āmede-i rüzĥārsın Ben bir ğedā-yı bī-ser ü sāmānuñum senüñ	Kıt‘a 2 beyit		---/---/---/---	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
75b	(Şeyhül islam) Yahyâ	Faşl-ı gül ile bülbül şād olmağa yaklaştı Mehcür-ı sitem-dîde yād olmağa yaklaştı	Feryādını bülbüller şimdengirü difletsün Dîvânı şehi gülden dār olmağa yaklaştı	Gazel 2 beyit		---./---/---./---	Mahlas beyti mecmuada bulunmamaktadır.
75b	Nef‘î	Ġam cānıma kār itdi bilmem ne belâdır bu Dil derd ile âsüde ammâ ne şafâdır bu	Feryād mü’eşşirdir her perdede ‘uşşâkuñ Uymaz def‘ şanbūra bir özge hevâdır bu	Gazel 2 beyit		---./---/---./---	Mahlas beyti mecmuada bulunmamaktadır.
75b	Fâ’izî	Ço ey bülbül figānı ‘âşîka feryādın añdırma Ferāmüş eylesün derdin biraz mu’tādın añdırma	Yaraşmaz meclisiñde verme ruşşat zıkr-i aġyāra Çapuñda pâdişāhum her gedānuñ nāmın andırma	Gazel 2 beyit		---./---/---./---	Mahlas beyti mecmuada bulunmamaktadır.
76a	---	Salubdur özüüm sevdāya dilber senüñ ġamzelerüñ Der-be-der gönlimi yağmaya dilber senüñ ġamzelerüñ ġamze vü girişmelerüñ	‘Âşîkın nāze çindir her dem yüregüm oynadır Durmaz fitneler kaynadır dilber senüñ ġamzelerüñ	Kıt‘a 3 beyit		---./---/---./---	
76a	---	Felek ger kāmımızca dönmese ālāmımız yokdur Biz ehli terkiz andan zerre deñlü kāmımız yokdur	Hezārān dāġımız var ‘aşġımız Ferhād’a ġālîbdür Nihāyet ol lebi şîrîn yanında nāmımız yokdur	Kıt‘a 4 beyit		---./---/---./---	
76a	Beġāyî	Şeyh İsmā‘îl Efendi ‘āleme Olmış idi rāh-ı irşāda Hāġ	Didi târihin Beġāyî ağlayub Huld ide me’vāyı ger İsmā‘îl Hāġ (1052)	Kıt‘a 4 beyit	Tarih	---./---/---.	
76b	Nef‘î	Olduġ esîr-i nîm nigāh-ı tegāfûlüñ Bir kayda daġı düşmeyelüm çözme kākülüñ	Olmazdı perîşān böyle hāl kaddi hām Sevdā-yı zülfüñ olmasa başımda sünbülüñ	Kıt‘a 2 beyit		---./---/---./---	
76b	---	Cevrünüle gönül zārı zebün olmada ġāyet Yoġ mı güzelüm çık bu kadar cevre nihāyet	Atmaksa murāduñ beni oġ gibi yabāna Ey kaşî kemān başuñ-içün eyle feragat	Kıt‘a 2 beyit		---./---/---./---	

Tablo 6. (Devamı)

Yer Nu:	İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası						
Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
76b	---	Her kaçan zülfin o mehî vü zînet ruhsâr ider Guyiyâ eṭrâf-ı bâğın hüsni sünbül zâr ider	Ehl-i ‘aşkuñ olsa bālî seyr-i hürşîdden Başına anuñ felek dünyâyı teng ü târ ider	Kıt‘a 2 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	
76b	(Şeyhül islâm) Yahyâ	Kûh-ı miñnetdir başum her su yaşım ırmağlar Firḳatüñden çekdüğüm âlâmı çekmez tağlar	Eyleyen zencîr-i zülfüñle ruḫuñ gülzârıdır Yohsa ṭutmaz bu dili şeydâyı degme bâğlar	Gazel 2 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	Mahlas beyti mecmuada bulunmamaktadır.
76b	‘Ulvî	Ne râzum açmağa mihrüm ne bir gam-hâr u hem-dem var Belâ küncinde ağlar baña ancak çeşm-i pür- nem var	Gözi merdümлерidir saña her dem ağlayan hâlin Baña incinme sulṭânım ara yirde benüm nem var	Gazel 2 beyit		.---/-.---/-.---/-.---	Matla beyti, D. Ulvî Divanı’nda yoktur. Mahlas beyti mecmuada yoktur.
77a	---	Felek ger kāmımızca dönmese âlāmımız yoğdur Biz ehli terkiz andan zerre deñlü kāmımız yoğdur	Hezârân dağımız var ‘aşqımız Ferhâd’a gâlibdür Nihâyet ol lebi şîrîn yanında nāmımız yoğdur	Kıt‘a 4 beyit		.---/-.---/-.---/-.---	
77a	(Şeyhül islâm) Yahyâ	La‘lüñe meylüm görenler mey-perest añlar beni İşiden feryādumı yollarda mest añlar beni	Añlamaz keyfiyyeti hâli dili hüşyâr ola Mest-i cām-i bâde-i bezm-i elest añlar beni	Gazel 2 beyit		-.---/-.---/-.---/-.---	Mahlas beyti mecmuada bulunmamaktadır.
77a	---	Ağyâra öpüldüñ mi lebüñ dilediler mi Yâdlara ḳuculduñ mı belüñ ḳutladılar mı	Ey gönçe dehen söyler iken söylemez olduñ Düşmen haberin yohsa saña söylediler mi	Kıt‘a 2 beyit		--./-.---/-.---/-.---	
77a	---	Başdı dünyâya ḳadem ‘Abdülkerîm nâmdur Eyledi tebşîr anı ol demde bir ehl-i hüner	İrdi şem‘-i cāna hâtifdi nidâ-yı mu‘teber Didi yârken anuñ aḳranu’l-‘aynı peder (1068)	Kıt‘a 2 beyit	Tarih	-.---/-.---/-.---/-.---	
77b	---	Yaşum kim gözde ‘aksi ‘ârızı cānâna düşmişdir O şebnemdir seher bergi güli ḥandâna düşmişdir	Melâmet itme zâhid kim ezel dîvânı ḳısmetde Saña tesbîh u ṭâ‘at ‘aşıḳa peymâne düşmişdir	Kıt‘a 2 beyit		.---/-.---/-.---/-.---	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
		İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 Numaralı Şiir Mecmuası					
77b	Bahtî (I. Ahmed)	Ben niyâz eyledükçe baña nâz eyler ol yâr Ne ‘aceb mâyil olur şîve vü nâza dildâr	Bahtiyâ bir mehi garrâ bulunur mı ‘aceb Ki ide ‘âşıkına mihr-i vefâlar her bâr	Kıt‘a 2 beyit		...-/...-/...-/...-	Bu şiir, Bahtî (I. Ahmed)’e ait olup birinci beyit divanda müfredler bölümünde bulunur fakat kıta divanda bulunmamaktadır.
77b	---	Niyâz idüb gele ey dil o yâre yalvaralum Bu cevri terk ide şâyed dildâra yalvaralum	Ayağı tozını ‘uşşâk kühl-i dîde için Getüre şâyed ola rûzgâra yalvaralum	Kıt‘a 2 beyit		...-/...-/...-/...-	
77b	---	Ne bir zamân bulunur küyüña mürür idecek Ne bir şafâ yeri var ‘âşıkâ huzûr idecek	Ben ol kuluñ degülüm hîdmetüñde sulţânım Yir eyleyem işigüñde senüñ kusûr idecek	Kıt‘a 2 beyit		...-/...-/...-/...-	
77b	---	Öpdüm elini kuçmağa belin edeb itdüm Geldi didi bilmez dahı bî-çäre şarılmağ	-	Müfred		--./...-/...-/...-	
77b	---	Kaçan pend kim nuşh itsem ‘arğ-ı zîr olma cüyuñdur İken ter düşme sulţânım murâdım âb-ı rüyuñdur	-	Müfred		...-/...-/...-/...-	
78a	Râğıb	Olur çeşm-i sefidim girye-i hün-âbdan rüşen Mişâl-i dîde-i sâgar şarâb-ı nâbdan rüşen	Keder virmez ne deñlü tîre-baht olsam baña Râğıb Fürûğ-ı himmetim var mihr-i ‘âlem-tâbdan rüşen	Gazel 5 beyit		...-/...-/...-/...-	
78a	Râğıb	Reftâr idene vâdî-yi ‘aşk içre yolunca Destinde reh-i râst ‘aşâdır yorulunca	Kerrâr-ı şaf-ı rezm ki ‘azminde olurlar Tevfik u zafer hem-rehi şağınca şolunca	Gazel 7 beyit		--./...-/...-/...-	
78b	---	Cân Ahmed gecdiği gibi bu dünyâdan hemân Oldı o gün pâdişâh-ı dehr-i sulţân Mustâfâ	-	Müfred	Tarih	...-/...-/...-/...-	
79a	‘Abdî	Ey delîl-i mesâlik-i tedkîk Rehber ü hâdî ü sevâd-ı tarîk	Ol şabî zîre ibn olur amma ‘ Abdî olmaz işâret-ile ‘atîk	Gazel 10 beyit		...-/...-/...-	
79a	Hâtif	Didi târîhîni iħrâk-ı kebîrüne Hâtif Dûd-ı âh-ı fuğarâ ili Sitânbül yandı (1070)	-	Müfred	Tarih	...-/...-/...-/...-	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
79b	---	Bir ‘aceb hādīşe zühūr itdi Diñle imdi bu vaz‘ bu’l-‘acebi	Teveccüh tevfiķ gūş idüb anı Didi tārīhin każā-yı şabī	Kıt‘a 7 beyit	Tarih	.../..-/..-	
79b	Hātif	Ķā‘im-makām oldı divāna köhne gürūhı İtdi cihāmı virān ol zālīmūñ fesadı	Gūş eyleyince katlini tārīh didi Hātif Katl eyledi ‘inādı gürcü-i bed nihādı (1035)	Kıt‘a 4 beyit	Tarih	..-/..-/-..-/..-	
79b	---	Şeb ki cevri gecdi cevri-zāde gecdi ol şabāh (1004)	-	Mısra	Tarih	..-/..-/-..-/..-	
79b	Nādirī	Hercā ey hākānī-i zīşān gördi iktidar Ħayr maķdem ey cihān-ārā-yı Cengīzi tebār	Cünbişīñden lerze-nāk oldı revān āsmān Şemse-i lerzān mihr eyler bu hālī āşikār	Kıt‘a 2 beyit		..-/..-/-..-/..-	Bu şiir, Ganî-zāde Nādirī Divanı’nda bulunmamaktadır.
80a	Sa‘idī	Serv der-bāğ-ı be-yek-pāy-ı sitādı niçe ko[nend] Der-rikāb-ı tū-yı rū diger-i bū der-pāy-ı dīger	-	Müfred		..-/..-/-..-/..-	Bu beyit Farsça’dır.
80a	---	Sāye-i zıll Ħudā sultān Murād’dın penāh Eyledi tahta cülüs oldı ‘ālem-i Süleymān	Diñlesün hākān-ı Rūmuñ tārīhin halk-ı cihān ‘Āleme sultān Murād oldı şeh-i dünyā duyan (1032)	Kıt‘a 4 beyit	Tarih	..-/..-/-..-/..-	
80a	---	Cün culūs itdi bu dem şāh-ı ‘adālet itimād Cemden oldı cümle ehl-i ‘irfān yine şād	Didi anuñ tārīhin bu mısra‘-ı ra’nā ile Luţfla kıldı müzeyyen bu cihānı şeh Murād (1032)	Kıt‘a 5 beyit	Tarih	..-/..-/-..-/..-	
80a	Nazmī	Nazmiyā taṭvīl itme sen kelāmuñ kıldı Şubh u şām anuñ du‘āsıyla bulur ḳalbūñ küşād	-	Müfred	Tarih	..-/..-/-..-/..-	
80a	---	‘Ömri uzun ola a‘dāsı daḳı hürd çıkar Bula ‘adl dün ü günü gündən güne hem-endāz	-	Müfred	Tarih	..-/..-/-..-/..-	
80b	(Şeyhül islam) Yahyā	Ħazret-i sultān ‘ālem-dādır ‘ālī-nijād Şuḳka-i rāyātın acdı eyledi ‘azm cihād	Şāhdan Bağdādı alınca anuñ tārīhini Didiler aldı ḳişārın zūr ile Sultān Murād (1048)	Kıt‘a 7 beyit	Tarih	..-/..-/-..-/..-	Bu şiir, Şeyhülislam Yahyā Divanı’nda bulunmamaktadır.
80b	---	Şimdi Sultān Murād-ı Ķāzī Anı tārīh için aldı ḳarben	-	Müfred	Tarih	.../..-/..-	
80b	---	‘Askeri şāhı düşünce fetihine tārīh olur Aldı Bağdādı ‘adūdan cengle Sultān [Murād]	-	Müfred	Tarih	..-/..-/-..-/..-	

Tablo 6. (Devamı)

Yp. nu.	Mahlas	Matla‘ Beyti / Bendi	Makta‘ Beyti / Bendi	Nazım Şekli / Birimi	Nazım Türü	Vezin	Açıklamalar
80b	---	Çavm-i Kızılbaş düşünce hāke Biñ kırk sekizde Bağdād alındı	-	Müfred	Tarih	--/--/--	
80b	---	Cümlete mülk-i ‘Acem feth olacaqdır ammā Feth olubdur didi tārīhü’l-ḥaddi evvel (...)	-	Müfred	Tarih	..--/..--/..--/..-	
80b	---	Didi tārīhini lisān-ı feth-i kül-i ḥākān	-	Mısra	Tarih	..--/..--/..--/..--	
80b	---	Māt-ı sultānū’l-berāyā (...)	-	Müfred	Tarih	-.../...--/...-	
		Çatı-l-ı lā-fā’k er-ruḥ en ‘Oşmā[n]					

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu çalışma İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi TY03735 numarada kayıtlı “*Mecmû‘a-i Eş‘âr*” adlı şiir mecmuasının incelemesi, transkripsiyonlu metni ve Şiir Mecmualarının Sistemik Tasnifi Projesi’ne (MESTAP) göre tasnifinden oluşmaktadır.

Çalışmanın metin inceleme aşamasında; mecmuada yer alan şairler ve şiirlerin tespitinde karşılaştırma yapmak için var olan kaynaklarımızdan tezkireler, nazire mecmuları, yayımlanmış veya yayımlanmamış divanlara bakılmıştır. Ayrıca divanlarda olmayan şiirler için yayımlanmış makalelere de başvurulmuştur. Tüm bunların sonucunda incelenen şiir mecmuası, tespit edilen 16-18. yüzyılları arasında yaşamış 70 şairin 280 manzumesi ve kime ait olduğu bilinmeyen 41 manzume ile birlikte gazel, kaside, kıta, mısra, müfred, terkîb-i bend ve tespit edilemeyen bir nazım şekliyle kaleme alınmış toplamda 321 manzumedir oluşmaktadır. Bu şiirlerin 319’u Türkçe, 1’i Farsça ve 1’i Arapça-Farsça’dır.

Çalışmamızın ilim âlemine sunmuş olduğu katkılar şu şekildedir:

- Mecmuada divanı olan veya olmayan, devrinde meşhur olmuş veya olmamış birçok şair bulunmakta olup kaynaklarda daha önce adı geçmeyen bir şaire rastlanılmamıştır.

- Mecmua divan sahibi olan şairlerin divanda yer almayan şiirlerini barındırması açısından önem arz etmektedir. Bunlar: Rızâyî’nin 6 gazeli, Gelibolulu Âlî’nin 3 gazeli ve 1 kıtası, Cevrî’nin 3 gazeli, Vahdetî’nin 2 gazeli, Ulvî’nin 1 gazeli ve 1 matla beyti, Bâkî’nin 1 gazeli, Hayâlî Bey’in 1 gazeli, Riyâzî’nin 1 gazeli, Şeyhülislam Yahyâ’nın 1 gazeli ve 1 kıtası, Eğirdirli Şeyhî’nin 1 gazeli, Azmîzâde Hâletî’nin 1 kıtası, Bahtî (Sultan I. Ahmed)’nin 1 kıtası, Fuzûlî’nin 1 kıtası ve Ganîzâde Nâdirî’nin 1 kıtasıdır. Bunun yanı sıra mecmuada divan sahibi olmayan şairlerin bilinmeyen şiirleri de yer almaktadır: Bağdatlı Zihnî’nin 2 gazeli ve Nergisî’nin 1 gazeli gibi.

- Mecmuada klasik Türk edebiyatında 16-18. yüzyılları arasında yaşayan şairlerden aynı mahlası kullanan birden fazla şairin bulunması nedeniyle 25 şairin kimliği ve yaşadıkları yüzyılı tespit edilememiştir. Üç şairin kimliği ise dönemin tezkirelerinden tespit edilmiştir: Bunlar Âzerî, Meşâmî ve Sa‘îd’dir. Âzerî’nin gazelinin (7a) 4. beyti Kâf-zâde Fâ’izî’nin “*Zübdetü’l-Eş‘âr*”ında ve Meşâmî’nin gazelinin (73a) makta beyti Kâf-zâde Fâ’izî’nin “*Zübdetü’l-Eş‘âr*”ında bulunur. Sa‘îd’in gazelinin (39b) 1. ve 5. beytinin Güftî’nin “*Teşrifâtü’s-Şu‘arâ*”sında; 1. ve 3. beytinin Mehmet

Nâil Tuman'ın "*Tuhfe-i Nâilî*"sinde; 1., 2., 3. ve 5. beytinin Mustafa Safâyî Efendi'nin "*Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü'l-Âsâr Min Fevâ'idi'l-Eşâr)*"sinde; 1. ve 3. beytinin İsmail Belîğ'in "*Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eşâr*"ında bulunduğu görülür.

• Mecmuada yer alan şiirlerin içerisinde kimin olduğu tespit edilemeyen 41 şiir bulunmaktadır: Bunların 1'i gazel, 24'ü kıta, 2'si mısra ve 13'ü müfreddir. Bir manzumenin nazım şekli ise tespit edilememiştir.

• Mecmua içerisinde klasik Türk edebiyatı ve halk edebiyatı alanında bilinen nazım şekillerine benzemeyen bir şiir (75a) bulunmaktadır. Bu şiir 3 bentten oluşmakta olup Derzî-zâde Ulvî'nin (Çelik ve Kılıç'ın neşrettiği ULD'nda G.116) gazeline nakarat şeklinde üç mısra eklenmesiyle oluşturulmuştur. Ayrıca bentlerdeki ilk iki mısralar ile eklemelerin vezninin farklı olduğu görülür. Bu şiirin mürettip tarafından bu şekilde yazılmış olabileceği gibi daha önce alanda bilmediğimiz ve eşine rastlamadığımız bir nazım şeklinin olabileceği düşünülmektedir.

• İncelemiş olduğumuz şiir mecmuası içerisinde nazire şiirleri de barındırması açısından önem arz etmektedir. Mecmuada yer alan şiirlerin 14'ü naziredir. Mecmua içerisinde yer alan nazire şiirlerin tespiti için nazire mecmuaları incelenmekte olup Hisâlî'nin "*Metâli'ü'n-Nezâ'ir*" adlı nazire mecmuasında birkaçının yer aldığı görülmüştür. Mecmua içerisinde yer alan nazire başlığı atılmamış "üzre" redifli zemin şiir ile nazire şiirin (30a), Hisâlî'nin "*Metâli'ü'n-Nezâ'ir*" adlı nazire mecmuasında nazire olduğu tespit edilmiştir. Mecmuadaki zemin şiir ve nazire şiirlerin bazısının bahsedilen nazire mecmuasında aynı şekilde bulunduğu görülür. Bunun yanı sıra mecmuada zemin şiir olarak verilen bazı şiirlerin bahsedilen nazire mecmuasında aslında zemin şiir olmadığı, nazire mecmuasında zemin şiir olarak bulunan şiirlere yazılmış nazireler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca yine bahsedilen nazire mecmuasında, incelenen şiir mecmuası içerisindeki Ümîdî mahlaslı şaire ait olan bir şiirin Sadâyî mahlaslı başka bir şaire ait olduğu bilgisi yer almaktadır. Bu anlamda tespit edilen bilgilerden hareketle incelemiş olduğumuz şiir mecmuasının klasik Türk edebiyatı alanına yeni bilgilerin kazandırılmasına ve eksik veya hatalı bilgilerin de düzeltilmesine olanak sağlayacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın MESTAP tablosunu oluşturma aşamasında; tabloda mecmuada yer alan şiirlerin bulunduğu sayfa numarası, şiirleri kaleme alan şairlerin mahlasları, şiirlerin matla' ve makta' beyitleri, şiirlerde kullanılan vezin bilgisi verilmiştir. Bunların dışında "açıklama" kısmında şiirlerle ilgili tespit edilen birtakım unsurlara -nazire olması, divanda bulunmaması vs. özelliklere- değinilmiştir.

Çalışmanın alanda yapılan çalışmalara katkı sağlaması ve yeni yapılacak olan çalışmalara da yardımcı olması temenni edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdulkadiroğlu, A. (1985). *İsmail Belig, Nuhbetü'l-Âsâr Li-Zeyli Zübdeti'l-Eş'âr*, Ankara: Gazi Üniversitesi Yay.
- Açıkğöz, N. (1986). *Riyâzî Hayatı, Eserleri ve Edebî kişiliği (Divân, Sâki-nâme ve Düstûrû'l-'Amel'in Tenkidli Metni) II*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Açıkğöz, N. (2017). *Riyâzî Muhammed Efendi, Tezkiretü's-Şuara*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/54137,540229-riyazu39s-suarapdfpdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023).
- Ak, Ç. (2001). *Bağdatlı Rûhî Dîvânı Karşılaştırmalı Metin I-II. Cilt*, Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- Akkuş, M. (2018). *Nefî Dîvânı*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57741,nefi-divanipdf.pdf?0> (E.T.: 12.06.2023).
- Aksoyak, İ. H. (2013). “Sehmî, Ahmed Çelebi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sehmi-ahmed-celebi>. (E.T.: 5.11.2023).
- Aksoyak, İ. H. (2014). “Saîd, Ahmed Saîd Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/said-ahmed-said-efendi>. (E.T.: 5.11.2023).
- Aksoyak, İ. H. (2015). “Nâdirî, Abdülganî-zâde Mehmed Nâdir Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nadiri-abdulganizade-mehmed-nadir>. (E.T.: 5.11.2023).
- Aksoyak, İ. H. (2018). *Gelibolulu Mustafa Âlî Dîvânı*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/58695,gelibolulu-mustafa-ali-divanipdf.pdf?0> (E.T.: 12.06.2023).
- Aksoyak, İ. H. ve İsen, M. (2013). “Âlî/Çeşmî, Gelibolulu Mustafa”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-cesmi-gelibolulu-mustafa>. (E.T.: 5.11.2023).
- Arslan, Ö. (2013). *Ubeydî Dîvanı (metin-inceleme)*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Atik, A. (2013). “Cevrî, İbrâhîm Çelebi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cevr-i-ibrahim-celebi>. (E.T.: 5.11.2023).
- Ayan, H. (1981). *Cevrî Hayatı, Edebî Kişiliği, Eserleri ve Divanının Tenkidli Metni*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Basımevi.

- Aydemir, Y. (2007). Metin neşrinde mecmuaların rolü ve karşılaşılan problemler, *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, 2(3), 122-137.
- Aydemir, Y. (2013). “Behiştî, Ramazan b. Abdülmuhsin”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/behisti-ramazan-abdulmuhsin>. (E.T.: 5.11.2023).
- Aydemir, Y. (2018). *Behiştî Divânı*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56445,ramazan-behisti-divanipdf.pdf?0> (E.T.: 17.07.2023).
- Canım, R. (2018). *Lâtîfî, Tezkiretü’ş-Şu’arâ ve Tabsiratü’n-Nuzamâ (Tenkitli Metni)*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/60327,latifi-tezkiretus-suara-ve-tabsiratun-nuzamapdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023).
- Çaldak, S. (2014). “Veysî, Üveys Çelebi, Üveys b. Mehmed”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/veysi-uveys-celebi-uveys-mehmed>. (E.T.: 5.11.2023).
- Çapan, P. (2005). *Mustafa Safâyî Efendi Tezkire-i Safâyî (Nuhbetü’l-Âsâr Min Fevâ’idi’l-Eşâr) İnceleme-Metin-İndeks*, Ankara: AKM Yay.
- Çavuşoğlu, M. (2023). *Yahyâ Bey (Taşlıcalı) Divan (Tenkidli Basım)*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/118586,taslicali-yahya-bey-divanipdf.pdf?0> (E.T.: 26.07.2023).
- Çeçen, M. K. (2010). *Sabrî Mehmed Şerîf hayatı, sanatı, Divanı’nın tenkitli metni ve tahlili*, Yayınlanmamış doktora tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Çeçen, M. K. (2013). “Sabrî, Mehmed Şerîf”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sabri-mehmed-serif>. (E.T.: 5.11.2023).
- Çelik, B. ve Kılıç, M. (2018). *Derzi-zâde ‘Ulvî Divânı*, İstanbul: DBY Yayınları.
- Çetin, İ. (1993). *Derzi-zâde Ulvî (hayatı, edebi şahsiyeti ve Divanının tenkidli metni)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.
- Çiftçi, Ö. (2017). *Hâtimetü’l-Eş’âr (Fatîn Tezkiresi)*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55976,fatin-tezkiresi-pdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023).
- Çoşkun, A. O. (2019), *Seyrek-zâde Mehmet Âsım, Zeyl-i Zübdetü’l-Eş’âr*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/67153,zeyl-i-zubdetu39l-esarpdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023).
- Demirbağ, Ö. (1999). *Koca Râgıb Paşa ve Divân-ı Râgıb*, Yayınlanmamış doktora tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- Demirel, Ş. (2013). “Mânî”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/mani>. (E.T.: 5.11.2023).

- Demirel, Ş. (2017). *16. Yüzyıl Şairlerinden Mânî Dîvân ve Şehr-engîz-i Bursa*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55755,divan-ve-sehr-engiz-i-bursapdf.pdf?0> (E.T.: 24.07.2023).
- Dirican, E. (2007). *Sehmî Divanı inceleme, metin, dizin*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Doğan, A. (2013). “Zihnî, Abdü’ddelîl”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/zihni-abduddelil>. (E.T.: 5.11.2023).
- Erdoğan, M. (2008). *Kabûlî İbrahim Efendi, hayatı, edebî kişiliği ve Divanı (inceleme-tenkitli metin-dizin) Cilt 1*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Erdoğan, M. (2013). “Kabûlî, Gedizli”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/kabuli-gedizli>. (E.T.: 5.11.2023).
- Ergun, S. N. (1935). *Baki Hayatı ve Şiirleri Cilt: I: Divan*, İstanbul: Suhulet Kitap Yurdu.
- Gülhan, A. (1989). *Nâzikî Dîvânı karşılaştırmalı metin*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Gülhan, A. (1996). *Hakanî Mehmed Bey hayatı, eserleri, edebî kişiliği ve Divanı'nın tenkidli metni*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Gülhan, A. (2013). “Nâzik (Nâzük), Abdullah Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nazik-nazuk-abdullah-efendi>. (E.T.: 5.11.2023).
- Güneş, M. (2013). *Manastırlı Celâl Bey Dîvânı (inceleme-metin)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Gürsoy, A. (2014). “Rızâyî, Mehmed Ali Çelebi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/rizayi-mehmed-ali-celebi>. (E.T.: 5.11.2023).
- Harmancı, M. E. (2017). *Süheylî Dîvân*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55750,suheyli-divanipdf.pdf?0> (E.T.: 13.08.2023).
- Harmancı, M. E. ve Yalçınkaya, Ş. (2014). “Süheylî, Ahmed b. Hemdem Kethüdâ”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/suheyli-ahmed-hemdem-kethuda>. (E.T.: 5.11.2023).
- İpekten, H. (1974). *İsmetî Dîvânı -Edisyon Kritik-*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- İpekten, H. (2014). “Atâyî, Nev’î-zâde”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/atai-nevizade>. (E.T.: 5.11.2023).

- İpekten, H. vd. (2017). *Sehî Beg, Heşt Bihişt*, Ankara: KTB Yayınları.
https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56165,hest-bihistpdf.pdf?0&_tag1=03EE5380B678F1063BF0A9ED54D2FA0DD771F0E5&crefer=096434FCAC4BDD4C42A11632AC01742C2CC3C5CA6D903A33DC812990CAC2E392 (E.T.: 5.11.2023).
- İsen, M. (2017), *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı*, Ankara: KTB Yayınları.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55739,kunhul-ahbarin-tezkire-kismpdf.pdf?0>
(E.T.: 5.11.2023).
- Kahraman, B. (1989). *Arşî Dîvânı'nun tenkidli metni I-II*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Kahraman, B. (1992). Bir Şiir Mecmuası, *S. Ü. Fen-Ede. Fak. Edebiyat Dergisi*, 7-8, 81-116.
- Kalyon, A. (2011). *Peşteli Hisâlî Metâlî'ü'n-Nezâ'ir (II. cilt) inceleme-metin*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kaplan, H. (2018). Bâkî'nin basılı Divanlarında yer almayan şiirleri ve Divanının bir nüshası üzerine bazı notlar, *International Journal of Language Academy*, 6(2), 223-253.
- Kaplan, H. ve Macit, M. (2014). “Bâkî”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*,
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/baki>. (E.T.: 5.11.2023).
- Karagözlü, V. (2014). “Hayâlî Bey, Hayâlî, Mehmed Hayâlî Bey, Bekar Memi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hayali-bey-hayali-mehmed-hayali>. (E.T.: 5.11.2023).
- Karaköse, S. (2017). *Nev'î-zâde Atâyî Dîvânı*, Ankara: KTB Yayınları.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55734,nevi-zade-atayi-divanipdf.pdf?0> (E.T.: 21.07.2023).
- Kavruk, H. (2014). “Şeyhülislâm Yahyâ”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*,
<https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyhulislam-yahya>. (E.T.: 5.11.2023).
- Kavruk, H. (t.y.). *Şeyhülislam Yahyâ Dîvânı*, Ankara: KTB Yayınları.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10655,seyhulislamyahyadivanihasankavrukpdf.pdf?0> (E.T.: 17.07.2023).
- Kaya, B. (1991). *XVII. yüzyıl divan şairi Mantukî Ahmet Efendi ve Divançesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kaya, B. (2003). *Hisâlî hayatı-eserleri ve Metâlîü'n-Nezâir adlı eserinin birinci cildi (inceleme-metin)*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Kaya, B. A. (2013). “Hâletî, Azmî-zâde”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/haleti-azmizade>. (E.T.: 5.11.2023).
- Kaya, B. A. (2013). “Yahyâ Bey, Taşlıcalı, Dukagin-zâde”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/yahya-bey-dukaginzade>. (E.T.: 5.11.2023).
- Kaya, B. A. (2017). *Azmizâde Hâletî Dîvânı*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56159,azmizade-haleti-divanipdf.pdf?0> (E.T.: 17.07.2023).
- Kayaalp, İ. (2019). *Bahtî (Sultan I. Ahmed) Dîvânı*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/64301,bahtisultan-i-ahmed-divanipdf.pdf?0> (E.T.: 21.08.2023).
- Kayabaşı, B. (1997). *Kâf-zâde Fâ'izî'in Zübdetü'l-Eş'âr'ı*, Yayımlanmamış doktora tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Keleş, R. (2016). *Divan Şiirinde Âyet ve Hadis İktibasları*, İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Kesik, B. (2014). “Koca Râgıb Paşa”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/koca-ragib-pasa>. (E.T.: 5.11.2023).
- Kesik, B. (2014). “Sa'îd, Ebû Saîd Mehmed Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/said-ebu-said-mehmed-efendi>. (E.T.: 5.11.2023).
- Kesik, B. (2014). “Şeyhî, Seyyid Mehmed Allâme Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/seyhi-seyyid-mehmed-allame-efendi>. (E.T.: 5.11.2023).
- Kılıç, A. (2012). “Mecmua Tasnifine Dair”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, (haz. Hatice Aynur vd.), İstanbul: Turkuaz Yay.s.77-96.
- Kılıç, F. (2018). *Âşık Çelebi, Meşâ'irü'ş-Şu'arâ*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/59036,asik-celebi-mesairus-suarapdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023).
- Kılıç, M. (2019). “İsmetî, Mehmed İsmetî Çelebi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ismeti-mehmed-ismeti-celebi-mdbir>. (E.T.: 5.11.2023).
- Kılınc, A. (2021). *Fuzûlî Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin)*, İstanbul: T.C. Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı.
- Kocaaslan, H. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ 1. cilt, s.1-233*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.

- Köksal, M. F. (2012). “Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII., Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, (haz. Hatice Aynur vd.), İstanbul: Turkuaz Yay., s.409-431.
- Köksal, M. F. (2023). Bâkî Dîvânı'nın yeni bir nüshası ve Bâkî'nin Dîvân neşirlerinde bulunmayan şiirleri, *Bilig*, 104, 37-53.
- Kurnaz, C. ve Tatçı, M. (2001). *Ümmî Dîvân Şairleri ve Enverî Divânı*, Ankara: MEB Yayınları.
- Kut, G. (1986). “Mecmua”, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, (C.6, s.170-173), İstanbul: Dergâh Yayınları
- Küçük, S. (t.y.). *Bâkî Dîvânı*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/10596,bakidivanisabahattinkucukpdf.pdf?0> (E.T.: 17.07.2023).
- Külekçi, N. (1985). *Gani-zâde Nâdirî hayâtı, edebî kişiliği, eserleri, Dîvânı ve Şeh-nâmesi'nin tenkidli metni*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Kütükoğlu, B. (2020). “III. Murad”, *TDV İslâm Ansiklopedisi*, (C.31, s.172-176), Ankara: TDVİA Yayınları.
- Levent, A. S. (1998). *Türk Edebiyatı Tarihi, Giriş*, Ankara: TTK Yayınları.
- Macit, M. (2013). “Fuzûlî”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/fuzuli-mdbir>. (E.T.: 5.11.2023).
- Odabaşı, M. (2009). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ I. cilt s.234-467*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Okatan, H. İ. (1995). *Kafzâde Fâ'izî hayâtı, eserleri, sanatı-tenkitli Divan metni*, Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Okatan, H. İ. (2014). “Fâ'izî, Kâf-zâde Fâ'izî, Abdülhay”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/faizi-kafzade-faizi-abdulhay>. (E.T.: 5.11.2023).
- Okuyucu, C. (1994). *Cinânî (Hayâtı-Eserleri-Dîvânının Tenkidli Metni)*, Ankara: TDK Yayınları.
- Özdemir, F. (2011). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt, s.468-734*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Öztoprak, N. (2014). “Rûhî, Bağdatlı”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ruhi-bagdatli>. (E.T.: 5.11.2023).

- Öztürk, Y. (2006). *17. yüzyıl şairlerinden Dimetokalı Vahdetî'nin Divanı'nın tenkitli metni*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Pala, İ. (2014). “Hakânî, Mehmed Beg”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/hakani-mehmed-beg>. (E.T.: 5.11.2023).
- Saraç, M. A. Y. (2014). “Emrî, Emrullâh”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/emri-emrullah>. (E.T.: 5.11.2023).
- Saraç, M. A. Y. (t.y.). *Emrî Dîvânı*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78368/emri-divani.html> (E.T.: 24.07.2023).
- Sarı, M. (1992). *Sabûhî Şeyh Ahmed Dede hayatı, edebî kişiliği, eserleri ve Türkçe Dîvânı'nın tenkitli metni*, Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sarı, M. (2014). “Sabuhi, Şeyh Ahmed Dede”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/sabuhi-seyh-ahmed-dede>. (E.T.: 5.11.2023).
- Sefercioğlu, M. N. (2014). “Nev'î, Yahyâ”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nevi-yahya>. (E.T.: 5.11.2023).
- Selçuk, B. (2013). “Nef'î, Ömer Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nefi-omer-efendi>. (E.T.: 5.11.2023).
- Selçuk, B. (2013). “Nergisî, Mehmed”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/nergisi-mehmed>. (E.T.: 5.11.2023).
- Selçuk, B. (2014). Şiir mecmûalarında Nergisî'nin Türkçe gazelleri ve bu gazelleri üzerine bir değerlendirme, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12, 1-20.
- Solmaz, S. (2018). *Ahdî ve Gülşen-i Şu'arâ'sı (İnceleme-Metin)*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56733,ahdi-gulsen-i-suarapdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023).
- Sungurhan, A. (2017). *Beyânî, Tezkiretü's-Şu'arâ*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55835,beyani-tezkiresipdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023).
- Sungurhan, A. (2017). *Kınalızâde Hasan Çelebi, Tezkiretü's-Şu'arâ*, Ankara: KTB Yayınları. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55834,kinalizade-hasan-celebipdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023).
- Şahin, E. (2014). “Ulvî, Derzî-zâde Mehmed Ulvî Çelebi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ulvi-terzizade-mehmed-ulvi-celebi>. (E.T.: 5.11.2023).

- Şanlı, İ. (2014). “Ubeydî, Abdurrahman Çelebi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ubeydi-abdurrahman-celebi>. (E.T.: 5.11.2023).
- Şener, O. Z. (2013). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ II. cilt s.1000-1263*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Tarlan, A. N. (1945). *Hayâlî Bey Dîvânî*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Tarlan, A. N. (1946). Eski Mecmualar Arasında, *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 1(2), 122-123.
- Tılfarlıoğlu, M. (2019). Şairlerin Bilinmeyen Gazelleri, *Mavi Atlas*, 7(1), 163-184.
- Tılfarlıoğlu, M. (2023). Bilinmeyen Bir Divan Şairi ‘Adlî ve Gazelleri, *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, 22(4), 1230-1246.
- Topçu, M. (1997). *Dîvân-ı Rızâyî (tenkitli metin)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Toska, Z. (1985). *Veysî Divânı (Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Tulum, M. ve Tanyeri, M. A. (1977). *Nev’î Divan Tenkidli Basım*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Uludağ, E. (1992). *Şeyhülislâm Bahayî Divânı (inceleme-karşılaştırmalı metin)*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Uludağ, E. (2013). “Bahâyî, Şeyhülislâm Bahâyî, Azîz-zâde, Mehmed Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bahayi-mehmed-efendi>. (E.T.: 5.11.2023).
- Uzun, M. (2003). “Mecmûa”, TDV İslâm Ansiklopedisi, (Cilt 28, s. 265-268), İstanbul: TDV Yay.
- Ünlü, O. (2013). “Cinânî, Mustafa”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/cinani-mustafa>. (E.T.: 5.11.2023).
- Ünver, İ. (1993). “Çeviriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi*, C. XI, S. 1, Ankara, s.51-89.
- Yıldız, A. (2014). “Bahtî, Sultan I. Ahmed”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/bahti-sultan-ahmed>. (E.T.: 5.11.2023).
- Yıldız, A. (2014). “Riyâzî, Mehmed Riyâzî Efendi”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/riyazi-mehmed-riyazi-efendi>. (E.T.: 5.11.2023).

- Yılmaz, K. (2019). *Güftî, Teşrifâtü 'ş-Şu'arâ*, Ankara: KTB Yayınları.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/67156,gufti-tesrifatus-suarapdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023).
- Yılmaz, K. H. (2014). “Enverî, Sûzenger Enverî Çelebi (Mürekkepçi)”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, <https://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/enveri-suzenger-enveri-celebi-murekkepci>. (E.T.: 5.11.2023).
- Yılmaz, O. (2008). Metin Te'sisinde Şiir Mecmualarının Katkısına Bir Örnek: Süleymaniye Kütüphanesi Hacı Mahmud Efendi Koleksiyonu 5214 Numaralı Mecmua ve Muhtevası, *Dîvân Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 1, 255-280.
- Yılmazer, Z. (2020). “IV. Murad”, TDV İslâm Ansiklopedisi, (Cilt 31, s.177-182), Ankara: TDV Yay.
- Yuvacı, B. (2014). *Tuhfe-i Nâilî metin ve muhtevâ (II. cilt, s.735-999)*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Zavotçu, G. (2017), *Rızâ Tezkiresi*, Ankara: KTB Yayınları.
<https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/73320,riza-tezkiresi2020pdf.pdf?0> (E.T.: 5.11.2023).

ÖZGEÇMİŞ

2016 yılında başladığı Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümündeki eğitimini 2020 yılında başarıyla bitirerek mezun oldu. 2022 yılında başladığı Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine hâlen devam etmektedir.

